

Maatalouden lomitussjärjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmä

Maatalouden lomitussjärjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän loppuraportti

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	21.4.2017
Tekijät	Toimeksiantaja
Maatalouden lomitussuunnitelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmä	Sosiaali- ja terveysministeriö
Puheenjohtaja. Annika Parsons, STM	HARE-numero ja toimeksiantajan asettamispäivä
Sihteerit: Pirjo Uusitalo, Maatalousyrittäjien eläkelaitos	STM044:00/2016
Annika Juurikko, STM	
Muistion nimi	
Maatalouden lomitussuunnitelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän loppuraportti	

Tiivistelmä

■ Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan viljelijöiden lomitussuunnitelma uudistetaan yrittäjälähtöisesti. Hallitusohjelman liitteessä todetaan, että muutetaan oikeutta lomitukseen esim. lisäämällä yrittäjän omavastuun osuutta ja tehostamalla lomituksen hallintomallia. Hallitus linjasi 5.4.2016, että maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitussuunnitelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirretään maakuntien tehtäväksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 29.6.2016 työryhmän, jonka tavoitteena oli arvioida maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomitussuunnitelmien toimeenpanon siirrosta maakunnille aiheutuvat uudistamistarpeet lomitussuunnitelmaan. Lisäksi työryhmän tavoitteena oli tarkastella Eduskunnan vastauksen mukaisesti (EV 108/2015 vp - HE 112/2015) a) yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään, b) varallaolon maksullisuuden vaikutuksia lomitussuunniteluiden käyttöön ja käytänteisiin sekä siihen liittyviä muutostarpeita sekä c) tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän riittävyyttä ja rajauksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen sekä tuntimäärien muutostarpeita.

Toimikautensa aikana työryhmä osallistui säädösvalmisteluun, jolla maakuntauudistuksen linjauksista sekä maatalouden toimintaympäristön muutoksista johtuvat muutosehdotukset sisällytettiin lomitussuunnitelulakeihin. Työryhmä valmisti lisäksi esityksen huomioiden Eduskunnan vastauksen (EV 108/2015 vp - HE 112/2015). Työryhmätyön esitykseen vaikutti samanaikaisesti valmisteilla olleen maakuntalainsäädännön ja maakuntien rahoituslainsäädännön linjaukset.

Työryhmän muistion liitteenä on tehtävänannon mukaisesti hallituksen esitysluonnos lomitussuunnitelmien uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Hallituksen esitysluonnos sisältää muun muassa ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän lomitussuunniteluista, laiksi turkistuottajan lomitussuunniteluista sekä laiksi poronhoitajan sijaisavusta. Työryhmä hahmotteli raporttiinsa myös erilaisia vaihtoehtoja lomitussuunnitelujen uudistamisen osalta

Asiasanat

Lomitussuunnitelmat, maatalousyrittäjät, turkistuottajat, poronhoitajat

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:20	Muut tiedot
	www.stm.fi
ISSN-L 2242-0037	Kokonaissivumäärä
ISSN 2242-0037 (verkojulkaisu)	152
ISBN 978-952-00-3871-7	Kieli
URN:ISBN:978-952-00-3871-7	Suomi
http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3871-7	

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	21.4.2017
Författare	Uppdragsgivare
Arbetsgruppen för att reformera genomförandet av lantbrukets avbytarsystem	Social- och hälsovårdsministeriet
Ordförande: Annika Parsons, STM	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet
Sekreterare: Pirjo uusitalo, lantbruksföretagarnas pensionsanstaltat, Annika Juurikko, STM	STM044:00/2016
Rapportens titel	
Slutrapport av arbetsgruppen för att reformera genomförandet av lantbrukets avbytarsystem	

Referat

■ Enligt regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering ska avbytarsystemet för odlare ses över och göras företagatorienterat. I bilagan till regeringsprogrammet konstateras det att rätten till avbytarservice ändras till exempel genom en ökning av företagarens självriskandel och genom en effektivisering av förvaltningsmodellen för avbytarverksamheten. Den 5 april 2016 fastslog regeringen att ordnandet av avbytarservice för lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare samt den lokala myndighetens uppgifter gällande avbytarservice ska överföras på landskapen.

Den 29 juni 2016 tillsatte Social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp vars mål var att bedöma behoven att utveckla avbytarsystemet när genomförandet av lantbruksföretagarnas, pälsdjursuppfödarnas och renskötarens avbytarsystem överförs till landskapen. Gruppens mål var också att i enlighet med Riksdagens svar (RSv 108/2015 rd – RP 112/2015 rd) granska a) samordningen av företagarnas behov och avbytarens arbetstid så att färre avbytare skulle ha deltidsanställning b) vilka konsekvenser avgiftsbeläggningen av beredskap har för hur avbytarservice anlitas och tillämpas samt behovet av ändringar i samband med detta och c) hur timantalet för subventionerad avgiftsbelagd avbytarservice räcker till och vilka konsekvenser inskränkningen har för lantbruksföretagarnas möjligheter att orka med sitt arbete samt behovet av ändring av timantalet.

Under sin mandatperiod deltog arbetsgruppen i lagberedningen genom vilken förslagen till ändringar som berodde på riktlinjerna för landskapsreformen och ändringarna i lantbrukets omvärld inkluderades i avbytarservicelagarna. Dessutom beredde gruppen ett förslag med beaktande av Riksdagens svar RSv 108/2015 rd – RP 112/2015 rd. Gruppens förslag påverkades av riktlinjerna för landskapslagstiftningen och lagstiftningen om landskapens finansiering, vilka bereddes samtidigt.

I enlighet med uppdragsgivningen har utkastet till regeringsproposition om lagstiftning gällande reform av avbytarsystemen bifogats arbetsgruppen promemoria. Utkastet innefattar bland annat förslag till lag om avbytarservice för lantbruksföretagare, lag om avbytarservice för pälsdjursuppfödare och lag om vikariehjälp för renskötare. I sin rapport skisserade arbetsgruppen också olika alternativ för reform av avbytarservicen.

Nyckelord

Avbytarservice, lantbruksföretagare, pälsdjursuppfödare, renskötare

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2017:20

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

ISSN-L 2242-0037

ISSN 2242-0037 (online)

ISBN 978-952-00-3871-7

URN:ISBN:978-952-00-3871-7

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3871-7>

Sidoantal

152

Språk

Svenska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

SISÄLLYS

Sosiaali- ja terveysministeriölle	5
1 Johdanto	7
1.1 Työryhmän tausta ja työ	7
1.2 Tiivistelmä uudistamista koskevista ehdotuksista	7
2 Manner-Suomen lomitussjärjestelmät pääpiirteittäin	10
2.1 Lomituspalveluetaudet	10
2.1.1 Maatalousyrittäjät	10
2.1.2 Turkistuottajat	11
2.1.3 Poronhoitajat	11
2.2 Hallinto ja palvelujen tuottaminen	11
2.3 Palvelun käyttäjän valintaoikeus	12
2.4 Rahoitus	12
3 Manner-Suomen lomitussjärjestelmien tähänastiset kehitysvaiheet	13
3.1 Maatalousyrittäjien lomituspalveluetauksien kehitys	13
3.2 Toimeenpanojärjestelmän kehitys	14
4 Työryhmän esittämä lomituspalvelujen toimeenpanomalli	16
4.1 Järjestämis- ja tuottamisvastuu	16
4.2 Ministeriötaso	18
4.3 Rahoitus	18
4.4 Toiminnallinen ohjaus, valvonta ja ministeriön tukitehtävät	19
5 Työryhmän esittämä lomituspalveluetauksien uudistus	22
5.1 Tulevaisuuden haasteet	22
5.2 Maatalousyrittäjän lomituspalveluetaudet	23
5.3 Turkistuottajan lomituspalveluetaudet	26
5.4 Poronhoitajan sijaisapuetuudet	27
6 Työryhmän käsittelemiä muita uudistamisvaihtoehtoja	28
6.1 Lomituspalveluetauksien uudistus	28
6.2 Toiminnallinen ohjaus, valvonta ja ministeriön tukitehtävät	30
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista, laiksi turkistuottajan lomituspalveluista, laiksi poronhoitajan sijaisavusta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi	32
Esitys valtioneuvoston asetukseksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista	145
Liitteet	147
Kustannusarvio	147
Tilastot	148
Kokonaistyöajan määräytyminen	151
Täydentävä lausuma	152

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän toimikaudeksi 15.8.2016–31.3.2017 uudistamaan maatalouden lomitusjärjestelmien toimeenpanoa vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksia.

Työryhmän tavoitteena oli arvioida maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomitusjärjestelmien toimeenpanon siirrosta maakunnille aiheutuvat uudistamistarpeet lomitusjärjestelmään. Työryhmän tavoitteena oli lisäksi tarkastella Eduskunnan vastauksen mukaisesti (EV 108/2015 vp - HE 112/2015) a) yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittamista siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta pystytään vähentämään, b) varallaolon mahdollisuuden vaikutuksia lomituspalveluiden käyttöön ja käytänteisiin sekä siihen liittyviä muutostarpeita sekä c) tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän riittävyyttä ja rajoituksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen sekä tuntimäärien muutostarpeita.

Työryhmän tehtäväksi asetettiin:

- 1) Selvittää lomitusjärjestelmien toimeenpanon ja lomituspalvelujen uudistamistarpeet lomituksen siirtyessä maakuntien tehtäväksi;
- 2) Tehdä edellä mainitun selvityksen hallituksen esityksen muotoon maaliskuun loppuun 2017 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallitussihteeri, sittemmin neuvotteleva virkamies Annika Parsons sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Jäseniksi nimettiin johtaja Antti Huhtamäki Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta, lakimies Maire Lumiaho Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta, verksamhetsledare Johan Åberg Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.:sta, 1.3.2017 alkaen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta ja erityisasiantuntija Taina Väre Suomen Kuntaliitosta.

Pysyviksi asiantuntijoiksi nimettiin karjatilallinen Paula Pusa ja toiminnanjohtaja Raimo Kivineva Maatalouslomittajat ry:stä.

Sihteereiksi nimettiin lakimies Pirjo Uusitalo Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta ja hallitussihteeri Annika Juurikko (25.8.2016) sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä kokoontui yhteensä 13 kertaa. Työryhmä on kuullut varatoiminnanjohtaja Hannu Kärjää Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:stä, tutkimusjohtaja Kyösti Arovuorta Pellervon taloustutkimus PTT ry:stä. Lisäksi työryhmä hankki tilastaselvityksiä Melasta useasta asiakokonaisuudesta ja kuuli asiantuntija Pia Lahinia Melasta. Saamelaiskäräjiä kuultiin alustavasti SOTE uudistukseen liittyvän kuulemisen yhteydessä.

Saatuaan työnsä valmiiksi, työryhmä jättää loppuraporttinsa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä 21. päivänä huhtikuuta 2017

Annika Parsons

Antti Huhtamäki

Annika Juurikko

Maire Lumiaho

Pirjo Uusitalo

Taina Väre

Johan Åberg

1 JOHDANTO

1.1 TYÖRYHMÄN TAUSTA JA TYÖ

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen hallitusohjelman mukaan viljelijöiden lomitussjärjestelmä uudistetaan yrittäjälähtöisesti. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti arvioidaan kilpailulainsäädännöstä aiheutuvat muutostarpeet ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin EU:n kilpailulainsäädännön puitteissa. Hallitusohjelman liitteessä todetaan myös, että muutetaan oikeutta lomitukseen esim. lisäämällä yrittäjän omavastuun osuutta ja tehostamalla lomituksen hallintomallia. Hallitusohjelman liitteessä mainittu Maatalouden lomitussjärjestelmien kehittämistyöryhmä luovutti raporttinsa syksyllä 2015 ja virkamiesvalmisteluna toteutettiin lainsäädännön muutoksia, joilla osin lisättiin yrittäjän omavastuun osuutta sekä sopeutettiin lomitussjärjestelmä EU:n valtioneuvoston päätösten mukaiseksi.

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi 5.4.2016, että maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitusspalvelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirretään maakuntien tehtäväksi. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö asetti 29.6.2016 Maatalouden lomitussjärjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän, jonka tavoitteena oli uudistaa maatalouden lomitussjärjestelmien toimeenpanoa vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksia.

Toimikautensa aikana työryhmä osallistui säädösvalmisteluun, jolla maakuntauudistuksen linjauksista sekä maatalouden toimintaympäristön muutoksista johtuvat muutosehdotukset sisällytettiin lomitusspalvelulakeihin. Työryhmä valmisti lisäksi esityksen huomioiden Eduskunnan vastauksen (EV 108/2015 vp – HE 112/2015). Valmistelussa huomioitiin lisäksi, että lomitusspalvelujen toimeenpanojärjestelmän tulisi vastata nykyisiä kilpailulainsäädännön vaatimuksia ja uuden järjestelmän tulisi olla sopusoinnussa Euroopan unionin kilpailupolitiikkaan kuuluvien valtioneuvoston päätösten kanssa.

Työryhmän muistion liitteenä on tehtävänannon mukaisesti hallituksen esitysluonnos lomitussjärjestelmien uudistusta koskeva lainsäädännöksi. Hallituksen esitysluonnos sisältää muun muassa ehdotukset uusiksi laeiksi maatalousyrittäjän lomitusspalveluista, turkistuottajan lomitusspalveluista sekä poronhoitajien sijaisavusta.

1.2 TIIVISTELMÄ UUDISTAMISTA KOSKEVISTA EHDOTUKSISTA

Työryhmä valmisti lomitusspalvelujen toimeenpanojärjestelmän uudistamisen hallituksen yleisten maakuntauudistuksen linjausten pohjalta.

Toimeenpanojärjestelmän keskeiset muutosesitykset ovat:

- Maatalousyrittäjien lomitusspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyisi 18 maakunnalle
- Turkistuottajien lomitusspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu keskitettäisiin Pohjanmaan maakunnalle
- Poronhoitajien sijaisavun järjestämis- ja tuottamisvastuu keskitettäisiin Lapin maakunnalle
- Kuntien palveluksessa olevat lomittajat ja lomituksen hallinto henkilöstö siirtyisivät maakuntiin maakuntauudistuksen mukaisella liikkeenluovutusperiaatteella
- Maatalousyrittäjien lomitusspalvelujen ja -hallinnon rahoitus siirtyisi maakunnan yleiskatteisen rahoituksen piiriin

- Lomituspalvelujen ohjaus ja valvonta siirtyisi uuteen Valtion ohjaus- ja valvontavirastoon
- Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela) säädettäisiin tehtävä, jonka mukaan sillä olisi mahdollisuus tarjota lomitukseen liittyvää osaamistaan maakunnille tai uudelle ohjaus- ja valvontavirastolle
- Hallinnollista työtä kevennettäisiin muun muassa yksinkertaistamalla lainsäädännön soveltamisalaa

Työryhmä huomioi lomituspalvelujen uudistamisessa maakuntauudistuksesta aiheutuvat muutostarpeet palveluihin, eduskunnan lausumat (EV 108/2015 vp - HE 112/2015) sekä arviot maatalouden muuttuvasta toimintaympäristöstä tulevaisuudessa.

Palveluja koskevat keskeiset muutosesitykset maatalouslomitukseen ovat:

- Vuosiloma olisi tilakohtainen
- Vuosilomapäivien määrä korotettaisiin nykyisestä 26 päivästä 31 päivään
- Vuosilomassa tulisi oikeus valvontakäyntiin tai automaation valvonnan edellyttämään varallaoloon
- Vuosilomissa poistettaisiin nykyinen kannustinloukku työntekijöiden palkkaamisessa, ts. palkkaaminen ei vaarantaisi eikä vähentäisi vuosilomaoikeutta
- Maksuja (mm. sijaisavusta ja lisävapaasta perittäviä maksuja) alennettaisiin
- Tuetun maksullisen lomituksen eli lisävapaan tuntimäärä korotettaisiin 200 tuntiin vuodessa
- Itse hankitun lomituksen käyttöä edistettäisiin korottamalla korvaus 30 euroon tunnissa, nostamalla itse hankittu lomitus tasavertaisempaan asemaan valvontakäyntien ja varallaolon suhteen sekä tekemällä lisävapaasta subjektiivinen oikeus
- Elinkeinoverotuksen piirissä olevat yrittäjät pääsisivät lomituspalvelujen piiriin
- Luovuttaisiin MYEL -vakuutussidonnaisuudesta, vuosiloman päätoimisuusedellytyksestä, ja sijaisavun yritysکوhtaisesta tarveharkinnasta
- Vuosilomaan syntyisi oikeus, vaikka toiminta alkaisi kesken kalenterivuotta
- Työajan mitoitus ja sijaisapumaksujen määräytyminen yksinkertaistettaisiin
- Oikeus lomituspalveluihin sidottaisiin kaavamaisempaan kotieläinten määrän mukaiseen laskentaan kotieläinten hoitotyöhön sidonnaisuuden lisäksi
- Lomitusta rajattaisiin hevosten osalta valtiontuen suuntaviivojen mukaisesti vain kasvatukseen käytettäviin hevosiiin

Esityksessä olevien lomituspalvelujen tarkoituksena on nykyiseen tapaan tukea maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Lomituspalvelujen avulla suomalaisilla maatalousyrittäjillä on tosiasiallinen mahdollisuus irrottautua työstään pääosin samaan tapaan kuin palkansaajilla. Tätä on pidetty tärkeänä muun muassa Suomen maantieteellisen sijainnin, peruselintarvikkeiden omavaraisen tuotannon ja huoltovarmuuden säilyttämisen kannalta.

Sekä toimeenpanoa että palveluja koskevat esitykset merkitsisivät muutosta nykyjärjestelmään. Jatkossa on kuitenkin välttämätöntä varmistaa, että maakuntien yleiskatteinen rahoitus riittää maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Esityksen tavoitteena on lomituspalvelujen kustannustehokas toimeenpano sekä lomituspalvelujen turvaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä huomioiden maakuntauudistuksen lisäksi maatalousyrittäjien määrän väheneminen sekä maatalouden ja sen toimintatapojen muuttuminen. Lakien soveltamisen yksinkertaistamisella tavoitellaan lisäksi hallinnon työmäärän vähentämistä ja yrittäjien yhdenvertaisuutta. Lain soveltamisalan selkeyttäminen nopeuttaisi ja helpottaisi päätöksentekoa ja parantaisi palvelun saajien oikeusturvaa. Tilakohtaisella vuosilomalla voi-

taisiin vähentää lomittajien osa-aikaisuutta ja turvata lomittajien kokoaikaisuutta ja sitä kautta turvata osaavan lomittajakunnan säilyminen tulevaisuudessa. Toiminnan tehostamisesta aiheutuvat kustannussäästöt voitaisiin käyttää uudistuksen yhteydessä palvelujen pysyviin parannuksiin. Esityksellä pyritään myös edistämään yksityisen lomituspäalvelutuotannon lisääntymistä ja luomaan nykyistä kilpailuneutraalimpi tilanne yksityisen ja julkisen palvelutuotannon välille.

Palveluja koskevat keskeiset muutosesitykset turkistuottajien lomitukseen:

Esityksen mukaan Pohjanmaan maakunta korvaisi turkistuottajan itse hankkimasta lomituksesta aiheutuneita kustannuksia. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) rooli poistuisi järjestelmän toimeenpanossa (ks. jäljempänä kohta 4.4.).

Esityksessä ehdotetaan, että kaikki turkiseläinten tuottajat siirtyisivät turkistuottajien lomituspäalvelulain piiriin. Turkistiloilla siirryttäisiin itse hankittuun lomitukseen eli jatkossa maakunnalla ei olisi velvollisuutta tarjota lomitusta turkistuottajalle. Itse hankitun lomituksen korvausta esitetään korotettavaksi. Turkistuottajalta ei enää perittäisi lisävapaamaksua, vaan se vähennettäisiin suoraan palvelun tuottajalle maksettavasta korvauksesta. Esitetyt muutokset selkeyttäisivät ja yksinkertaistaisivat turkistuottajan lomituspäalvelulain soveltamista.

Keskeiset muutosesitykset poronhoitajien sijaisapuun:

Esityksen mukaan Lapin maakunta korvaisi poronhoitajan itselleen järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) rooli poistuisi tuen maksuksesta (ks. jäljempänä kohta 4.4.).

2 MANNER-SUOMEN LOMITUSJÄRJESTELMÄT PÄÄPIIRTEITTÄIN

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki (1231/1996) ja maatalousyrittäjien lomituspalveluasetus (1333/1996) ovat olleet voimassa vuoden 1997 alusta. Niihin on tehty lukuisia muutoksia vuosien varrella, viimeksi vuoden 2017 alusta (ks. kohdat 3.1 ja 3.2). Laki turkistuottajien lomituspalveluista (1264/2009) tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Lakiin tehtiin vuonna 2015 muutoksia, jotka tulivat voimaan vuoden 2016 alusta.

Lisäksi lomituserjestelmiin kuuluu poronhoitajien sijaisapu. Sitä koskeva kokeilulaki (1265/2009) tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Toistaiseksi voimassa oleva laki poronhoitajien sijaisavusta (1238/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alussa.

Tässä luvussa maatalousyrittäjien ja turkistuottajien sekä poronhoitajien lomituspalvelujärjestelmiä kuvataan sellaisina kuin ne ovat voimassa vuoden 2017 alussa.

2.1 LOMITUSPALVELUETUUKSET

2.1.1 Maatalousyrittäjät

Vuosiloma. Kotieläintaloutta päätoimisesti harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus saada vuosilomaa 26 päivää vuodessa. Edellytyksenä on mm., että kotieläintalous käsittää vähintään kuusi asetuksella määriteltyä kotieläinyksikköä. Vuosilomaa varten annettavat lomituspalvelut ovat mahdollista valvontakäyntiä tai varallaoloa lukuun ottamatta maksuttomia.

Sijaisapu. Kotieläintaloutta harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun silloin, kun hän ei pysty huolehtimaan yrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistään laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi. Sijaisavun perusteet ovat:

- sairauden tai tapaturman aiheuttama työkyvyttömyys,
- lääkärin määräämä tai lakiin perustuva kuntoutus,
- työkykyä ylläpitävä toiminta,
- sairaan lapsen hoito ja kuntoutus,
- raskaus ja synnytys sekä vastasyntyneen lapsen ja adoptiolapsen hoito,
- muun alle 3-vuotiaan lapsen hoito,
- varusmiespalvelus ja siviilipalvelus sekä kertausharjoitus tai täydennyspalvelus,
- lähiomaisen kuolema ja hautajaiset sekä
- yritystoiminnan järjestelyt.

Sijaisavun enimmäiskesto on kunkin perusteen osalta määritelty laissa. Saajalta peritään tuntimaksu, joka pääsääntöisesti käsittää perusosan ja MYEL -työtulosidonnaisen lisäosan.

Maksullinen lomittaja-apu. Tuettua maksullista lomittaja-apua voidaan antaa vuosilomaan oikeutetuille maatalousyrittäjille. Palvelun enimmäismäärä on 120 tuntia kalenterivuodessa.

Lomittaja-apua voidaan antaa myös niin sanotulla täyden korvauksen periaatteella.

2.1.2 Turkistuottajat

Turkistuottajalle järjestetään lomituspalveluja vuosilomaa varten maksutta ja lisävapaata varten maksullisena. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kalenterivuositain vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien enimmäismäärän. Vuonna 2017 vuosiloman enimmäismäärä on 18 päivää ja lisävapaan 120 tuntia turkistuottajaa kohti.

2.1.3 Poronhoitajat

Poronhoitaja hakee sijaisapua Melalta ja hankkii itse sijaisavun ennakoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta. Mela maksaa sijaisapukorvauksen suoraan palvelun tuottajalle. Poronhoitaja voi saada sijaisapua, jos sijaisavun tarve johtuu poronhoitajan sairauden tai tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä. Vuonna 2017 sijaisavun enimmäismäärä poronhoitajaa kohti on 200 tuntia.

2.2 HALLINTO JA PALVELUJEN TUOTTAMINEN

Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta.

Melalle kuuluu vastuu palvelujen toimeenpanosta. Melan on maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluissa huolehdittava paikallishallinnon järjestämisestä siten, että lain mukaiset palvelut voidaan toteuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti kaikissa niissä kunnissa, joissa palvelujen tarvetta esiintyy. Melan on järjestettävä paikallishallinto ensisijaisesti kuntien kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten avulla. Niille alueille, joilla paikallishallintoa ei voida toteuttaa toimeksiantosopimusten perusteella, Melan on pystytettävä omat paikallisyksikkönsä. Käytännössä paikallishallinto on toiminut koko maassa toimeksiantosopimusten perusteella. Melan omia paikallisyksiköjä ei ole toistaiseksi tarvittu. Mela on pyrkinyt yhdistämään paikallisyksiköjä aiempaa suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jotta toiminnan taloudellisuus ja palvelujen joustava järjestäminen voitaisiin turvata. Tällä hetkellä paikallisyksiköjä on 42. Maatalousyrittäjien lomituspalveluja koskevan toimeksiantosopimuksen tehneistä valtaosalla on myös sopimus turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä. Tällä hetkellä turkistuottajien lomituspalveluja käyttäviä yrittäjiä on kuitenkin vain 20 paikallisyksikön alueella.

Paikallisyksikön on järjestettävä lomituspalvelut toimialueellaan toimiville maatalousyrittäjille ja turkistuottajille. Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta ja asiakasmaksujen perinnästä. Paikallisyksikön päätökseen voi hakea oikaisua Melalta. Melan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain nojalla antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Paikallisyksikkö voi järjestää palvelut käyttämällä palveluksessaan olevia lomittajia tai ostamalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Paikallisyksiköiden työsopimussuhteiseen henkilöstöön sovelletaan kunnallista yleistä virka- ja työehtosopimusta. Se sisältää lomittajia koskevia erityismääräyksiä muun muassa säännöllisestä työajasta, lisä- ja ylityöstä, varallaolosta, viikoittaisen vapaa-ajan ja vuorokausilevon antamisesta, työajan sijoittelusta sekä matkakustannusten korvaamisesta.

2.3 PALVELUN KÄYTTÄJÄN VALINTAOIKEUS

Maatalousyrittäjällä ja turkistuottajalla on oikeus valita, käytetäänkö tilalla paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja vai järjestävätkö tilan yrittäjät lomitukset itse, jolloin paikallisyksikkö maksaa palvelun tuottajalle korvausta lomituksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Valtaosa maatalousyrittäjistä (93 %) käyttää nykyisin paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Turkistuottajista enemmistö (62 %) käyttää itse järjestettyä lomitusta. Poronhoitajat hankkivat sijaisapunsa itse ja Mela maksaa korvauksen palvelun tuottajalle.

Paikallisyksikön järjestämiin lomituspalveluihin liittyy rajoituksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, että lomitustyö voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Sellaisia ovat vuosilomien samanaikaisuus ja niin kutsuttu sunnuntairajoitus. Vuosiloman samanaikaisuuden tavoite maatalouslomituksen osalta on, että samalla tilalla työskentelevien maatalousyrittäjien olisi pidettävä 20 päivää vuosilomastaan samanaikaisesti, jos yritystoiminnan jatkuvuus voidaan turvata yhden kokoaikaisen maatalouslomittajan keskimääräistä työaikaa vastaavalla työpanoksella. Samalla tilalla toimivien turkistuottajien on poikkeuksetta pidettävä koko vuosilomansa samanaikaisesti. Sunnuntairajoitus merkitsee, että vuosilomaan saa sisältyä maatalouslomituksessa enintään kolme ja turkistuottajien lomituspalveluissa enintään kaksi sunnuntaita tai sellaista juhlapäivää, jonka aikana tehdystä työstä lomittajalle maksetaan sunnuntaityökorvaus.

2.4 RAHOITUS

Mela korvaa paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspalvelulain ja turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset nettokustannukset. Niitä ovat muun muassa lomittajien palkkauksesta ja ammatillisesta täydennyskoulutuksesta aiheutuneet kustannukset, paikallisyksikön ostamista lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, itse järjestetystä lomituksesta maksetut korvaukset sekä lain mukaisten tehtävien hoitoon liittyvät vahingonkorvaukset.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen osalta korvaus maksetaan valtion talousarvioon varastusta arviomäärärahasta. Turkistuottajien lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset Mela korvaa paikallisyksiköille valtion talousarviossa osoitetun kahden vuoden siirtomäärärahan rajoissa. Mela maksaa poronhoitajien sijaisapujärjestelmän mukaisen korvauksen palvelun tuottajalle valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun kahden vuoden siirtomäärärahan rajoissa.

Mela maksaa paikallisyksiköille kuukausittain ennakkoa lomituskustannuksiin. Seuraavan vuoden keväällä paikallisyksiköt tekevät Melalle tilitykset varainhoitovuoden kustannuksista. Tilitysten perusteella Mela maksaa paikallisyksiköille loppueriä, jos ennakot eivät ole riittäneet kattamaan kustannuksia, tai perii liikaa maksetut ennakot takaisin paikallisyksiköiltä.

Paikallishallinnon kustannuksia varten paikallisyksiköt saavat Melalta laskennallisin perustein määräytyvän valtion korvauksen, joka maksetaan valtion talousarvioon varastusta kiinteästi määrärahasta. Määräraha jaetaan paikallisyksikköjen kesken pääsääntöisesti kunkin paikallisyksikön toimialueella lomitettujen päivien määrän mukaan.

3 MANNER-SUOMEN LOMITUSJÄRJESTELMIEN TÄHÄNASTISET KEHITYSVAIHEET

3.1 MAATALOUSYRITTÄJIEN LOMITUSPALVELUETUUKSIEN KEHITYS

Vuosina 1971–1973 toimi maatalousväestön ja pienyrittäjien lomakomitea. Komitea katsoi mm. (komiteanmietintö 1973:28), että lomaoikeuden toteuttaminen oli järjestettävissä maksamalla lomaan oikeutetuille henkilöille samansuuruinen lomakorvaus, jonka turvin viljelijä tai pienyrittäjä voisi hankkia itselleen sijaisen loman ajaksi. Myöhemmin annettiin laki maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä (127/1974), laki maatalousyrittäjän sijaisavusta (642/1975) ja laki pienyrittäjien vuosilomarahasta (408/1977). Maatalouslomitusta on siten toteutettu lakisääteisenä palveluna vuodesta 1974. Pienyrittäjien vuosilomarahasta annettua lakia sovellettiin viimeksi lomakaudella 1993–1994 ja osana valtion säästötoimia laki kumottiin 1.1.2000.

Alkuvaiheessa maatalousyrittäjällä ei ollut subjektiivista oikeutta lomituspalveluihin, koska järjestelmä toimi siirtomäärärahan turvin. Vuonna 1981 määräraha muutettiin arviomäärärahaksi. Se tarkoittaa, että valtio hankkii lisätalousarviolla lisää rahoitusta, jos valtion budjettiin varatut määrärahat eivät riitä kyseisen vuoden kustannuksiin. Lisäbudjetteihin jouduttiin turvautumaan melko usein 1980- ja 1990-luvuilla. Maataloustuloneuvotteluissa, joita käytiin ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin, otettiin maatalousyrittäjien saamana maataloustulona huomioon osa lomituspalvelujen järjestämisestä valtiolle aiheutuneista kustannuksista.

Alussa vastuu lomittajan hankkimisesta oli maatalousyrittäjillä itsellään. Vuonna 1981 kunnille tuli velvollisuus lomituksen järjestämiseen. Vuosiloman pituus oli alussa kuusi päivää ja määrärahasidonnaisuudesta johtuen se järjestettiin ensisijaisesti vain yhdelle maatalousyrittäjälle maatalousyritystä kohden. Toisen yrittäjän loma oli kiinni määrärahojen riittävyydestä. Ensimmäisenä vuotena lypsykarjatalouden harjoittajat asetettiin etusijalle kiinteää määrärahaa jaettaessa. Vuosilomapäivien määrää kasvatettiin vähitellen ja esimerkiksi vuonna 1985 lomapäiviä oli jo 15. Vuodesta 1993 vuoteen 2001 vuosilomaa sai 22 päivää. Vuosina 2001, 2003, 2008 ja 2010 vuosilomapäiviä lisättiin yhdellä päivällä, joten vuodesta 2010 vuosilomaa on ollut nykyinen 26 päivää. Vuosiloman saantiedellytyksissä on tapahtunut vuosien varrella isoja muutoksia.

Vuonna 1975 alkaneessa sijaisaputoiminnassa sijaisapuperusteita olivat sairaus, tapaturma, synnytys ja näihin rinnastettavat tilapäiset syyt. Korvauskäytännössä rinnasteisiksi syiksi vaikiintuivat vuosien varrella mm. kuntoutus, raskaus, isyysloma, lapsen sairaus, ottolapsen hoito, lähiomaisen kuolema ja hautajaiset. Vuodesta 1985 sijaisapuun oikeuttivat myös yritystoiminnan jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimat järjestelyt pysyvässä työkyvyttömyystilanteessa tai kuolemantapauksessa, vuodesta 1987 asevelvollisuuden ja siviilipalveluksen suorittaminen sekä kertausharjoitukset, vuodesta 1990 aikuiskoulutus ja vuodesta 1991 alle 16-vuotiaan lapsen sairaanhoito ja kuntoutus. Vuonna 2002 uusiksi sijaisapuperusteiksi tulivat työkykyä ylläpitävään toimintaan osallistuminen, alle kolmevuotiaan lapsen hoito sekä tuottajajärjestöjen luottamuselinten kokouksiin osallistuminen. Sijaisapuperusteet pysyivät samoina vuodesta 2002 vuoden 2016 alkuun. Sijaisapuperusteiden enimmäiskestoissa ja saantiedellytyksissä tapahtui vuosien varrella jonkin verran muutoksia.

Vuosilomaan oikeutetuille maatalousyrittäjille myönnettävää viikkovapaata kokeiltiin osassa maata vuosina 1981 - 1984. Viikkovapaa oli pysyvänä käytössä vuosina 1985 - 1996. Vuodesta 1997 viikkovapaan tilalla on ollut tuettu maksullinen lomitus.

Valtion varoista maksettava maatalousalan lomituspalveluihin annettava tuki katsotaan EU:n näkökulmasta osaksi yhteisön kilpailupolitiikkaa. Euroopan unionin uudet maa- ja metsätalousalan maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2014—2020 (2014/C 204/ 01, jäljempänä valtiontuen suuntaviivat) tulivat voimaan heinäkuun alusta 2014. Suuntaviivoihin on kirjattu edellytykset ja perusteet, joiden täyttyessä komissio katsoo maatalojen lomituspalveluihin myönnetyn tuen soveltuvan sisämarkkinoille.

Vuoden 2016 alusta Suomen maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmä sopeutettiin valtiontuen suuntaviivojen mukaiseksi. Sopeuttamistoimista johtuen mm. sijaisapuperusteista poistui aikuiskoulutus, tuottajajärjestöjen luottamuselinten kokouksiin osallistuminen sekä sijaisapu muun laissa mainittuun syyhyn rinnastettavan syyn perusteella. Lisäksi lainsäädännön soveltamisalaa rajattiin suuntaviivoista johtuen siten, että palveluja saavan yrittäjän yrityksen pitää olla valtiontukisäännöissä tarkoitettu pk-yritys, palveluja ei saa myöntää, jos yritys on valtiontukisäännöissä tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jolle on annettu komission päätökseen perustuva perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuuden ja sisämarkkinoille soveltumattomuuden vuoksi, jos saatava on edelleen maksamatta. Komissiolta haettiin ja saatiin hyväksyntä valtiontuen suuntaviivoja pidemmille lomituksen enimmäiskestoille. Suomi perusteli tarvettaan poiketa EU:n valtiontukisäännöistä painottamalla näkökulmaa, jonka mukaan Suomessa lomituspalvelut lukeutuvat maatalousyrittäjien hyvinvointipalveluihin ja niillä myös tuetaan tämän yrittäjryhmän sosiaaliturvan toteutumista. Komissiolle esitetyissä järjestelmän perusteluissa todettiin mm., että lomituspalvelujen avulla suomalaisilla maatalousyrittäjillä on tosiasiallinen mahdollisuus irrottautua työstään pääosin samaan tapaan kuin palkansaajilla. Lainsäädännön soveltamisalaa muutettiin samaan aikaan myös toteuttamaan pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa asetettua säästövaatimusta.

3.2 TOIMEENPANOJÄRJESTELMÄN KEHITYS

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta ovat kuuluneet sosiaali- ja terveysministeriölle alusta lähtien. Tämä oli luonteva ratkaisu etenkin alkuvaiheessa, jolloin lomituspalvelut olivat kuntien lakisääteinen tehtävä ja niillä oli läheinen yhteys kuntien sosiaalipalveluihin, erityisesti kotipalveluihin. Ministeriön alaisena toiminut sosiaalihallitus hoiti käytännössä pääosan toiminnan yleiseen johtoon, ohjaukseen ja valvontaan kuuluvista tehtävistä lakkauttamiseensa saakka (1991). Vuoteen 1996 asti lääninhallitukset ohjasivat toimintaa alueellaan. Lääninhallitukset toimivat myös valtionosuusviranomaisina. Vuonna 1996 lääninhallitusten tehtävät siirrettiin Melalle.

Paikallishallinnon järjestäminen oli vuoden 1999 loppuun asti kuntien lakisääteisenä tehtävänä. Useisiin kuntiin perustettiin tätä varten erityinen lomautakunta. Alussa kunnat saivat käyttää osan kiinteästä määrärahasta hallintohenkilöstön palkkaukseen. Myöhemmin kunnat saivat hallintokustannuksiin kuntien yleistä valtionosuutta. Vuodesta 2000 lähtien lakisääteinen vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on ollut Melalla. Sen tulee järjestää paikallishallinto ensisijaisesti kuntien kanssa tekemiensä kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimeksiantosopimusten avulla.

Mela toimii niin kutsuttuna välillisen valtionhallinnon elimenä lomituspalvelujen toimeenpanossa. Sille on laissa säädetty tiettyjä julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, jotka muutoin kuuluisivat valtion keskus- tai aluehallinnolle. Paikallishallinnon järjestäminen siihen liittyvine tehtävineen on niistä keskeisin. Koska Melan omia paikallisyksiköjä ei ole, Melan tehtävä paikallishallinnon järjestämisessä on toimia toimeksiantajana kuntiin nähden.

Melalla on tärkeä ja monipuolinen tehtäväkenttä lomituspalvelujen toiminnallisesta ohjauksesta, koordinoinnista ja valtionkorvaustehtävistä huolehtivana elimenä. Siihen kuuluu mm. lomitusta koskevien tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito, lainsäädännön soveltamista koskeva ohjeistus, ajankohtaisista asioista tiedottaminen, paikallishallinnon hallintohenkilöstön kouluttaminen ja yleinen neuvonta.

Melassa toimii myös lomitusasioiden neuvottelukunta. Siinä ovat edustettuina keskeisimmät tahot, joita lomituspalvelut tavalla tai toisella koskettavat: Melan edustajien lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, maatalous- ja turkistuottajia edustavat tuottajajärjestöt, työmarkkinaosapuolet, Kuntaliitto sekä paikallisyksikköjen hallintohenkilöstö. Neuvottelukunta toimii eri tahojen näkemyksiä kartoittavana ja keskinäistä yhteisymmärrystä edistävänä keskustelu- ja informaatiofoorumina. Neuvottelukunnassa käydyistä keskusteluista on ollut paljon hyötyä mm. lainsäädännön muutoksia koskevan valmistelun yhteydessä.

4 TYÖRYHMÄN ESITTÄMÄ LOMITUSPALVELUJEN TOIMEENPANOMALLI

4.1 JÄRJESTÄMIS- JA TUOTTAMISVASTUU

Hallituksen linjauksen mukaisesti lomituspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu olisi jatkossa itsenäisten maakuntien lakisääteinen tehtävä. Jatkossa maatalousyrittäjien lomituksesta vastaisi 18 maakuntaa nykyisen 42 kunnan sijasta. Poronhoitajien sijaisapu keskitettäisiin Lapin maakunnalle ja turkistuottajien lomituspalvelut keskitettäisiin Pohjanmaan maakunnalle. Turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisvastuun keskittämällä turkistuotannon pääasiallisille sijaintialueille turvattaisiin koko Manner-Suomen tasolla palvelujen hyvän laadun edellytyksenä oleva turkiselinkeinon tuntemus sekä molempien kansalliskielten riittävä osaaminen. Tällä hetkellä turkistuottajien lomituspalveluja käyttäviä yrittäjiä on pääasiassa vain kolmen tulevan maakunnan alueella. Vastaavasti poronhoitajien sijaisavun keskittäminen Lapin maakuntaan perustuu palvelun laadun sekä saamenkielisten palvelujen turvaamiseen, mutta myös sijaisavun pieneen volyymiin. Poronhoitoalue kattaa Lapin maakunnan (Kemi-Tornion aluetta lukuunottamatta) sekä pohjoisosat Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnista.

Järjestämisvastuun määritelmä on maakuntalain 7 §:ssä. Määritelmän mukainen järjestämisvastuu on yleinen ja koskee kaikkia maakunnille säädettyjä tehtäviä, myös lomituspalveluja. Järjestämisvastuu määrittää sen, mistä maakunta kantaa vastuun. Järjestämisvastuuseen sisältyy velvoite huolehtia laissa säädettyistä tehtävistä. Järjestämisvastuuseen sisältyy myös velvoite huolehtia näiden tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisvastuu olisi sillä maakunnalla, jossa maatalousyrittäjän maatalousyrittäjä pääasiassa sijaitsee. Tämä maakunta voisi maakuntalain 7 §:n mukaisesti järjestää lomituspalvelut itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle. Järjestämisvastuun siirtäminen maakuntien sopimuksella perustuisi maakuntalain 8 luvussa säädettyihin yhteistoiminnan muotoihin. Maakuntien vapaaehtoisessa yhteistoiminnassa maakunnat voisivat sopia, miten järjestämisvastuu jaetaan. Järjestämisvastuun määrittely yhteistoimintasopimuksessa on tarpeen erityisesti palvelun asiakkaan näkökulmasta. Vaikka tehtävä järjestettäisiin yhteistoiminnassa, järjestämisvastuun siirtävällä maakunnalla olisi aina kuitenkin maakuntalain 7 §:n 4 momentin mukaisesti tehtävän rahoitusvastuu sekä viimesijainen vastuu valvoa, että tehtävä tulee asianmukaisesti järjestetyksi.

Maakuntalain 8 §:n mukaan maakunta voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa. Maakunta voi myös hankkia tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Maakuntalain 8 §:n 2 momentti huomioon ottaen maakunta voisi hankkia yksityiseltä ainoastaan palveluja, joissa ei ole kytkentää julkisen vallan käyttöön tai julkisen hallintotehtävän hoitamiseen ja jotka eivät siten ole maakunnan viranomaistehtäviä.

Lomituspalvelujen tuottaminen käsittäisi sekä yksilöön kohdistuvan päätösvallan käyttämisen siihen liittyvine hallintotehtävineen että tosiasiallisten lomituspalvelujen tarjoamisen. Maakunnan olisi siis huolehdittava lomitukseen kuuluvista viranomaistehtävistä. Lisäksi sen olisi tarjottava tosiasialliset lomituspalvelut niille maatalousyrittäjille tai turkistuottajille, jotka eivät hanki lomituspalvelujaan itse. Maakuntalain mukaisesti myös maakunnan liikelaitos voisi tuottaa maakunnan sille järjestämisvastuunsa perusteella osoittamia tehtäviä. Liikelaitos

myös vastaa tuottamisvastuullaan olevien palvelujen edellyttämästä julkisen vallan käyttämisestä. Maakuntalain mukaan maakunnan liikelaitos toimisi maakunnan osana.

Maakunnan huolehdittaviin *viranomaistehtäviin* kuuluu lomituspalvelujen käyttäjiä koskevien hallintopäätösten tekeminen. Hallintopäätöksillä tarkoitetaan päätöksiä, joilla viranomaisen määrää asiakkaan oikeuksista tai velvollisuuksista ja joihin asiakkaalla on oikeus hakea muutosta viime kädessä valitusteitse. Lomituspalveluihin liittyvät hallintopäätökset voivat koskea muun muassa asiakkaan oikeutta lomituspalveluihin, itse hankitusta lomituksesta maksettavia korvauksia, asiakasmaksujen määräämistä sekä asiakkaan velvollisuutta korvata perusteettomasti saamistaan lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset. Hallintopäätösten lisäksi julkisen vallan käytön elementtejä sisältyy eräisiin muihinkin maakunnan tehtäviin, kuten vuosiloman ajankohdista ja lomittajien maatalousyrittäjäkohtaisesta perehdytyksestä päättämiseen. Näillä niin kutsutuilla tosiasiallisilla hallintotoimilla on suuri vaikutus asiakkaan saamien palvelujen toteutumiseen. Nykyinen lomitushallinnon henkilöstö siirtyy maakuntauudistuksessa uuteen maakuntaan vanhoina työntekijöinä maakuntauudistuksen mukaisella liikkeenluovutusperiaatteella.

Tosiasiallisten lomituspalvelujen tarjoamisen maakunta voisi toteuttaa maakuntalain mukaisesti esimerkiksi joko käyttämällä palveluksessaan olevia lomittajia, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai ostamalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Säännökset eivät velvoita maakuntaa pitämään lomittajia palkkalistoillaan, vaan periaatteessa maakunnat voisivat järjestää palvelut pelkästään ostopalveluina. Tällä hetkellä palvelut järjestetään pääosin paikallisyksikköjen omana tuotantona eli paikallisyksikön palkkaamien lomittajien avulla. Kyseiset lomittajat siirtyvät uuteen maakuntaan maakuntauudistuksen mukaisella liikkeenluovutusperiaatteella. Nykyisin ostopalveluja käytetään pääasiallisesti vain täydentämään paikallisyksikön palkkaamien lomittajien työpanosta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi, maakuntalain 112 §:n mukaan kunnan on pääsääntöisesti yhtiötettävä kilpailuilla markkinoilla tapahtuva toimintansa. Lähtökohtaisesti maakunta ei voi tuottaa palveluja virasto- tai liikelaitosmuotoisesti silloin, kun se toimii kilpailutilanteessa markkinoilla.

Lomituspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvat viranomaistehtävät ovat ns. eitaloudellista toimintaa, jota ei yhtiöittämisvelvollisuus koske. Tosiasiallisten lomituspalvelujen tarjoamisessa taas on kyse taloudellisesta toiminnasta. Palveluja tuottaa maakuntien lisäksi myös joukko yksityisiä palvelun tarjoajia. Jo nyt maatalousyrittäjät ja turkistuottajat voivat halutessaan valita lomituspalvelut siten, että yrittäjä itse hankkii lomituksen ja paikallisyksikkö vain maksaa tietyn korvauksen.

Maakuntalain mukaan maakunta ei hoida tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla ainaakaan, jos maakunta tuottaa lain perusteella omana toimintanaan palveluja maakunnan asukkailla ja muille, joille maakunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja.

Maakuntalain perusteella työryhmä katsoo, että yhtiöittämisvelvollisuutta ei tosiasiallisen lomitustoiminnankaan osalta ole siltä osin, kun kyseessä on maakunnan lakisääteinen velvollisuus tarjota lomituspalvelut ja yrittäjällä on subjektiivinen oikeus palveluun. Siltä osin, kuin palvelu on harkinnanvarainen, yhtiöittämisvelvollisuus tulee kyseeseen. Tosin maakuntalain mukaan maakunta voi hoitaa omana toimintanaan tehtävää, jos toiminnan on katsottava olevan esimerkiksi vähäistä tai jos maakunta voi lain perusteella tuottaa palveluja toiselle taholle. Vaikka yhtiöittämisvelvollisuutta ei olisikaan, harkinnanvaraiset palvelut tulisi vähintäänkin eriyttää kirjanpidossa ja ne olisi hinnoiteltava markkinaperusteisesti.

Asiantuntijat ovat kuitenkin tulkinneet, että maakuntien toimiminen tosiasiallisten lomituspalvelujen tarjoajana voi olla ristiriidassa EU:n kilpailu- ja valtiontukisäädösten kanssa. Säädösten tavoitteena on turvata kilpailun tasapuolisuus eli kilpailuneutraliteetti julkisen ja yksi-

tyisen elinkeinotoiminnan välillä. Jäsenvaltio ei voi täysin vapaasti päättää siitä, mitä se säätää maakunnan lakisääteiseksi velvollisuudeksi siten, että samalla poistuisi yhtiöittämisvelvollisuus. Etenkään selvästi markkinoilla tapahtuvaa toimintaa ei voisi jättää yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle.

Hallituksen yleiset linjaukset valinnanvapauden lisäämisestä sekä kilpailun avaamisesta markkinoiden syntymiseksi puoltaisivat, että myös lomituspalvelut yhtiöitettäisiin ja kilpailutettaisiin. Maakunta voisi kilpailutuksessa jakaa alueen pienten toimijoiden toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi pienempiin osiin tehden sopimuksia usean lomittajayrityksen kanssa. Kilpailutuksessa voisi esim. määrätä, että yksi yritys voi voittaa vain tietyn määrän sopimuksia, jotta koko alue ei keskittyisi yhdelle yritykselle. Tämä avaisi markkinat myös uusien lomituspalveluyritysten syntymiseen markkinoille. Maakunta voisi kilpailuttaa lomituspalvelut joko koko maakunnan osalta tai jakaa palvelun ja kilpailutuksen osiin. Täten kilpailutettu hankinta mahdollistaisi alueellisten erojen tai tarpeiden huomioimisen sekä toisen maakunnan alueella olevan kunnan yhtiöittämän lomituspalvelun osallistumisen kilpailutukseen ja sitä kautta tuottamaan palvelun alueelle, jota se jo tällä hetkellä hoitaa.

Vaikka kilpailutus toisi myös kustannustehokkuutta lomituspalvelujen tuottamiseen, työryhmä päätyi siihen, että maakunnille ei tässä vaiheessa asetettaisi yhtiöittämisvelvollisuutta. Lomituspalveluilla on Suomen ruokaturva ja huoltovarmuus huomioiden tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä, joten sen voidaan katsoa olevan luonteeltaan lähtökohtaisesti viranomaistehtävä, eikä yhtiöittämisvelvollisuutta tällä perusteella olisi.

4.2 MINISTERIÖTASO

Sosiaali- ja terveysministeriö huolehtii tällä hetkellä valtion talousarvion valmistelusta lomituspalveluihin tarkoitetun valtion korvauksen osalta. Turkistuottajien lomituspalvelujen ja poronhoitajien sijaisavun korvaukset maksetaan jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriön erillismomentilta.

Ministeriölle kuuluu myös muu lomituspalveluja koskeva poliittisen päätöksenteon valmistelu sekä säädösvalmistelu. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviin kuuluu yhteydenpito EU:n komission kanssa. Sitä on käytännössä toteutettu yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Suomessa lomituspalvelut lukeutuvat maatalousyrittäjien ja turkistuottajien sekä poronhoitajien hyvinvointipalveluihin ja niillä myös tuetaan maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista. Suomi on perustellut tarvettaan poiketa EU:n valtiontukisäännöistä nimenomaan painottamalla tätä näkökulmaa. Tällä perusteella työryhmä katsoo, että lomituspalvelut kuuluisivat jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä osin myös työ- ja elinkeinoministeriön kanssa on tarpeen pitää yllä ja vahvistaa.

4.3 RAHOITUS

Maakuntalain ja maakuntien rahoituslain esitysten sekä rahoituslain muutosesitysten johdosta maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja lomitushallinnosta aiheutuvien kulujen rahoitus siirtyy maakuntien yleiskatteiseksi rahoitukseksi ja rahoituksen maksatus tapahtuisi suoraan valtiolta maakunnalle. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisen kahden sosiaali- ja terveysministeriön alaisen rahoitusmomentin (33.80.40. ja 33.80.50.) poistumista ja kyseisen kustannuserän siirtymistä maakuntien yleiskatteiseen rahoitukseen. Rahoituksen muutoksesta johtuen, nykyinen 100 % valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalveluista aiheutuviin kustannuksiin (33.80.40) muuttuisi valtionosuusperusteiseksi rahoitukseksi maakuntien yleiskatteisen rahoit-

tuksen myötä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että maakunta kattaa lomituspalvelujen kustannukset maakunnalle osoitetusta kokonaissummasta, jossa ei erikseen osoiteta erillisrahoitusta lomituspalveluihin. Maakuntien rahoituslakiin on kaavailtu maakunnille mahdollisuutta ottaa valtion takaus tai lainaa, mikäli tehtävien rahoitukseen tarvitaan lisärahoitusta. Lisäksi maakuntien rahoitukseen on kaavailtu mekanisme, jolla turvattaisiin maakunnan rahoitus poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa rahoituksen riittämättömyys ei johdu maakunnan omasta toiminnasta. Rahoituksen muutoksella on suora vaikutus lomituspalvelujen määrään ja järjestämisen kustannustehokkuusvaatimukseen.

Turkistuottajien lomituksen sekä poronhoitajien sijaisavun rahoitus on tällä hetkellä järjestetty kahden vuoden siirtomäärärahan turvin. Erillisrahoitus tulee säilymään sosiaali- ja terveysministeriön talousarviossa.

4.4 TOIMINNALLINEN OHJAUS, VALVONTA JA MINISTERIÖN TUKITEHTÄVÄT

Lomituspalvelujen toiminnallista ohjausta, valvontaa ja ministeriön tukitehtäviä varten tarvitaan jatkossakin valtakunnan tasolla toimiva elin. Esityksen mukaan Melan rooli valtiontuen maksajana valtion ja maakunnan välillä poistuu maatalousyrittäjien lomituspalvelujen rahoituksen siirtyessä maakunnan yleiskatteiseen rahoitukseen. Turkistuottajien ja poronhoitajien rahoitus säilyy erillismomenteilla, mutta niidenkään osalta rahoituksen maksatusta ei voitaisi ohjata enää Melan kautta maakuntiin. Koska molemmista palveluista esitetään itse hankittua järjestelmää, jossa maakunta vain maksaa lomituksen korvauksen palveluntuottajalle, maksatuksen kierrättäminen Melan kautta tarkoittaisi, että ko. lomituspalvelujen toimeenpano ei käytännössä siirtyisi maakuntaan. Tämä ei ole siten vaihtoehto tilanteessa, jossa hallitus on linjannut lomituksen toimeenpanon siirrosta maakuntaan.

Mela ei myöskään jatkossa laadi toimeksiantosopimuksia maakuntien kanssa, koska lomituspalvelujen järjestäminen tulee olemaan maakuntien lakisääteinen tehtävä. Esityksen mukaan Mela ei toimisi jatkossa oikaisuvaatimusviranomaisena, koska ei ole perusteltua, että yksityinen eläkelaitos oikaisisi itsenäisten maakuntien päätöksiä. Hallintolain periaatteiden mukaisesti päätöksen tehnyt viranomainen korjaa omat virheelliset päätöksensä. Melan mahdollisuus ylläpitää osaamistaan muuttuvassa toimintaympäristössä olisi siten haastavaa ja sitä kautta ohjauksen säilyttäminen Melalla ei olisi perusteltavissa perustuslain tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen mukaisesti. Näin ollen Melalle ei käytännössä jäisi tarkoituksenmukaista roolia lomituspalvelujen toimeenpanossa. Lisäksi maakuntaudistuksella pyritään keskittämään ja kokoamaan eri virastojen valvonta- ja ohjaustehtäviä.

Lomitusjärjestelmissä on jatkossakin paljon keskitettyä valtakunnantasoista toimintaa vaativia tehtäviä, kuten mm. yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistaminen, valtakunnan tasoisten tilastotietojen tuottaminen ja järjestelmän kehittämiseen osallistuminen. Ohjaus ja valvonta on välttämätöntä lomituspalvelujen yhdenmukaisen soveltamisen ja valtiontuen myöntämisen reunaehtojen noudattamisen johdosta. Valtiontuen suuntaviivojen vastaisesti maksettu tuki on perittävä takaisin tuen saajalta.

Esityksen mukaan valvonta ja ohjaus siirtyisi uudelle Valtion lupa- ja ohjausvirastolle. Virastoa ohjaavista ministeriöistä yksi olisi sosiaali- ja terveysministeriö, sillä virasto toimisi myös mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja valvovana viranomaisena. Lomituspalvelut nähdään maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa sekä maatalousyrittäjien, turkistuottajien sekä poronhoitajien työssä jaksamista ja työurien pidentymistä tukevana palveluna. Tällä perusteella lomituspalvelujen valvonta ja ohjaus olisi luontevaa siirtää valtion lupa- ja ohjausviraston tehtäväkokonaisuuteen.

Valtion lupa- ja valvontavirastoa koskevassa lakiluonnoksessa tavoitteeksi asetetaan hallinnon rakennemuutoksen tuomiin haasteisiin vastaaminen ja valtion aluehallinnossa ja keskushallinnossa hoidettujen valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoaminen hallituksen linjaisia periaatteita noudattaen siten, että jatkossa tehtävistä vastaavat valtakunnallisesti toimivat virastot. Tehtävien kokoamisella ja toimivallan valtakunnallisuudella tavoitellaan virastorakennetta, joka mahdollistaa nykyistä vaikuttavamman, asiakaslähtöisemmän, yhdenmukaisemman ja kustannustehokkaamman valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien toteuttamisen. Uudistuksessa pyritään viranomaisten keskinäisten työnjakojen selkeyteen ja päälekkäisten tehtävien karsimiseen. Tavoitteena on luoda virastorakenne, joka tehostaa viranomaisresurssien käyttöä ja tällä tavoin turvaa voimavarojen ja asiantuntemuksen riittävyyttä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien hoitamisessa. Valtion valvontatoiminta ja läsnäolo koko maan alueella pyritään turvaamaan ja toteuttamaan julkistalouden kannalta kestäväällä tavalla.

Virastoon on tarkoitus koota nykyisistä valtion aluehallintovirastoista, osin ELY-keskuksista sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvirasta lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. Virasto toimisi valtakunnallisesti, mutta alueellisissa toimipaikoissa laajalla, kaikki maakunnat kattavalla verkostolla. Valtion lupa- ja ohjausviraston monialainen rakenne loisi mahdollisuuksia uudistaa ja kehittää valvonnan toimintamalleja, käyttää asiantuntemusta laaja-alaisesti sekä kehittää ja ottaa käyttöön digitaalisia palveluja. Virasto kokoaisi yhteen valtiolle kuuluvia, toisiinsa kytkeytyviä tehtäviä. Lakiluonnoksen mukaan uusi virasto valvoisi sosiaali- ja terveydenhuoltoa, varhaiskasvatusta, opetustoimea, työsuojelua, ympäristönsuojelua, luonnonsuojelua ja pelastustoimea sekä hoitaisi muita valtion oikeusturvatehtäviä ja varautumistehtäviä (lomituspalvelut on mainittu toistaiseksi alaviitteessä). Uudenlaisella virastomallilla vahvistettaisiin perusoikeuksien valvontaa hyödyntäen poikkihallinnollisuutta ja kunnioittaen toimialojen erityisasiantuntijuutta.

Lomituksen ohjaustehtävä pitäisi kuitenkin kustannustehokkuus ym. huomioiden pitää keskitettynä. Luovaan esitetään siirrettäväksi 5 htv:a lomituksen ohjauksen ja valvonnan toteuttamiseen.

Valtion lupa- ja ohjausvirasto voisi talousarvionsa rajoissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimialaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta. Tämä osaltaan mahdollistaisi asiantuntemuksen hankkimista lomitusasioissa myös viraston ulkopuolelta, kuten esimerkiksi Melasta.

Työryhmän toivomus oli, että Mela olisi voinut jatkossakin muun muassa ohjata ja valvoa lomituspalveluyksikköjen toimintaa. Melan yli 20 vuoden kokemus ja asiantuntemus lomitusjärjestelmien toimeenpanossa on tarkoituksenmukaista ja välttämätöntä säilyttää lomitusjärjestelmien käytössä. Työryhmä esittää, että Melalle säädettäisiin mahdollisuus lomitukseen liittyvien palvelujen tarjoamiseen. Maakunnat ja uusi valvonta- ja ohjausvirasto voisivat hankkia asiantuntemusta suoraan Melalta.

Melan kehittämä ja ylläpitämä lomituksen tietojärjestelmä (Lomitusnetti) sekä käytännön toimintaa ja juridiikkaa koskeva asiantuntemus ovat olleet korvaamattomana apuna ministeriölle kuuluvien tehtävien hoidossa ja vastaavaa osaamista tarvitaan jatkossakin. Lomituksen tietojärjestelmä joudutaan uudistamaan ja tekemään uusi maakuntiin sopiva tietojärjestelmä. Tämä kehitys- ja ylläpitotyö sopisi maakuntalakiluonnoksen 118 §:n mukaiselle maakuntien valtakunnalliselle tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskukselle. Jatkossakin on varmistettava, että ministeriö saa käyttöönsä nykyisen kaltaista tilastotietoa lomituspalvelujen käytöstä ja kustannuksista lainsäädännön valmistelun ja kehittämistyön tueksi.

Työryhmä esittää, että Melalle säädettäisiin tehtävä, jonka mukaan sillä olisi mahdollisuus tarjota lomitukseen liittyvää osaamistaan maakunnille, maakuntalaissa tarkoitetuille valtakunnallisille palvelukeskuksille, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle. Melan tuottamassa asiantuntijapalvelussa ei kuitenkaan voisi olla kyse julkisesta hallin-

totehtävästä, koska julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä lailla erikseen säädetään edellyttäen, että se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tällöin myös siltä osin kuin kysymys olisi julkisen vallan käytöstä, erikseen tulisi säätää myös Melassa tehtävää hoitavan henkilön virkavastuusta. Julkisiin hallintotehtäviin kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Julkisen hallintotehtävän käsite arvioidaan tapauskohtaisesti.

5 TYÖRYHMÄN ESITTÄMÄ LOMITUSPALVELUETUUKSIEN UUDISTUS

5.1 TULEVAISUUDEN HAASTEET

Lomituspalvelut ovat jatkossa maakuntien lakisääteinen tehtävä. Lomituspalvelulainsäädäntö määrittää yrittäjän oikeudet ja edellytykset palveluun. Lomituspalvelujen tasapuolisuus ja yhdenvertaisuus valtakunnallisesti on varmistettava ja se voidaan toteuttaa selkeyttämällä ja yksinkertaistamalla lomituslainsäädäntöä.

Maakuntien rahoitus tulee koostumaan valtionrahoituksesta ja asiakasmaksuista. Maatalousyrittäjien lomituspalvelut tullaan kattamaan maakunnan yleiskatteisella valtionrahoituksella. Maakunta ei saa rahoitusta erikseen maatalousyrittäjien lomitukseen, vaan sen on hoidettava lomituspalvelut valtion rahoituksen ja lomituspalvelujen asiakasmaksujen puitteissa.

Maakuntien yleiskatteisesta rahoituksesta johtuen maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämiskustannusten nykyiset suuret vaihtelut paikallisyksiköittäin tulevat olemaan haaste lomituspalvelujen järjestämisessä uusissa maakunnissa. Vuonna 2016 keskimääräinen lomituspäivän nettohinta ilman lomittajan matkakuluja vaihteli paikallisyksikköjen välillä 140 eurosta 225 euroon. Jotta maakunnan yleiskatteinen rahoitus lakisääteisten tehtävien hoitoon riittäisi kaikissa maakunnissa myös lomituspalveluihin, tulisi lomituslainsäädäntöä yksinkertaistaa. Mitä vähemmän laissa on tulkinnanvaraisuutta, sitä vähemmän aiheutuu kuluja myös hallintoon.

Rakennekehitys kotieläintiloilla jatkuu huomattavan nopeana. Nyt maitotiloja on 7600 - 7700 ja Suomen Gallup Elintarviketiedon vuoden 2016 kyselyyn pohjautuvan tutkimuksen mukaan vuonna 2022 arvioidaan olevan enää 3700 maitotilaa. Tällöin lomituspäivien lukumäärä vähenee huomattavasti. Valtion talousarvion periaatteiden mukaisesti rakennekehityksestä aiheutuva kustannussäästö lomitustuntien vähentymisenä ei palaudu takaisin lomituspalveluihin tai niiden kehittämiseen. Tällainen rakennekehityksen tuoma kustannussäästö leikkaantuu valtion talousarviossa tarvearvion muutoksena ja pienentää seuraavan vuoden talousarviossa osoitettua määrärahaa kyseiseen tarkoitukseen. Palvelutuotannon haasteena tulee olemaan myös palvelun organisoinnin reagointikyky hyvin nopeasti etenevässä maatalouden rakennekehityksessä.

Tulevaisuuden arvioissa on tuotu esille myös se, että iso osa kotieläintuotannosta tultaisiin jo lähitulevaisuudessa tuottamaan osakeyhtiömuodossa. Jos yhtiöitetty toiminta kuuluu elinkeinoverolain piiriin, toiminta jäisi kokonaan lomituspalvelujen ulkopuolelle.

Isoilla tiloilla kasvaa myös ulkopuolisen työvoiman tarve. Tämä voi johtaa jo nyt tilanteeseen, jossa ulkopuolisia työntekijöitä ei ilmoiteta lomituspalveluetuuksien vähentämisen vuoksi.

Lomittajien osa-aikaisuus on ollut haasteena jo pitkään. Jo tällä hetkellä osaava lomittajakunta vaihtaa muille aloille, jotta työstä saatu palkka riittäisi toimeentuloon. Lomituspalvelujen säilymisen kannalta haasteena on ammattitaitoisen lomittajakunnan säilyminen ja uusien lomittajien kiinnostus alaan tilanteessa, jossa myös lomittajien keski-ikä nousee jatkuvasti. Itse hankitun lomituksen vaihtoehdon olemassaolo edellyttää, että myös yksityisillä markkinoilla on käytössä ammattitaitoista lomittajatyövoimaa. Näistä syistä johtuen lomittajille tulisi olla tarjolla nykyistä enemmän kokoaikaista työtä. Maatalouden rakennekehityksestä johtuen myös lomittajien työmatkat kasvavat edelleen. Myös itse hankittua lomitusta olisi edistettävä,

lomituspalvelujen säilyvyyden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa sekä lomituspalveluyrittäjyyden kannustamiseksi.

Lomittajan työnantajan näkökulmasta lomituspalvelulaki on haasteellinen suhteessa työaikalainsäädäntöön sekä lomittajalta vaadittaviin tehtäviin. Lomitusjärjestelmän ei voi edellyttää toimivan tilan ensisijaisena varajärjestelmänä, koska mm. lomittajan tarjoaminen voi olla mahdotonta työaikalainsäädännön ja työntekijän oikeuksien johdosta. Lomittajaa ei esimerkiksi voi velvoittaa ylitöihin tai yötyöhön vasten hänen suostumustaan. Lomittajien työajan joustot ja esimerkiksi työaikapankin käyttö ei ole lomituslainsäädännössä säänneltävä asia, vaan se kuuluu työehtosopimuksessa sovittaviin asioihin.

Nykysäännöksiin vuosilomaan voi olla oikeus hyvinkin pienellä päivittäisellä työajalla. Lyhyimmät lomituspäivän pituudet ovat jopa alle tunnin mittaisia. Toisaalta osa yrittäjistä kokee, että lomituspäivän pituus ei ole riittävä kaikkien kotieläintöiden tekemiseen.

Maatalousyrittäjät ovat joutuneet ja joutuvat yhä enenevässä määrin hankkimaan lisäansioita maatilan ulkopuolelta silloinkin, kun kotieläinten hoito vaatii tilan yrittäjiltä runsaasti työpanosta. Nykyistä päätoimisuusedellytystä tai nykyistä sijaisapumaksujen korotusta palkkatulon tai muun yrittäjätoiminnan perusteella ei voi enää pitää perusteltuna.

Nykyinen Lomitusnetti on kytketty monelta osin Melan muihin järjestelmiin, joten sen siirto valtakunnalliseen tietojärjestelmään ei ole tarkoituksenmukaista. Jos tietojärjestelmän palvelujen palvelukeskus tulee hoitamaan lomituksen IT-järjestelmän, ei ole perusteltua, että oikeus lomituspalveluihin olisi kytketty eläkevakuutustietoihin. Ei varsinkaan, jos pitäisi huomioida sekä maatalousyrittäjän eläkevakuutus-tiedot että yrittäjän eläkevakuutustiedot.

Maakuntauudistuksen aikataulusta johtuen uuden IT-järjestelmän luominen lomitukseen tulee olemaan haasteellista. On selvää jo tässä vaiheessa, että vuoden 2019 alussa ei ole käytössä uutta nykyisenkaltaista kattavaa tietojärjestelmää. Nykyinen Lomitusnetti ei myöskään pysty toimimaan nykytilassa vuoden 2019 alusta. Lomitusnetin avulla voitaisiin siirtymäkaunaan luultavasti tehdä välttämättömät tehtävät, kuten lomitushakemusten vastaanotto ja lomituspäätösten tuottaminen, mutta tämäkin vaatisi isoa investointia. Investoinnin kannattavuutta on mietittävä myös siltä kannalta, millaisia tietojärjestelmiä maakunnassa on muihin tehtäviin.

5.2 MAATALOUSYRITTÄJÄN LOMITUSPALVELUETUUKSET

Vuosiloma. Vuosilomaa varten lomituspalveluja myönnettäisiin maatalousyrittäjälle, jossa on vähintään yksi maatalousyrittäjä. Maatalousyrittäjän vuosiloma yksinkertaisesti lain soveltamisalaa ja vähentäisi tulonvaraisuutta. Tämä turvaisi yrittäjien yhdenvertaisuutta maan eri osissa. Lain soveltamisalan selkeyttäminen nopeuttaisi ja helpottaisi päätöksentekoa vähentämällä lisäselvityspyynnöitä ja harkintaa ja vähentäisi siten hallinnon työtä. Maatalousyrittäjän vuosiloma toisi huomattavia kustannussäästöjä, jotka voitaisiin käyttää kaikkien lomituspalveluja käyttävien yrittäjien hyväksi parantamalla palveluja. Alustava arvio on, että yrityskohtaisen vuosiloman kustannussäästöt olisivat noin 24,7 miljoonaa €. Kustannussäästöt syntyvät siitä, että kahden tai useamman yrittäjän tilalla yrittäjien olisi pidettävä vuosilomansa samaan aikaan, jonka seurauksena myös lomittajien työajan käyttö tehostuu.

Vuosilomaa olisi oikeus käyttää 31 kalenteripäivänä kalenterivuodessa. Vuosilomalomituksella voitaisiin hoitaa yrityksen välttämättömät kotieläinten hoitotyöt. Työntekijöiden palkkaaminen ei enää lyhentäisi tai vaarantaisi vuosilomapalvelun saamista. Maatalousyrittäjällä tulisi olla edelleen vähintään kuusi asetuksella määriteltyä kotieläinyksikköä ja maatalousyrittäjän tulisi itse olla sidonnainen välttämättömiin kotieläinten hoitotöihin. Vuosilomaa varten

olisi oikeus myös valvontakäyntiin tai automaation valvonnan edellyttämään varallaoloon, edellyttäen, että se on välttämätöntä maatalousyrittäjien kotieläinten hoidon turvaamiseksi. Vuosilomaa varten annetut lomituspalvelut olisivat maksuttomia, mutta nykyiseen tapaan vuosilomaan kuuluva varallaolo tai valvontakäynti olisi maksullista, kuitenkin nykyistä pysyvää maksutasoa halvempaa.

Yrityskohtainen vuosiloma tarkoittaisi, että tilalta vain yhden yrittäjän tulisi täyttää edellytykset. Yrityksen kaikkien yrittäjien tulisi pitää vuosilomansa samanaikaisesti. Yrityskohtainen vuosiloma vähentäisi eri aikaan pidetyistä lomista aiheutuvia lomituspäiväkuluja. Lisäksi yhtäaikainen loma vähentäisi lomittajien matkustusta ja matkakuluja. Toisaalta tilakohtaiseen lomitukseen siirtyminen kaventaisi maatalousyrittäjien mahdollisuutta valita oma henkilökohmainen loma-ajankohtansa.

Yrityskohtaisesta vuosilomasta saatavalla kustannussäästöllä voitaisiin luopua MYEL-vakuutussidonnaisuudesta, päätoimisuusedellytyksestä ja sijaisavun yrityskohtaisesta tarveharkinnasta. Saatavalla säästöllä saataisiin myös elinkeinoverotuksen piirissä olevat kotieläin-tilat lomituksen piiriin sekä toteutettua useita muita palvelujen parantamiskohteita, kuten mm. lisättyä lisävapaan määrää 200 tuntiin, alennettua maksuja vuoden 2017 väliaikaiselle halvemmalla tasolle sekä parannettua itse hankitun lomituksen kannustavuutta. MYEL-sidonnaisuudesta luopuminen mahdollistaisi sijaisapumaksujen yksinkertaistamisen. Oikeus lomituspalveluihin sekä nykyisin erittäin hankalaksi todettu työajan mitoitus voitaisiin sitoa kaavamaisempaan kotieläinten määrän mukaiseen laskentaan (LIITE).

Paikallisyksiköiden Lomitusnettiin tallentamien tietojen mukaan esimerkiksi lomitusta vuonna 2015 käyttäneillä tiloilla (13 348 kpl) samankokoisilla kotieläinyksikkömäärillä kahden yrittäjän tiloilla toteutunut tilakohtainen lomituspäivän kesto oli keskimäärin 12,7 h/päivä, kun vastaavalla kotieläinyksikkömäärällä yhden yrittäjän tilalla lomituspäivän kesto oli keskimäärin 6,9 h/päivä (LIITE). Vastaava ero näkyy tuotantosuunnittainkin tarkasteltuna. Esimerkiksi lomitusta vuonna 2015 käyttäneillä 25 kotieläinyksikön lypsykarjatilalla kahden yrittäjän tilojen (885 kpl) toteutunut tilakohtainen lomituspäivän kesto oli keskimäärin 12 h/päivä, kun vastaavalla kotieläinyksikkömäärällä yhden yrittäjän tilalla (382 kpl) lomituspäivän kesto oli keskimäärin 7,9 h/päivä (LIITE). Lomituspäivän pituus siis kasvaa huomattavasti, jos tilalla on kaksi yrittäjää yhden sijasta. Molemmissa tilastoissa on verrattu vain niitä yhden henkilön yrityksiä, joissa yrittäjällä on 100 %:n osuus yrityksen kotieläintöistä sekä niitä kahden yrittäjän yrityksiä, joissa yrittäjillä on molemmilla 50 %:n osuus tilan kotieläintöistä. Nykyisen lomituspalvelulain mukaan vuosilomalomituksella voidaan hoitaa vain vuosilomalla olevan maatalousyrittäjän oma tehtäväosuus, eikä sillä tulisi tehdä esimerkiksi toisen yrittäjän tai tilantöyhteyksien töitä tai muita kuin kotieläinten hoitotöitä. Edellä mainittuja eroja lomituspäivien pituuksissa ei selitä esimerkiksi poikimiset tai eläimen sairastumiset, koska nämä poikkeamat esiintyvät yrittäjämäärästä riippumatta ja päivän pituuden pidentyminen tällä perusteella tasoittuu johtuen tilastoissa olevasta suuresta tilamäärästä. Osaltaan eroa voisi ajatella selittävän se, että yhden yrittäjän tilat ovat usein pidemmälle koneellistettuja kuin kahden yrittäjän tilat. Toisaalta vastaava ero on nähtävissä myös hyvin pienen kotieläinyksikkömäärän omaavissa tiloissa, joissa koneellistamisaste tuskin selittää eroa. Vuonna 2016 kahden tai useamman yrittäjän tiloilla, joissa on pidetty vuosilomia sekä yhtäaikaisesti että eri aikaan, on erikseen pidettyjen vuosilomapäivien päivittäinen tuntimäärä keskimäärin 28 %:a pidempi kuin tilalla yrittäjien samaan aikaan pitämien vuosilomapäivien pituus (LIITE). Osaltaan ero vuosilomapäivien pituuksissa lypsykarjatilalla selittyy sillä, että lypsytyö on asiantuntijoiden mukaan tehottomampaa useamman kuin yhden henkilön tekemänä. Työhön tulee tällöin paljon odottelua. Lisäksi lomittajan työ on koettu muutoinkin tehokkaammaksi silloin, kun lomittaja on yksin vastuussa tilan töistä. Lisäksi eriaikaan tai samaan aikaan pidettävien vuosilomapäivien pituuseroon vaikuttava tekijä käyttäjien mukaan on se, että yrittäjät valmistavat työympäristön lomittajalle valmiiksi, kun lähtevät yhdessä lomalle, mutta eivät, kun vain

toinen yrittäjä on lomalla. Käytännössä voi myös esiintyä tilanteita, joissa jotkut yrittäjät pitävät vuosilomansa eri aikaan, mutta lomittaja tekee myös muun kuin lomalla olevan yrittäjän tehtäväosuutta. Jotkut paikallisyksiköt saattavat myöntää lomittajille täyden kokoaikaisen työpäivän, joka on kuitenkin yrittäjän tehtäväosuutta pidempi.

Tilakohtaisella vuosilomalla voitaisiin vastata eduskunnan lausumaan ja vähentää lomittajien osa-aikaisuutta ja turvata lomittajien kokoaikaisuus. Lomittajien työajan pidentyminen ja osa-aikaisuuden vähentyminen turvaisi osaavan lomittajakunnan säilymisen tulevaisuudessa. Osaltaan tilakohtaiseen vuosilomaan siirtyminen muuttaa lomittajien työtä entistä vastuullisemmaksi. Toisaalta jo nykyisin hoidetaan yhden yrittäjän tilat sekä samanaikaisesti joko vapaaehtoisesti tai velvoitteesta pidetyt vuosilomalomituksset. Maakunnan tarjoamassa lomituksessa maakunnan olisikin huolehdittava yhteistyössä maatalousyrittäjän kanssa siitä, että maatalousyritykseen osoitetut lomittajat saavat tilalla maatalousyrityskohtaista perehdytystä vuosilomalomituksella huolehdittaviin tehtäviin. Lomittajien perehdytys ja lomittajan kokoaikaisuus tukisi ns. luottolomittajien olemassaoloa ja lomittajien työhyvinvointia sekä lomittajaammatin houkuttelevuutta. Jos yhden yrityksen kaksi yrittäjää pitäisivät vuosilomat samanaikaisesti, lomittajien työpäivät pidentyisivät ja lomittajakunnan työsuhteita voitaisiin kokoaikaisista nykyistä huomattavasti enemmän. Mikään muu ratkaisu ei mahdollista lomittajien osa-aikaisuuden vähentämistä vastaavassa määrin.

Sijaisapu. Maatalousyrittäjällä olisi jatkossakin oikeus sijaisapuun silloin, kun hän ei pysty huolehtimaan yrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä kotieläinten hoitotoistaan laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi. Oikeutta parannettaisiin siten, että jatkossa ei enää käytettäisi yrityskohtaista tarveharkintaa. Sijaisavun perusteet eivät muuttuisi. Ainoastaan sijaisavun maksuperusteita yksinkertaistettaisiin siten, että sijaisavusta perittäisiin kaikilta yhdenmukainen kiinteä tuntihinta eikä maksukorotuksia enää olisi.

Lisävapaa ja maksullinen lomittaja-apu. Tuetun maksullisen lomittaja-avun nimi muutettaisiin lisävapaaksi ja sitä voitaisiin antaa kaikille maatalousyrittäjä -määritelmän täyttävälle henkilölle. palvelun enimmäismäärä nostettaisiin 200 tuntiin kalenterivuodessa ja lisävapaan hinta laskettaisiin vuoden 2017 väliaikaiselle tasolle 12 €/h. Maakunnan tarjoamassa lomituksessa lisävapaata voisi saada myös halvempaan 8 euron tuntihintaan silloin, kun lisävapaata käytetään maatalousyrityksessä vuosiloma- tai sijaisapulomitusta tekevän lomittajan työpäivää täydentävinä tunteina. Lomittaja-apua voitaisiin antaa myös niin sanotulla markkinahinnalla.

Itse hankittu lomit. Yksityistä lomituspalvelujen tuotantoa saataisiin lisääntymään ja hallitusohjelmaan kirjattu tavoite palvelusetelin käytön edistämisestä voisi toteutua, kun itse hankitusta lomituksesta saataisiin houkuttelevampi. Jatkossa itse hankitun lomituksen tunti-korvaus nousisi 30 €:oon (vuoden 2017 tasossa). Korvauksen noston oletetaan kannustavan paikallisyksikön järjestämän lomituksen piirissä olevia maatalousyrittäjiä siirtymään itse hankittuun lomitukseen siten, että itse hankitun osuus nousisi nykyisestä 7 %:sta 17 %:iin. Koska paikallisyksikön järjestämänä lomitustunnin hinta oli vuonna 2016 keskimäärin 33 euroa, muutos toisi siten myös säästöä noin 1,6 miljoonaa euroa. Kustannussäästö voitaisiin käyttää palvelujen parantamiseen.

Itse hankitussa lomituksessa maatalousyritykseen myönnettävä vuosiloma määriteltäisiin ja sitä voisi myös käyttää tuntikohtaisesti. Toisin sanoen vuosilomaa ei olisi pidettävä tietyn mittaisina kalenteripäivinä, vaan tunteja voisi käyttää maatalousyritykseen aina kulloinkin parhaiten sopivalla tavalla esimerkiksi joko useampana lyhyempänä päivänä tai vähempinä, mutta pidempinä päivinä.

Lisäksi itse hankitun lomituksen käyttöä edistettäisiin nostamalla itse hankittu lomitustasavertaisempaan asemaan valvontakäyntien ja varallaolon suhteen sekä tehtäisiin lisävapaasta itse hankitussa lomituksessa subjektiivinen oikeus.

Soveltamisala. Maatalousalan valtiontuen suuntaviivojen mukaan "maatalouden alkutuotannolla" tarkoitetaan perussopimuksen liitteessä I lueteltujen maaperän ja kotieläintuotannon

tuotteiden tuotantoa toteuttamatta muita näiden tuotteiden luonnetta muuttavia toimia. Alkutuotannoksi voidaan katsoa hevosten osalta kasvatusta ruoaksi sekä hevoskasvatusta yleisesti. Sen sijaan esimerkiksi ravi- tai ratsastustoimintaa ei katsota maatalouden alkutuotannoksi. Tästä syystä hevosiksi hyväksyttäisiin lomitussääntöissä vain kasvatukseen käytettävät hevoset maatalouden alkutuotannon määritelmän mukaisesti. Vaihtoehtona olisi hakea komissiolt poikkeusta määritelmään, mutta kaikkien hevosten tuominen lomituspalvelujen piiriin aiheuttaisi useiden miljoonien eurojen lisäkustannukset.

Suuntaviivojen mukaan maataloille annettavan tuen tulee olla läpinäkyvää ja yhdenvertaisesti saatavilla. Tämä tarkoittaa, että kaikilla kyseisen alueen tukikelpoisilla tahoilla tulee olla objektiivisin perustein määritellyt edellytykset päästä osalliseksi tuesta. Elinkeinoverotuksen piirissä olevat kotieläintilat on suljettu lomituspalvelujen piiristä yrityksen verotus- ja vakuutusmuodon perusteella. Tämän ei voida katsoa olevan objektiivisesti perusteltavissa ja elinkeinoverotuksen piirissä olevat kotieläintilat tulisi ottaa yhdenvertaisuus ja läpinäkyvyys edellytyksestä johtuen lomitussääntöjen piiriin. Sääntöjen laajentaminen suunnitellulla tavalla elinkeinoverotettuihin kotieläintiloihin ja eläkevakuutusvelvollisuudesta irtautuminen lisäisi lomitettavia tiloja vuoden 2019 tasossa noin 500:lla ja yrittäjiä noin 1000:lla.

Elinkeinoverotettua kotieläintaloutta harjoittavat yrittäjät kuuluvat yrittäjän eläkevakuutuksen (YEL-vakuutus) soveltamisalaan. Pelkkää MYEL-vakuutussidonnaisuutta ei voitaisi säilyttää. Oikeuden sitominen pakollisen MYEL-vakuutuksen lisäksi pakolliseen YEL-vakuutukseen monimutkaistaisi soveltamista huomattavasti, sillä YEL-vakuutusta hoitavia työeläkevakuutuslaitoksia on useita ja lisäksi yrittäjän ottama YEL-vakuutus kattaa kaiken hänen harjoittamansa elinkeinoverotetun yrittäjätoiminnan. YEL-vakuutus on käytössä myös silloin, kun yrittäjätoimintaa harjoitetaan useamman yrityksen nimissä tai silloin, jos henkilöllä on yritystoimintaa useammalla eri toimialalla. Jotta henkilö täyttäisi lomituspalvelujen saamisen edellytykset, hänellä tulisi olla velvollisuus ottaa YEL-vakuutus nimenomaan tarkasteltavana olevan maatalousyrittäjän kotieläintuotantoa varten.

Lisäksi pitäisi huomioida myös ne maatalousyrittäjät, jotka eivät iästään johtuen voisi pitää voimassa MYEL- tai YEL-vakuutusta, jotta sääntely ei johtaisi ikäsyntymään. MYEL- tai YEL-vakuutusta ei voi saada ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt yrittäjä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntynyt yrittäjä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt yrittäjä täyttää 70 vuotta. Näiltä osin maakuntien olisi käytännössä mahdollonta arvioida, olisiko henkilö muutoin kuin iästään johtuen oikeutettu MYEL- tai YEL-vakuutukseen.

Liitteenä kustannusarvio.

5.3 TURKISTUOTTAJAN LOMITUSPALVELUETUDET

Turkiseläintuotanto siirrettäisiin kokonaisuudessaan turkistuottajan lomituspalvelulain soveltamisalan puolelle. Turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisvastuu keskitettäisiin Pohjanmaan maakuntaan.

Turkistuottajan tulisi jatkossa hankkia lomituspalvelut itse. Maakunnalla ei olisi enää velvollisuutta tarjota lomittajia turkistuottajille. Vuosiloman ja lisävapaan enimmäismääristä säädettäisiin suoraan laissa ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien enimmäismääräksi voitaisiin luopua. Laissa olisi säädetty enimmäismäärä lomituspalveluille, koska talousarviossa palveluun osoitettu määräraha säilyisi siirtomäärärahana tai mahdollisesti muuttuisi kiinteäksi määrärahaksi. Vuosiloman ja lisävapaan enimmäismäärä säilytettäisiin vuoden 2017 tasossa.

Turkistuottajien vuosilomasta ja lisävapaasta aiheutuvat kustannukset korvattaisiin suoraan palvelun tuottajalle eikä turkistuottajalta perittäisi enää maksua lisävapaasta, vaan se vähennettäisiin suoraan palvelun tuottajalle menevästä korvauksesta. Maksatuksen yksinkertaistaminen vähentäisi hallinnon työtä ja yksinkertaistaisi järjestelmää. Korvaus esitetään korotettavaksi samassa suhteessa kuin maatalousyrittäjien itse hankitun lomituksen korvaus. Lisävapaasta korvattaisiin pienempi osuus, joten lisävapaan kustannuksista osa jäisi edelleen turkistuottajan itsensä maksettavaksi.

5.4 PORONHOITAJAN SIJAISAPUETUUDET

Poronhoitaja hakisi sijaisapua maakunnalta ja hankkisi nykyiseen tapaan itse sijaisavun ennakoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta. Maakunta maksaisi sijaisapukorvauksen suoraan palvelun tuottajalle.

Sijaisavun enimmäismäärästä säädettäisiin suoraan laissa ja sosiaali- ja terveysministeriö asetuksesta sijaisavun enimmäismäärästä voitaisiin luopua. Sijaisavun enimmäismäärä säilytettäisiin vuoden 2017 tasossa. Ttalousarviossa palveluun osoitettu määräraha säilyisi siirtomäärärahana tai mahdollisesti muuttuisi kiinteäksi määrärahaksi. Yhtenä vaihtoehtona on myös, että turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen kustannusten erillismäärärahamomentit yhdistettäisiin yhdeksi määrärahamomentiksi.

6 TYÖRYHMÄN KÄSITTELEMIÄ MUITA UUDISTAMISVAIHTOEHTOJA

6.1 LOMITUSPALVELUETUUKSIEN UUDISTUS

Henkilökohtainen vuosiloma. Työryhmä käsitteli liitteenä olevan HE:n mukaista vaihtoehtoa siten, että maatalousyrittäjien vuosilomaoikeus säilyisi henkilökohtaisena ja muut maatalousyrittäjien lomituspalveluja koskevat uudistukset toteutettaisiin tämän esityksen mukaisesti. Lisäksi kasvinviljelytyöt tulisivat lomituksella hoidettaviin tehtäviin siten, kuin ne olivat lomituksessa mukana ennen 1.1.2016 voimaan tullutta lainmuutosta. Tämä vaihtoehto, ilman vuosilomapäivien lisäystä, edellyttäisi alustavan arvion mukaan vähintään 30 miljoonan euron lisärahoitusta lomituspalveluihin. Lisäksi yhden uuden lomapäivän kustannukseksi muodotuisi vajaa neljä miljoonaa euroa. Tämä malli ei vastaisi eduskunnan vastaukseen lomittajien osa-aikaisuuden vähentämisestä ja nykyinen lomittajien osa-aikaisuus säilyisi. Kasvinviljelytöiden palauttaminen lomitukseen piiriin ei ole perusteltavissa huomioiden se, että kokonaisuudistuksen tarkoituksena ei ole kumota hallitusohjelman mukaisesti tehtyjä säästötoimenpiteitä. Lomitukseen kohdistuneet säästötoimet sisälsivät muun muassa sen, että kyseiset työt rajattiin lomituspalvelun ulkopuolelle vuoden 2016 alussa.

Vaihtoehtoinen vuosilomamalli. Työryhmä käsitteli uudistusmallia, jossa maatalousyrittäjien vuosilomaoikeus säilyisi henkilökohtaisena ja maatalousyrittäjä voisi valita itse joko samaan aikaan pidetyt vuosilomat tai eriaikaan pidetyt vuosilomat. Jos maatalousyrityksen kaikki maatalousyrittäjät valitsisivat samanaikaiset vuosilomat, he saisivat esimerkiksi yhden tai kaksi lisälomapäivää vuodessa. Lisäksi samanaikaisen vuosiloman valinneilla olisi oikeus maksuttomaan valvontakäyntiin. Tämä tarkoittaisi sitä, että vastaavat lisälomapäivät ja maksuton valvontakäynti tulisivat myös yhden yrittäjän tiloille. Valinnainen malli tarkoittaisi, että maakunnalla olisi oltava käytännössä viisi erilaista vuosilomavaihtoehtoa; maakunnan tarjoama valinnainen samanaikainen tai eriaikainen vuosiloma ja nykyinen samanaikaisuusvelvoite sekä yrittäjän itse hankkima samanaikainen tai eriaikainen vuosiloma. Kaiken kaikkiaan vaihtoehtoinen vuosilomamalli monimutkaistaisi lainsäädännön soveltamisalaa ja toimeenpanoa. Mallista ei olisi myöskään odotettavissa sellaisia kustannussäästöjä, joilla voitaisiin toteuttaa lisäparannuksia. Kustannussäästöjä ei syntyisi, koska oletettavasti kahden tai useamman yrittäjän tilat eivät siirtyisi tilakohtaiseen vuosilomaan, sillä vastaava valinnanvapaus on tosiasiaa jo nykyisin käytössä vaikkakin ilman tilakohtaisuudesta saatavaa lisävuosilomapäivää. Lisäksi etukäteen olisi mahdotonta arvioida mahdollisesti samanaikaisia lomia käyttävien yrittäjien määrää.

Tämä malli lisäisi kustannuksia laskettuna edellä esitetyllä yhdellä lisävuosilomapäivällä ja maksuttomalla valvontakäynnillä yhden yrittäjien tilojen ja itse hankitussa lomituksessa olevien tilojen osalta arviolta noin seitsemällä miljoonalla eurolla. Oletettavaa on, että kaikki yhden yrittäjän tilat olisivat halukkaita ottamaan lisää vuosilomapäiviä. Lisäksi mallista syntyisi kustannuksia hallinnon lisääntyvän työmäärän kautta sekä myös muina parannuksina ehdotetuista lisävapaan kaksihintajärjestelmästä, nykyisestä joustavammasta ja ehkä kaavamaisemmasta lomituspäivän määrittelystä sekä mahdollisesti itse hankitun lomituksen houkuttelevuuden lisäämisestä.

Tämä malli edistäisi lomittajien osa-aikaisuuden vähentämistä vain hyvin vähän. Vain sen verran kuin kahden tai useamman yrittäjän tilat siirtyisivät samanaikaiseen vuosilomaan. Näiden tilojen määrä on vaikea arvioida, mutta sen oletetaan olevan hyvin vähäinen.

Samanaikaisuusvelvoitteen laajentaminen. Työryhmä keskusteli mallista, jossa maatalousyrittäjän vuosilomaoikeus säilyisi henkilökohtaisena, mutta vuosilomien samanaikaisuusvelvoitetta laajennettaisiin. Alustavia arvioita tehtiin mallista, jossa kaikilla vuosilomaan oikeutetuilla yrittäjillä olisi velvollisuus pitää vähintään 20 vuosilomapäivää yhtäaikaisesti. Tässä mallissa kustannussäästökseksi tuli arviolta noin 20 miljoonaa euroa ja pelkästään yhden uuden lomapäivän kustannukseksi muodostuisi vajaa 3 miljoonaa euroa. Tämä malli ei kuitenkaan kokoaikaistaisi lomittajia samassa määrin kuin yrityskohtainen vuosiloma.

Valinnanvapausmalli. Työryhmässä esiteltiin myös malli, jossa maatalousyrittäjän vuosiloma säilyisi henkilökohtaisena ja subjektiivisena oikeutena. Tilakohtaisen vuosiloman voisi valita, jolloin yrittäjä saisi kannustimena lisälomapäiviä. Lomituspalvelumaksut olisivat kohutuullisia niin, että maatalousyrittäjät pystyisivät käyttämään palveluja.

Lomituspalvelut olisi muotoiltu vastaamaan käyttäjien tarpeita. Vuosilomassa lomittajan tehtävänä olisi kotieläinten hoidon lisäksi myös kotieläinten hoidon kannalta välttämättömät kasvinviljelytyöt, sijaisavussa tehtäisiin lomittettavan yrittäjän tehtäväosuus välttämättömien kotieläinten ja kasvinviljelytyöiden osalta. Lisävapaan käyttö olisi toimivana ja haluttuna lomituspalveluna maataloilla työmäärää helpottamassa ja lomittettavien päivien täydennyksenä sillä edellytyksellä, että lomittajan voisi ostaa tekemään muutakin kuin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt.

Lomittettavan työajan mitoitusta yksinkertaistettaisiin (0-10 ky - 30 min /ky, 10-40 ky 15 min/ky, 40-60 ky 10 min/ky, 60 ky-8 min/ky) sekä sallittaisiin lomituspäivissä riittävä jousto eläinsuojellusilla perusteilla sekä lomittajan ammattitaitoon liittyvät tarpeet huomioiden.

Itsejärjestetty lomitus olisi maatalousyrittäjille kilpailukykyinen vaihtoehto niin korvauksena maksettavan määrän osalta (30 e/h) kuin myös palvelun sisällön osalta (lomittavat päivät myös tunteina ja mahdollisuus valvontaan ja varallaoloon).

Kotieläintilojen harvenemisen ja yksittäisten tilojen koon kasvaessa huolehdittaisiin siitä, että kotieläinten hoidon varmistamiseksi sekä maatalousyrittäjän että lomittajan äkillisiin sairaus- ja tapaturmatilanteisiin varauduttaisiin päivystyksen järjestämisellä säätämällä siitä maakunnallinen velvollisuus. Tämä palvelisi sekä maatilojen toiminnan jatkuvuutta, eläinten hyvinvointia sekä lomittajien työturvallisuutta.

Lomituspalvelujen käyttäminen edellyttäisi jatkossakin MYEL-vakuutusta. Maatilapohjainen hevostalous pysyisi näin lomituspalvelujen piirissä nykyiseen tapaan. Jos soveltamisalaa haluttaisiin laajentaa elinkeinoverotuksen piirissä oleviin maataloihin, siihen tulisi osoittaa lisärahoitus.

Lomitusnetistä tehtäisiin toimiva tietojärjestelmä niin palvelusta päättävälle, palvelun tekijälle sekä palvelun käyttäjälle. Ammattitaitoisen työvoiman täysiaikaisessa työllistymisessä hyödynnetään sähköisiä järjestelmiä. Melan asiantuntemusta käytettäisiin lomituspalvelujen toimeenpanossa.

Tämä malli monimutkaistaisi lainsäädännön soveltamista yksinkertaistamisen sijaan. Malli loisi myös lisää hallinnon työtä. Tämä malli ainoastaan lisäisi kustannuksia. Kokonaiskustannuksia on vaikea arvioida, mutta esityksen toteuttaminen vaatisi huomattavaa lisärahoitusta. Hevostalous ei voi säilyä lomituspalvelujen piirissä nykyiseen tapaan, koska valtiontuen suuntaviivojen mukaan "maatalouden alkutuotannolla" tarkoitetaan perussopimuksen liitteessä I lueteltujen maaperän ja kotieläintuotannon tuotteiden tuotantoa toteuttamatta muita näiden tuotteiden luonnetta muuttavia toimia. Alkutuotannoksi voidaan katsoa hevosten osalta vain kasvatusta ruoaksi sekä hevosten kasvatusta yleisesti. Lisäksi elinkeinoverotuksen piirissä olevat kotieläintilat tulisi ottaa yhdenvertaisuus ja läpinäkyvyys edellytyksestä johtuen lomitusjärjestelmän piiriin.

Vain hallinnon muutokset. Työryhmässä esitettiin myös ajatus siitä, että uudistuksessa tehtäisiin vain toimeenpanon ja hallinnon muutoksia koskevat uudistukset. Tämä olisi kuitenkin vastoin työryhmän asettamispäätöksessä asetettua työryhmän tehtävänantoa ja tavoitteita.

Lisäksi maakuntiin siirtymisestä sekä rahoituksen muutoksesta johtuen palvelujärjestelmää on välttämätöntä uudistaa. Pelkkä hallinnon uudistaminen ei vastaisi myöskään eduskunnan vastaukseen.

Palvelusetelimalli. Kaikista kustannustehokkain vaihtoehto olisi, että maatalousyrittäjä hakis maakunnalta oikeutta lomitukseen ennen lomituspalveluun kuuluvien töiden aloittamista. Tämän jälkeen hän järjestäisi itselleen haluamansa ennakoperintärekisteriin merkityn lomituspalvelujen tuottajan. Palvelun käyttäjä hakis jälkikäteen maakunnalta korvauksen. Maakunta maksais korvauksen palvelujen tuottajalle. Kaikkein syrjäisimmillä alueilla lomittajatyövoimaa voi olla hankala saada. Palvelusetelimalli olisi myös hallinnollisesti yksinkertaisin toteuttaa. Esityksen mukaan turkistuottajat siirtyisivät kokonaan palvelusetelimalliin ja poronhoitajat ovat aina olleet itse järjestetyn sijaisavun piirissä. Olisi perusteltua, että koko lomituspalvelujärjestelmä siirtyisi palvelusetelimalliin.

6.2 TOIMINNALLINEN OHJAUS, VALVONTA JA MINISTERIÖN TUKITEHTÄVÄT

Ministeriö. Lomituspalvelujen nykyisessä kehitysvaiheessa lomituspalvelujen asiantuntijaministeriö voisi olla sosiaali- ja terveysministeriön sijaan myös maa- ja metsätalousministeriö. Yhtenä perusteena tälle on nähty lomituspalvelujen kiinteä yhteys EU:n maatalouden valtiontukijärjestelmään, jonka osalta maa- ja metsätalousministeriöllä on vahva asiantuntemus ja pitkäaikaiset kiinteät kontaktit komissioon.

Mela. Työryhmä teki toimeenpanoa koskevat esityksensä maakuntauudistuksesta tulevien linjausten mukaan. Työryhmän toivomus kuitenkin oli, että Mela olisi voinut maakuntauudistuksesta huolimatta edelleen muun muassa ohjata ja valvoa lomituspalveluyksikköjen toimintaa. Työryhmä piti Melaa hyvänä vaihtoehtona, sillä Melaan on viimeksi kuluneiden yli 20 vuoden aikana kertynyt merkittävä määrä lomitustoimintaa koskevaa kokemusta ja osaamista. Lisäksi Mela olisi maatalousyrittäjien sosiaaliturvasta vastaavana eläkelaitoksena ollut luonteva toimintaympäristö myös lomituspalvelujen toimeenpanosta vastaavaksi elimeksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva ohjaava viranomainen. Sen tehtävänä on tutkia, seurata ja edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia, ehkäistä ja torjua sairauksia ja sosiaalisia ongelmia, arvioida, kehittää ja ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa, toimia sosiaali- ja terveydenhuollon tilastoviranomaisena ja huolehtia useista erityistehtävistä esimerkiksi oikeuslääketieteen ja terveydenhuollon tietohallinnon alalla. THL sopisi lomituspalvelujen osalta tutkimus- ja kehittämistiedon tuottajaksi: se voisi esimerkiksi ylläpitää valtakunnallista rekisteriä, tehdä tarvittavaa tutkimusta, tukea lainsäädännön kehittämistä ja jopa antaa yleistä lomituspalvelujen ohjausta. Lomituspalveluiden ohjaus ja valvonta olisi sille kuitenkin täysin uusi tehtävä. THL:n tehtäviin ei nykyisellään myöskään kuulu valvontatehtäviä.

Maaseutuvirasto (Mavi) ja Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira). Evira on maa- ja metsätalousministeriön alainen lupa- ja valvontavirasto. Se on perustettu elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvontaa ja tutkimusta varten. Sen tehtävänä on toimialansa toimeenpanotehtävien johtaminen, kehittäminen ja ohjaaminen, valvonta ja riskinhallinta, riskinarviointi ja tieteellinen tutkimus sekä muut tutkimukset ja selvitykset. Lisäksi Evira vastaa toimialansa viestinnästä, on vertailulaboratorio, kouluttaa ja neuvoo sekä tekee kansainvälistä yhteistyötä. Evirassa on kolme toimintakokonaisuutta: elintarviketurvallisuus, eläinten terveys ja hyvinvointi sekä kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys. Eviran asiakkaita ovat kansalaiset ja kuluttajat sekä toimialan yritykset ja muut toimijat. Evira ohjaa aluehallintovirastojen, ELY-keskusten ja kuntien viranomaisia toimialaansa liittyvässä valvonnassa. Evira

tekee yhteistyötä Tullin, Puolustusvoimien ja Valviran sekä useiden eri sidosryhmien kanssa ja sillä on tutkimusyhteistyötä yliopistojen ja muiden tutkimuslaboratorioiden kanssa.

Mavi on maa- ja metsätalousministeriön alainen hallintovirasto. Se on perustettu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtäviä varten. Mavi vastaa EU:n maataloustuki- ja maaseuturahaston varojen käytöstä Suomessa ja toimii EU-säädösten mukaisena maksajavirastona. Lisäksi Mavi vastaa kansallisten tukien toimeenpanosta. Mavin asiakkaita ovat viljelijät, maaseutuyritykset, maaseudun kehittäjät, teollisuus, koulut, päiväkodit, kunnat, järjestöt, kauppa ja yliopistot. Pääosa Mavin asiakkaista saa palvelut ELY-keskusten, kuntien yhteistoiminta-alueiden ja paikallisten toimintaryhmien kautta, joita Mavi ohjaa. Mavi tekee maksajavirastosopimuksia Eviran lisäksi mm. ELY-keskusten ja kuntien yhteistoiminta-alueiden kanssa. Virasto tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti 15.2.2017 Eviran ja Mavin yhdistämishankkeen. Yhdistämishankkeen toimikausi on 16.2.2017 – 31.12.2018. Eviran ja Mavin toiminta erillisinä virastoina päättyy 31.12.2018 ja muodostettava virasto aloittaa toimintansa 1.1.2019. Yhdistäminen mahdollistaa tehokkaamman tietohallinnon kehittämisen sekä maatalouden ja elintarviketurvallisuuden toimialojen kokonaisohjauksen. Yhdistämisen yhteydessä arvioidaan myös Maanmittauslaitoksen tietohallintoyksikön rooli kokonaisuudessa. Evira toteuttaa valvontaa osittain yhteistyössä Valviran kanssa. Geenitekniikan lautakunnan kautta Eviralla on yhteys sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Lomituspalvelujen siirtäminen uuden viraston vastuulle saattaisikin maatalouselinkeino-toimintayhteys huomioiden tuoda synergiaetua myös lomituspalveluiden toimeenpanon valvontaa ja ohjausta ajatellen. Uutta virastoa ohjaava ministeriö on kuitenkin jatkossakin yksinomaan maa- ja metsätalousministeriö, joten uutta virastoa ei voi pitää varteenotettavana vaihtoehtona huomioiden se, että lomituksen yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI MAATALOUSYRITTÄJÄN LOMITUSPALVELUISTA, LAIKSI TURKISTUOTTAJAN LOMITUSPALVELUISTA, LAIKSI PORONHOITAJAN SIJAISAVUSTA SEKÄ ERÄIKSI NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudet lait maatalousyrittäjän lomituspalveluista, turkistuottajan lomituspalveluista sekä poronhoitajan sijaisavusta.

Lomituspalvelujen toimeenpano ja hallinto siirtyisivät maakunnille. Lomituspalvelujen henkilöstö eli kunnan palveluksessa olevat lomittajat sekä hallinto henkilöstö siirtyisivät maakuntiin liikkeenluovutusperiaatteella. Lomituspalvelujen yleinen ohjaus säilyisi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Muu lomituksen ohjaus sekä valvonta siirtyisi uudelle valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen rahoitus siirtyisi maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen ja rahoitus maksettaisiin suoraan valtiolta maakunnille. Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja toimeenpanon rahoituksesta säädetään tarkemmin maakuntien rahoitusta koskevassa lainsäädännössä.

Lomituspalvelujen toimeenpanon siirrosta sekä hallinnon ja maatalousyrittäjien lomituspalvelujen rahoituksen muutoksesta johtuen lomituspalvelulainsäädäntöä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin. Samalla turvattaisiin rahoituksen riittävyys lomituspalveluihin myös jatkossa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia yksinkertaistettaisiin siten, että luovutettaisiin vuosiloman päätoimisuusedellytyksestä, sidonnaisuudesta maatalousyrittäjien eläkelain tarkoittamaan vakuutukseen sekä sijaisavun tarveharkinnasta liittyen yrityksen mahdollisuuteen järjestää sijaisapu yrityksen sisäisin järjestelyin.

Maatalousyrittäjän lomituspalveluja tehostettaisiin siirtymällä maatalousyrittäjäkohtaiseen vuosilomaan. Samalla vuosilomapäivien määrää nostettaisiin nykyisestä 26 päivästä 31 päivään. Samassa yrityksessä työskentelevien maatalousyrittäjien tulisi siten jatkossa pitää vuosilomansa yhtä aikaa. Tästä syystä vuosiloman ajaksi esitetään säädettävän oikeudesta valvontakäyntiin tai automaation valvonnan edellyttämään varallaoloon. Sijaisapu, lisävapaa ja maksullinen lomittaja-apu säilyisivät edelleen maatalousyrittäjän henkilökohtaisena palveluna.

Maatalousyrittäjän itse hankittua lomitusta pyritään lisäämään muun muassa mahdollistamalla joustava vuosilomien käytötapa sekä korottamalla itse hankitun lomituksen tuntikorvausta.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen käytön turvaaminen ja tosiasiallinen mahdollisuus käyttää palvelua toteutettaisiin asiakasmaksualennuksilla.

Esityksessä ehdotetaan, että kaikki turkiseläinten tuottajat siirtyisivät turkistuottajan lomituspalvelulain piiriin. Turkistuottajien lomituspalvelut muutettaisiin täysin yrittäjän itse hankkimaksi lomitukseksi samaan tapaan kuin poronhoitajien sijaisapu. Maakunnan ei siten tarvitsisi tarjota turkistuottajien lomituspalveluja, vaan ainoastaan tehdä lomitusoikeutta koskevat päätökset sekä korvata turkistuottajien lomituspalvelujen kustannukset palvelun tuottajalle. Turkistuottajan lomituspalvelujen järjestämisvastuu keskitettäisiin Pohjanmaan maakunnalle osaamisen ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi.

Poronhoitajan sijaisapulakiin tulisi lähinnä toimeenpanoa koskevat vastaavat muutokset. Lisäksi poronhoitajien sijaisavun järjestämisvastuu keskitettäisiin Lapin maakunnalle. Näin turvattaisiin osaamisen sekä kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Esitykseen sisältyy ehdotus, että Melalle säädettäisiin mahdollisuus tuottaa lomitukseen liittyviä asiantuntijapalveluja uuden 114 a §:n nojalla.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Maatalousyrittäjien lomituspalvelut

Suomessa maatalousyrittäjien lomituspalveluja on kehitetty lakisääteisinä ja valtion tukemina palveluina vuodesta 1974. Lomituspalvelujen kehitys on ollut yhteydessä suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän, erityisesti perhe-etuuksien ja perhevapaiden kehitykseen. Lopputuloksena on syntynyt maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista tukeva palvelujärjestelmä.

Lomituspalvelujen avulla suomalaisilla maatalousyrittäjillä on tosiasiallinen mahdollisuus irrottautua työstään pääosin samaan tapaan kuin palkansaajilla. Tätä on pidetty tärkeänä muun muassa seuraavista syistä:

1. Suomen maantieteellinen sijainti asettaa haasteita ja peruselintarvikkeiden omavarainen tuotanto ja huoltovarmuuden säilyttäminen on välttämätöntä väestön elinmahdollisuuksien turvaamiseksi. Lomituspalvelut edistävät osaltaan maatalousyrittäjien halua ja mahdollisuuksia huolehtia peruselintarvikkeiden tuottamisesta.

2. Suomi on muihin EU-maihin verrattuna harvaan asuttu maa. Suomen väestötiheys on noin 17,64 asukasta maapinta-alan neliökilometriä kohden. Asutus on kuitenkin voimakkaasti keskittynyt niin, että vedettäessä suora linja Vaasasta Lappeenrantaan, valtaosa väestöstä asuu sen eteläpuolella. Lisäksi tälläkin alueella väestö on keskittynyt suurimmille kaupunkiseuduille, valtateiden ja rautateiden varteen.

Suomen väestö ikääntyy erityisesti maaseudulla nopeammin kuin missään muussa EU-maassa. Esimerkiksi Suomessa vuonna 2000 oli yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöstä 15,0 prosenttia. Vuonna 2030 sen on arvioitu kasvavan 26,3 prosenttiin. Suomessa ikääntyminen on voimakkaammillaan seuraavat 20 vuotta. Eurostatin väestöskenaarion mukaan vuoteen 2020 mennessä nykyisistä EU-maista ikääntyvät tasatahtiin Suomen ja Hollannin väestöt. Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa näissä maissa yli 50 prosenttia. Kun tarkastellaan 65-vuotiaiden määrän prosentuaalista kasvua Suomessa, vuodesta 2000 vuoteen 2030 yli 65-vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan 78,7 prosenttia.

Lomituspalveluilla halutaan tukea perheiden mahdollisuuksia hankkia lapsia ja pitää heistä huolta. Se on tärkeää maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämiseksi.

3. Lomituspalveluilla tuetaan maatalousyrittäjien työssä jaksamista. Se on tärkeää perheiden hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi se varmistaa, että maatalousyrittäjällä on voimia huolehtia tuotantoeläinten asianmukaisesta hoidosta.

4. Työssä jaksamista tukevat lomituspalvelut edistävät maatalousyrittäjien työurien pidentämistä. Työurien pidentämistä on pidetty tärkeänä julkisen talouden kestävyysvajeen torjumiseksi niin Suomessa kuin muissakin EU-maissa.

5. Lomituspalveluilla on merkittävä työllisyysvaikutus maaseudulla, missä työttömyys on paikoitellen vieläkin suurempi ongelma kuin muualla maassa.

Alkuvaiheessa maatalousyrittäjällä ei ollut subjektiivista oikeutta lomituspalveluihin, koska järjestelmä toimi siirtomäärärahan turvin. Vuonna 1981 määräraha muutettiin arviomäärärahaksi. Lisäbudjetteihin jouduttiin turvautumaan melko usein 1980- ja 1990-luvuilla. Maataloustuloneuvotteluissa, joita käytiin ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin, otettiin maatalousyrittäjien saamana maataloustulona huomioon osa lomituspalvelujen järjestämisestä valtiolle aiheutuneista kustannuksista.

Alussa vastuu lomittajan hankkimisesta oli maatalousyrittäjillä itsellään. Vuonna 1981 kunnille tuli velvollisuus lomituksen järjestämiseen. Vuosiloman pituus oli alussa kuusi päivää ja määrärahasidonnaisuudesta johtuen se järjestettiin ensisijaisesti vain yhdelle maatalousyrittäjälle maatalousyrittäjäkohtaisesti. Toisen yrittäjän loma oli kiinni määrärahojen riittävyydestä. Ensimmäisenä vuotena lypsykarjatalouden harjoittajat asetettiin etusijalle kiinteää määrärahaa jaettaessa. Vuosilomapäivien määrää kasvatettiin vähitellen ja esimerkiksi vuonna 1985 lomapäiviä oli jo 15. Vuodesta 1993 vuoteen 2001 vuosilomaa sai 22 päivää. Vuosina 2001, 2003, 2008 ja 2010 vuosilomapäiviä lisättiin yhdellä päivällä, joten vuodesta 2010 vuosilomaa on ollut nykyinen 26 päivää. Vuosiloman saantiedellytyksissä on tapahtunut vuosien varrella muutoksia.

Vuonna 1975 alkaneessa sijaisaputoiminnassa sijaisapuperusteita olivat sairaus, tapaturma, synnytys ja näihin rinnastettavat tilapäiset syyt. Korvauskäytännössä rinnasteisiksi syiksi väkijärjestykseen vuosien varrella mm. kuntoutus, raskaus, isyysloma, lapsen sairaus, otolapsen hoito, lähiomaisen kuolema ja hautajaiset. Vuodesta 1985 sijaisapuun oikeuttivat myös yritystoiminnan jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimat järjestelyt pysyvässä työkyvyttömyystilanteessa tai kuolemantapauksessa, vuodesta 1987 asevelvollisuuden ja siviilipalveluksen suorittaminen sekä kertausharjoitukset, vuodesta 1990 aikuiskoulutus ja vuodesta 1991 alle 16-vuotiaan lapsen sairaanhoito ja kuntoutus. Vuonna 2002 uusiksi sijaisapuperusteiksi tulivat työkykyä ylläpitävään toimintaan osallistuminen, alle kolmevuotiaan lapsen hoito sekä tuottajajärjestöjen luottamuselinten kokouksiin osallistuminen. Sijaisapuperusteet pysyivät samoina vuodesta 2002 vuoden 2016 alkuun. Sijaisapuperusteiden enimmäiskestoissa ja saantiedellytyksissä tapahtui vuosien varrella jonkin verran muutoksia.

Vuosilomaan oikeutetuille maatalousyrittäjille myönnettävää viikkovapaata kokeiltiin osassa maata vuosina 1981—1984. Viikkovapaa oli pysyvänä käytössä vuosina 1985—1996. Vuodesta 1997 viikkovapaan tilalla on ollut tuettu maksullinen lomitus.

Valtion varoista maksettava maatalousalan lomituspalveluihin annettava tuki katsotaan EU:n näkökulmasta osaksi yhteisön kilpailupolitiikkaa. Euroopan unionin uudet maa- ja metsätalouselämyksen maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2014—2020 (2014/C 204/ 01, jäljempänä valtiontuen suuntaviivat) tulivat voimaan heinäkuun alusta 2014. Suuntaviivoihin on kirjattu edellytykset ja perusteet, joiden täytyessä komissio katsoo maatalojen lomituspalveluihin myönnetyn tuen soveltuvan sisämarkkinoille. Vuoden 2016 alusta Suomen maatalousyrittäjien lomitustukijärjestelmä sopeutettiin valtiontuen suuntaviivojen mukaiseksi lomituksen enimmäiskestoja lukuun ottamatta. Sopeuttamistoimista johtuen mm. sijaisapuperusteista poistui aikuiskoulutus, tuottajajärjestöjen luottamuselinten kokouksiin osallistuminen sekä muu vastaava syy. Lisäksi lainsäädännön soveltamisalaa rajattiin suuntaviivoista johtuen siten, että palveluja saavan yrittäjän yrityksen pitää olla valtiontukisäännöissä tarkoitettu pk-yritys, palveluja ei saa myöntää, jos yritys on valtiontukisäännöissä tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jolle on annettu komission päätökseen perustuva perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuuden ja sisämarkkinoille soveltumattomuuden vuoksi, jos saatava on edelleen mak-

samatta. Lainsäädännön soveltamisalaa muutettiin samaan aikaan myös toteuttamaan pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmassa asetettua säästövaatimusta.

1.2 Turkistuottajien lomituspalvelut

Turkiseläintuotantoa harjoittavat yrittäjät olivat hyvin eriarvoisessa asemassa keskenään ennen turkistuottajien lomituspalvelulainsäädäntöä. Ne yrittäjät, jotka harjoittivat pienimuotoista turkiseläinkasvatusta maatalouden ohella ja joita verotettiin maatalouden tuloverolain mukaan, olivat pääsääntöisesti oikeutettuja maatalousyrittäjien lomituspalveluihin. Sen sijaan päätoimisesti turkiseläintuotantoa harjoittavat yrittäjät, joita verotettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan, olivat kokonaan vailla lomituspalveluja, vaikka turkiseläintalous oli ja on edelleen kotieläintuotannon tavoin sitovaa seitsemänä päivänä viikossa lähes ympäri vuoden.

Turkistuottajien lakisääteisen lomituspalvelujärjestelmän tarve heräsi Korsnäsin ja Maksamaan kunnissa toteutetun pilottihankkeen päättyessä. Asia nousi esiin muun muassa eduskunnassa sen käsitellessä valtion talous-arvioesitystä. Eri puolueiden kansanedustajat tekivät kolme talousarvioaloitetta, joissa ehdotettiin, että eduskunta ottaisi valtion vuoden 2007 talousarvioon määrärahan turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämiseen. Aloitteissa painotettiin turkistuotannon merkitystä tärkeänä vientialana ja maaseudun väestöä työllistävänä perheyrittäjäpohjaisena elinkeinona. Sen vuoksi pidettiin tärkeänä luoda edellytykset elinkeinon jatkumiselle ja nuorten yrittäjien saamiselle mukaan toimintaan nykyisten turkistuottajien ikääntyessä. Lomituspalveluilla nähtiin olevan tärkeä merkitys nuorten yrittäjien houkuttelemiseksi elinkeinon piiriin. Talousarvioaloitteet eivät johtaneet tulokseen, mutta asian saaman laajan poliittisen tuen myötä turkistuottajien lomitujärjestelmän käynnistäminen kirjattiin silloisen hallituksen ohjelmaan.

Vuoden 2010 alusta saatiin voimaan laki turkistuottajien lomituspalveluista (1264/2009). Vuoden 2016 alusta järjestelmä sopeutettiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi.

1.3 Poronhoitajien sijaisapu

Poronhoidolla on suuri merkitys poronhoitoalueelle. Se turvaa Pohjois-Suomen muuttotappioalueiden asutuksen säilymistä ja on saamelaisen kulttuurin säilyttämisen välttämätön edellytys. Poronhoitotyö on entistä sitovampaa ja poronhoitajien työmäärä on kasvanut. Lisäksi poronhoitajien keski-ikä on kohonnut, mikä osaltaan vaikuttaa heidän työssä jaksamiseensa.

Poronhoitajien sijaisapua toteutettiin kokeiluluonteisesti vuosina 2010—2012 poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) mukaisesti. Kokeilun toimeenpanosta vastasi Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela). Vuonna 2013 poronhoitajilla ei ollut lakiin perustuvaa mahdollisuutta saada sijaisapua, mutta seuraavana vuonna oli voimassa määräaikainen laki poronhoitajien sijaisavusta vuonna 2014 (968/2013).

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan oli kirjattu, että poronhoitajien sijaisapukokeilusta laaditaan selvitys ja arvioidaan kokeilun vakinaistamisedellytykset. Selvityksen mukaan kokeilu oli osoittanut, että poronhoitajien sijaisapu oli poronhoitajille tarpeellinen, joten se olisi perusteltua säätää pysyväksi järjestelmäksi. Sijaisapu vakinaistettiin vuoden 2015 alusta, kun laki poronhoitajien sijaisavusta (1238/2014) tuli voimaan. Vakinaistamista perusteltiin muun muassa sillä, että se tukisi poronhoitajien työssä jaksamista ja vähentäisi ennenai-

kaisia eläkkeelle siirtymisiä. Se lisäisi myös poronhoitajien yhdenvertaisuutta suhteessa muiden tuotantoeläinten kasvattajiin kuten maatalousyrittäjiin ja turkistuottajiin. Samalla järjestelmä sopeutettiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi.

1.4 Pääministeri Sipilän hallituksen linjauksia

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen hallitusohjelman mukaan viljelijöiden lomitussjärjestelmä uudistetaan yrittäjälähtöisesti. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti arvioidaan kilpailulainsäädännön muutostarpeet ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin EU:n kilpailulainsäädännön puitteissa. Hallitusohjelman liitteessä todetaan myös, että muutetaan oikeutta lomitukseen esim. lisäämällä yrittäjän omavastuun osuutta ja tehostamalla lomituksen hallintomallia. Hallitusohjelman liitteessä mainittu Maatalouden lomitussjärjestelmien kehittämistyöryhmä luovutti raporttinsa syksyllä 2015 ja virkamiesvalmisteluna toteutettiin lainsäädännön muutoksia, joilla osin lisättiin yrittäjän omavastuun osuutta sekä sopeutettiin lomitussjärjestelmä EU:n valtioneuvoston päätösten mukaiseksi.

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi 5.4.2016, että maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirretään maakuntien tehtäväksi.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) mukaan kotieläintuotantoa päätoimisesti harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus saada vuosilomaa 26 päivää kalenterivuodessa. Lomituspalvelujen saaminen edellyttää, että maatalousyrittäjä pääsääntöisesti kuuluu maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen niin kutsutun pakollisen MYEL-vakuutuksen piiriin, kyseessä on pk-yritys ja että kotieläintalous käsittää vähintään kuusi asetuksella määriteltyä kotieläinyksikköä. Maatalousyrittäjä ei voi lomitussajankohtana saada tiettyjä estäviä eläkkeitä, eikä yritys voi olla vaikeuksissa oleva yritys tai yritys, jolla on maksamaton komission perintämääräys.

Kotieläintuotantoa harjoittavalla maatalousyrittäjällä, joka sijaisavun tarpeen alkaessa on merkittävällä työpanoksellaan huolehtinut ja vastannut maatalousyrityksen päivittäin välttämättömistä kotieläinten hoitotoista, on oikeus sijaisapuun silloin, kun hän ei pysty huolehtimaan yrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistään laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi. Sijaisavun tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon maatalousyrityksen olosuhteet kokonaisuudessaan sekä mahdollisuudet huolehtia edellä mainituista tehtävistä yrityksen sisäisin järjestelyin. Sijaisavun perusteet ovat:

- sairauden tai tapaturman aiheuttama työkyvyttömyys,
- lääkärin määräämä tai lakiin perustuva lääkinnällinen kuntoutus,
- työkykyä ylläpitävä toiminta,
- sairaan lapsen hoito ja kuntoutus,
- raskaus ja synnytys sekä lapsen ja adoptiolapsen hoito,
- alle 3-vuotiaan lapsen hoito,
- varusmiespalvelus ja siviilipalvelus sekä kertausharjoitukset ja täydennyspalvelus,
- lähiomaisen kuolema ja hautajaiset sekä
- yritystoiminnan järjestelyt.

Sijaisavun enimmäiskesto on kunkin perusteen osalta määritelty laissa.

Laissa ja asetuksessa on säännökset, joiden mukaan lomituspäivän pituus määräytyy.

Vuosiloma on maksutonta mahdollista valvontakäyntiä tai varallaoloa lukuun ottamatta ja sijaisavun saajalta peritään sijaisavusta tuntimaksu.

Vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle voidaan antaa tuettua maksullista lomittaja-apua 120 tuntia kalenterivuodessa. Lomittaja-apua voidaan antaa myös niin sanotulla täyden korvauksen periaatteella.

Turkistuottajan lomituspalvelulaki

Turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain (1264/2009) mukaan turkistuottajalle järjestetään lomituspalveluja vuosilomaa varten maksutta ja lisävapaata varten maksullisena valtion talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa. Lomituspalvelujen saaminen edellyttää muun muassa, että turkistuottajalla on ollut yhdenjaksoisesti voimassa yrittäjän eläkelaislaissa (1272/2006) tarkoitettu niin kutsuttu pakollinen vakuutus vähintään neljä kuukautta, kyseessä on pk-yritys ja että turkistila käsittää vähintään kuusi eläinyksikköä. Turkistuottaja ei voi lomitusajankohtana saada tiettyjä estäviä eläkkeitä, eikä yritys voi olla vaikeuksissa oleva yritys tai yritys, jolla on maksamaton komission perintämääräys. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kalenterivuositain vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien turkistuottajakohtaisen enimmäismäärän. Vuonna 2017 vuosiloman enimmäismäärä on 18 päivää ja lisävapaan 120 tuntia. Vuosilomaa varten annettavat lomituspalvelut ovat maksuttomia, mutta lisävapaasta peritään maksu.

Poronhoitajien sijaisapulaki

Poronhoitajien sijaisavusta annetun lain (1238/2014) mukaan poronhoitajan itselleen järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa siten kuin kyseisessä laissa säädetään. Edellytyksenä on, että poronhoitaja omistaa vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka elää vakinaisesti hänen taloudessaan. Lisäksi edellytetään, että poronhoitaja on velvollinen ottamaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:ssä tarkoitettua vakuutuksen ja hänellä on sellainen vakuutus tai vireillä hakemus sen saamiseksi.

Lain toimeenpanossa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus). Poronhoitaja voi saada sijaisapua, jos sijaisavun tarve johtuu poronhoitajan sairauden tai tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä. Poronhoitaja ei voi sijaisavun saamishetkellä saada tiettyjä estäviä eläkkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kalenterivuositain sijaisavun poronhoitajakohtaisen enimmäismäärän. Vuonna 2017 sijaisavun enimmäismäärä on 200 tuntia.

Mela korvaa palveluntuottajalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa kustannuksia, jotka aiheutuvat poronhoitajalle siitä, että hän hankkii itselleen sijaisen poronhoitotöihin.

2.2 Lomituspalvelujen toimeenpano, ohjaus ja valvonta

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu palvelujen toimeenpanosta kuuluu Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela).

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluissa Mela huolehtii muun muassa paikallishallinnon järjestämisestä. Melan on järjestettävä paikallishallinto ensisijaisesti kuntien kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten avulla. Lomituksen paikallishallinto perustuu tällä hetkellä kokonaan Melan ja 42 kunnan väliseen toimeksiantosopimukseen.

Paikallisyksikön on järjestettävä lomituspalvelut toimialueellaan toimiville maatalousyrittäjille ja turkistuottajille. Paikallisyksikkö päättää lomituspalvelujen antamisesta, itse järjestetystä lomituksesta maksettavasta korvauksesta ja asiakasmaksujen perinnästä. Paikallisyksikön päätökseen voi hakea oikaisua Melalta. Melan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Paikallisyksikkö voi järjestää palvelut käyttämällä palveluksessaan olevia lomittajia tai ostamalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Paikallisyksikköjen työsopimussuhteiseen henkilöstöön sovelletaan kunnallista yleistä virka- ja työehtosopimusta. Se sisältää lomittajia koskevia erityismääräyksiä muun muassa säännöllisestä työajasta, lisä- ja ylityöstä, varallaolosta, viikoittaisen vapaa-ajan ja vuorokausilevon antamisesta, työajan sijoittelusta sekä matkakustannusten korvaamisesta.

Maatalousyrittäjällä ja turkistuottajalla on oikeus valita, käytetäänkö tilalla paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja vai järjestävätkö yrittäjät lomitukset itse, jolloin paikallisyksikkö korvaa maatalousyrittäjän tai turkistuottajan itse hankkimista lomituspalveluista aiheutuneita kustannuksia palvelujen tuottajalle. Paikallisyksikön järjestämiin lomituspalveluihin liittyy rajoituksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, että lomitustyö voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Valtaosa maatalousyrittäjistä (93 %) käyttää nykyisin paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja. Turkistuottajista enemmistö (62 %) käyttää itse järjestettyä lomitusta.

Melalla on katsottu toimeksiantajana ja valtion varojen käytöstä vastaavana toimijana olevan oikeus ja velvollisuus ohjata ja valvoa paikallisyksiköiden toimintaa niin, että palvelut järjestetään lainmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti sekä yhdenmukaisesti eri paikallisyksiköissä. Mela antaa paikallisyksiköille yleistä ohjausta (esim. niin kutsutut lomitusoppaat ja sähköposti- ja puhelinneuvonta) ja mm. järjestää paikallisyksiköiden hallinto-henkilöstölle koulutustilaisuuksia. Lisäksi Mela tekee mm. tarkastuskäyntejä paikallisyksikköön. Asiakaskuntaa ja muita asiasta kiinnostuneita tahoja Mela palvelee antamalla lomituspalveluista yleistä neuvontaa. Yksittäistapausta koskeva neuvonta on paikallisyksikön vastuulla.

Mela on kehittänyt maatalousyrittäjien lomituspalveluissa toimeksiantosopimuksen tehneiden kuntien käyttöön valtakunnallisen tietojärjestelmän (nk. lomitusnetti). Mela kerää mm. edellä mainitun tietojärjestelmän avulla valtakunnallisesti kattavaa tilastotietoa lomituspalveluista. Mela tuottaa lisäksi erilaisia selvityksiä esimerkiksi lainvalmistelun ja valtion talousarvion laatimisen tueksi.

2.3 Lomituspalvelutehtävien resursointi

Vuosilomaan oikeutettuja maatalousyrittäjiä oli vuonna 2016 yhteensä noin 18 100 ja lomitet-
tuja vuosilomapäiviä noin 458 100. Sijaisapua käytti noin 6 000 maatalousyrittäjää ja si-
jaisapupäiviä oli noin 268 000. Eniten sijaisapua käytettiin työkyvyttömyyden perusteella.
Tuettua maksullista lomittaja-apua käyttäneitä maatalousyrittäjiä oli noin 9 500 ja tunteja noin
551 000. Niin sanotun täysin maksullisen lomitusavun käyttäjiä oli noin 380 ja lomituspäiviä
noin 1 600.

Turkistuottajista vuosilomaa käytti vuonna 2016 noin 500 turkistuottajaa ja lisävapaata noin
300 turkistuottajaa.

Vuonna 2016 sijaisapua käytti noin 130 poronhoitajaa yhteensä noin 12 300 tuntia.

Paikallisyksikössä on oltava hallintotehtäviä varten nimetty vastuuhenkilö sekä työnjohto- ja
toimistotehtäviä varten tarvittava määrä muuta henkilökuntaa. Yhteensä paikallisyksiköissä oli
vuonna 2016 alle 250 hallintohenkilöä.

Vuonna 2015 paikallisyksikköjen palveluksessa oli toistaiseksi voimassa olevassa työsuhtees-
sa noin 3 500 lomittajaa, joista yli puolet työskenteli osa-aikaisesti. Määräaikaisessa työsuhtee-
sassa oli vuoden 2015 aikana noin 6 700 lomittajaa. Lisäksi paikallisyksiköt ovat ostaneet
lomituspalveluja lomituspalvelujen tuottajilta. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukais-
ta itse järjestettyä lomitusta tuotti vuonna 2015 noin 370 ammatinharjoittajan lisäksi noin 270
muuta lomituspalveluja tuottavaa yritystä tai yhteisöä. Lisäksi itse järjestettyä lomitusta tuotti
vuonna 2015 noin 1 120 maatalousyrittäjään työsuhteessa olevaa henkilöä. Maatalouden ra-
kennemuutoksen seurauksena lomituspalvelujen käyttäjien määrä on supistunut voimakkaasti
koko sen ajan, jona nykyinen maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki on ollut voimassa. Ra-
kennemuutoksen arvioidaan jatkuvan voimakkaana myös tulevana vuosina. Nykyisen lain
tullessa voimaan vuonna 1997 Suomessa oli noin 55 000 vuosilomaa käyttänyttä maatalous-
yrittäjää. Vuonna 2005 heitä oli noin 35 000 ja vuonna 2016 noin 18 100. Määrän arvioidaan
putoavan vuoteen 2019 mennessä noin 15 000:een.

Tilojen vähenemisen myötä tilakoot ovat kasvaneet ja tuotantomenetelmien teknistyminen ja
automaatio ovat yleistyneet. Kokonaisuudessaan lomituspalvelujen kysyntä ja lomittajahenki-
löstön tarve supistuvat. Toisaalta lomitustyön vaativuus lisääntyy muun muassa tilojen teknis-
ten ratkaisujen seurauksena. Jatkossa tarvitaan siten määrältään nykyistä pienempi, mutta
ammattitaidoltaan vahva lomittajakunta. Palvelujen kysynnän supistuminen pienentää myös
hallintohenkilöstön määrällistä tarvetta. Hallintohenkilöstön määrän tarpeen arvioidaan putoa-
van vuoteen 2020 mennessä noin 180:een.

Maataloustuotanto keskittyy alueellisesti, mikä osaltaan lisää lomituspalvelujen hallinnon ja
toimeenpanon uudistustarpeita. Nykyistä useammilla alueilla lomituspalvelujen kysyntää ei
jatkossa ole lainkaan tai se on vähäistä.

2.4 Lomituspalvelujen rahoitus

Mela korvaa paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspalvelulain ja turkistuottajien lomi-
tuspalveluista annetun lain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen
hoitamisen kannalta tarpeelliset nettokustannukset. Niitä ovat muun muassa lomittajien palk-
kauksesta ja ammatillisesta täydennyskoulutuksesta aiheutuneet kustannukset, paikallisyksi-

kön ostamista lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, itse järjestetystä lomituksesta maksetut korvaukset sekä lain mukaisten tehtävien hoitoon liittyvät vahingonkorvaukset.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen osalta korvaus maksetaan valtion talousarvioon varatusta arviomäärärahasta (momentti 33.80.40.). Vuonna 2017 talousarviossa oli kyseiselle momentille varattu rahaa 159 300 000 euroa.

Turkistuottajien lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset Mela korvaa paikallisyksiköille valtion talousarviossa osoitetun kahden vuoden siirtomäärärahan rajoissa (momentti 33.80.41.). Vuonna 2017 talousarviossa oli kyseiselle momentille varattu rahaa 2 550 000 euroa.

Poronhoitajien sijasavusta aiheutuneet kustannukset Mela korvaa ennakorekisteriin merkitylle palveluntuottajalle valtion talousarviossa osoitetun kahden vuoden siirtomäärärahan rajoissa (momentti 33.80.42.). Vuonna 2017 talousarviossa oli kyseiselle momentille varattu rahaa 300 000 euroa.

Paikallishallinnon kustannuksia varten paikallisyksiköt saavat Melalta laskennallisin perustein määräytyvän valtion korvauksen, joka maksetaan valtion talousarvioon varatusta kiinteästä määrärahasta (momentti 33.80.50.). Määräraha jaetaan paikallisyksikköjen kesken pääsääntöisesti kunkin paikallisyksikön toimialueella lomitettujen päivien määrän mukaan. Melalle maksetaan valtion varoista kohtuullinen korvaus lomitustehtävien hoitamisesta aiheutuneisiin hallintokustannuksiin (momentti 33.80.50.). Vuonna 2017 talousarviossa oli kyseiselle momentille varattu rahaa 16 140 000 euroa.

2.5 Lomituspalveluista aiheutuvat kustannukset

Maatalouslomituksen yksikkökustannus eli lomituspäivän laskennallinen hinta vaihtelee suuresti paikallisyksikköjen kesken. Vuonna 2015 lomituspäivän keskimääräinen bruttohinta oli noin 209 euroa. Osittain vaihtelu johtuu matkakustannusten ja tuotantosuuntien eroista eri alueilla. Tuotantosuunnat vaikuttavat lomituspäivän keston ja sitä kautta lomituspäivän hintaan. Esimerkiksi sikatiloihin painottuneilla alueilla lomituspäivät ovat lyhyempiä kuin maitotilavaltaisilla alueilla. Matkakustannusten ja tuotantosuuntien vaihtelut eivät kuitenkaan yksinään riitä selitykseksi päiväkustannusten suurelle erolle, sillä myös lomitustunnin keskimääräinen bruttohinta ilman matkakustannuksia vaihtelee paikallisyksiköittäin noin 24 euron ja noin 36 euron välillä. Lomitustunnin keskimääräinen bruttohinta ilman matkakustannuksia oli noin 29 euroa vuonna 2015.

Todennäköinen selitys on, että nykyisten säännösten tulkinta ja toimintakulttuuri vaihtelevat paikallisyksiköittäin siitä huolimatta, että Mela on lain suomien mahdollisuuksiensa rajoissa edistänyt säännösten yhdenmukaista tulkintaa ja lomituspalvelujen kustannustehokasta järjestämistä. Nykyiset säännökset sisältävät varsin paljon mahdollisuuksia erilaisiin soveltamiskäytäntöihin.

Lomituspalveluja käyttävien maatalousyrittäjien määrä vähenee kiihtyvällä tahdilla. Vuonna 2014 ja 2015 yrittäjien määrä väheni noin 5 %:n vuositasolla, vuonna 2016 9 %:n vuositasolla. Vastaavasti lomituspäivien määrä ja niistä aiheutuvat kustannukset vähenevät.

2.6 Asiakasmaksut

Vuosilomaa varten annettavat lomituspalvelut ovat mahdollista valvontakäyntiä ja varallaoloa lukuun ottamatta maksuttomia sekä maatalousyrittäjille että turkistuottajille.

Maatalousyrittäjien sijaisavun maksu käsittää kolmen euron suuruisen perusosan sekä tuositonnaisen osan, joka määräytyy sijaisavun saajan MYEL-työtulon mukaan. Tuntimaksua määrättäessä työtulo jaetaan luvulla 5400. Sijaisapumaksun suuruuteen vaikuttaa eräissä tapauksissa se, millä perusteella sijaisapua on saatu. Jos sijaisapua annetaan äitiysrahaperusteella, maksu peritään 50 prosentilla alennettuna. Jos sijaisavun saajalla on palkka- tai yrittäjätuloa tilan ulkopuolisen työskentelyn johdosta, maksu peritään 50 prosentilla korotettuna. Samoin käy, jos sijaisavun perusteena on alle 3-vuotiaan lapsen hoito. Yritystoiminnan järjestelyjä varten myönnetystä sijaisavusta peritään kiinteä tuntimaksu, vuoden 2016 tasossa 13,50 euroa tunnilta. Tuettua maksullista lomittaja-apua voidaan antaa vuosilomaan oikeutetuille maatalousyrittäjille. Palvelun enimmäismäärä on 120 tuntia kalenterivuodessa. Vuonna 2016 maksu oli 13,75 euroa tunnilta. Lomittaja-apua voidaan antaa myös niin sanotulla täyden korvauksen periaatteella. Palvelusta perittävä maksu oli 35 euroa tunnilta vuonna 2016.

Vuonna 2015 sijaisavuista kertyi maksutuloa 16 900 000 euroa ja vuonna 2016 sijaisapumaksutuloa arvioidaan kertyvän 16 000 000 euroa. Tuetusta maksullisesta lomituspalvelusta kertyi maksutuloa 7 300 000 euroa ja niin sanotusta täyden korvauksen periaatteella annetusta lomituspalvelusta kertyi 570 000 euroa maksutuloa vuonna 2015.

Vuoden 2016 alusta paikallisyksikön järjestämiä palveluja maatalousyrittäjiltä on peritty 33 euron käyntimaksu valvontakäynniltä. Lisäksi paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta peritään 5 euron tuntimaksu ja jos varallaolo aiheuttaa käynnin maatalousyrityksessä, käynnistä peritään 33 euroa käyntikerralta. Turkistuottajien lisävapaasta peritään maksu, jonka suuruus vuonna 2016 oli 6,50 euroa tunnilta. Vuonna 2015 maksutulot lisävapaasta olivat noin 260 000 euroa ja vuonna 2016 niiden arvioidaan nousevan 300 000 euroon.

Vuonna 2017 pidettävässä lomituksessa sijaisapumaksuja, tuetun maksullisen lomituksen maksua sekä varallaolon tuntimaksua peritään alennettuun hintaan. Sijaisavun laskennallista tuntimaksua alennettiin 31 prosentilla. Lisäksi sijaisavun tuntimaksu yritystoiminnan järjestelyn perusteella aleni 12 euroon. Maatalousyrittäjältä perittävä tuetun maksullisen lomituksen tuntihinta laski 12 euroon. Maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta 1,50 euron tuntihinta. Maksumuutoksia sovelletaan määräaikaaisesti vain vuonna 2017 pidetyistä lomituksista perittäviin palvelumaksuihin.

2.7 Ahvenanmaan ja EU lainsäädäntö

Ahvenanmaan lomitujärjestelmä

Ahvenanmaan lomituspalvelut yksityistettiin 1.1.2015 voimaan tulleella lailla lomitustuesta (Landskapslag om avbytarstöd 53/2014). Uudistuksella lopetettiin aiempi järjestelmä, jossa lomittajia oli maakunnan palveluksessa. Maatalousyrittäjällä on uuden lain mukainen oikeus saada maakunnalta taloudellista tukea lomituksen järjestämiseen.

Uudistuksen taustalla oli muun muassa maatalouden rakennemuutos, lähinnä kotieläintilojen väheneminen ja tilakoon kasvun seurauksena ulkopuolisen työvoiman palkkaamisen tarve, sekä uudet Euroopan unionin maatalouslomitusta koskevat valtiontukisäännöt.

Lakiehdotuksen perusteella Ahvenanmaan maakuntahallitus aikoo investointituella tukea sellaisia toimenpiteitä, jotka kasvattavat maatalousyriyten tuotantovolyymia tasolle, jolla ne voivat palkata joko koko- tai osa-aikaista ulkopuolista työvoimaa. Lisäksi maakuntahallitus aikoo vaikuttaa toimenpiteillä, jotka tukevat lomituspäivätyissä yksityisten markkinoiden perustamista.

Lomituksen kokonaisuudesta oli 1.1.2015 voimaan tullessa laissa jouduttu sopeuttamaan uusien valtiontukisääntöjen kolmen ja kuuden kuukauden määräaikoihin. Uuden lain voimaantultua lain kehittämistä jatkettiin ja maakuntahallitus haki komissiolta lupaa muun muassa pidempiin lomitustukijaksoihin. Komissio on 22.6.2015 päivätyllä päätöksellään katsonut, että maakuntahallituksen esittämien tietojen mukaan tukijärjestelmä soveltuu sisämarkkinoille. Komission päätöksen oikeusperustana on muun muassa komissiolle toimitettu lakimuutos (Landskapslag om ändring av landskapslagen om avbytarstöd 47/2015). Kyseinen muutoslaki tuli voimaan 1.9.2015.

Laissa säädetään oikeudesta tukeen silloin, kun maatalouslomittajaa on käytetty sellaisiin välttämättömiin töihin, jotka lukeutuvat maatalousyriyksen päivittäisiin kotieläinten hoitotöihin. Maakuntahallitus voi myöntää lomitustukea maatalousyriyksen hakemuksesta lomitustukijärjestelmälle, yritys- ja yhteisötunnuksen omaavalle maatalouslomittajalle tai tuntipalkatulle maatalouslomittajalle. Viimeksi mainituissa tilanteissa tuki myönnetään komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013 mukaisena vähämerkityksisenä tukena.

Maatalousyriykselle, jossa on vähintään kuusi kotieläinyksikköä, voidaan vuosittain myöntää vuosilomiin lomitustukea enintään 15 päivältä. Pääasiallisesti maidontuotantoon suuntautuneelle maatalousyriykselle, jossa on vähintään 18 kotieläinyksikköä, voidaan kuitenkin myöntää vuosittain vuosilomiin lomitustukea enintään 30 päivältä. Lomituspäivä sisältää ensin mainituilla yrityksillä viisi tuntia ja viimeksi mainituilla yrityksillä, pääasiallisesti maidontuotantoon suuntautuneilla vähintään 18 kotieläinyksikköä omaavilla, 10 tuntia.

Lomitustuki lomitustuntia kohti on vuosilomissa enintään 80 %:a todellisista kustannuksista. Korvaustaksa on kuitenkin enintään 30 euroa lomitustuntia kohden, paitsi tuntipalkatuilla maatalouslomittajilla, joilla se on 16 euroa lomitustuntia kohden. Ahvenanmaan maakuntahallituksen kotisivuilla olevan informaation mukaan tukea ei makseta arvonnäköveron osuuteen. Sijaisavun lomitustukea voidaan myöntää maatalousyrittäjälle, jonka maatalousyriyksen on suuntautunut pääasiallisesti kotieläintuotantoon ja jossa on vähintään 6 kotieläinyksikköä. Tuki on enintään 300 päivää kalenterivuodessa ja sitä saa lääkärintodistuksen, sairausvakuutuslaissa tarkoitetun äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden perusteella. Tuki on enintään 50 %:a todellisista kustannuksista, kuitenkin enintään 120 euroa päivässä ensimmäisiltä 30 päivältä. Tämän jälkeen tuki on enintään 64 euroa päivältä tuntipalkkaisen lomittajan korvaustaksan, 16 euroa lomitustunnilta, mukaan.

Lomituspäivä sisältää enintään viisi tuntia ja yrityksillä, joissa on vähintään 18 kotieläinyksikköä, enintään 10 tuntia.

Yhtiöittäminen ja kilpailutus

Kuntalain (410/2015) nojalla yhtiöittämisvelvollisuutta ei ole, jos tehtävä on kunnan lakisääteinen tehtävä siten, että kunnalle on säädetty velvollisuus palvelun tuottamiseen ja asiakkaalle oikeus palveluun. Lakisääteisissä, mutta harkinnanvaraisissa palveluissa, lähtökohtana taas on yhtiöittämisvelvollisuus. Sama soveltuksi jatkossa maakuntiin.

EU:n komissio voi puuttua jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön, jos se katsoo sen vääristävän kilpailua sisämarkkinoilla. Tästä lähtökohdasta arvioiden jäsenvaltio ei voi täysin vapaasti päättää siitä, mitä se säätelee maakunnan lakisääteiseksi velvollisuudeksi siten, että samalla poistuisi yhtiöittämisvelvollisuus. Etenkään selvästi markkinoilla tapahtuvaa toimintaa ei voitaisi jättää yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle.

Lomituspalvelut on jo tosiasiallisesti avattu kilpailulle. Lomituspalvelut sisältävät jo nyt valinnanvapauden eli maatalousyrittäjä voi hankkia itse lomituspalvelunsa markkinoilta ja saa siihen valtion korvauksen. Tämä aiheuttaa sen, että lomituspalvelut katsotaan markkinoilla tapahtuvaksi taloudelliseksi toiminnaksi, jota ei mahdollisesti voitaisi EU:n valtiontukisäännöt huomioiden jättää yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle.

Komissio on Suomea koskevien valtiontukikanteluiden yhteydessä esittänyt alustavana epävirallisena kantana, että kun on kyse toiminnasta, joka on luonteeltaan lähtökohtaisesti viranomaisesta tehtävä ja se on lainsäädännössä määrätty tämän tehtäväksi, voitaisiin arvioida, että kyse ei ole taloudellisesta toiminnasta kilpailluilla markkinoilla. Tällöin se jäisi yhtiöittämisvelvoitteen ulkopuolelle.

Yhtiöittämisvelvoite perustuu vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan viranomaisen (esim. kunta tai maakunta) toimiessa liikelaitosmuodossa kilpailluilla markkinoilla, se saa esim. verohyötyjen ja konkurssisuojaan vuoksi taloudellisen edun verrattuna samoilla markkinoilla toimiviin yksityisiin nähden. Taloudellista etua pidetään laittomana valtiontukena, jos sille ei ole hyväksyttävyyden perustetta. Kilpailun ei voisi katsoa olevan yksityisen lomituspalvelutuottajan kannalta tasapuolista. Tästä on monia oikeustapauksia mm. Destia.

Yhtiöittämisestä ei seuraa suoraan kilpailuttamisvelvollisuutta, vaan se ratkeaa hankintalain mukaan.

Mikäli lomituspalvelut tulisi kuitenkin yhtiöittää, lomituspalvelulakiin tulisi lisätä yhtiöittämistä koskeva säännös. Siinä tapauksessa olisi myös suositeltavaa, että järjestämisvastuussa oleva maakunta kilpailuttaisi lomituspalvelut. Maakunta voisi alueen pienten toimijoiden toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi jakaa kilpailuttamansa hankinnan pienempiin osiin tehden sopimuksia usean lomittajayrityksen kanssa. Kilpailutuksessa voisi esim. määrätä, että yksi yritys voi voittaa vain tietyn määrän sopimuksia, jotta koko alue ei keskittyisi yhdelle yritykselle.

EU:n valtiontukia koskevat säännöt

Valtion varoista maksettava maatalousalan lomituspalveluihin annettava tuki katsotaan EU:n näkökulmasta osaksi yhteisön kilpailupolitiikkaa. Euroopan unionin uudet maa- ja metsätalouden maaseutualueiden valtiontukea koskevat suuntaviivat vuosiksi 2014—2020 (2014/C 204/ 01, jäljempänä valtiontuen suuntaviivat) tulivat voimaan heinäkuun alusta 2014. Suuntaviivoihin on kirjattu edellytykset ja perusteet, joiden täyttyessä komissio katsoo maatalojen lomituspalveluihin myönnetyn tuen soveltuvan sisämarkkinoille.

Suomessa lomituspalvelut lukeutuvat maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien hyvinvointipalveluihin. Maatalousyrittäjien lomituspalveluilla myös tuetaan kyseisen yrittäjäryhmän sosiaaliturvan toteutumista. Tästä syystä Suomen maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmä ei kaikilta osin täyttänyt valtiontuen suuntaviivojen vaatimuksia. Suomi aloitti neuvotte-

lut komission kanssa syksyllä 2014. Neuvotteluissa käsiteltiin erityisesti Suomen tarpeita saada joustoa muun muassa lomituksen enimmäiskestoihin sairauden sekä joiltain osin äitiys- ja hoitovapaan perusteella. Komissio salli asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa pidemmän ajanjakson lomituksen keston, kuin suuntaviivoissa määritellään. Suuntaviivojen 3 ja 6 kuukauden enimmäispituudet voidaan ylittää Suomessa äitiys- ja vanhempainvapaiden pituuden osalta, jotta maatalousyrittäjät voivat tosiasiallisesti käyttää kyseisiä perhe-etuuksia. Lisäksi työkyvyttömyysperusteisen sijaisavun enimmäispituudeksi hyväksyttiin Suomen osalta kolme vuotta.

Suomen maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmä sopeutettiin valtiontuen suuntaviivojen mukaisiksi lomituksen enimmäiskestoja lukuun ottamatta vuoden 2016 alusta lukien. Turkistuottajien lomitusjärjestelmä sopeutettiin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseksi vuoden 2016 alusta lukien.

Palveluja saavan yrittäjän yrityksen pitää olla valtiontukisäännöissä tarkoitettu pk-yritys. Palveluja ei saa myöntää, jos yritys on valtiontukisäännöissä tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys. Sama koskee sellaista yritystä, jolle on annettu komission päätökseen perustuva perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuuden ja sisämarkkinoille soveltumattomuuden vuoksi, jos saatava on edelleen maksamatta.

Valtiontuen suuntaviivojen mukaan tukea voi saada varsinaisiin lomituskustannuksiin, jotka aiheutuvat viljelijän, maatilakotitalouden jäsenen tai maataloustyöntekijän seuraavista syistä johtuvasta poissaolosta: sairaus (lapsen sairaus mukaan lukien), loma, äitiys- tai hoitovapaa tai kuolemantapaus ja pakollinen asepalvelus.

Tuettu maksullinen lomittaja-apu rinnastuu valtiontuen suuntaviivoissa tarkoitettuun lomaan.

Tukea saavan lomituksen kokonaiskesto voi olla tuensaajaa kohden enintään kolme kuukautta vuodessa, lukuun ottamatta äitiys- ja hoitovapaa, joka on kussakin tapauksessa rajattu kuuteen kuukauteen. Asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa komissio voi kuitenkin sallia pidemmän ajanjakson.

Merkittävin lomituspalvelujen toteuttamiseen liittyvä edellytys on, että tukeen ei saa liittyä suoria maksuja viljelijälle ja tuki on maksettava maatalojen lomituspalvelun tarjoajalle. Valtiontuen suuntaviivoissa edellytetään lisäksi, että palveluja koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti ennen kuin palveluja ryhdytään antamaan.

Täysin maksullinen lomitus on oltava markkinahintaista. Tällöin kustannusneutraali palvelu ei sisällä valtion tukea eikä palvelulle aseteta valtiontuen suuntaviivojen vaatimuksia. Täysin maksullista lomitusta voi siten käyttää esimerkiksi aikuiskoulutukseen tai tuottajajärjestön kokouksiin osallistumiseen.

Maatalojen lomituspalveluihin voidaan myöntää tukea ainoastaan maatalouden alkutuotannossa toimiville yrityksille. Alkutuotanto käsittää ruoaksi tai tuotteiksi kasvatettavien eläinten tuotannon. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi ratsastus- tai ravitoimintaan käytettävien tai kasvatettavien hevosten hoitamiseen myönnettävään lomitukseen ei voida myöntää valtion tukea.

Suuntaviivojen mukaan maataloille annettavan tuen tulee olla läpinäkyvää ja yhdenvertaisesti saatavilla. Tämä tarkoittaa, että kaikilla kyseisen alueen tukikelpoisilla tahoilla tulee olla objektiivisin perustein määritellyt edellytykset päästä osalliseksi tuesta. Elinkeinoverotuksen

piirissä olevat kotieläintilat on suljettu lomituspalvelujen piiristä yrityksen verotus- ja vakuutusmuodon perusteella. Tämän ei voida katsoa olevan objektiivisesti perusteltavissa ja elinkeinoverotuksen piirissä olevat kotieläintilat tulisi ottaa yhdenvertaisuus edellytyksestä johtuen lomitustajajärjestelmän piiriin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksellä toteutetaan hallituksen kehysriihessä 5.4.2016 tekemää päätöstä, jonka mukaan maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluiden järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirtyvät maakuntiin. Lomituspalvelut siirtyvät maakuntien lakisääteiseksi tehtäväksi 1.1.2019. Hallituksen linjaus ei sisällä poronhoitajien sijaisavun siirtoa maakunnille. Esityksen mukaan olisi kuitenkin loogista ja perusteltua siirtää poronhoitajien sijaisapu samassa siirrossa keskitetysti Lapin maakunnan järjestämisvastuulle.

Esityksellä on kaksi päätavoitetta. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakiin, turkistuottajien lomituksesta annettuun lakiin sekä poronhoitajien sijaisavusta annettuun lakiin on tehtävä muutokset, johtuen lomituspalvelujen järjestämisen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävien siirrosta maakuntiin. Lisäksi maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluja esitetään yksinkertaistettavan ja kehitettävän maakuntasiirrosta johtuen ja jotta lomituspalvelut voitaisiin turvata maatalousyrittäjien sosiaaliturvan toteutumista tukevin palveluin myös tulevaisuudessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen tarkoituksena on nykyiseen tapaan turvata kyseessä olevan yrittäjäryhmän sosiaaliturvan toteutuminen. On välttämätöntä varmistaa, että maakuntien yleiskatteinen rahoitus riittää maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Esityksen tavoitteena on lomituspalvelujen kustannustehokas toimeenpano sekä lomituspalvelujen turvaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä huomioiden maakuntauudistuksen lisäksi maatalousyrittäjien määrän väheneminen sekä maatalouden ja sen toimintatapojen muuttuminen. Lakien soveltamisen yksinkertaistamisella tavoitellaan lisäksi hallinnon työmäärän vähentämistä ja yrittäjien yhdenvertaisuutta.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa eduskunnan lausuma (EV 108/2015 vp - HE 112/2015). Eduskunnan edellytysten mukaisesti esityksen tarkoituksena on varmistaa 1) yrittäjän tarpeiden ja lomittajan työajan yhteensovittaminen siten, että lomittajan työn osa-aikaisuutta vähennetään, 2) varallaolon maksun alentaminen ja oikeus varallaoloon vuosiloman aikana palvelun käytön mahdollistamiseksi laajemmalle yrittäjäjoukolle sekä 3) tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän korottaminen. Kaikilla näillä toimilla tavoitellaan lomituspalvelujen ja osaavan lomittajakunnan säilymistä sekä yrittäjien jaksamisen tukemista.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, uusi laki turkistuottajan lomituspalveluista sekä uusi laki poronhoitajan sijaisavusta.

Lomituspalvelujen järjestäminen ja paikallisviranomaistehtävät

Lomituspalveluiden järjestäminen sekä paikallisviranomaisen tehtävät olisivat jatkossa maakuntien lakisääteinen tehtävä. Jatkossa maatalousyrittäjien lomituspalveluista vastaisi 18 maa-

kuntaa nykyisen 42 kunnan sijasta. Turkistuottajien lomituspalvelut keskitettäisiin Pohjanmaan maakuntaan. Poronhoitajien sijaisapu keskitettäisiin Lapin maakunnalle.

Esityksen mukaan lomituspalvelujen tarjoamista ei olisi velvollisuus yhtiöittää. Esitys perustuu näkemykseen siitä, että maakuntalain nojalla yhtiöittämisvelvollisuutta ei olisi, jos tehtävä on maakunnan lakisääteinen tehtävä siten, että maakunnalle on säädetty velvollisuus palvelun tuottamiseen ja asiakkaalle oikeus palveluun. Vaikka yhtiöittäminen ei olisi pakollista, se olisi kuitenkin mahdollista.

Lomituspalvelujen ja lomitushallinnon rahoitus

Tämän esityksen sekä maakuntalain ja maakuntien rahoituslain esitysten johdosta maatalousyrittäjien lomituspalvelujen sekä kaiken lomituksen hallinnosta aiheutuvien kulujen rahoitus siirtyisi maakuntien yleiskatteiseksi rahoitukseksi ja rahoituksen maksatus tapahtuisi suoraan valtiolta maakunnalle. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisen sosiaali- ja terveysministeriön alaisen rahoitusmomentin 33.80.40. sekä 33.80.50. siirtymistä maakuntien yleiskatteiseen rahoitukseen. Rahoituksen muutoksesta johtuen, nykyinen arviomääräraha eli 100 %:n valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalveluista aiheutuviin kustannuksiin (33.8.40) muuttuisi valtionosuusperusteiseksi rahoitukseksi maakuntien yleiskatteisen rahoituksen myötä.

Turkistuottajien lomituksen (33.80.41.) sekä poronhoitajien sijaisavun rahoitus (33.80.42.) on tällä hetkellä järjestetty 2 vuoden siirtomäärärahan turvin. Kyseiset erillismomentit säilyisivät, jotta rahoituksen kohdentuminen voitaisiin varmistaa oikeudenmukaisesti sinne missä turkistuotantoa ja poronhoitoa tosiasiallisesti esiintyy. Jatkossa sosiaali- ja terveysministeriö maksaisi lomituskustannukset turkistuottajien ja poronhoitajien lomituksessa suoraan maakunnalle.

Ohjaus ja valvonta

Esityksen mukaan lomituksen yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä vastaa jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriö.

Esityksen mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) rooli valtiontuen maksajana valtion ja maakunnan välillä poistuu rahoituksen muutoksen myötä. Mela ei myöskään jatkossa laatisi toimeksiantosopimuksia kuntien eikä maakuntien kanssa. Esityksen mukaan Mela ei toimisi jatkossa oikaisuvaatimusviranomaisena, koska ei ole perusteltua, että yksityinen eläkelaitos oikaisisi itsenäisten maakuntien päätöksiä. Mela ei myöskään valvoisi itsenäisiä maakuntia muutoinkaan. Melan mahdollisuus ylläpitää osaamistaan muuttuvassa toimintaympäristössä olisi haastavaa ja sitä kautta ohjauksen säilyttäminen Melalla ei olisi perusteltua. Näin ollen Melalle ei käytännössä jäisi roolia lomituspalvelujen ohjauksessa tai valvonnassa.

Esityksen mukaan valvonta ja ohjaus siirtyisi Melalta uudelle valtion lupa- ja valvontaviranomaiselle. Lomitusjärjestelmissä on jatkossakin paljon keskitettyä valtakunnantasoista toimintaa vaativia tehtäviä, kuten mm. yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistaminen, valtakunnan tasoisten tilastotietojen tuottaminen ja järjestelmän kehittämiseen osallistuminen. Ohjaus ja valvonta on välttämätöntä lomituspalvelujen yhdenmukaisen soveltamisen ja valtiontuen reunaehtojen noudattamisen johdosta. Valtiontuen suuntaviivojen vastaisesti maksettu tuki peritään takaisin tuen saajalta.

Säädösohjaus on voimakkain ohjauksen muoto ja maakuntien tehtäviä sääntelevässä erityislainsäädännössä on maakuntien toimintaa eri tavoin ohjaavia säännöksiä. Säädösohjauksesta vastaa jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriö.

Keskeinen neuvottelumenettely on maakuntalain 13 § säädettäväksi ehdotettu julkisen talouden suunnitelman valmisteluun liittyvä neuvottelumenettely. Nämä neuvottelut käydään jokaisen maakunnan kanssa erikseen (18 neuvottelua) ja niissä käsitellään ensisijaisesti kustannuskehitystä, rahoitusta ja investointisuunnitelmaa. Neuvotteluissa on mahdollista käsitellä myös muita maakuntien toimintaan ja talouteen liittyviä asioita. Näistä mainitaan esimerkiksi tietohallinnon ja tietojärjestelmien kehittäminen.

Kukin ministeriö, lomituksessa STM, olisi osallisena neuvottelussa valmistelemiensa tehtävien ja kustannusten arvioinnin kautta. Oikeudellisesti sitovia johtopäätöksiä neuvotteluissa ei kuitenkaan syntyisi, mutta talousarvion ja mahdollisten muiden toimenpiteiden valmistelussa neuvottelumenettelyn tuloksella olisi merkittävä rooli.

Maakuntalain mukainen neuvottelumenettely ja julkisen talouden suunnitelma määrittävät maakuntalain luonnoksen mukaan ministeriön muun lain perusteella maakuntaan kohdistamaa ohjausta. Mahdollisen sisältöohjauksen edellyttämien toimien tulee olla toteutettavissa rahoituksen puitteissa.

Hallituksen linjauksen mukaisesti valmistellaan Valtion lupa- ja valvontavirastoa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden tehtävien ohjaus-, lupa- ja valvontavirastoksi. Virasto soveltuisi lomituspalvelujen yleisen ohjauksen ja valvonnan viranomaiseksi. Lomituspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen ja toimeenpano-, ohjaus- ja valvonta soveltuisi lupa- ja valvontaviraston toiminta-ajatuksen.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää virastolle toimialaksi maatalousyrittäjien ja turkistuottajien sekä poronhoitajien lomituspalvelut, jolla hoidettaisiin viraston lomituspalveluja koskevat asiat, eli asianomaisessa lainsäädännössä virastolle erikseen säädetyt hallinnonalan ohjaus-, valvonta- ja rahoitustehtävät.

Melan 20 vuoden kokemus ja asiantuntemus lomitusjärjestelmien toimeenpanossa on tarkoituksenmukaista ja välttämätöntä säilyttää lomitusjärjestelmien käytössä. Melan lomitukseen perehtyneen henkilöstön siirto lomituksen valvonta- ja ohjaustehtäviin (5 htv) uuteen valvonta viranomaiseen on selvitettävä.

Muutokset maatalousyrittäjien lomituspalveluihin

Soveltamisala

Esityksen mukaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain soveltamisalaa yksinkertaistettaisiin. Lakia sovellettaisiin kotieläintuotantoon, jota harjoitetaan Suomessa itsenäisessä taloudellisessa yksikössä ja joka käsittää vähintään 6 kotieläinyksikköä. Kotieläinyksiköillä tarkoitettaisiin eläinlajikohtaisesti määräytyviä yksiköitä, joissa välttämättömät kotieläinten hoitotyöt vastaavat työmäärällisesti toisiaan. Kotieläinyksiköistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Lisäksi maatalousyrityksen olisi jatkossakin täytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen ja valtiontuen suuntaviivojen (2014/C 204/01) mukaiset edellytykset eli sen olisi oltava pk-yritys, se ei voi olla vaikeuksissa oleva yritys eikä sillä voi olla komission perintämääräystä.

Maatalousyrittäjänä pidettäisiin kotieläintuotantoa elinkeinotoimintanaan harjoittavaa luonnollista henkilöä sekä hänen puolisoaan. Soveltamisala laajennettaisiin koskemaan myös osakeyhtiössä toimivaa toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, joka omistaa yksin 20 %:a osakeyhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 20 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Soveltamisala rajattaisiin koskemaan maatalousyrittäjiä, joiden lomituspäivän kesto on vähintään 3 tuntia ja jotka eivät saa lakisääteistä vähintään 60 % työkyvyn aleneman perusteella toistaiseksi tai määräajaksi myönnettyä eläkettä tai vastaavaa korvausta, vanhuuseläkettä tai työuraeläkettä.

Vuosiloma

Esityksessä ehdotetaan, että vuosilomaa saisi jatkossa maatalousyritys, jossa on vähintään yksi maatalousyrittäjä. Yhden yrittäjän tulisi olla edelleen itse sidottuna kotieläinten hoitotyöhön, mutta oikeus sidottaisiin kaavamaisempaan kotieläinten määrän mukaiseen laskentaan. Yrityskohtainen vuosiloma poistaisi suurimman osan nykyisistä haasteista ja koetuista ongelmista. Uudistus vastaisi myös eduskunnan lausumiin (EV 108/2015 vp – HE 112/2015) ja yksinkertaistaisi lain soveltamista huomattavasti.

Vuosiloman päätoimisuusedellytyksestä ja MYEL-vakuutussidonnaisuudesta luovuttaisiin. Yritykselle laskettaisiin kaavamaisesti eläinmäärien perusteella tuntimäärä, jonka puitteissa vuosilomalla hoidettaisiin kaikki yrityksen välttämättömät kotieläintyöt. Lain soveltamisalan yksinkertaistaminen ja vuosiloman sitominen yritykseen vähentäisi lomitushallinnon työtä ja hallinnon kuluja ja samalla turvaisi yrittäjien yhdenvertaisuuden maan eri osissa. Lomituksen piiriin pääsisi myös uusia yrittäjiä.

Yrityskohtainen vuosiloma sopisi myös isoille ja kehittyville tiloille. Lomituspalvelun säilyvyys muuttuvassa toimintaympäristössä voitaisiin turvata. Työntekijöiden palkkaaminen maatalousyrittäjien ei lyhentäisi tai vaikeuttaisi palvelun saamista.

Yrityskohtaisella vuosilomalla voitaisiin vähentää lomittajien osa-aikaisuutta ja turvata lomittajien kokoaikaisuus. Pieni osa lomittajista menettäisi työnsä, mutta jäljelle jäävät saisivat paremmin kokoaikaisen työn. Lomittajien työajan pidentyminen ja osa-aikaisuuden vähentyminen turvaisi osaavan lomittajakunnan säilymisen tulevaisuudessa. Lomittajien perehdytys on tarkoituksenmukaista säilyttää jatkossakin, joten perehdytys ja lomittajan kokoaikaisuus tukisivat ns. luottolomittajien olemassaoloa ja lomittajien työhyvinvointia. Tuttu ja yrityksen tunteva lomittaja olisi jatkossa helpompi saada ja lomittajien vaihtuminen vähenisi.

Vuosilomaa saisi käyttää 31 kalenteripäivää kalenterivuodessa. Vuosiloma olisi entiseen tapaan maksuton.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vuosilomalla oikeudesta varallaoloon 1,5 euron tuntihinnalla tai valvontakäynteihin 23 € käyntihinnalla. Varallaolo on kuitenkin tarkoitettu vain automaatiotiloille. Ilman varallaoloa tai valvontakäyntiä maatilalla yrittäjät eivät tosiasiallisesti kykene irrottautumaan työstään vuosilomansa ajaksi, silloin kun varallaolo tai valvontakäynti on välttämätöntä kotieläinten hoidon turvaamiseksi Vuosiloman muuttuessa yrityskohtaiseksi oikeus varallaoloon tai valvontakäyntiin on välttämätöntä yrittäjien työstä vapautumisen kannalta.

Lisävapaa

Tuetun maksullisen lomituksen nimi ehdotetaan muutettavaksi lisävapaaaksi. Tämä selkeyttäisi lomituspäivien erilaisia palvelumuotoja. Esityksen mukaan lisävapaan eli entisen tuetun

maksullisen lomituksen tuntimäärä korotettaisiin nykyisestä 120 tunnista 200 tuntiin. Tämä tukisi esimerkiksi yrittäjien kouluttautumista ja mahdollistaisi yhteiskunnallisen osallistumisen.

Sijaisapu

Sijaisapu esitetään säilyväksi ennallaan sairaan lapsen hoitoa, kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa, raskautta, synnytystä sekä lapsen ja adoptiolapsen hoitoa, alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa, yritystoiminnan järjestelyä varten sekä lähiomaisen kuoleman ja asevelvollisuuden perusteella.

Edellytykset sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella esitetään yksinkertaistettavaksi. Sijaisapua saisi enintään 1095 päivän ajaksi.

Palvelun yksinkertaistaminen

Maatalousyrityksen kokonaistyöaika laskettaisiin kaavamaisesti kotieläinyksiköiden määrän perusteella. Vuosilomalomituksella huolehdittaisiin maatalousyrityksen kaikista välttämättömistä kotieläinten hoitotoista, mutta maatalousyrityksen kokonaistyöajan rajoissa. Kaavamainen työajan määrittäminen helpottaisi lomitushallinnon työtä ja yksinkertaistaisi järjestelmää. Sijaisapulomituksella huolehdittaisiin maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista sijaisapuun oikeutetun maatalousyrittäjän keskimääräisen välttämättömiin kotieläinten hoitotyöhön osallistumisprosenttiosuuden rajoissa.

Maksut

Esitettyjen muutosten tuottama kustannussäästö esitetään käytettäväksi osin maksujen alennuksiin. Varallaolon toistaiseksi voimassa oleva 5 € tuntihinta esitetään laskettavaksi 1,5 €/h, sijaisavun tuntihinta esitetään yksinkertaistettavaksi tulosidonnaisesta hinnasta kiinteään tuntihintaan ja alennettavaksi 5,75 €/h, lisävapaan hinta esitetään alennettavaksi nykyisestä 13,75 € tuntihinnasta 12 €/h ja valvontakäynnin nykyinen 33 € tuntihinta laskettaisiin 23 €/h. Lisävapaan hinta vuosiloma- tai sijaisapulomitusta tekevän lomittajan työpäivää pidentävinä tunteina olisi kuitenkin 8 €/h. Maksullisesta lomittaja-avusta ja maakunnan tarjoamasta harkinnanvaraisesta varallaolosta ja valvontakäynnistä perittäisiin markkinahinta. Valvontakäynniltä tai varallaolosta aiheutuvalta käynniltä perittäisiin markkinahinta tunnin ylittävältä ajalta. Myös korvausta itse hankitusta lomituksesta esitetään korotettavaksi.

Muutokset turkistuottajien lomituspalveluihin

Esityksessä ehdotetaan, että kaikki turkiseläinten tuottajat siirtyisivät turkistuottajien lomituspalvelulain piiriin. Esityksen mukaan turkistuottajat hankkisivat lomituksensa itse jatkossa, eikä maakunnalla olisi enää lomituspalvelujen tarjoamisvelvollisuutta. Esitetyt muutokset selkeyttäisivät ja yksinkertaistaisivat turkistuottajien lomituspalvelulain soveltamista sekä tehostaisivat lomituksen toimeenpanoa. Turkistuottajien lomituksesta maksettavaa korvausta esitetään korotettavaksi nykyisestä 22,50 eurosta 25,47 euroon tunnilta.

Muutokset poronhoitajien sijaisapuun

Esityksen mukaan Lapin maakunta korvaisi poronhoitajan itselleen järjestämästä sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia. Melan rooli poistuisi tuen maksatuksesta ja jatkossa sosiaali- ja terveysministeriö maksaisi kulut suoraan Lapin maakunnalle.

Muutokset maatalousyrittäjien eläkelakiin

Melalle mahdollistettaisiin asiantuntijatehtävien tuottaminen maakunnalle, maakuntalaissa tarkoitettulle valtakunnalliselle palvelukeskukselle, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vuonna 2016 vuosilomaan oikeutettuja maatalousyrittäjiä oli lomituspalvelujen piirissä noin 18 100 ja kaikkiaan lomituspäiviä käytettiin noin 812 000 päivää. Maatalousyrittäjien määrän oletetaan vähenevän kotieläintuotannon rakennekehityksen johdosta merkittävästi. Vuonna 2017 maatalousyrittäjiä arvioidaan olevan lomituspalvelujen piirissä 17 000 ja lomituspäiviä käytetään noin 770 000 päivää. Tämän arvioidaan vähentävän lomituspalvelujen kysyntää ja määrärahan tarvetta vuositasolla noin 10 milj. euroa.

Tällä hetkellä maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin on arviomääräraha, jonka suuruus vuonna 2017 on 159,3 milj. euroa. Turkistuottajien lomituspalvelujen rahoitus on tällä hetkellä 2 vuoden siirtomääräraha, joka vuonna 2017 on 2,55 milj. euroa. Myös poronhoitajien sijaisavun kustannusten rahoitus maksetaan 2 vuoden siirtomäärärahalta, joka on vuonna 2017 0,3 milj. euroa. Lomituspalvelujen hallintomenojen kulut katetaan kiinteältä määrärahalta, joka vuonna 2017 on 16,14 milj. euroa.

Jatkossa maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannukset katettaisiin maakuntien yleiskatteisella rahoituksella, mikä käytännössä tarkoittaa arviomäärärahan muuttumista kiinteäksi määrärahaksi.

Turkistuottajien lomituspalvelut ja poronhoitajien sijaisapu jäävät erillisrahoituksen piiriin ja sosiaali- ja terveysministeriön erillismomenteiksi valtion talousarviossa.

Yrityskohtaisen vuosiloman tuomat kustannussäästöt arvioidaan olevan yhteensä noin 24,7 miljoonaa €. Kustannussäästöt syntyvät siitä, että kahden tai useamman yrittäjän tilalla yrittäjien olisi pidettävä vuosilomansa samaan aikaan. Tämä vähentää käytettyjen vuosilomapäivien määrää, kun vuosilomat olisi yrityksessä pidettävä samaan aikaan sekä lomittajien matkakuluja ja hallinnon työtä. Säästövaikutus tältä osin olisi noin 22,7 milj. €. Lisäksi vuosilomapäivän ylärajan tuoma säästövaikutus on noin 1,2 milj. € ja vuosilomapäivän alarajan tuoma säästövaikutus noin 0,8 milj. €.

Lomituksen paikallishallinnon siirto maakuntiin tuo kustannussäästöjä, kun maakunta voi tehostaa lomituksen hallinnointiin käytettävien tilojen ja henkilöstön käyttöä. Henkilöstöasioiden ja tietojärjestelmien yhdistäminen maakunnissa tehostaa toimintaa ja tuo kustannussäästöjä. Lisäksi lainsäädännön yksinkertaistamisesta arvioidaan saatavan päätöksenteon helpottu-

misen ja harkinnan vähenemisen johdosta säästöjä. Hallintohenkilöstön määrä tulisi näiden seurauksena vähenemään arviolta noin 60 henkilötyövuodella, joka sinällään aiheuttaisi reilun 2 miljoonan euron säästöt. Euromääräistä säästöä ei kuitenkaan voi arvioida huomioiden nykyisin käytössä oleva kiinteä ja laskennallinen hallintomääräraha sekä se, että paikallisyksikkönä toimivat kunnat ovat toimineet hyvin vaihtelevasti hallinnon niin kutsuttujen vyörytyserien, esimerkiksi kiinteistönvuokrasta, palkkahallinnosta ja taloushallinnosta aiheutuvien kulujen suhteen. Todennäköistä on myös, että vyörytyserien määrä tulee lisääntymään maakuntamallissa.

Sijaisapupäivän ylä- ja alarajan asettamisella arvioidaan saatavan noin 3,1 miljoonan euron säästöt.

Itse hankitun lomituksen korvauksen korottamisella 30 euroon tunnilta arvioidaan saatavan noin 1,6 miljoonan euron säästöt. Säästö syntyy siitä, että arviolta 10 prosenttia maatalousyrittäjistä siirtyisi maakunnan tarjoaman lomituksen piiristä itse hankitun lomituksen piiriin. Näin ollen itse järjestetyn lomituksen piirissä olevien yrittäjien määrä nousisi nykyisestä 7 prosentista 17 prosenttiin.

Hevostalouden rajaaminen maatalouden alkutuotantoon toisi arviolta 6,6 miljoonan euron säästöt. Arvio perustuu siihen, että lomituksen piiriin kuuluisi tulevaisuudessa 200 hevostilaa.

Esitys toisi lomituksen piiriin arviolta jopa n. 1000 uutta elinkeinoverotuksen piirissä olevaa kotieläinyrittäjää. Tällä arvioidaan olevan 7,7 miljoonan euron kustannuksia lisäävä vaikutus.

Varallaolon (1,5 €/h) tai valvontakäyntien (23 €/h) mahdollisuus vuosilomalla tuo arviolta 3 miljoonan euron lisäkustannukset.

Aikuiskoulutus sijaisapuperusteena ja tuottajajärjestön luottamuselimen kokouksen perusteella poistettiin maatalousyrittäjien sijaisapuperusteista vuoden 2016 alussa. Tästä syystä tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärää ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 120 tunnista 200 tuntiin. Tällä tuntimäärän korotuksella tuettaisiin maatalousyrittäjien kouluttautumista ja työssä jaksamista. Tämä muutos tuo arviolta 2,3 milj. euron kustannuslisäyksen.

Sijaisapumaksujen alennukset tuovat arviolta 4,1 miljoonan euron kustannuslisäyksen.

Lisävapaan alempi hinta vuosiloman ja sijaisavun päätteeksi lomittajan työpäivää pidentämään toisi arviolta 2 miljoonan euron lisäkustannukset.

Esitetyn mallin mukainen yksi vuosilomapäivä maksaisi arviolta 3 miljoonaa euroa. 5 lisäpaapäivän kustannus olisi siten noin 15 miljoonaa euroa.

Maatalousyrittäjien itse hankitun varallaolon korvaus maksimissaan vuosilomassa 310 tuntia maatalousyrittäjästä ja sijaisavussa 140 tuntia maatalousyrittäjää ja kalenterivuotta kohden toisi arviolta 1,9 miljoonan euron lisäkustannukset. Turkistuottajien siirtyminen itse hankittuun lomitukseen ja itse hankitun lomituksen korvauksen korotus aiheuttaisi arviolta 260 000 euron lisäkustannukset. Käytettävissä olevista tiedoista on pääteltävissä, että paikallisyksiköt eivät kohdistakaan kaikkia turkispuolen lomittajista aiheutuvia kuluja turkispuolen lomituskuluihin, vaan osa näyttäisi päättyvän maatalouspuolen kuluihin, minkä vuoksi turkispuolella paikallisyksikön järjestämän lomitustunnin hinta on tällä hetkellä merkittävästi alhaisempi kuin maatalouspuolella.

Kaikki esitetyt parannukset tuottaisivat 36 miljoonan euron lisäkustannukset. Kustannukset saataisiin katettua järjestelmän sisältä saatavalla 36 miljoonan euron kustannussäästöllä. Esitys olisi siten kustannusneutraali.

Lain muutokset edellyttävät valtion panostusta tietojärjestelmien saattamiseksi vastaamaan uudistuvaa lainsäädäntöä ja uutta maakuntahallintoa. Tämä edellyttää täysin uuden tietojärjestelmän luomista, joka tulee maksamaan miljoonia euroja. Uusi tietojärjestelmä on kuitenkin tarkoitus rakentaa maakuntien IT -järjestelmien kanssa ja kustannukset kohdistuisivat siten maakuntien IT -hankintoihin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kunnissa toimivat lomittajat ja hallinto henkilöstö siirtyisivät liikkeenluovutuksen ehdoilla uuden maakunnan palvelukseen.

Lomituslakien uudistukset tehostaisivat ja selkeyttäisivät hallinto henkilöstön työtä. Esimerkiksi yritys kohtainen vuosiloma, lain soveltamisalan yksinkertaistaminen sekä maatalousyrityksen kaavamainen kokonaistyöajan laskenta sekä vähentäisivät että helpottaisivat hallinnon työtä ja vähentäisivät muutoksenhakuja.

Esitetyt lainmuutokset ja rakennekehitys aiheuttaisivat yli 60 henkilötyövuoden vuosittaisen säästön paikallishallinnolle. Hallinto henkilöstön sopeuttaminen todennäköisesti toteutuu viiveellä ja lainmuutoksista ja maakunta uudistuksesta aiheutuu lisätehtäviä.

Tietojärjestelmän uusiminen edellyttää tiedottamista sekä paikallishallinnon henkilöstön ohjaamista ja kouluttamista.

Maakunnalle säädetään velvollisuus tehdä komissiolle ilmoitus, jolla Suomi täyttää valtioneuvoston suuntaviivojen 128 ja 131 kohdasta tulevan edellytyksen. Suuntaviivojen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tiettyjen tietojen julkaiseminen internetissä kattavalla valtioneuvostokisivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla, jos yksittäisen tuen suuruus ylittää 60 000 euroa. Jokaisesta yksittäisestä tuesta on julkaistava mm. yksittäisen tuensaajan nimi, kullekin tuensaajalle myönnetyn tuen muoto ja määrä, myöntämispäivä, alue, jolle tuensaaja on sijoittunut (NUTS II -tasolla) ja yrityksen pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla). Oletettavasti ilmoitusten määrä on kuitenkin hyvin vähäinen.

4.3 Vaikutukset palvelujen käyttäjiin

Maatalousyrittäjällä on oikeus jatkossakin valita, käytetäänkö tilalla maakunnan tarjoamia lomituspalveluja vai hankkivatko tilan yrittäjät lomitukset itse, jolloin maakunta maksaa palvelun tuottajalle korvausta lomituksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Valtaosa maatalousyrittäjistä (93 %) käyttää nykyisin paikallisyksikön järjestämiä lomituspalveluja.

Turkistuottajista enemmistö (62 %) käyttää jo nyt itse järjestettyä lomitusta. Esityksen mukaan turkistuottajalla olisi jatkossa ainoastaan mahdollisuus hankkia lomitusta itse, jolloin maakunta maksaa palvelun tuottajalle korvausta lomituksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Jatkossa palveluja haettaisiin maakunnalta ja korvauksen maksajana olisi maakunta. Turkistuottajalle jäisi entistä pienempi osuus itse maksettavaksi, kun valtion korvausta lomituskustannuksiin korotettaisiin.

Lomituspalvelujen sisällön yksinkertaistamisella turvataan palvelujen yhdenvertaisuus maan eri osissa sekä palvelun jatkuvuus ja osaavan lomittajakunnan säilyminen maatalouden rakennekehityksessä ja muuttuvassa toimintaympäristössä. Vuosiloman päätoimisuusedellytyksestä ja MYEL-vakuutus sidonnaisuudesta voitaisiin luopua. Lomituksen piiriin pääsisi myös noin 500 uutta yritystä eli noin 1000 uutta yrittäjää, joissa yrittäjä on elinkeinoverotuksen ja sitä kautta YEL-vakuutuksen piirissä.

Yrityskohtainen vuosiloma merkitsee, että saman maatalousyrityksen kaikkien yrittäjien tulee pitää vuosilomansa samanaikaisesti. Vuosilomalla voidaan kaavamaisen eläinmäärien perusteella määräytyvän tuntimäärän puitteissa hoitaa kaikki yrityksen välttämättömät kotieläintyöt. Automaation valvonnan edellyttämän varallaolon tai valvontakäyntien turvaaminen vuosiloman aikana mahdollistaisi yrittäjien tosiasiallisen irrottautumisen työstään vuosiloman ajaksi. Tämän oletetaan edistävän työssä jaksamista ja työhyvinvointia sekä työurien pidentymistä.

Yrityskohtainen vuosiloma sopii paremmin isoille ja kehittyville tiloille. Työntekijöiden palkkaaminen maatalousyritykseen ei lyhentäisi tai vaikeuttaisi lomituspalvelun saamista. Tällä hetkellä henkilökohtaisella yrittäjän vuosilomalla voidaan hoitaa vain kyseisen maatalousyrittäjän työosuutta ja työntekijöiden palkkaamisesta saattaa aiheutua lomituspalvelujen menetys.

Lomittajien perehdytys ja yrityskohtaisesta vuosilomasta seuraava lomittajien kokoaikaisuus tukisivat ns. luottolomittajien olemassaoloa. Jatkossa tuttu ja yrityksen tunteva lomittaja olisi helpompi saada ja lomittajien vaihtuminen vähenisi.

Maatalousyrittäjän olisi jatkossa mahdollista saada 200 tuntia maksullista lomittaja-apua. Tämä mahdollistaa maatalousyrittäjän mahdollisuuden vapautua tehtävistään esimerkiksi koulutukseen tai tuottajajärjestön kokouksiin osallistumiseen tai muun vastaavan syyn johdosta. Edellä mainituilla perusteilla sijaisapua on käyttänyt aikaisemmin sen ollessa mahdollista noin 1 800 maatalousyrittäjää vuosittain. Maksullinen lomittaja-apu tukee yrittäjien työssä jaksamista sekä kouluttautumista sekä ammattitaidon ylläpitämistä.

Turkistuottajista 62 % järjestää lomituksensa jo nyt itse. Muutoksen seurauksena loputkin yrittäjät siirtyisivät itse hankitun lomituksen piiriin. Järjestämisvastuun keskittäminen Pohjanmaan maakuntaan turvaisi myös ruotsinkielisen yrittäjäkunnan palvelut sekä tuotantosunnan asiantuntemuksen.

Poronhoitajien osalta muutos koskisi lähinnä sitä, että sijaisavun kustannuksien korvaamista haettaisiin jatkossa Lapin maakunnalta. Järjestämisvastuun keskittäminen Lapin maakuntaan turvaisi saamenkieliset palvelut sekä poronhoidon asiantuntemuksen.

4.4 Vaikutukset lomittajiin

Kuntien palkkalistoilla olevat maatalouslomittajat siirtyisivät liikkeenluovutuksen ehdoilla uuden maakunnan palvelukseen.

Rakennekehityksen ja lainmuutosesityksen kautta syntyvät säästöt merkitsevät sitä, että maatalouslomittajien tarve lomituspalvelujen tuottamiseen vähenee. Lisäksi lomittajien ikärakenteesta johtuen noin 18 % lomittajakunnasta on 60-vuotiaita tai sitä vanhempia ja eläköityy siten seuraavan 3—8 vuoden aikana. Edellä mainituista syistä johtuen lomittajien tarve vähenee lähivuosina 500 henkilötyövuodella vuosittain.

Yrityskohtainen vuosiloma pidentää lomittajan työpäivää ja vähentää sitä kautta lomittajien osa-aikaisuutta. Yrityskohtaisella vuosilomalla turvataan parhaiten lomittajien kokoaikaisuus, mikä on ollut eduskunnan toiveena (EV 108/2015 vp – HE 112/2015). Pieni osa lomittajista menettää työnsä, mutta jäljelle jäävät saavat paremmin kokoaikaisen työn. Lomittajien työajan pidentyminen ja osa-aikaisuuden vähentyminen turvaa osaavan lomittajakunnan säilymisen tulevaisuudessa. Lomittajien perehdytys ja lomittajan kokoaikaisuus tukee ns. luottolomittajien olemassaoloa ja sitä kautta lomittajien työhyvinvointia sekä työturvallisuutta.

4.5 Yhdenvertaisuus

Eesitys parantaisi lomituspalveluja käyttävien yhdenvertaisuutta, kun palvelun järjestäminen siirtyy maakunnalle. Maakunnat ovat huomattavasti suurempia alueita kuin nykyisten 42 kunnan hoitamat lomitusalueet. Isomman alueen myötä paikalliset vaihtelut pienenevät ja lain toimeenpano yhdenmukaistaa ja sitä kautta lisää kyseisen yrittäjryhmän yhdenvertaisuutta.

Lomituslakien soveltamisalan yksinkertaistaminen edistäisi yhdenvertaisuutta vähentämällä alueellisia tulkintaeroja ja eroja soveltamiskäytännöissä. Yrityskohtainen vuosiloma merkitsisi yhdenmukaisia vuosilomapäiviä kaikille yrittäjille.

Elinkeinoverotuksen piirissä olevien maatalousyrittäjien tuominen lomituspalvelujen piiriin edistäisi yhdenvertaisuutta ja läpinäkyvyyttä, mitä valtiontuen suuntaviivatkin edellyttävät. Turkiseläintuotantoa harjoittavat yrittäjät saatettiin vastaavalla tavalla yhdenvertaiseen asemaan jo vuonna 2010. Ennen turkistuottajien lomituskäytäntöä turkistuottajat olivat hyvin eriarvoisessa asemassa keskenään yrittäjän verotuksesta johtuen. Elinkeinoverotuksen piirissä olevat maatalousyrittäjät olisi tärkeää saada lomitukseen piiriin siitäkin syystä, että uudet nuoret yrittäjät, jotka kehittävät maatalouden toimintatapoja saisivat toimintaansa ja jaksamistaan tukevat lomituspalvelut yhdenvertaisesti.

4.6 Kielelliset vaikutukset

Turkistuotanto on keskittynyt pääosin ruotsinkieliselle Pohjanmaan maakunnan alueelle. Turkistuottajien lomituspalvelujen keskittäminen Pohjanmaan maakunnan alueelle turvaisi sekä tuotantoalan osaamisen että suomen- ja ruotsinkielisten yrittäjien palvelut.

Poronhoitajien sijaisavun järjestämisvastuu keskitettäisiin Lapin maakuntaan, jotta saamenkielelliset palvelut voitaisiin turvata vähintään pohjoissaamen kielellä. Tällä hetkellä Pohjois-Suomessa on kaksi Melan toimitsijaa ja poronhoitajat ovat saaneet neuvontaa ja ohjausta vähintään pohjoissaamen kielellä. Vastaavanlainen palvelu vähintään pohjoissaamen kielellä on turvattava jatkossakin Lapin maakunnassa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Pääministeri Sipilän hallitus linjasi 5.4.2016, että maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomaistehtävät siirretään maakuntien tehtäväksi. Tätä varten sosiaali- ja terveysministeriö asetti 29.6.2016 Maatalouden lomitustarpeiden toimeenpanon uudistamistyöryhmän, jonka tavoitteena oli uudistaa maatalouden lomitustarpeiden toimeenpanoa vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksia.

Toimikautensa aikana työryhmä osallistui säädösvalmisteluun, jolla maakuntauudistuksen linjauksista sekä maatalouden toimintaympäristön muutoksista johtuvat muutosehdotukset sisällytettiin lomituspäalvelulakeihin. Työryhmä valmisti lisäksi esityksen huomioden Eduskunnan vastauksen (EV 108/2015 vp – HE 112/2015). Valmistelussa huomioitiin lisäksi, että lomituspäalvelujen toimeenpanojärjestelmän tulisi vastata nykyisiä kilpailu-lainsäädännön vaatimuksia ja uuden järjestelmän tulisi olla sopusoinnussa Euroopan unionin kilpailupolitiikkaan kuuluvien valtioneukisääntöjen kanssa.

Työryhmä kuuli Suomen Turkuiseläinten Kasvattajain Liitto ry:tä sekä Pellervon taloustutkimus PTT ry:n edustajaa. Lisäksi työryhmä pyysi Kuntatyönantajien kommentteja Kuntaliiton edustajan kautta sekä pyysi kommentteja ja kantoja valtion viranomaisilta. Esitys lähetettiin lausuntokierrokselle xx.04.2017 – xx.06.2017. Ruotsinkielinen esitys lähetettiin vastaavanpituiselle lausuntokierrokselle käännöksen valmistuttua xx.05.2017. Asia käsiteltiin kunnallista-louden neuvottelukunnassa xx.08.2017.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnoksesta annettiin xxx lausuntoa.

Lausunnoissa tuotiin esiin....

6 Riippuvuus muista esityksistä

Tämän hallituksen esityksen valmistelussa on otettu huomioon parhaillaan eduskunnan käsitelyssä oleva hallituksen esitys maakuntalaiksi ja maakuntien rahoituslaiksi (HE xx/2017 vp) sekä lausunolla oleva HE maakuntien rahoituslain muutokseksi (HE xx/2017 vp) ja lausunolla oleva ”II voimaannanolaki”

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki maatalousyrittäjän lomituspäalveluista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin lain periaatteellista tarkoitusta ja painotettaisiin siihen liittyvää sosiaalista ulottuvuutta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 1 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §. *Lomituspäalvelut.* Pykälän 1 momentissa mainittaisiin kaikki laissa tarkoitetut lomituspäalveluudet. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 1 §:n 2 momenttia sisällöllisesti. Maksullinen lomittaja-*apu* termi ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että nykyinen tuettu maksullinen lomit*us* nimettäisiin selkeyden vuoksi lisä*av*apaksi ja täysin maksullinen lomit*us* nimettäisiin maksulliseksi lomittaja-*av*uksi.

Pykälän 2 momentti käsittäisi voimassa olevan lain 1 §:n 3 momentin sisällön siitä, että maatalousyrittäjä voi valita osoitetaanko hänelle lomittaja, vai käyttääkö hän itse hankkimiaan lomittajia. Momentin sanamuodossa ehdotetaan kuitenkin otettavaksi huomioon yleisperusteissa kuvattu maakuntaudistuksesta tuleva muutos. Paikallisyksikön sijaan maakunta vastaisi lomituspalvelun järjestämisestä ja tuottamisesta.

3 §. *Maatalousyrittäjä*. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisalaan kuuluva maatalousyrittäjä. Pykälä vastaisi osin voimassa olevan lain 3 §:ää.

Ehdotetussa pykälässä on osin nykyistä 3 §:ää vastaava määrittely maatalousyrittäjästä, mutta määritelmää on yksinkertaistettu. Maatalousyrittäjällä käsitettäisiin sellaista kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan itsenäisessä taloudellisessa yksikössä. Samassa taloudellisessa yksikössä voidaan harjoittaa myös esimerkiksi kasvinviljelyä, mutta maatalousyrittäjällä tarkoitettaisiin vain tässä itsenäisessä yksikössä harjoitettua kotieläintuotantoa. Lisäksi säännöksessä todettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä soveltamiskäytäntöä vastaavasti, että tässä laissa tarkoitettu kotieläintuotanto käsittäisi vain Manner-Suomessa harjoitetun kotieläintuotannon.

Pykälässä säädettäisiin maatalousyrittäjien tuotantoyksikköjen vähimmäismäärästä. Pykälän 1 momentin a) kohta vastaa voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutoin, mutta lomituspalveluihin olisi oikeus silloinkin, kun kotieläinyksikkömäärä jää alle kuuden mahdollisten tuotantokatkojen aikana. Tuotantokatko on määritelty jäljempänä 5 §:ssä.

Pykälän 1 momentin b)—d) kohdat vastaisivat voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin 4—6 kohtia ja noudattaisivat EU:n suuntaviivoja maa- ja metsätalouseläinten ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 (2014/C 204/01) (jatkossa valtiontuen suuntaviivat). Lomituspalveluja voitaisiin b) kohdan mukaan myöntää vain, jos maatalousyrittäjän maatalousyrittäjä on maatalouseläinten ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittama pk-yritys. Tämä edellytys käy ilmi valtiontuen suuntaviivojen 25 kohdasta. Momentin c) kohdan mukaan lomituspalveluja ei voitaisi myöntää, jos maatalousyrittäjän maatalousyrittäjä on maatalouseläinten ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittama vaikeuksissa oleva yritys. Tämä edellytys käy ilmi valtiontuen suuntaviivojen 26 kohdasta. Momentin d) kohdan mukaan lomituspalveluja ei voitaisi myöntää, jos maatalousyrittäjän maatalousyrittäjälle on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella ja saatava on maksamatta. Tämä edellytys käy ilmi valtiontuen suuntaviivojen 27 kohdasta.

4 §. *Maatalousyrittäjä*. Pykälässä määriteltäisiin edellytyksistä, jotka henkilön on täytettävä ollakseen tässä laissa tarkoitettu maatalousyrittäjä. Maatalousyrittäjämääritelmän tulee 4 momentin mukaan nykyiseen tapaan täyttyä aina lomituspalvelujen myöntämis- ja käyttämisaikana.

Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjänä pidettäisiin kotieläintuotantoa elinkeinotoimintanaan harjoittavaa luonnollista henkilöä. Henkilön pitää siis omistaa tai hallita maatalousyrittäjästä. Lisäksi maatalousyrittäjänä pidettäisiin tällaisen henkilön puolisoa. Perheenjäsen (esim. maatalousyrittäjälle sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva) ei enää täyttäisi pelkästään tässä roolissaan maatalousyrittäjän määritelmää. Hänellä pitäisi siis olla omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjästä.

Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjänä pidettäisiin myös osakeyhtiömuotoisesti maatalousyrittäjästä hoitavaa toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä. Ehdotettu määritelmä maa-

talousyrittäjistä osakeyhtiömuotoisessa maatalousyrityksessä poikkeaa huomattavasti eläke- ja tapaturmalainsäädännön vastaavasta määritelmästä. Soveltamisen yksinkertaistamisen johdosta selvitettäväksi tulisi työskentelyn lisäksi vain henkilön asema osakeyhtiössä (toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen) ja hänen omistusosuutensa osakeyhtiön osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Vaadittava osake- tai äänimäärä olisi 20 %:a.

Momentin 3 kohdassa lueteltaisiin muut edellytykset lomituspalvelujen saantiin. Jäljempänä 19 §:ssä määritellyn sijaisapupäivän keston tulisi olla vähintään 3 tuntia. Alle 3 tunnin työajan omaavalla yrittäjällä ei olisi enää oikeutta lomituspalveluihin. Vuosiloma ei kuitenkaan jäljempänä ehdotettavan mukaisesti enää edellyttäisi päätoimisuutta.

Lomituksen estävät etuudet säilyisivät lähtökohtaisesti nykyisellään. Soveltamisen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan kuitenkin, että estäviä etuuksia ei enää pääsääntöisesti nimettäisi lakitasolla, vaan estäviä etuuksia olisivat yleisesti lakisääteiset vähintään 60 prosentin työkyvyn aleneman perusteella toistaiseksi tai määräajaksi Suomesta myönnetty eläkkeet tai eläkettä vastaavat korvaukset, lakisääteiset vanhuuseläkkeet ja työuraeläke. Estäviä etuuksia olisivat siten muun muassa työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan myönnetty täysi toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen kuntoutustuki, vanhuuseläke samoin kuin työuraeläke. Nykyisestä poiketen estävä etuus olisi myös kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys- ja vanhuuseläke. Lisäksi estäviä eläkkeitä olisivat nykyiseen tapaan muun muassa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) ja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukainen tapaturmaeläke ja sitä vastaava liikennevakuutuslakien (279/1959 ja 460/2016) mukainen korvaus. Tällä tarkoitetaan sellaista liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetykskorvausta, joka kohdistuu aikaan, jona liikennevahingon sattumisesta on jo kulunut vuosi. Tapaturmaeläkettä maksetaan aikaisintaan vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen.

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos maatalousyrittäjän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Täten muun muassa tapaturma- ja liikennevakuutuslainsäädännön mukainen estävä etuus olisi nykyiseen tapaan perusteltua sitoa siihen, että se on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella. Estäviä etuuksia olisivat myös muun muassa edellä mainittuja lakeja edeltäneiden lakien mukaiset vastaavat etuudet. Nämä edeltävät lait ovat tapaturmavakuutuksen osalta tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki (1026/1981), liikennevakuutuksen osalta liikennevakuutuslaki (279/1959) ja työeläkelakien osalta vanhat työeläkelait esimerkiksi maatalousyrittäjien eläkelaki (467/1969).

Koska henkilön tulee lomitusaikana voida tietää, täyttääkö hän lomituspalvelujen saamisen edellytykset, säännös ehdotetaan kirjoitettavaksi nykyiseen tapaan siten, että mahdollisesti myöhemmin samalle ajalle takautuvasti myönnettävät eläkkeet eivät aiheuttaisi etuuden arvonn takaisinperintää.

Lakisääteisenä vanhuuseläkkeenä ei pidettäisi työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaisia osittaisia varhennettuja vanhuuseläkkeitä.

Säännöksessä huomioitaisiin poikkeuksina jäljempänä ehdotetut työkyvyttömyys- sekä yritystoiminnan järjestely -sijaisapusäännökset. Lähtökohtana on, että jos henkilölle myönnetään säännöksessä tarkoitettu etuus määräaikaisena, hänellä voi olla oikeus sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella. Vastaavasti, jos henkilölle myönnetään säännöksessä tarkoitettu etuus

toistaiseksi, hänellä voi olla oikeus yritystoiminnan järjestelyjä varten myönnettävään sijaisapuun.

Maatalousyrittäjältä ei enää edellytetäisi maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006) tarkoitettua niin kutsutun pakollista MYEL-vakuutusta. Lain soveltamisala ehdotetaan laajennettavan myös elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) piirissä oleviin maatalousyrittäjiin. Nämä eivät voi päästä MYEL-vakuutuksen piiriin, vaan he kuuluvat yrittäjän eläkelain soveltamisalan piiriin eli heillä voi olla velvollisuus ottaa YEL-vakuutus. Soveltamisalan yksinkertaistamiseksi ja ikäsyrynnän estämiseksi sidonnaisuus eläkevakuutukseen ehdotetaan poistettavan. Henkilöllä voi olla pakollinen MYEL- tai YEL-vakuutus vasta 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Pakollinen MYEL- tai YEL-vakuutus päättyy viimeistään sen kalenterikuukauden loppuun, jona vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt yrittäjä täyttää 68 vuotta, vuosina 1958—1961 syntynyt yrittäjä täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt yrittäjä täyttää 70 vuotta.

5 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa lueteltaisiin eläinlajit, joita pidettäisiin laissa tarkoitettuina kotieläiminä. Säännöksessä mainittujen eläinten tuotannon olisi oltava maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettua. Eläinlajien luettelo vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa muutoin, paitsi turkiseläimet esitetään siirrettäväksi kokonaisuudessaan lakiin turkistuottajan lomituspalveluista ja hevosilla tarkoitettaisiin vain hevosten kasvatukseen kasvatettavia ja käytettäviä hevosia. Hevosiin katsottaisiin kuuluvan myös ponit, mutta ei esimerkiksi aasit. Kotieläinmäärittelyn ulkopuolelle jäisivät nykyiseen tapaan lisäksi esimerkiksi kamelieläimet (muun muassa alpakat ja laamat), mehiläiset, porot, peurat, kalat ja jäniseläimet.

Kotieläinlajien yksilöinti lakitasolla on tärkeää, sillä sen mukaan määräytyisivät nykyiseen tapaan sekä maatalousyrittäjän oikeus saada lomituspalveluja että se, mitä eläimiä lomituspalveluilla hoidetaan. Vain sellaiset eläimet huomioidaan, jotka ovat maatalousyrityksen omistuksessa tai hallinnassa, toiminimellä toimittaessa tällä tarkoitetaan sitä, että ne ovat maatalousyrittäjän omistuksessa tai hallinnassa. Omistuksen tai hallinnan määritelmä ei sisällä esim. vuokrapaikalla olevia hoitohevosia.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa määriteltäisiin puoliso ja kohdassa 3 valtiontuen suuntaviivat.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa määriteltäisiin kotieläinyksikkö. Oikeus lomituspalveluihin määräytyisi tilan kotieläinyksikköjen yhteismäärän mukaan. Tämä ilmenee lakiehdotuksen 4 ja 19 §:stä. Kotieläinyksikkömäärittelyn tarkoituksena on kuvata eri eläinlajien aiheuttamaa työmäärää ja saattaa siten eri lajeja edustavien eläinten kasvattajat keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Pykälän 2 momentti sisältäisi valtuutuksen säätää kotieläinyksiköistä tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella määriteltäisiin nykyiseen tapaan, kuinka monta eläintä yksi yksikkö käsittää.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa määriteltäisiin välttämättömät kotieläinten hoitotyöt. Hoitotöihin luettaisiin nykyiseen tapaan vain tosiasialliset eläinten hoitotyöt. Sellaisia eivät ole esimerkiksi yrityksen johtamiseen kuuluvat tehtävät. Välttämättömillä hoito-töillä tarkoitetaan sitä, että kyseiset hoitotyöt ovat säännöllisiä ja siten toistuvia, että ne käytännössä osuvat jokaiseen päivään tai vähintään jokaiseen viikkoon. Välttämättömiin hoitotöihin ei lueta tehtäviä, jotka vastaavat valvontakäyntejä ja varallaoloa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa määriteltäisiin tuotantotauko.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa määriteltäisiin kasvatukseen käytettävä hevonen ja 8 kohdassa markkinaperusteinen hinta.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin valtuutus valtioneuvostolle antaa tarkemmat säännökset kotieläinyksikön määräytymisestä sekä mahdollisuus tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä maatalousyrittäjien kotieläinten hoitotoihin hyväksyttävistä tehtävistä.

2 luku **Lomituspalvelut**

6 §. *Vuosiloma.* Esityksen mukaan vuosiloma olisi yrityskohtainen nykyisen henkilökohtaisen vuosiloman sijasta. Vuosilomaa varten lomituspalveluja voitaisiin myöntää maatalousyrittäjälle, jossa on vähintään yksi maatalousyrittäjä. Saadakseen vuosilomaa maatalousyrittäjän on täytettävä lakiehdotuksen 3 §:ssä luetellut edellytykset ja maatalousyrittäjässä tulisi olla vähintään yksi lakiehdotuksen 4 §:ssä määritelty maatalousyrittäjä.

Yrityskohtainen vuosiloma tarkoittaa maakunnan järjestämiä palveluja käyttäville, että kaikkien yrityksen maatalousyrittäjien olisi pidettävä vuosilomansa samanaikaisesti. Vuosilomaa voisi käyttää enintään 31 kalenteripäivää kalenterivuodessa nykyisen 26 päivän sijasta. Vuosilomapäivä olisi pidettävä kokonaisuutena päivänä.

Itse hankitussa lomituksessa vuosilomaa voisi käyttää tuntipohjaisesti. Toisin sanoen maatalousyrittäjän kokonaistyöaika kerrottaisiin 31:llä vuosilomapäivällä ja tämän laskutoimituksen mukaisen tuntimäärän voisi käyttää kalenterivuodessa vuosilomaan.

7 §. *Lisävapaa.* Lisävapaa vastaisi voimassa olevan lain 16 b §:n 1 momentin mukaista maksullista lomittaja-apua. Termistöä ehdotetaan selkeytettävän, jotta kyseinen palvelu erottuisi voimassa olevan lain 16 b:n 2 momentissa tarkoitettusta maksullisesta lomittaja-avusta. Lisävapaa kuvaisi selkeämmin palvelun tarkoitusta eli valtion rahallisesti tukemaa alempihintaista lisävapaa eli nykyistä niin kutsuttua tuettua maksullista lomitusta. Lisävapaa olisi henkilökohtainen etuus lakiehdotuksen 4 §:n edellytykset täyttävälle maatalousyrittäjälle.

Pykälän 1 momentin mukaan maatalousyrittäjälle, joka käyttää maakunnan tarjoamia lomituspalveluja voitaisiin tarjota lisävapaa lakiehdotuksen 39 §:ssä säädettyjä maksuja vastaan voimassa olevan lain mukaisen 120 tunnin sijasta enintään 200 tuntia kalenterivuodessa. Maakunnalla ei olisi velvollisuutta tarjota palvelua eikä yrittäjällä olisi subjektiivista oikeutta palveluun. Henkilökohtaisuus tarkoittaa myös sitä, että kukin maatalousyrittäjä voisi saada enintään 200 tuntia lisävapaa kalenterivuodessa siitä riippumatta, kuinka monta maatalousyrittäjää maatalousyrittäjällä on.

Pykälän 2 momentin mukaan itse hankitun lomituksen piirissä olevalla maatalousyrittäjällä olisi nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti oikeus hankkia itselleen lisävapaa, mutta määrä nostettaisiin nykyisestä 120 tunnista enintään 200 tuntiin kalenterivuodessa. Palvelusta maksettavasta korvauksesta palvelun tarjoajalle säädettäisiin 36 §:ssä.

8 §. *Maksullinen lomittaja-apu.* Maksullinen lomittaja-apu vastaisi voimassa olevan lain 16 b §:n 2 momentin mukaista maksullista lomittaja-apua eli niin kutsuttua täysin maksullista lomitusta. Palvelu olisi kustannusneutraali.

Pykälän mukaan maakunta voisi tarjota maksullista lomittaja-apua maatalousyrittäjille. Tästä perittävästä maksusta säädettäisiin 40 §:ssä.

9 §. *Sijaisapu*. Saadakseen sijaisapua maatalousyrittäjän on täytettävä lakiehdotuksen 4 §:ssä luetellut edellytykset ja maatalousyrittäjän lakiehdotuksen 3 §:ssä säädetyt edellytykset. Sijaisavun saaminen edellyttäisi nykytapaan lisäksi, että maatalousyrittäjällä on jokin laissa säädetty tilapäinen syy, jonka johdosta hän on estynyt huolehtimasta tehtäväosuudestaan. Nämä sijaisperusteet ilmenevät lain 10—17 §:ssä.

Säännöksessä esitetään luovuttavaksi maatalousyrittäjäkohtaisesta tarveharkinnasta eli enää ei arvioitaisi sitä, onko henkilöllä mahdollisuudet huolehtia tehtävistään yrityksen sisäisin järjestelyin. Esimerkiksi, onko yrityksessä joku, jolle sijaisavun saajan tehtäväosuus voitaisiin siirtää. Tarveharkinta säilyisi siis enää siltä kannalta, estääkö sijaisapuun oikeuttava tilapäinen syy maatalousyrittäjää huolehtimasta omasta tehtäväosuudestaan. Maakunnan tarjoamassa lomituksessa sijaisapumaksu perittäisiin jäljempänä 42 §:ssä ehdotetun mukaisesti 19 §:n mukaisesti määrättyä sijaisapupäivän kokonaisajalta.

10 §. *Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella*. Ehdotettu säännös vastaisi osin voimassa olevan lain 7 §:ää.

Pykälän mukaan sijaisapua järjestetään sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella enintään 1095 päivää. Enimmäismäärän täytyttyä, sijaisapua voisi saada uudelleen, kun on kulunut vuosi viimeisestä työkyvyttömyyden perusteella myönnetystä sijaisavusta. Myös osittaisissa työkyvyttömyystilanteissa työkyvyttömyyden perusteella myönnettävään sijaisapuun tulisi vuoden karenssiaika. Sijaisapupäivän pituudesta osittaisissa työkyvyttömyystilanteissa ehdotetaan säädettävän jäljempänä 19 §:ssä.

Työkyvyttömyyden perusteella myönnettävän sijaisavun enimmäismäärä on nykyisin lähtökohtaisesti kolme vuotta. Enimmäismäärä esitetään kiinteäksi päivien lukumääräksi huomioon ottaen maatalousyrittäjien yhdenvertaisuus ja soveltamisalan yksinkertaistaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyttömyys olisi osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella nykyiseen tapaan siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Pykälän 3 momentin mukaan työkyvyttömyys olisi lisäksi osoitettava lakisääteisellä määräajaksi Suomesta myönnettyllä ansionmenetyskorvauksella 20 päivää kalenterivuodessa ylittävän työkyvyttömyyden osalta. Etuudet, joiden perusteella oikeus sijaisapuun voisi syntyä, säilyisivät lähtökohtaisesti nykyisellään. Soveltamisen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan kuitenkin, että etuuksia ei enää pääsääntöisesti nimettäisi lakitasolla, vaan etuuksia olisivat yleisesti lakisääteiset määräajaksi Suomesta myönnetty ansionmenetyskorvaukset.

Nykyisestä poiketen ehdollista päätöstä ei enää käytettäisi työkyvyttömyyssijaisaputilanteissa. Jos maatalousyrittäjä täyttäisi säännöksen edellytykset muutoin, mutta hän ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 3 momentin mukaista ansionmenetyskorvausta, sijaisapu myönnetään, mutta maksu perittäisiin markkinaperusteisella hinnalla. Maksu muutetaan 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen alkamispäivästä lukien 38 §:n mukaiseksi. Liikaa maksettu määrä palautetaan maatalousyrittäjälle. Maatalousyrittäjän suostumuksella palautuksella voidaan kuitata sijaisapumaksua. Jos maatalousyrittäjä hankkii

lomituksensa itse, korvausta voisi kuitenkin saada vasta 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen alkamispäivästä lukien.

Nykyisestä poiketen henkilöllä voisi olla oikeus sijaisapuun myös muutoksenhaun vireilläoloaikana. Tällöinkin siis edellytetään, että maatalousyrittäjä ei saa 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua toistaiseksi myönnettyä etuutta.

Käytännössä oikeus sijaisapuun tulisi olla myös sinä aikana, kun etuuspäätös on jo annettu, mutta henkilö ei vielä ole saanut sitä tiedoksi. Hallintolain mukaan vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Vastaavasti oikeus sijaisapuun olisi myös sinä aikana, kun henkilö voi saattaa päätöstä koskevan muutoksenhaun vireille.

Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin poikkeussäännös koskien 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen perusteella sekä 4 momentin perusteella annettavaa sijaisapua. Säännös mahdollistaisi sijaisavun myöntämisen näissä tilanteissa sellaiselle maatalousyrittäjälle, joka saa 4 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua määräajaksi myönnettyä etuutta. Kuten edellä 4 §:n kohdalla on todettu, lähtökohtana on, että jos henkilölle myönnetään estävä etuus määräaikaisena, hänellä voi olla oikeus sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella. Mutta jos hänelle myönnetään etuus toistaiseksi, hänellä voi olla oikeus yritystoiminnan järjestelyjä varten myönnettävään sijaisapuun.

Esityksen mukaan Melan lausunnon antaminen sijaisapua koskevan päätöksen tekoa varten poistuisi.

11 §. *Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 a §:ää. Kuntoutuksen tulee ehdotetun säännöksen 1 momentin 1 kohdan mukaan olla lääkinnällistä. Tarkoitus on, että nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti tässä yhteydessä lääkinnällisen kuntoutuksen käsite on laaja. Käsitteen ulkopuolelle jäisi kuntoutus, jossa kyse on esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta (esimerkiksi täydennyskoulutus tai ammatin vaihto), työ- tai koulutuskokeilusta, työhönvalmennuksesta, näiden tarvetta selvittävistä tutkimuksista tai muusta vastaavasta.

Työkykyä ylläpitävän toiminnan tulee ehdotetun säännöksen 1 momentin 2 kohdan mukaan olla työterveyshuoltolain (1383/2001) ja hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaista. Työterveyshuoltolain mukaan työkykyä ylläpitävällä toiminnalla tarkoitetaan yhteistyössä toteutettua työhön, työoloihin ja työntekijöihin kohdistuvaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla työterveyshuolto omalta osaltaan edistää ja tukee työelämässä mukana olevien työ- ja toimintakykyä. Toiminnan tulisi siis olla ohjattua, suunnitellun ohjelman mukaan toteutettua, määrämittaista ja tavoitteellista. Säännöksessä tarkoitettuna toimintana ei voitaisi pitää esimerkiksi omatoimista liikuntaa tai muuta pikemminkin vapaa-ajan viettoon rinnastuvaa toimintaa.

Säännökseen nostettaisiin nykyinen soveltamiskäytäntö siitä, että 1 kohdan mukaista sijaisapua voidaan myöntää ohjatun toiminta-ajan lisäksi myös työ- ja toimintaa osallistumiseksi välttämättömien matkojen ajaksi ja 2 kohdan mukaista sijaisapua voidaan myöntää varsinaisen kuntoutusajan lisäksi myös kuntoutukseen osallistumiseksi välttämättömien matkojen ajaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan sijaisapua myönnettäisiin 10 pykälän perusteella silloin, kun maatalousyrittäjä on työkyvytön.

12 §. *Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 b §:ää.

13 §. *Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen ja adoptiolapsen hoitoa varten.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 c §:ää.

14 §. *Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 d §:ää.

15 §. *Sijaisapu lähiomaisen kuoleman perusteella.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 f §:n 3 kohtaa.

16 §. *Sijaisapu asevelvollisuuden perusteella.* Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 7 f §:n 1 ja 2 kohtaa.

Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaan nainen voi 45 päivän kuluessa palveluksen aloittamispäivästä ilmoittaa, ettei hän jatka palvelusta. Tämän määräajan kulumisen jälkeen nainen rinnastetaan palveluksen aikana ja hänen siitä vapauduttuaan kaikilta osin asevelvolliseen. Vastaavasti naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain perustelujen mukaan asepalvelusta suorittavan naisen taloudellisten ja sosiaalisten etujen tulee olla samat kuin asevelvollisuutta suorittavien miesten. Täten myös naiselle voitaisiin nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti antaa sijaisapua asepalveluksen suorittamisen ajaksi, myös siis tuon ensimmäisen 45 päivän ajaksi.

Nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti täydennyspalveluksella tarkoitettaisiin siviilipalveluslain mukaista täydennyspalvelusta. Myös kertausharjoitukselta edellytettäisiin, että se on asevelvollisuuslain mukainen kertausharjoitus.

17 §. *Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyjä varten.* Ehdotettu säännös vastaisi tarkoitukseltaan voimassa olevan lain 7 i §:ää. Säännöksessä huomioitaisiin 4 §:n 3 momentin 2 kohtaan ehdotetut muutokset. Lisäksi viittaus Melan antamaan lausuntoon poistettaisiin

18 §. *Vuosilomapäivän kesto.* Ehdotettu säännös määrittäisi maatalousyrityksen kokonaistyöajan kotieläinyksiköiden perusteella. Kaavamainen laskenta tuottaisi yrityksen kokonaistyöajan. Vuosilomapäivän kesto olisi siten sama kuin maatalousyrityksen kokonaistyöaika. Vuosilomalla tehtäisiin nykyisestä sääntelystä poiketen yrityksen välttämättömät kotieläintyöt maatalousyrityksen kokonaistyöajan rajoissa. Tällöin työntekijän palkkaaminen ei estäisi tai hankaloittaisi lomituksen saamista.

Esityksen mukaan maatalousyrityksen maatalousyrittäjät voivat itse ilmoittaa kokonaistyöajan laskennallista tuntimäärää pienemmäksi, jolloin vuosilomapäivän kesto toteutetaan yrittäjän ilmoittaman kokonaistyöajan puitteissa. Maatalousyrityksen kokonaistyöajan enimmäismääräksi esitetään 18 tuntia.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset maatalousyrityksen kokonaistyöajan määräytymisestä ja muuttamisesta.

19 §. *Sijaisapupäivän kesto.* Sijaisapupäivän keston määrittelyn lähtökohtana on maatalousyrityksen kokonaistyöaika, josta säädettäisiin 18 §:ssä. Sijaisapupäivän pituutta määriteltäessä huomioidaan kunkin yrittäjän, työntekijän tai muun ulkopuolisen työn suorittajan prosent-

tiosuus yrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista. Nämä tiedot olisi ilmoitettava jo vuosilomahakemuksessa, koska yrittäjän sijaisapupäivän pituus määrittää sen, täyttääkö yrittäjä ylipäänsä maatalousyrittäjämääritelmän eli 4 §:n 3 momentin 1 kohdan edellytyksen vähintään kolmen tunnin sijaisapupäivän pituudesta.

Jos maatalousyrittäjä toimisi maatalousyrittäjänä kahdessa maatalousyrityksessä, sijaisapupäivän pituus laskettaisiin molempien osalta erikseen.

Kotieläimet ja välttämättömät hoitotyöt on määritelty lakiehdotuksen 5 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan maatalousyrittäjän sijaisapupäivän kesto määräytyy 1 momentin mukaan ilmoitetun maatalousyrittäjän oman prosenttiosuuden mukaan, ellei se ole ristiriidassa tosiasiallisten olosuhteiden kanssa. Maatalousyrittäjän sijaisapupäivän pituus voisi olla kuitenkin enintään 9 tuntia.

Kuten nykyisinkin tilalla työskentelevien tehtäväosuusprosentteja ja sitä kautta sijaisapupäivän pituutta voitaisiin muuttaa kalenterivuoden aikana vain erittäin painavasta syystä. Erittäin painava syy voisi olla esimerkiksi muutos maatilalla työskentelevien maatalousyrittäjien määrässä. Erittäin painavana syynä ei kuitenkaan voitaisi pitää esimerkiksi muutosta maatalousyrityksen työntekijöiden tai muun ulkopuolisen työn suorittajan määrässä.

20 §. *Lomituspalvelutehtävät.* Pykälän 1 momentin mukaan vuosilomalomituksella huolehdittaisiin maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista maatalousyrityksen kokonaistyöajan rajoissa. Eesityksen mukaan vuosilomalomituksella voitaisiin hoitaa siten myös muutakin kuin vain maatalousyrityksen maatalousyrittäjien tehtäväosuutta. Välttämättömät kotieläinten hoitotyöt hoidettaisiin kuitenkin esityksen 18 §:n mukaan määräytyvän kokonaistyöajan rajoissa. Vastaavasti, jos maakunnan tarjoamassa lomituksessa lomittajan on eläinsuojellulisesta tai lomittajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä välttämättömää työskennellä kokonaistyöaikaa pidempään, tämä mahdollistetaan maksua vastaan jäljempänä ehdotettavassa 42 §:ssä.

Itse hankitussa lomituksessa lomittaja voisi vuosilomalomituksessa huolehtia maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista 6 §:n 3 momentissa mainitun kalenterivuositaisen enimmäismäärän rajoissa.

Pykälän 2 momentin mukaan sijaisapulomituksella huolehditaan nykyiseen tapaan maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista vain siltä osin kuin ne kuuluvat sijaisapua saavan tehtäväosuuteen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisävapaalla ja maksullisella lomittaja-avulla huolehdittavista töistä. Valtiontuen suuntaviivojen mukaan lomitustukea voidaan myöntää varsinaisiin lomituskustannuksiin, jotka aiheutuvat viljelijän, maatilakotitalouden jäsenen tai maatalousyrityksen poissaolosta loman vuoksi tai tietyn sijaisapuperusteen johdosta. Valtiontuen suuntaviivojen perusteella tukea tulisi lähtökohtaisesti myöntää vain maatalouden alkutuotantoon kuuluvien töiden tekemiseen. Tästä syystä lisävapaalla voitaisiin huolehtia nykyiseen tapaan käytettävissä olevan tuntimäärän rajoissa niistä maatalousyrityksen kotieläinten hoitotoista, jotka lomitusaikakohtana kuuluvat lomittaja-apua käyttävän maatalousyrittäjän tehtäviin. Sallitut työtehtävät ovat siis pääsääntöisesti samoja kuin sijaisapulomituksessa, mutta lisävapaalla voidaan välttämättömien tehtävien lisäksi hoitaa myös muita maatalousyrityksen

kotieläinten hoitotoita. Maksullisella lomittaja-avulla voitaisiin hoitaa käytettävissä olevan tuntimäärän rajoissa maatalousyriksen kotieläinten hoitotyöt.

Pykälän 4 momentin mukaan myös tuotantokatkojen aikaiset välttämättömät tehtävät voitaisiin nykyisestä poiketen hoitaa lomituksella.

21 §. *Valvontakäynnit ja varallaolo.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan tarjoamassa vuosilomalomituksessa maakunnan velvollisuudesta tarjota enintään 10 tuntia automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa tai enintään yksi valvontakäynti. Maakunta voisi harkintansa mukaisesti myös tarjota enimmäismäärää enemmän automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa tai valvontakäyntejä. Edellytyksenä palvelun saamiselle olisi kuitenkin aina se, että kyseinen palvelu on välttämätöntä maatalousyriksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan mahdollisuudesta tarjota sijaisavussa automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa tai valvontakäyntejä.

Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyistä automaation valvonnan edellyttämästä varallaolosta tai valvontakäynneistä perittävistä maksuista säädettäisiin 41 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin itse järjestetyssä vuosilomalomituksessa hankittavasta automaation valvonnan edellyttämästä varallaolosta tai valvontakäynneistä. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yrittäjän oikeudesta hankkia sijaisapuun automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa tai valvontakäyntejä. Maksettavista korvauksista säädettäisiin jäljempänä 36 §:ssä.

22 §. *Lomitustavan valinta.* Pykälä 1 momentin mukaan maatalousyriksen maatalousyrittäjien olisi ilmoitettava lomituksensa järjestämisvastuussa olevalle maakunnalle kirjallisesti vuosittain vuosilomahakemuksen yhteydessä, hankitaanko maatalousyriksessä lomitusta itse vai käytetäänkö maakunnan tarjoamia lomituspalveluja. Samassa maatalousyriksessä työskentelevien maatalousyrittäjien olisi järjestettävä lomituksensa samalla tavalla ja valinta koskisi kaikkia lomituspalveluja. Tosin maksullista lomittaja-apua ei voi hankkia itse.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaava ilmoitus olisi tehtävä sijaispuhakemuksen yhteydessä, jos maatalousyriyksestä ei ole haettu vuosilomaa.

Pykälän 3 momentin mukaan, mikäli maatalousyriksen maatalousyrittäjien ilmoitusta ei ole, maatalousyriksen katsotaan olevan itse hankitun lomituksen piirissä.

3 luku **Maakunnan tarjoama lomitusta**

23 §. *Maakunnan velvollisuus tarjota lomitusta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta osoittaa lomittaja sellaiselle maatalousyrittäjälle, joka on maakunnan tarjoamien lomituspalvelujen piirissä. Maatalousyrittäjä ei siis tällöin hanki itse lomitustaan. Tarjoamisvelvollinen olisi se maakunta, jolla maakuntalain 7 §:n mukaan on järjestämisvastuu maatalousyrittäjän lomituspalveluista. Tässä tarkoitettu velvollisuus rajoittuisi henkilöpiiriin, ehdotetun lain mukaan maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävällä maatalousyrittäjällä ei olisi oikeutta esimerkiksi lisävapaaseen ja maksulliseen lomittaja-apuun.

Pykälän 2 momentissa rajoitettaisiin maakunnan velvollisuutta tarjota vuosiloma- ja sijaispuhlomitusta. Vastaavat rajoitukset eivät koskisi itse hankittua lomitusta. Harkintansa mukaan

maakunta voisi tarjota lomitusta myös muun muassa yötyönä, mutta velvollisuutta tähän ei olisi. Momentin 2 kohdan tarkoittamana käyntinä ei pidettäisi 21 §:n mukaista valvontakäyntiä.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan valvontakäyntiä ei olisi velvollisuutta järjestää yötyöaikaan. Maakunta voisi halutessaan kuitenkin järjestää valvontakäynnin myös yöaikaan.

24 §. *Vuosilomaan sisältyvien pyhäpäivien määrä.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 17 §:ää muutoin paitsi paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi, lomituspalvelujen järjestämistermin muuttuminen lomituspalvelujen tarjoamiseksi ja juhlapäivät luettelaisiin nimeltä pykälässä.

Rajoitusta ei tarvita itse hankitussa lomituksessa, koska siitä maksettavan korvauksen enimmäismäärä on riippumaton siitä, onko lomitus suoritettu arkena vai pyhäpäivänä.

25 §. *Vuosiloman hakeminen maakunnan tarjoamassa lomituksessa.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään pääosin voimassa olevan lain 18 §:ää.

Vuosilomahakemuksesta ja sen liitteistä olisi 4 §:n 3 momentin 1 kohdan perusteella käytävä ilmi myös maatalousyrittäjän sijaisapupäivän pituuden määrittämiseksi tarvittavat tiedot sekä valvontakäyntien tai varallaolon tarve vuosilomalla ja perustelut.

26 §. *Sijaisavun, lisävapaan ja maksullisen lomittaja-avun hakeminen maakunnan tarjoamassa lomituksessa.* Pykälässä säädettäisiin sijaisavun, lisävapaan ja maksullisen lomittajan hakemisesta maakunnan tarjoamassa lomituksessa. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain 18 §:ää.

27 §. *Vuosiloma-ajankohdan muuttaminen.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 19 §:ää.

28 §. *Kieltäytyminen lomittajan vastaanottamisesta.* Pykälän mukaan maatalousyrittäjä menettäisi siltä osin lomituspalvelun, kun maatalousyrittäjä ilman pätevää syytä kieltäytyy ottamasta vastaan maakunnan osoittamaa lomittajaa. Jos kyseessä on vuosiloma, kaikki maatalousyrittäjien maatalousyrittäjät menettävät vuosiloman tältä osin. Nykyiseen tapaan pätevä syy kieltäytymiselle voi olla esimerkiksi tilanne, jossa tarjotulla lomittajalla ei ole riittävää ammattitaitoa suoriutua lomitustehtävistä tai lomittaja ei ole työkykyinen. Viime kädessä asia ratkaistaan muutoksenhakuelimissä.

29 §. *Sijaisapulomituksen keskeyttäminen.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 22 §:n 1 momenttia.

30 §. *Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto.* Pykälä vastaisi 1.1.2017 voimaan tullutta lain 16 §:ää muutoin paitsi paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi. Pykälään esitetään lisättäväksi se, että maakunnalla ei olisi velvollisuutta tarjota lomituspalveluja siinäkään tilanteessa, että maatalousyrittäjässä on todettu eläintautilain mukaista vastustettavaa tai ilmoitettavaa eläintautia.

31 §. *Muut lomitusta edeltävät ja lomituksen aikaiset maatalousyrittäjän toimenpiteet.* Pykälään nostettaisiin pääosin voimassa olevasta maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksesta ilmenevät lomitusta edeltävät ja lomituksen aikaiset toimenpiteet.

32 §. *Lomittajien maatalousyrityskohtainen perehdytys.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 16 a §:ää muutoin paitsi paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi.

4 luku Maatalousyrittäjän itse hankkima lomitus

33 §. *Vuosiloman hakeminen itse hankitussa lomituksessa.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 23 a §:ää muutoin paitsi paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi ja pykälässä huomioitaisiin vuosiloman yrityskohtaisuus. Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi, että vuosilomahakemuksen yhteydessä on haettava vuosilomaan liittyvää valvontakäyntiä tai varallaoloa.

34 §. *Sijaisavun ja lisävapaan hakeminen itse hankitussa lomituksessa.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 23 a §:n 1 momenttia. Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi, että sijaisavun yhteydessä on haettava sijaisapuun liittyvää valvontakäyntiä tai varallaoloa.

35 §. *Itse hankittu lomittaja.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 25 §:ää. Suuntaviivojen mukaan tukeen ei saa liittyä suoria maksuja edunsaajille ja tuki on maksettava maatilojen lomituspalvelujen tarjoajalle. Sen vuoksi maatalousyrittäjä voi hankkia sijaisavun vain ennakoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta. Itse hankitusta lomituksesta maksettava valtion korvaus on julkista rahoitustukea, jonka käyttöön lähtökohtaisesti liittyy vaatimus, että sen turvin hankittaviin palveluihin sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (hankintalaki, 1397/2016). Itse järjestetyn lomituksen osalta hankintalain soveltaminen tulisi kysymykseen vain poikkeuksellisesti, koska laissa säädetty kynnysarvot harvoin ylittyvät näissä tapauksissa. Siitä huolimatta 1 momentissa ehdotetaan säilytettävän säännös, jonka mukaan hankintalakia ei sovelleta pykälässä tarkoitettuihin hankintoihin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lomituspalvelujen tuottajana ei voisi toimia maatalousyrittäjä itse, maatalousyrittäjän perheenjäsen tai maatalousyrityksen toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä. Palvelujen tarjoajana ei myöskään voisi toimia palvelun välillisesti tuottanut taho, kun maatalousyrittäjän, hänen perheenjäsenensä tai maatalousyrityksen toisen yrittäjän tai hänen perheenjäsenensä voidaan tosiasiallisesti katsoa saavan maksun itselleen, vaikkakin välillisesti. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että maatalousyrittäjä käyttää palvelujen tarjoajana omaa, perheenjäsenensä tai hänen kanssaan kyseisessä maatalousyrityksessä maataloutta harjoittavan henkilön toiminimeä. Vastaava välillinen vaikutus voi syntyä myös esimerkiksi silloin, kun palvelujen tarjoajana on yhteisö, jonka velvoitteista maatalousyrittäjä, hänen perheenjäsenensä tai maatalousyrityksen toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä on henkilökohtaisessa vastuussa toimimalla esimerkiksi avoimen yhtiön yhtiömiehenä tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan myöskään lomittajana ei voisi toimia maatalousyrittäjä itse, hänen perheenjäsenensä, maatalousyrityksen toinen yrittäjä eikä hänen perheenjäsenensä.

Pykälän 3 momentissa täsmennetään, keitä tarkoitetaan 2 momentissa mainituilla perheenjäsenillä. Lisäksi säädettäisiin nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti siitä, että maatalousyrityksen toiseksi yrittäjäksi katsotaan henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyritykseen.

36 §. *Korvaus itse hankitusta lomituksesta.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Yleisperusteluissa ehdotetun mukaisesti itse hankitusta lomituksesta maksettavaa korvaustasoa ehdotetaan korotettavaksi, jotta voitaisiin parantaa itse hankitun lomituksen houkuttelevuutta. Korvaustaso jäisi kuitenkin alle nykyisen julkisen palvelutuotannon korvaustason.

Lisäksi korvausmenettely itse hankitussa lomituksessa yksinkertaistettaisiin siten, että maatalousyrittäjältä ei enää perittäisi palveluista maksuja, esimerkiksi sijaisapumaksua, vaan maatalousyrittäjän maksu olisi jo huomioitu vähennyksenä palvelun tuottajalle menevässä korvauksessa. Maatalousyrittäjä maksaa korvauksen ylittävän osuuden palvelun hinnasta, samoin kuin mahdollisen arvonnalisäveron, suoraan palvelun tuottajalle.

37 §. *Korvauksen hakeminen ja maksaminen.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 26 a §:ää. Paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi ja pykälässä huomioitaisiin ehdotettu mahdollisuus varallaoloon tai valvontakäyntiin.

5 luku **Palveluista perittävät maksut ja korvaukset**

38 §. *Sijaisapumaksu.* Pykälän mukaan sijaisavusta olisi perittävä pykälän mukainen kiinteä tuntihinta ja nykyisestä MYEL-työtuloon sidotusta laskentatavasta luovuttaisiin. Soveltamiskäytännön yksinkertaistamiseksi samalla esitetään luovuttavaksi useista eri sijaisapumaksujen määrittelyperusteista. Yleisperusteluissa ehdotetun mukaisesti sijaisapumaksujen korotuksista ehdotetaan luovuttavan. Raskauden ja synnytyksen aikaiselta äitiysrahalta perittäisiin kuitenkin jatkossakin 50 %:lla alennettu sijaisapumaksu.

39 §. *Lisävapaasta perittävät maksut.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 28 §:n 1 momenttia. Maksua esitetään kuitenkin alennettava nykyisestä, jotta lisävapaan käyttö mahdollistuisi useammalle maatalousyrittäjälle.

Yleisperusteluissa ehdotetun mukaisesti pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että maakunnan tarjoamassa lomituksessa tuntimaksu olisi alhaisempi silloin, jos lisävapaata käytetään maatalousyrittäjän vuosiloma- tai sijaisapulomitusta tekevän lomittajan työpäivää täydentävinä tunteina.

40 §. *Maksullisesta lomittaja-avusta perittävä maksu.* Maksullisesta lomittaja-avusta olisi perittävä markkinaperusteinen hinta. Tällöin palvelua ei katsota valtiontueksi.

Markkinaperusteisella hinnoittelulla tarkoitettaisiin sitä hintatasoa, jonka suuruisiksi vastaava yksityinen toimija hinnoittelisi palvelut. Hinnoittelussa olisi siten lähtökohtaisesti otettava huomioon kilpailullisesta toiminnasta saadut tulot ja tuottamisesta aiheutuvat muuttuvat kulut ja tähän toimintaan kohdistettavissa oleva osa kiinteistä kuluista. Investointeihin liittyvät poisotot ja rahoituskulut olisi otettava huomioon kustannuksina siltä osin kuin kyseiset investoinnit ovat välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi. Lisäksi hinnoittelussa on otettava huomioon toimintaan sitoutuneelle pääomalle kohtuullinen tuotto.

41 §. *Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin 21 §:n mukaisista valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävistä maksuista. Siltä osin kuin maakunnan on valvontakäynti tai varallaolo järjestettävä, maksua ehdotetaan hinnaltaan alhaisemmaksi.

42 §. *Maksun määrittävä aika.* Maakunnan tarjoamassa lomituksessa sijaisapumaksu peritään aina vähintään 19 §:n mukaiselta sijaisapupäivän keston ajalta ja lisävapaa ja maksullinen lomitus aina vähintään ajalta, jolle palvelua on sovittu annettavan.

Kuitenkin, jos lomittajan on eläinsuojelullisesta tai lomittajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä työskenneltävä maatalousyrityksessä edellä mainittua pidempään, ylittävältä ajalta peritään markkinaperusteinen hinta. Markkinaperusteinen hinta peritään maatalousyrityksen kokonaistyöajan ylittävältä ajalta vastaavassa tilanteessa myös vuosilomalomituksessa. Jos maatalousyrittäjällä on käytettävissään lisävapaaunteja, hän voisi käyttää niitä tähän.

43 §. *Perusteettomasti annetun palvelun korvaaminen ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 29 §:ää. Paikallisyksikkö esitetään muutettavaksi maakunnaksi. Maakunnan tarjoamasta perusteettomasta lomituksesta perittävän hinnan tulee kuitenkin vastata todellisia palvelun kustannuksia.

44 §. *Vastuu maksuista ja takaisinperinnöistä.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 30 a §:ää.

45 §. *Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 30 §:ä.

6 luku **Hallinto**

46 §. *Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan lomitustoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluisivat sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö vastaisi hallinnonalallaan lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelusta.

Lomituspalveluihin myönnettävä valtion korvaus on EU:n valtiontukisäännösten näkökulmasta osa maatalouden kansallista tukea. Maataloustukien hallinnointi kuuluu pääosin maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alaan. Lomituspalvelujen tarkoituksena on lakiehdotuksen 1 §:n mukaisesti tukea maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä. Sen vuoksi lomituspalvelujen yleisen ohjauksen ja kehittämisen ehdotetaan nykyiseen tapaan kuuluvan sosiaali- ja terveysministeriölle.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin lomitustoiminnan järjestämisen, tuottamisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden toteutumista valvova viranomainen. Valvontaan kuuluu olennaisena osana ohjaus siten, että tavoitteena on yhtäältä varmistaa, että palvelut järjestetään lainmukaisesti sekä kustannustehokkaasti eri maakunnissa sekä toisaalta se, että toiminnassa havaitut puutteet ja muut epäkohdat korjataan.

47 §. *Järjestämisvastuu.* Pykälän 1 momentin mukaan järjestämisvastuu maatalousyrittäjien lomituspalveluista on maakuntalaissa tarkoitetuilla maakunnilla. Maakunnista säädetään maakuntalaissa ja maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen annetussa laissa.

Pykälän 2 momentin mukaan lomituksen järjestämisvastuu on sillä maakunnalla, jossa vuosilomaan oikeutetun maatalousyrittäjän maatalousyritys pääasiallisesti sijaitsee. Tämä maakunta voisi maakuntalain 7 §:n mukaisesti järjestää tehtävänsä itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle.

Järjestämisvastuun määritelmä on maakuntalain 7 §:ssä. Määritelmän mukainen järjestämisvastuu on yleinen ja koskee kaikki maakunnille säädettyjä tehtäviä, myös lomituspalveluja. Järjestämisvastuunsa siirtävällä maakunnalla olisi aina kuitenkin maakuntalain 7 §:n 3 momentin mukaisesti tehtävän rahoitusvastuu sekä viimesijainen vastuu valvoa, että tehtävä tulee asianmukaisesti järjestetyksi.

Järjestämisvastuu määrittää sen, mistä maakunta kantaa vastuun. Järjestämisvastuuseen sisältyy velvoite huolehtia laissa säädettyistä tehtävistä. Järjestämisvastuuseen sisältyy myös velvoite huolehtia näiden tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta. Järjestämisvastuu on käsitteenä erotettava palvelujen tuottamisesta ja tämän lain mukaisesta palvelujen tarjoamisesta. Palvelujen tuottamisesta on säädetty maakuntalain 8 §:ssä ja palvelujen tarjoamiseen liittyviä säännöksiä on muun muassa ehdotetun lain 3 luvussa.

Järjestämisvastuun oikeudellisen sisällön kuvaus on maakuntalain 7 §:n 2 momentissa. Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva maakunta vastaisi laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta. Tällä tarkoitetaan tässä ehdotetussa laissa säädettyjen oikeuksien toteutumista kuten myös muun muassa kielellisten oikeuksien toteutumista. Maakunta vastaisi myös asukkaan palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta. Maakunnalla olisi siten aina vastuu esimerkiksi asiakkaan palveluketjun toimivuudesta myös niissä tilanteissa, joissa jokin osa lomituspalveluista järjestettäisiin tai tuotettaisiin muun maakunnan toimesta tai maakunta käyttäisi lomituspalvelun tarjoamiseen yksityistä palvelun tuottajaa. Lisäksi järjestämisvastuussa oleva maakunta vastaisi järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta sekä niiden tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä. Jotta lomituspalvelut voidaan toteuttaa palveluihin oikeutettujen oikeutta ja harkinnanvaraisissa palveluissa tarvetta vastaavasti, on järjestämisvastuussa olevan selvitettävä mitä ja kuinka paljon oikeusperusteisia palveluja maakunnassa käytetään ja mitä ja kuinka paljon harkinnanvaraisia palveluja maakunnassa käytetään. Vasta näiden määrittelyjen perusteella voidaan suunnitella ja toteuttaa järjestämisvastuuseen kuuluvat lomituspalvelut. Palvelujen laatu tarkoittaa palvelun kykyä vastata asiakkaiden palvelutarpeisiin vaikuttavasti, säännösten mukaisesti ja kustannustehokkaasti.

Järjestämisvastuuseen kuuluisi myös vastuu tehtävän järjestämisen edellyttämien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tuottamistavasta. Järjestämisvastuu itsessään ei määritä sitä, miten palvelut pitää tuottaa. Tuotantotavasta päättäminen käsittää sen, tuotetaanko palvelu itse tai maakuntien yhteistoiminnassa, vai hankitaanko se sopimusten perusteella muualta. Maakuntalain 8 §:ssä säädetään tarkemmin siitä, miten palvelujen tuotanto voidaan toteuttaa.

Järjestämisvastuuseen kuuluisi myös muun muassa vastuu tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta. Järjestämisvastuussa olevan on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua ja määrää sekä sitä, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Valvonta kattaa sekä oman toiminnan että sopimusjärjestelyihin perustuvien, muiden tuottamien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Pykälän 4 momentin mukaan lomituspalvelujen rahoituksesta maakuntalain 7 §:n mukaan vastuussa olevan maakunnan on järjestettävä lomituspalvelut kustannustehokkaasti.

48 §. *Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta.* Maakuntalain 8 ja 9 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi maakunnan palvelujen tuottamisesta. Näitä sovellettaisiin myös maatalouslomitukseen. Maakuntalain 8 pykälään sisältyisi maakunnan palvelujen tuottamista ja palvelujen hankkimista koskeva perussäännös. Sääntely vastaa lähtökohtaisesti kuntalain sääntelyä. Merkittävä osa

maakunnan palvelutuotantoa hoidetaan maakuntalain 9 luvussa tarkoitetussa maa-kunnan liikelaitoksessa tai yhtiöissä.

Lisäksi maakuntalain 47 §:ssä säädetään siitä, milloin maakunnat voivat tuottaa palveluja yhteistoiminnassa. Maakuntien toiminnan yhtiöittämismallisuudesta toimittaessa kilpailuilla markkinoilla säädetään 15 luvussa.

Maakunta voisi tämän esityksen rajoissa päättää siitä, tuottaako se palveluja itse vai toimiiko se vain palvelujen järjestäjänä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan maakunta voisi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai sopimalla yhteis-toiminnasta muiden maakuntien kanssa. Tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja maakunta voisi myös hankkia sopimukseen perustuen muulta palvelujen tuottajalta. Maakunnan tehtävien hoidon edellyttämien palvelujen tuottamisen vaihtoehtoina ovat siten tuottaa palvelu itse, sopia tuottamisesta yhteistoiminnassa toisen maakunnan kanssa, perustaa tai olla osakkaana osakeyhtiössä tai muussa yksityisoikeudellisessa yhteisössä ja hankkia palvelu valtiolta, kunnalta tai muulta julkisyhteisöltä tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Maakuntalain 8 §:n 2 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta ottaa muulta kuin viranomaiselta palveluja hankkiessaan huomioon perustuslaissa säädetyt julkisen hallintotehtävän siirtämisen edellytykset. Maakunnan yksityiseltä hankkimien palveluiden alaa rajoittaa perustuslain 124 §, jonka mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla. Lisäksi edellytetään, että tehtävän siirtäminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslain edellytykset huomioon ottaen yksityiseltä voidaan hankkia ainoastaan palveluja, joissa ei ole kytkentää julkisen vallan käyttöön tai julkisen hallintotehtävän hoitamiseen ja jotka eivät siten ole maakunnan viranomais-tehtäviä. Maakunnan viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa on käytettävä maakunnan tai maakunnan liikelaitoksen viranomaisen. Jos maakunnalle on laissa säädetty toimivalta päättää esimerkiksi asiakasmaksuista tai asukkaille annettavista avustuksista, maakunnan on itse käytettävä tätä toimivaltaa, vaikka palvelu tuotettaisiin ulkopuolisen palvelun tuottajan toimesta.

Pykälän mukaan maakuntien laissa säädetyt yhteistoiminnan lisäksi maakunnat voisivat järjestää tehtäviään yhdessä sopimuksen nojalla. Maakunnat voisivat sopia tehtäviensä hoitamisesta yhteistoiminnassa aina, kun se olisi tarkoituksenmukaista ja käytännössä mahdollista. Yhteistoiminta voisi tulla kysymykseen esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa menettelyllä voitaisiin tehostaa maakuntien lomitustoimintaa ja henkilöstö- ja muiden voimavarojen käyttöä, parantaa lomituspalvelujen saatavuutta, edistää kielellisten oikeuksien toteutumista tai turvata tehtävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuutta. Maakunnan asema sen jäsenten itsehallinnollisena yhteisönä edellyttäisi kuitenkin, että maakunta säilyttäisi riittävän osan sille kuuluvista tehtävistä itsellään ja toimintakykynsä sellaisena, että se voisi selviytyä kaikista tehtävistään.

Esitetyn pykälän 2 momentin mukaan lomituspalvelujen tuottaminen käsittää sekä yksilön kohdistuvan päätösvallan käyttämisen siihen liittyvine muine hallintotehtävineen että lomituspalvelujen tarjoamisen eli maatalouslomittajan osoittamisen sellaiselle maatalousyrittäjälle, joka ei ole itse hankitun lomituksen piirissä. Ensiksi mainitulla tarkoitetaan päätösvallan käyttämistä tämän lain mukaisissa lomitusasioissa. Tämä sisältää sekä tilanteet joissa maatalous-

yrittäjä on itse hankitun lomituksen piirissä, että ne tilanteet, joissa maatalousyrittäjä käyttää maakunnan tarjoamia lomituspalveluja. Päätösvallan käyttämisellä tarkoitetaan muun muassa lomituspalvelujen myöntämistä, itse hankitusta lomituksesta maksettavan korvauksen myöntämistä ja päättämistä palvelun saajalta perittävistä maksuista. Päätösvallan käyttämiseen liittyvillä hallintotehtävillä tarkoitetaan erilaisia hallintopäätösten valmistelutehtäviä. Lomituspalvelujen tarjoamisessa kyse on tosiasiallisesta lomitustoiminnasta siihen liittyvine esimiestäineen.

Maakuntalain 8 §:n 2 momentti huomioon ottaen maakunta voisi hankkia yksityiseltä ainoastaan palveluja, joissa ei ole kytkentää julkisen vallan käyttöön tai julkisen hallintotehtävän hoitamiseen ja jotka eivät siten ole maakunnan viranomais tehtäviä. Maakunnan viranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa on käytettävä maakunnan tai maakunnan liikelaitoksen viranomaisen. Lomituspalveluissa maakunnan on itse käytettävä tätä toimivaltaa, vaikka palvelu tuotettaisiin ulkopuolisen palvelun tuottajan toimesta.

”Muulla kuin viranomaisella” tarkoitetaan maakuntalain 8 §:ssä yksityisten palvelujen tuottajien ohella myös maakunnan ja maakunnan liikelaitoksen osakeyhtiöitä. Maakuntalain 61 §:n 2 momentin ja 81 §:n 2 momentin mukaan tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Julkista valtaa käytetään esimerkiksi tehtävissä, joissa tehtävän suorittaja voi lakiin perustuvan toimivaltansa perustella yksipuolisesti päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta tai antaa toista velvoittavan määräyksen tai muulla tavalla tosiasiallisesti puuttua toisen etuun tai oikeuteen.

Perustuslain esitöiden mukaan julkisen hallintotehtävän käsite on julkisen vallan käyttöä laajempi käsite, joka viittaa verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen. Julkisiin hallintotehtäviin kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä.

Maakuntalain 8 §:n 3 momentin mukaan maakunnan hankkiessa palveluja maakuntasektorin ulkopuolelta sillä säilyy aina vähintään 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu järjestämisvastuu.

49 §. *Yhtiöittäminen.* Maakuntalain 112 §:n mukaan 2 momentissa säädetään tarkemmin, mil-laista maakunnan toimintaa ei ainakaan katsottaisi hoidettavan kilpailutilanteessa markkinoilla. Momentissa suljetaan tapauskohtaiselta tulkinnalta pois tiettyjä toimintoja, jolloin maakunnan ei katsottaisi olevan kilpailutilanteessa markkinoilla. Säännös selventää erityisesti maakunnan lakisääteisen tehtävien järjestämisvastuun, yhteistoimintavelvoitteiden sekä maakunnalle lailla tai lain nojalla koottujen tehtävien rajaa suhteessa yhtiöittämisvelvollisuuteen.

Maakuntalain 112 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan kilpailutilanteesta markkinoilla ei olisi kyse, jos maakunta järjestää lain perusteella omana toimintanaan palveluja maakunnan asukkaille ja muille, joille maakunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja. Lomituksen osalta maakunta tuottaa lomituspalveluja vain niille, joille sen on lain perusteella niitä tuotettava.

Maakuntalain 112 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan kilpailutilanteesta markkinoilla ei olisi kyse, jos palveluja järjestetään maakunnan omana toimintana maakuntalain 46 §:ssä tarkoitettuna maakuntien yhteistoimintana tai lakiin perustuen maakunnalle koottuna. Lomituspalvelujen järjestäminen on rajattu sen alueen asukkaille ja muille, joille maakunnan on lain tai maakuntien yhteistyösopimuksen perusteella järjestettävä palveluja.

Yhtiöittämisvelvollisuutta ei tosiasiallisen lomitustoiminnankaan osalta olisi siltä osin, kun kyseessä on maakunnan lakisääteinen velvollisuus tarjota lomituspalvelut ja yrittäjällä on subjektiivinen oikeus palveluun. Siltä osin, kuin palvelu on harkinnanvarainen eikä palvelun osuus ole vähäinen, yhtiöittämisvelvollisuus tulee kyseeseen. Tosin maakuntalain mukaan maakunta voi hoitaa omana toimintanaan tehtävää, jos toiminnan on katsottava olevan esimerkiksi vähäistä tai jos maakunta voi lain perusteella tuottaa palveluja toiselle taholle. Vaikka yhtiöittämisvelvollisuutta ei olisikaan, harkinnanvaraiset palvelut tulisi vähintäänkin eriyttää kirjanpidossa ja ne olisi hinnoiteltava markkinaperusteisesti.

Maakunnan velvollisuuden hoitamiseksi on jo oltava henkilöstö toimintavälineineen. Yhtiöittämisvelvollisuus kohdistettuna vain osaan palveluista aiheuttaisi hankalia erittelyjä ja harkinnanvaraisen palvelun volyyymiin nähden suhteetonta hallinnollista taakkaa. Yhtiöittämisvelvollisuus ei myöskään tukisi lomittajien kokoaikaisuuden lisäämistä ja lomittaja-ammatin houkuttavuutta. Poikkeussäännös mahdollistaakin maakunnan lomittajatyövoiman tehokkaan käytön.

50 §. *Toimivallan siirtäminen.* Maakuntalain 16 §:n 1 momentin mukaan maakuntavaltuusto käyttää maakunnan päätösvaltaa. Maakunnan päätösvalta on yläkäsite, jolla tarkoitetaan maakunnan hoidettavaksi lain mukaan tai muuten kuuluvia asioita, joissa maakunta voi tehdä tai jossa sen edellytetään tekevän päätöksiä. Tämä päätösvalta kuuluu ensisijaisesti maakuntavaltuustolle. Maakuntalain 79 §:n 3 momentissa säädettäisiin kuitenkin niin kutsuttujen oikeusharkintaisten asioiden päätöksenteosta viranhaltijatasolla. Näissä laissa tai asetuksessa säädetyissä lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskeissa asioissa, yksilön kohdistuvissa sosiaali- ja terveydenhuollon asioissa sekä muissa laissa erikseen säädetyissä asioissa maakuntavaltuuston tulisi hallintosäännössä osoittaa päätöksenteko maakunnassa tai liikelaitoksessa nimenomaisesti viranhaltijatasolle. Mainitut asiat ovat pääsääntöisesti asioita, joihin ei liity sellaista yleistä intressiä tai laaja-alaista merkitystä, mikä edellyttäisi asian käsittelemistä toimielimessä. Vastaavasti yksilön kohdistuvissa lomituseräasioissa päätöksenteko ehdotetaan kuuluvan nimenomaisesti viranhaltijatasolle.

Maakuntalain 16 §:n 1 momentin mukaista maakuntavaltuuston päätösvaltaa ei voitaisi siirtää työsopimussuhteessa olevalle henkilölle. Maakuntalain 61 ja 81 §:n mukaan tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Julkista valtaa käytetään tehtävissä, joissa tehtävän suorittaja voi lakiin perustuvan toimivaltansa perusteella yksipuolisesti päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Tällaisesta on kyse esimerkiksi lomituksen hallinto-henkilöstön tehdessä yksittäistä henkilöä koskevan vuosiloma- tai sijaisapua koskevan päätöksen.

Julkisen vallan käyttöä ei olisi, eikä kyse siten myöskään olisi ehdotetussa pykälässä tarkoitusta toimivallan siirrosta, sellaisissa tehtävissä, joissa toteutetaan yksilön lakiin perustuvaa (normitettua) oikeutta ilman, että tehdään valituskelpoisia päätöksiä, tai ilman, että annetaan lakiin perustuvia yksilön oikeusasemaan tai vapauteen puuttuvia määräyksiä. Tällaisia palvelujen tuottamiseen liittyviä, lähinnä toimeenpanotyyppisiksi luonnehdittavia tehtäviä hoitavat esimerkiksi maatalouslomittajat. Myöskään työnantajan tavanomaiseen työnjohto-oikeuteen kuuluvan päätösvalan käyttäminen ei voida pitää julkisen vallan käyttämisenä. Tällaista tehtävää taas hoitavat lomittajien esimiehet.

51 §. *Ehdollinen päätös oikeudesta lomituspalveluihin.* Pykälän 1 momentin mukaan maakunta voisi tehdä ehdollisen päätöksen lomituspalvelun myöntämisestä, jos hakija täyttää hakemansa lomituspalvelun saamisen edellytykset muutoin, mutta hän ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 12 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 13 tai 14 §:ssä

tarkoitettuja sosiaaliturvaetuksia. Etuuden myöntämistä koskeva päätöstä ei välttämättä ole olemassa vielä siinä vaiheessa, kun sijaisapua haetaan. Nykyisestä poiketen ehdollista päätöstä ei käytettäisi työkyvyttömyyssijaisaputilanteissa, vaan tällöin sijaisapumaksu perittäisiin maksullisesta lomittaja-avusta perittävän maksun suuruisena edellä 10 §:ssä kerrotun mukaisesti.

Säännös on tarpeen erityisesti siksi, että maakunnan on tietyissä tilanteissa voitava tarjota lomitusta, vaikka vielä ei ole edes olemassa tietoa kaikkien edellytysten täyttymisestä. Itse järjestettyä lomitusta koskevan korvauksen maksaminen edellyttäisi kuitenkin, että oikeudesta lomituspalveluun on annettu jo varsinainen päätös.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdollinen päätös sitoisi maakuntaa, jos ehdollisen päätöksen saaja toimittaa myönteisen etuuspäätöksen maakunnalle sen asettamassa määräajassa. Tarkoitus on, että määräaika asetetaan niin pitkäksi, että etuutta koskeva päätös varmasti ehditään saada ennen määräajan umpeutumista. Ehdollinen päätös raukeaisi, jos etuuspäätös on kielteinen tai jos ehdollisen päätöksen saaja ei muusta syystä toimita sitä määräajassa maakunnalle. Ehdollinen päätös raukeaisi myös, jos ehdollisen päätöksen saaja ei ole antanut ehdollisen päätöksen pohjaksi oikeita tietoja. Jos ehdollinen päätös raukeaa, palvelun saajalta perittäisiin sen nojalla annetusta lomituspalvelusta aiheutuneet kustannukset lakiehdotuksen 43 §:n 2 momentin mukaisesti. Säännös päätöksen raukeamisesta helpottaa takaisinperintämenettelyä ja varmistaa takaisinperinnän toteutumisen.

Ehdolliseen päätökseen ei saisi 3 momentin mukaan hakea muutosta. Muutosta saisi hakea myöhemmin annettavaan varsinaiseen päätökseen.

52 §. *Päätöksen tiedoksianto asianosaiselle.* Pykälään ehdotetaan päätöksen tiedoksiantoa koskeva menettelysäännös. Säännös vastaisi nykyistä päätöksen tiedoksiantoa koskevaa menettelyä, josta on säädetty voimassa olevan lain 11 §:n toisessa virkkeessä.

Hallintolain 59 §:n mukaan tavallinen tiedoksianto toimitetaan kirjeellä vastaanottajalle. Hallintolain 60 §:n mukaan tiedoksianto tulee toimittaa todisteellisesti, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Hallintolain perustelujen (HE 72/2002) mukaan velvoittavia ovat kaikki sellaiset päätökset, joissa asetetaan toiminnallinen velvoite, kuten maksuvelvoite.

Lomitushallinto antaa muun ohessa useita tuhansia sijaisapumaksupäätöksiä tiedoksi vuosittain. Päätösten todisteellinen tiedoksianto merkitsisi hallinnon työmäärän ja hallintokustannusten lisääntymistä ja käsittelyn hidastumista. Sen vuoksi on perusteltua, että myös velvoittavat päätökset voitaisiin jatkossakin lähettää postitse kirjeellä vastaanottajalle.

53 §. *Maakuntien rahoitus.* Pykälässä säädetään maakunnan järjestämän lomituspalvelun rahoituksesta. Maakunnat saavat rahoituksensa valtiolta siten kuin maakunnan rahoituslaissa säädetään. Sen lisäksi lomituspalvelujen käyttäjiltä tulee periä maksuja tässä laissa ehdotetun mukaisesti.

Maakuntalain 16 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan maakuntavaltuusto päättäisi palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista sekä maakunnan järjestämistä palveluista perittävistä asiakasmaksuista. Lisäksi maakuntien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan maakunnalla on oikeus periä asiakas- ja käyttömaksuja järjestämiensä palvelujen käytöstä siten kuin siitä erikseen säädetään. Muun muassa valtiontukisäännöksistä johtuen asiasta tulee lomitussäännöksessä säätää toisin. Maakunnalla ei olisi

päätösvaltaa tämän lain mukaisten maksujen perimisestä, vaan maksut ja korvaukset olisi perittävä tässä laissa ehdotetun mukaisina.

Maakunta voi myös saada palvelujen tuotannon perusteella korvauksia esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia maakunnan palkkalistoilla olevan lomittajan työnantajan ominaisuudessa.

7 luku **Muutoksenhaku**

54 §. *Muutoksenhaku.* Lomituspalveluja koskevaan päätökseen saisi 1 momentin mukaan vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Yleiset säännökset oikaisuvaatimuksesta ovat hallintolain 7 a luvussa.

Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 43 §:n 1 momenttia, kuitenkin siten, että säännöksen sanamuodossa ehdotetaan otettavaksi huomioon yleisperusteluissa kuvattu maakuntauudistuksesta tuleva muutos. Lomituspalvelut olisivat maakuntien lakisääteisiä tehtäviä eikä Mela enää solmisi kunnan kanssa toimeksiantosopimuksia, joilla kunnat sitoutuivat huolehtimaan voimassa olevan lain mukaan paikallisyksikölle kuuluvista hallintotehtävistä ja lomituspalvelujen järjestämisestä. Sen vuoksi Mela ei voisi enää nykyiseen tapaan toimia oikaisuvaatimusviranomaisena. Lisäksi hallintolain periaatteiden mukaisesti päätöksen tehnyt viranomainen korjaa omat virheelliset päätöksensä, jonka jälkeen on käytössä yleinen hallintovalitusprosessi hallintotuomioistuimiin.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan lain 43 §:n 2 momenttia, kuitenkin siten, että säännöksestä poistetaan maakuntauudistuksesta johtuen turhana säännös toimivaltaisuudesta hallinto-oikeudesta. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi yleiseen tapaan hallintolainkäyttölain 12 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentti muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen ja valitusluvasta vastaisi voimassa olevan lain 43 §:n 3 momenttia.

8 luku **Erinäiset säännökset**

55 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentti maatalousyrittäjän ilmoitusvelvollisuudesta vastaisi voimassa olevan lain 44 a §:n 1 momenttia. Vastaavasti pykälän 2 momentti lomituspalvelun tuottajan ilmoitusvelvollisuudesta vastaisi voimassa olevan lain 44 b §:ää. Momenttien sanamuodossa ehdotetaan kuitenkin otettavaksi huomioon yleisperusteluissa kuvattu maakuntauudistuksesta tuleva muutos. Paikallisyksikön sijaan maakunta vastaisi lomituspalvelun myöntämisestä ja tarjoamisesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maatalousyrittäjälle velvollisuus ilmoittaa maakunnalle itseään ja maatalousyrittystään koskevia tietoja. Ilmoitusvelvollisuus koskee sellaisia tietoja, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen myöntämiseen ja tarjoamiseen hänelle. Tiedot voivat koskea esimerkiksi maatalousyrittäjän oikeutta palvelujen saantiin, palvelujen määrää tai niistä perittäviä maksuja. Jos kysymys on itse hankitusta lomituksesta, maatalousyrittäjällä olisi velvollisuus lisäksi ilmoittaa tiedot, jotka vaikuttavat korvauksen maksamiseen ja määrään. Säännöksen perusteella maatalousyrittäjä olisi velvollinen antamaan tiedot sekä omasta aloitteestaan että maakunnan pyynnöstä. Asiakkaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamista saatetaan joutua arvioimaan esimerkiksi silloin, kun harkitaan mahdollisuutta luopua häneen koh-

distuvasta perusteettoman edun takaisinperinnästä. Luopuminen ei pääsääntöisesti ole mahdollista, jos asiakas on toiminut vilpillisesti, ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti voi joissakin tapauksissa olla osoituksena asiakkaan menettelyn vilpillisyydestä.

Itse hankitun lomituksen osalta palvelujen tuottaja olisi pykälän 2 momentin mukaan velvollinen antamaan maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään vaikuttavat tiedot maakunnalle. Palvelun tuottajan olisi annettava tiedot sekä oma-aloitteisesti että maakunnan pyynnöstä.

Pykälän 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden.

56 §. *Oikeus saada tietoja.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 45 §:ää, kuitenkin niin että tietojensaantioikeus olisi maakunnalla. Pykälän 1 momentissa huomioitaisiin se, että maakuntauudistuksesta johtuen Melalla ei enää olisi lomitustehtäviä, eikä siten myöskään olisi tarvetta säätää tietojensaannista.

57 §. *Tietojen salassapito.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevan lain 45 a §:n 3 momenttia. Valtiontuen suuntaviivojen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tiettyjen tietojen julkaiseminen internetissä kattavalla valtiontukisivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla, jos yksittäisen tuen suuruus ylittää 60 000 euroa. Jokaisesta yksittäisestä tuesta on julkaistava mm. yksittäisen tuensaajan nimi, kullekin tuensaajalle myönnetyn tuen muoto ja määrä, myöntämispäivä, alue, jolle tuensaaja on sijoittunut (NUTS II -tasolla) ja yrityksen pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla). Salassapito ei siis ulottuisi tällaisiin tietoihin.

58 §. *Asiakirjojen säilyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin lomituspalvelun myöntämiseen, tarjoamiseen ja korvaamiseen liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä. Asiakirjat olisi säilytettävä valtiontuen suuntaviivoissa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ei ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. Suuntaviivojen kohdan 730 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikista tuen myöntämiseen liittyvistä toimenpiteistä pidetään yksityiskohtaista kirjanpitoa. Tällaisen kirjanpidon on sisällettävä kaikki tarvittavat tiedot sen osoittamiseksi, että kaikkia näiden suuntaviivojen edellytyksiä, jotka koskevat tukikelpoisia kustannuksia ja tuen sallittua enimmäisintensiteettiä, on noudatettu soveltuvin osin. Nämä tiedot on säilytettävä 10 vuoden ajan tuen myöntämispäivästä ja toimitettava pyynnöstä komissiolle. Hallinnollisen työn keventämiseksi säädettäisiin kuitenkin, että asiakirjat voisi hävittää kalenterivuositain eli asiakirjoja olisi säilytettävä kymmenen kokonaista kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä.

Ehdotettu pykälä vastaisi voimassa olevan lain 45 b §:ää, kuitenkin siten, että pykälän sanamuodossa huomioitaisiin maakuntauudistuksesta johtuva lomituspalvelujen järjestämistermin muuttuminen lomituspalvelujen tarjoamiseksi.

59 §. *Lomituspalveluista annettavat tiedot.* Pykälän 1 momentissa säädetään maakunnan velvollisuudesta antaa pyydetty tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle lomituspalvelujen saatavuudesta ja rahoituksen riittävyydestä. Tällaisen selvitysvelvollisuuden säätäminen on välttämätöntä, jotta valtion tuen maksatusta voidaan tarvittaessa seurata. EU:n valtiontuen suuntaviivojen vastaisesti maksettu tuki tulee pääsääntöisesti periä takaisin palvelun saajalta korkoineen. Lisäksi ministeriö voi tarvita tietoja esimerkiksi lainsäädännön muutostarpeita arvioitaessa.

Pykälän 2 momentissa säädetään maakunnan velvollisuudesta tehdä komissiolle ilmoitus, jolla Suomi täyttää valtiontuen suuntaviivojen 128 ja 131 kohdasta tulevan edellytyksen. Suunta-

viivojen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tiettyjen tietojen julkaiseminen internetissä kattavalla valtiontukisivustolla kansallisella tai alueellisella tasolla, jos yksittäisen tuen suuruus ylittää 60 000 euroa. Jokaisesta yksittäisestä tuesta on julkaistava mm. yksittäisen tuensaajan nimi, kullekin tuensaajalle myönnetyn tuen muoto ja määrä, myöntämispäivä, alue, jolle tuensaaja on sijoittunut (NUTS II -tasolla) ja yrityksen pääasiallinen toimiala (NACE:n kolminumerotasolla).

60 §. *Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella.* Laissa on mainittu useita maksujen rahamääriä, joiden määrä on tarpeen pitää ajan tasalla ehdotetun pykälän 1 momentin mukaisesti. Nämä rahamäärät ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden indeksisidonnaisuuteen soveltuu parhaiten työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkkakerroin.

Pykälän 2 momentin mukaan mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 2017 palkkakertoimen tasoa.

Ehdotettu pykälä vastaisi voimassa olevan lain 47 b §:ää, kuitenkin siten, että viittausta ei ole enää säännökseen, jossa säädetään kunnalle perusteettomasti maksetun valtion korvauksen palautuksesta, koska kyseistä säännöstä ei ole enää ehdotetussa laissa.

61 §. *Voimaantulo.* Tämän lain voimaantulosta säädettäisiin erillisellä lailla.

1.2 Laki turkistuottajan lomituspalveluista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen.* Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin lain periaatteellista tarkoitusta.

Pykälän 2 momentti vastaisi asiasisällöllisesti voimassa olevan lain 1 §:n 3 momenttia. Pykälästä ilmeni edelleen EU-lainsäädännön edellyttämä vaatimus, jonka mukaan korvaus itse hankitusta lomituksesta maksetaan palvelun tuottajalle eikä turkistuottajalle itselleen sekä se, että lain toimeenpanossa noudatetaan lisäksi maatalousalan ryhmäpoikkeusasetusta. Suurin osa maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisista edellytyksistä ilmenee edelleen suoraan ehdotetusta laista.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §. *Lomituspalvelut.* Lain mukaisia palveluja ovat vuosilomalomitus ja lisävapaalomitus. Turkistuottaja ei voisi enää valita paikallisyksikön järjestämää lomitusta, vaan vaihtoehtona olisi esityksen mukaan vain turkistuottajan itse hankkima lomitus. Lomituksesta aiheutuneita kustannuksia korvattaisiin valtion talousarviossa tätä tarkoitusta varten osoitetun määrärahan rajoissa.

3 §. *Turkistila.* Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 3 pykälää.

Pykälän 1 momentin b—d kohdat koskevat EU-lainsäädännöstä johtuvia edellytyksiä. Lomituspalveluja voitaisiin jatkossakin myöntää vain, jos turkistuottajan yritys on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittama pk-yritys. Lomituspalveluja ei voitaisi myöntää, jos

turkistuottajan yritys on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittama vaikeuksissa oleva yritys tai, jos turkistuottajan yritykselle on annettu perintämääräys tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan aiemman komission päätöksen perusteella ja saatava on maksamatta.

Kaikkien 1 momentissa säädettyjen edellytysten tulee täytyä aina lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

4 §. *Turkistuottaja*. Pykälässä määriteltäisiin turkistuottaja pitkälle yhdenmukaisesti maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain maatalousyrittäjä-käsitteen kanssa.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa lueltaisiin lomituspalvelujen saantia estävät etuudet. Estäviä etuuksia olisivat työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaan myönnetty täysi toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen kuntoutustuki, vanhuuseläke samoin kuin työuraeläke. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä ei pidettäisi tässä yhteydessä työkyvyttömyyseläkkeenä.

Kaikkien 1—3 momentissa säädettyjen edellytysten tulee täytyä aina lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

5 §. *Muut määritelmät*. Pykälän 1 kohta vastaisi voimassa olevan lain 2 §:n 1 kohtaa lisättynä yleisperusteluissa kerrotun mukaisesti maatilatuloverolain piirissä olevalla turkiseläintuotannolla. Pykälän 3 kohta vastaisi käytännössä voimassa olevan lain 2 §:n 4 kohtaa. Pykälää määriteltäisiin lisäksi puolison käsite.

2 luku **Lomituspalvelut**

6 §. *Vuosiloma ja lisävapaa*. Esityksen mukaan kalenterivuoden aikana järjestettävien vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien määrä nostettaisiin lakitasolle. Samalla luovuttaisiin sosiaali- ja terveystieteiden asetuksesta, jolla voimassa olevan lain mukaan vahvistetaan kalenterivuonna korvattavien aikana järjestettävien vuosilomapäivien ja lisävapaatuntien määrä edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä.

Vuosilomapäivien ja lisävapaan enimmäismäärät vastaisivat vuoden 2017 määrää.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentin mukaisesti säädettäväksi, että lomituspalveluja saisi käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuodessa. Päivien enimmäismäärää laskettaessa otetaan huomioon jokainen päivä, jolloin lomituspalveluja on annettu. Ehdotus vastaa tältä osin EU:n valtioneuvoston päätöksessä olevaa edellytystä, jonka mukaan lomituspalveluja voidaan pääsääntöisesti järjestää yhteensä enintään kolme kuukautta vuodessa henkilöä kohden.

7 §. *Turkistilan kokonaistyöaika*. Pykälässä säädettäisiin turkistilan kokonaistyöajasta, joka laskettaisiin kerryttämällä työaikaa kotieläinyksikköä kohden. Säännöksen mukaan kokonaistyöaika voi kuitenkin olla enintään 18 tuntia.

8 §. *Vuosilomapäivän kesto*. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 14 §:ä. Nykyisestä poiketen ehdotetaan, että myös turkistilalla tilapäisesti työskentelevät ja heidän keskimääräiset tehtäväosuutensa tulee ilmoittaa. Nykyisin huomioon otetaan vain yrityksen

vakinaiset työntekijät. Muutos on tarpeen, koska joissakin tilanteissa myös määräaikailla työsuhteilla ja toimeksiannoilla voidaan hoitaa olennainenkin osa turkistilan turkiseläinten hoitoon päivittäin kuuluvista tehtävistä. Vastaavasti tilapäisesti työskentelevät pitää ilmoittaa jo voimassa olevan maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain mukaan.

Turkistuottajan vuosilomapäivän kesto olisi turkistuottajan prosenttiosuus turkistilan 7 §:n mukaan määräytyvästä kokonaistyöajasta, kuitenkin enintään yhdeksän tuntia.

9 §. *Lomituspäalvelutehtävät.* Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 5 §:ä.

10 §. *Lomituspäalvelujen hakeminen.* Pykälän vastaisi pääosin asiasisällöltään voimassa olevan lain 13 §:ä. Siinä on kuitenkin otettu huomioon lomituksen siirto maakuntiin, joten paikallisyksikön tilalle esitetään muutettavaksi maakunta.

Pykälän 1 momentissa ei kuitenkaan enää olisi voimassa olevan lain 13 §:n 1 momenttia vastaavasti määritelty toimivaltaista viranomaista. Tämän ehdotetaan käyvän ilmi jäljempänä ehdotetuista järjestämis- ja tuottamisvastuusäännöksistä.

Saman tilan yrittäjien olisi nykyiseen tapaan haettava palveluja yhteisellä hakemuksella. Tilakohtainen hakemus helpottaa turkistuottajan tehtäväosuuden määrittelemistä. Vuosilomaa varten tulee määritellä lomitettavan yrittäjän osuus niistä tilan tehtävistä, jotka hoidetaan lomituksella ja tilakohtaisesta hakemuksesta saadaan kokonaiskuva tilan olosuhteista tehtäväosuuksien määrittelemiseksi. Hakemus olisi tehtävä maakunnan määräämänä ajankohta.

Maakunnan tulisi nykytapaan ottaa huomioon myöhemmin tullut hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä. Painava syy on esimerkiksi se, että turkistarhaustoiminta on aloitettu vasta määräajan päätyttyä. Vuoden 2019 lomituspäalveluja koskeva hakemus olisi tehtävä kuitenkin viimeistään 31 päivänä tammikuuta 2019.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspäalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Nimenomaisella säännöksellä varmistetaan sääntelyn hyväksyttävyyden EU:n valtioneuvoston kannalta. Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan 2 kohdassa säädetään, mitä tietoja tukihakemuksesta on ainakin käytävä ilmi. Näitä ovat seuraavat tiedot: yrityksen nimi ja koko, kuvaus hankkeesta tai toiminnasta, mukaan lukien alkamis- ja päättymispäivä, hankkeen tai toiminnan toteutuspaikka, tukikelpoisten kustannusten luettelo, hankkeeseen tai toimintaan tarvittavan julkisen rahoituksen muoto (avustus, laina, takaus, takaisinmaksettava ennakko tai muu) ja määrä. Tämän lisäksi hakemuksesta on käytävä ilmi kansallisen lainsäädännön edellyttämät seikat.

3 luku **Lomituksesta maksettava korvaus**

11 §. *Edellytykset kustannusten korvaamiseen.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 7 a §:ä. Ehdotetussa 3 momentissa olisi kuitenkin täsmennetty nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti, kuka katsottaisiin 2 momentissa tarkoitetuksi turkistilan toiseksi yrittäjäksi.

12 §. *Korvaus.* Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään pitkälti voimassa olevan lain 7 §:n 3 ja 5 momenttia. Ehdotetussa 2 momentissa olisi kuitenkin muutettu nykyistä maksukäytäntöä siten, että turkistuottajalta ei laskutettaisi enää erikseen maksua lisävapaasta. Palveluntar-

joajalle maksettava korvaus esitetään korotettavasti vastaavassa suhteessa kuin maatalousloimituksessa.

13 §. *Korvauksen hakeminen ja maksaminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöllisesti voimassa olevan lain 17 §:ää. Pykälään muutettaisiin kuitenkin paikallisyksikön tilalle maakunta ja järjestämistermin sijalle tarjoaminen.

Turkistuottajan olisi tehtävä kirjallinen hakemus korvauksen maksamiseksi, vaikka korvaus maksetaan palvelun tuottajalle. Hakemus olisi tehtävä lomitussajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Säännöksessä olisi yksilöity tarvittavat tiedot. Yhtenä 8 kohdassa tarkoitettuna muuna korvauksen maksamiseen tarvittavana tietona olisi nykyiseen tapaan perusteltua toimittaa kopio palvelujen tuottajan palvelun myynnistä antamasta laskusta.

Säännöksessä edellytettäisiin palvelujen tuottajan vahvistusta tietojen oikeellisuudesta siltä osin kuin ne ovat tämän tiedossa sekä korvauksen maksutavasta.

14 §. *Perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 8 §:ää. Pykälän sanamuodossa ehdotetaan otettavaksi huomioon yleisperusteluissa kuvattu maakuntaudistuksesta tuleva muutos sekä se, että maakunnan ei enää jatkossa ole velvollisuutta tarjota lomituspalveluja.

15 §. *Vastuu perusteettomasti maksetusta korvauksesta.* Turkistilan jokainen yrittäjä olisi vastuussa samalla turkistilalla lomituspalveluja saaneen henkilön perusteettomasti maksetun korvauksen palauttamisesta niin kuin omasta velastaan.

16 §. *Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 9 §:ää. Pykälässä huomioitaisiin kuitenkin se, että turkistuottajalta ei enää perittäisi lisävapaamaksua, vaan se esitetään vähennettävän palvelun tuottajalle maksettavasta korvauksesta.

4 luku **Hallintoa koskevat säännökset**

17 §. *Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan lomitustoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluisivat sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö vastaisi hallinnonalallaan lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelusta.

Pykälän 2 momentti vastaisi ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 46 §:n 2 momenttia. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 46 §:n 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin.

18 §. *Järjestämisvastuu.* Pykälä vastaisi ehdotettua lomituspalveluista annetun lain 47 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 47 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Yleisperusteluissa kerrotun mukaisesti turkistuottajien lomituspalvelut ehdotetaan kuitenkin keskitettävän Pohjanmaan maakuntaan.

19 §. *Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta.* Pykälä vastaa ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalvelulain 48 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 48 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin. Yleisperusteluissa kerrotun mukaisesti turkistuottajien lomituspalvelut ehdotetaan kuitenkin pohjautuvan vain itse hankittuun lomitukseen, joten maakunnalla ei ole velvollisuus tarjota lomituspalveluja.

20 §. *Toimivallan siirtäminen.* Pykälä vastaisi ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalvelulain 50 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 50 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin.

21 §. *Päätöksen tiedoksianto asianosaiselle.* Pykälään ehdotetaan päätöksen tiedoksianto koskeva menettelysäännös. Säännös vastaisi nykyistä päätöksen tiedoksianto koskevaa menettelyä, josta on säädetty voimassa olevan lain 18 §:ssä. Tiedoksiantomenettelyn olisi perusteltua olla yhdenmukainen sekä maatalousyrittäjän että turkistuottajan lomituspalveluasioissa. Pykälässä ehdotettu menettely vastaisi myös ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalvelulain 52 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 52 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin.

22 §. *Valtion korvaus lomituskustannuksiin.*

23 §. *Valtion korvaus hallintokustannuksiin.*

24 §. *Maakunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtionkorvaus.*

5 luku **Muutoksenhaku**

25 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä vastaisi ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalvelulain 54 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 54 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Kuitenkin säännöksen 2 momentissa ehdotetaan, että valitusten käsittely keskitettäisiin voimassa olevan lain 33 §:n 2 momenttia vastaavasti Vaasan hallinto-oikeuteen. Turkistuottajan lomituspalvelulain mukaisissa asioissa valitusten keskittäminen yhteen hallinto-oikeuteen olisi perusteltua, koska kyseessä on pienehkölle asiakasryhmälle suunnattu palvelu, johon liittyviä valituksia esiintyisi todennäköisesti melko harvoin etenkin, kun valitusta edeltäisi oikaisumenettely. Vaasan hallinto-oikeus sopisi parhaiten valitusviranomaiseksi turkistuotannon pääasiallista sijaintia ajatellen. Ilman erityissäännöstäkin turkistuottajan lomituspalveluja koskeva valitus tulisi hallintolainkäyttölain säännösten perusteella useimmiten käsiteltäväksi Vaasan hallinto-oikeudessa.

6 luku **Erinäiset säännökset**

26 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentti turkistuottajan ilmoitusvelvollisuudesta vastaisi voimassa olevan lain 35 §:n 1 momenttia. Vastaavasti pykälän 2 momentti lomituspalvelun tuottajan ilmoitusvelvollisuudesta vastaisi voimassa olevan lain 35 a §:ää. Momenttien sanamuodossa ehdotetaan kuitenkin otettavaksi huomioon yleisperusteluissa kuvattu maakuntauudistuksesta tuleva muutos. Paikallisyksikön sijaan maakunta vastaisi lomituspalvelun myöntämisestä ja tarjoamisesta.

Pykälässä ehdotettu menettely vastaisi myös ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspalvelulain 55 §:ää. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 55§:n yksityiskohtaisiin perusteluihin.

27 §. *Oikeus saada tietoja.* Pykälä vastaisi ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspäalvelulain 56 §:n 1 momenttia. Tietojensaantioikeuden olisi perusteltua olla yhdenmukainen sekä maatalousyrittäjän että turkistuottajan lomituspäalveluasioissa.

28 §. *Tietojen salassapito.* Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tiettyjen tietojen julkaiseminen internetissä kattavalla valtioneukisivistolla kansallisella tai alueellisella tasolla, jos yksittäisen tuen suuruus ylittää 60 000 euroa. Jokaisesta yksittäisestä tuesta on julkaistava mm. yksittäisen tuensaajan nimi, alue, jolle tuensaaja on sijoittunut (NUTS II tasolla), toimiala (NACE:n kolminumerotasolla), tukiosa täytenä määränä, tukiväline, tuen myöntämispäivä, tuen tavoite ja myöntävä viranomainen. Salassapito ei siis ulottuisi tällaisiin tietoihin.

29 §. *Asiakirjojen säilyttäminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöllisesti voimassa olevan lain 39 a §:ää kuitenkin siten, että pykälän sanamuodossa huomioitaisiin maakuntaudistuksesta johtuva lomituspäalvelujen järjestämistermin muuttuminen lomituspäalvelujen tarjoamiseksi.

Asiakirjat olisi säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ei ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi. Ryhmäpoikkeusasetuksen 13 artiklan mukaan jäsenvaltion on säilytettävä yksityiskohtaista asiakirja-aineistoa, joka sisältää tarvittavat tiedot ja asiakirjatodisteet, joiden perusteella voidaan vahvistaa, että kaikki ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty edellytykset täyttyvät. Asiakirja-aineisto on säilytettävä 10 vuoden ajan siitä päivästä alkaen, jolloin tukijärjestelmän viimeinen tuki myönnettiin.

30 §. *Lomituspäalveluista annettavat tiedot.* Pykälä vastaisi ehdotettua maatalousyrittäjän lomituspäalvelulain 59 §:n 2 momenttia. Tältä osin viitataan maatalousyrittäjän lomituspäalvelulakia koskevan lakiehdotuksen 59 §:n 2 momentin yksityiskohtaisiin perusteluihin. Koska turkistuottajan lomituspäalvelulaki perustuu komission notifiointin sijasta maatalousalan ryhmäpoikkeusasetukseen, tämä ehdotetaan huomioitavan selvityksessä.

Maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava tiettyjen tietojen julkaiseminen internetissä kattavalla valtioneukisivistolla kansallisella tai alueellisella tasolla, jos yksittäisen tuen suuruus ylittää 60 000 euroa. Jokaisesta yksittäisestä tuesta on julkaistava mm. yksittäisen tuensaajan nimi, alue, jolle tuensaaja on sijoittunut (NUTS II tasolla), toimiala (NACE:n kolminumerotasolla), tukiosa täytenä määränä, tukiväline, tuen myöntämispäivä, tuen tavoite ja myöntävä viranomainen. Jotta ministeriö voisi huolehtia näiden tietojen julkaisemisesta, maakunnan olisi tehtävä näistä selvitys ministeriölle.

31 §. *Rahamäärien tarkastaminen palkkakertoimella.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 39 §:ää. Rahamäärät tarkistettaisiin vuosittain nykyiseen tapaan palkkakertoimella. Palkkakertoimessa ansioiden muutoksen paino on 80 prosenttia ja hintojen 20 prosenttia. Koska kyseessä ovat palkka- tai muuhun työvoimakustannuksiin perustuvien kustannusten korvaukset, maksujen suuruuden sitominen palkkakertoimeen on perusteltua. Laissa säädettyjä rahamääriä olisivat itse hankitusta lomituksesta maksettavat korvaukset.

7 luku

Voimaantulosäännös

33 §. *Voimaantulo.* Tämä lain voimaantulosta säädetään erikseen.

1.3 Laki poronhoitajan sijaisavusta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen.* Pykälän 1 momentista kävisi ilmi lain tarkoitus vastaavaan tapaan kuin maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäalvelulaeissa. Poronhoitajan sijaisavun tarkoituksena olisi nykyiseen tukea poronhoitajien työssä jaksamista ja työurien pidentymistä.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevan 1 §:n 2 momenttia.

2 §. *Lomituspäalvelut.* Pykälä vastaisi nykyistä käytäntöä muutoin, mutta Melan sijasta korvauksen sijaisavun kustannuksista maksaisi maakunta suoraan palveluntuottajalle.

3 §. *Poronhoitaja.* Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat voimassa olevan lain 2 pykälää. Pykälän 3 momenttiin esitetään lisättäväksi EU sääntelystä tulevat tarkennukset, joita vastaava sääntely on myös maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäalvelulaeissa.

4 §. *Määritelmät.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 3 pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtia.

2 luku Sijaisapu

5 §. *Sijaisavun saamisen edellytykset.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 4 pykälää. Estäviin etuuksiin on kuitenkin lisätty vanhuuseläke.

6 §. *Sijaisavun vuosittainen enimmäiskesto.* Sijaisavun enimmäiskesto nostettaisiin lakitasolle. Sosiaali- ja terveysministeriön vuosittaisesta asetuksesta, jolla voimassa olevan lain mukaan vahvistetaan kalenterivuonna korvattavien sijaisaputuntien enimmäismäärä edeltävän kalenterivuoden loppuun mennessä, voitaisiin luopua. Pykälä vastaa vuoden 2017 sijaisavun enimmäismäärää. Sijaisavun myöntäminen ja kesto on jatkossakin sidottu valtion talousarviossa palveluun osoitetun määrärahan riittävyyteen.

7 §. *Sijaisavun hakeminen.* Esityksen mukaan poronhoitaja hakisi sijaisapua maakunnalta eikä enää jatkossa siis Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta (Mela).

3 luku Sijaisavusta maksettava korvaus

8 §. *Sijaisavusta maksettava korvaus.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 8 pykälää. Korvauksen määrä on tarkastettu vuoden 2017 palkkakertoimen tasolle.

9 §. *Korvauksen perusteena olevat työt.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 5 pykälää.

10 §. *Sijainen.* Pykälä vastaa voimassa olevan lain 6 pykälää.

11 §. *Korvauksen hakeminen ja maksaminen.* Poronhoitaja hakisi jälkikäteen Lapin maakunnalta sijaisapukorvauksen. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 10 pykälää lisättynä EU sääntelystä tuleva vaatimus korvauksen maksamisesta EU jäsenvaltiossa olevalle pankkitilille.

12 §. *Lausunnot.* Pykälän 1 momentin mukaan poroisännän tulisi antaa maakunnalle lausuntonsa, joissa hän esittää arvionsa sijaisavun ja kustannusten korvaamisen edellytyksistä. Muilta osin pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 11 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin nojalla maakunta voisi tarvittaessa pyytää lausunnon myös paliskunnan hallitukselta silloin, kun kustannusten korvaamista koskeva hakemus on ristiriidassa poroisännän lausunnon kanssa tai jos se on muutoin asian selvittämiseksi tarpeellista.

13 §. *Perusteettoman korvauksen takaisinperintä.* Pykälässä säädettäisiin perusteettoman korvauksen takaisinperinnästä. Jatkossa poronhoitaja olisi velvollinen suorittamaan perusteettomasti maksetusta korvauksesta aiheutuneet kustannukset maakunnalle. Muutoin pykälä vastaa voimassa olevan lain 13 §:ä.

4 luku **Hallintoa koskevat säännökset**

14 §. *Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan sijaisavun yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluisivat jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan lomitustoiminnan järjestämisen, tuottamisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden valvonta ja valvontaan liittyvä ohjaus kuuluisi Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

15 §. *Järjestämisvastuu.* Lomituksen järjestämisvastuu keskitettäisiin Lapin maakunnalle ja muutoin pykälässä viitattaisiin maakuntalakiin ja vastaisi turkistuottajan lomituspalveluista annetun lain vastaavaa säännöstä.

16 §. *Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta.* Pykälä vastaisi turkistuottajan lomituspalveluista annetun lain vastaavaa säännöstä.

17 §. *Toimivallan siirtäminen.* Maakuntavaltuuston olisi yksilöön kohdistuvissa lomitusasioissa siirrettävä toimivalta viranhaltijalle maakuntalain 79 §:n 3 momentin mukaisesti.

18 §. *Päätöksen tiedoksianto.* Päätös annettaisiin tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

19 §. *Valtion korvaus lomituskustannuksiin.* Valtion varoista maksettaisiin Lapin maakunnalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa sen maksamat sijaisavun korvaukset. Pykälä vastaa muilta osin voimassa olevan lain 16 pykälää, mutta Mela ei enää toimisi korvauksen maksajana.

20 §. *Valtion korvaus hallintokustannuksiin.* Pykälässä säädettäisiin valtion varoista Lapin maakunnalle suoritettavasta korvauksesta.

21 §. *Maakunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus.* Pykälässä säädettäisiin perusteettomasti saadun valtion korvauksen palauttamisesta vastaavasti mitä säädetään turkistuottajan lomituspalveluista annetussa laissa.

5 luku **Muutoksenhaku**

22 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotetun lain nojalla tehdystä maakunnan päätöksestä saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Poronhoitajien sijaisapua koskevien asioiden pieni määrä huomioon ottaen

on perusteltua keskittää valitukset yhteen hallinto-oikeuteen. Valitusviranomaiseksi soveltuu parhaiten Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä poronhoitoalue sijaitsee. Viittaus hallintolainkäyttölakiin (586/1996) merkitsee muun muassa, että valituksen tekemiseen sovelletaan hallintolainkäyttölain 22 §:n säännöstä, jonka mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Esityksessä ehdotetaan, että valituskirjelmää ei enää toimitettaisi Melalle, koska Melan rooli lomituksessa poistuu.

6 luku **Erinäiset säännökset**

23 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan poronhoitaja olisi velvollinen antamaan sijaisavun saamiseen taikka sijaisavusta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään vaikuttavat tiedot maakunnalle sekä oma-aloitteisesti että maakunnan pyynnöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan palvelujen tuottaja olisi velvollinen antamaan sijaisavusta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään vaikuttavat tiedot maakunnalle sekä oma-aloitteisesti että maakunnan pyynnöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuutus.

24 §. *Oikeus saada tietoja.* Lähtökohtaisesti poronhoitajan sekä palvelujen tuottajan tulee itse antaa sijaisavun saamista ja korvaamista koskevan asian ratkaisemista varten tarvittavat tiedot maakunnalle. Poikkeuksellisesti maakunnalla voi olla tarve saada lähinnä poronhoitajalle myönnettyjä eläkkeitä tai poronhoitajan tai palvelujen tuottajan yritystoimintaa koskevia salassa pidettäviä tietoja muiltakin tahoilta. Tällaisia tietoja voi olla poroisännillä ja paliskunnilla sekä veroviranomaisella, eläketurvakeskuksella, eläkesäätiöllä tai muulla eläkelaitoksella. Väestörekisterikeskukselta ja maistraateilta saatavia tietoja voidaan tarvita lähinnä poronhoitajan perheenjäsen määrittelyssä. Maaseutuvirastolta saatavia tietoja voidaan tarvita lähinnä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan mukaisten edellytysten täyttymisen selvittämisessä. Pykälässä säädettäisiin edellä luetelluille tahoille sekä muille julkisuuslaissa tarkoitetuille viranomaisille velvollisuus tietojen antamiseen maakunnalle, jos tiedot ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa.

25 §. *Tietojen salassapito.*

26 §. *Asiakirjojen säilyttäminen.* Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 23 pykälää.

7 luku **Voimaantulosäännös**

25 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan erillisellä voimaannpanolailla.

1.4 Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain, turkistuottajan lomituspalveluista annetun lain ja poronhoitajan sijaisavusta annetun lain voimaannpanosta

1 §. *Lomituspalvelulainsäädännön voimaantulo.* Ehdotetulla voimaannpanolailla tulisi voimaan laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, laki turkistuottajan lomituspalveluista ja laki poronhoitajan sijaisavusta. Koska maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki edellyttää komission päätöstä tukijärjestelmän hyväksyttävyydestä, voimaannpanolaki, ja sitä kautta myös maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki, ehdotetaan tuleviksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomitustilainsäädäntö ehdotetaan tulemaan voimaan vastaavalla tavalla yhtäaikaaisesti. Tavoitteena on, että lait tulisivat voimaan 1 päivästä tammikuuta 2019.

2 §. *Kumottava säädös.* Ehdotetulla lailla kumottaisiin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulaki, turkistuuottajien lomituspäalveluluista annettu laki ja poronhoitajien sijaisavusta annettu laki.

3 §. *Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön.*

2 luku **Tehtäviä ja toimivaltaa koskevat säännökset**

4 §. *Toimeksiantosopimusten päättyminen.* Voimassa olevien säännösten mukaan maatalousyrittäjien ja turkistuuottajien lomituspäalvelujen toimeenpano hoituu Melan ja kuntien välisillä toimeksiantosopimuksilla. Toimeksiantosopimusten mukaan sopimuksen irtisanominen tehdään kirjallisesti ja sopimus voidaan irtisanoa päättyämään irtisanomista seuraavan kalenterivuoden loppuun. Jos toimeksiantosopimukset päätettäisiin irtisanomisten kautta päättyämään vuoden 2018 loppuun, sopimusten tulisi olla irtisanottuina jo vuoden 2017 puolella. Täten on perusteltua, että toimeksiantosopimusten päättyminen hoidetaan lakisääteisesti.

5 §. *Vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset.* Paikallisyksiköiden tulee hoitaa lomitusta 31.12.2018 asti täysimääräisesti eli muun muassa myöntää lomitusta maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain nojalla vuodelle 2018. Paikallisyksikössä voi vuoden 2018 puolella olla avoinna esimerkiksi vuodenvaihdetta 2018—2019 koskeva sijaisapuhakemus. Paikallisyksikkö ei voi myöntää lomitusta enää vuoden 2019 puolelle, koska tällöin sovellettavaksi tulisi maatalousyrittäjän lomituspäalveluista annettu laki ja sen perusteella maakunta olisi toimivaltainen antamaan päätöksen.

Maakunnat olisivat lain voimaantulon myötä toimivaltaisista käsittelemään lomitustasat, riippumatta siitä, onko itse lomitustapahtuma tapahtunut ennen vai jälkeen 1.1.2019.

Lomituksiin, jotka koskevat aikaa ennen 1.1.2019, tulisi soveltaa lomitushetkellä voimassa olleita säännöksiä, kuitenkin siten, että 1.1.2019 alkaen korvausta tulisi hakea ja siitä päättää toimivaltainen maakunta.

Paikallisyksikkö laittaisi vuotta 2019 koskevaan tilitykseensä kaikki auki olevat asiakasmaksusaavat ja nämä korvattaisiin paikallisyksikölle käyttömenoina. Maakunnan tulee jatkaa perintää ja maakunta saa perinnän onnistuessa tästä maksutuloa.

6 §. *Oikaisuvaatimusmenettelyä ja muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset.* Oikaisuvaatimusmenettelyssä ja muutoksenhaussa ennen 1.1.2019 annettuun hallintopäätökseen sovellettaisiin 31.12.2018 voimassa olleita säännöksiä. Uusia maatalousyrittäjän lomituspäalveluista annetun lain mukaisia säännöksiä esimerkiksi oikaisuvaatimusviranomaisesta sovellettaisiin, kun muutoksenhaku koskisi uusien säännösten voimassa ollessa tehtyä hallintopäätöstä. Tällöin annettavaan päätökseen voidaan liittää aina voimassa olevien säännösten mukainen oikaisuvaatimusohje tai valitusosoitus. Täten asianosaisella olisi tiedossaan hänen käytettävissään olevat oikeussuojakeinot.

7 §. *Kustannusten korvaamista ja palauttamista koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän mukaan sovellettavaksi tulisivat mm. nykyiset maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 35—37, 39, 40, 40 a, 41, 44, 46, 47, 47 a § sekä lomituspäalveluasetuksen 19 ja 20 §. Lisäksi paikallisyksikkö, joka olisi ollut toimivaltainen asiassa 31.12.2018, olisi vuonna 2019 toimivaltainen lomituspäalvelulain 39 §:n mukaisen vuotta 2018 koskevan tilityksen tekemiseen sekä 40 §:n mukaiseen loppuerän vastaanottamiseen ja palauttamiseen.

8 §. *Kunnista siirtyvän henkilöstön asema.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi henkilöstön asemasta lomituspalvelujen maakuntaudistukseen liittyvissä muutostilanteissa. Ehdotetun 8 §:n periaatteet vastaisivat maakuntaudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 8 §:ssä säädettyjä periaatteita. Mainittu säännös taas vastaa periaatteiltaan maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain 14 §:ää.

Työnantajavaihdostilanteita sääntelee virkamies- ja työoikeudessa niin sanottu liikkeenluovutusperiaate. Liikkeenluovutuksella tarkoitetaan kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003, jäljempänä viranhaltijalaki) 25 §:n mukaan kunnan tai kuntayhtymän toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n mukaan työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan puolestaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimimisenä harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeenluovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työ- ja virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että siirrettäessä lomituspalvelutehtäviä paikallisyksiköstä maakuntaan tai maakuntien valtakunnalliseen palvelukeskukseen, tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirtoon sovellettaisiin liikkeenluovutusta. Tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöstön siirtyminen katsottaisiin suoraan liikkeenluovutukseksi. Näin ollen viranhaltijalain ja työsopimuslain liikkeenluovutussäännöksiä sovellettaisiin kaikkiin maakuntaudistuksen yhteydessä toteutettaviin työnantajan vaihtumista merkitseviin muutoksiin riippumatta siitä, täytyvätkö niissä viranhaltijalain ja työsopimuslaissa liikkeenluovutukselle säädetyt tunnusmerkit.

Liikkeenluovutuksen periaatteen mukaan henkilöstö siirtyy tehtäviensä siirtymisen mukana uuden organisaation palvelukseen. Maakuntaudistuksessa henkilöstö siirtyisi sen maakunnan tai maakuntien valtakunnalliseen palvelukeskuksen palvelukseen, jonne siirtyvät ne tehtävät, joita henkilö on hoitanut.

Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 23 kohdissa tarkoitettut lomituspalveluihin liittyvät tehtävät siirtyvät maakuntaudistuksessa ehdotetulla lainsäädännöllä paikallisyksikkönä toimivista kunnista maakuntien järjestettäväksi. Näitä tehtäviä kunnissa hoitava henkilö siirtyisi liikkeenluovutusperiaatteen mukaan sen maakunnan tai maakuntien valtakunnallisen palvelukeskuksen palvelukseen, jonne henkilön tehtävät siirtyvät maakuntaudistuksessa.

Liikkeenluovutuksessa luovutuksensaaja tulee sidotuksi aikaisempaa työnantajaa sitoneeseen virka- ja työehtosopimukseen siihen saakka, kunnes sen voimassaoloaika päättyy, vaikkei luovutuksensaaja olisikaan kyseisen työnantajaliiton jäsen työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:n ja viranhaltijalain 25 §:n mukaan. Tämän jälkeen aletaan soveltaa luovutuksensaajaa sitovaa virka- tai työehtosopimusta. Tämä periaate koskee myös paikallisia virka- ja työehtosopimuksia. Jos paikallinen virka- tai työehtosopimus on toistaiseksi voimassa oleva, sitoo se luovutuksensaajaa, jollei luovuttaja tai luovutuksensaaja ole irtisanonut sopimusta.

Henkilöstö siirtyisi suoraan tämän lain nojalla maakuntien tai maakuntien valtakunnallisten palvelukeskusten palvelukseen kunnallisen viranhaltijalain ja työsopimuslain liikkeenluovutusperiaatteiden mukaisesti niin sanottuina vanhoina työntekijöinä ja säilyttäisi siirtymähetkellä voimassa olevat virka- tai työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virka- tai työsuhteista johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niihin liittyvistä etuuksista vastaa luovutuksen jälkeen uusi työnantaja. Viranhaltijalain 25 §:n työsopimuslain 1 luvun 10 §:n mukaan ennen luovutusta erääntyneestä palkka- tai muusta palvelussuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa virka- tai työsuhdetta. Viranhaltijalain 39 §:n ja työsopimuslain 7 luvun 5 §:n nojalla viranhaltijalla ja työntekijällä on liikkeenluovutuksen yhteydessä oikeus irtisanoa palvelussuhde päättymään irtisanomisaikaa noudattamatta luovutuspäivästä tai myöhemminkin viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan tiedon luovutuksesta.

Liikkeenluovutusperiaatetta sovelletaan riippumatta siitä, missä järjestyksessä maakuntien organisaatioita perustetaan. Näin ollen henkilöstö voi siirtyä liikkeenluovutusperiaatteella kunnan palveluksesta suoraan maakuntaan tai maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen. Jos maakuntakonserniin kuuluva tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisö perustetaan vasta maakuntien toiminnan jo alettua, siirtyy henkilöstö ensin maakuntaan ja sieltä maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen.

Pykälän 2 momentin mukaan liikkeenluovutukseksi katsottaisiin 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien tukipalvelutehtävien ja henkilöstön siirrot maakuntiin tai maakuntien valtakunnallisiin palvelukeskuksiin, mikäli tehtäviä hoitavan henkilön tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet olisi mainittuihin tehtäviin kohdistuvia tukipalvelutehtäviä.

Viranhaltijalain 25 §:n ja työsopimuslain 1 luvun 10 §:n mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Maakuntauudistuksessa on linjattu, että kunnat eivät erikseen maksa maakunnille vuodenvaihteessa 2018—2019 erääntynyttä lomapalkkavelkaa. Maakunnat vastaavat lomapalkasta ja se sisältyy maakunnille siirtyvään rahoitukseen. Tästä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta, jonka aikana tehtävien ja henkilöstön jatkosiirto maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön luettaisiin niin ikään liikkeenluovutukseksi. Maakuntakonserni määrittää maakuntalain 4 §:n 1 momentissa. Maakunta tytäryhteisöineen muodostaa maakuntakonsernin. Maakunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa maakunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Se, mitä maakunnan tytäryhteisöstä säädetään, sovelletaan myös maakunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Maakuntien määräysvallassa olevia yhteisöjä olisivat maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset ja muut yhteisöt, joista maakunnilla yhdessä on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

Maakunnat voisivat näin järjestää palvelujen yhtiöittämisen 31.12.2020 mennessä, ja henkilöstö siirtyisi tällöin myös jatkoluovutuksessa liikkeenluovutuksen periaatein. Näin voidaan tehdä ensiksi siirto maakunnalle ja sitten yhtiöön, ja molemmat siirrot katsotaan liikkeenluovutukseksi. Säännös turvaa henkilöstön asemaa ja antaa käytännön siirtymäajan yhtiöittämiseen. Yhtiöittäminen voitaisiin tällöin tehdä hallitusti ja vaaleilla valitun maakuntavaltuuston johdolla. Yhtiöittämisen siirtymäajasta säädetään maakuntalain voimaantulon 43 §:ssä.

9 §. *Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta siirtyvän henkilöstön asema*

4 luku

Omaisuusjärjestelyt

10 §. *Omaisuusjärjestelyjen tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin omaisuusjärjestelyjen tavoitteista ja järjestelyissä noudatettavista periaatteista. Ehdotetun 10 §:n 1 momentin mukaan tavoitteet vastaisivat maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulon annettun lain 11 §:ssä mainittuja tavoitteita. Mainittu säännös taas vastaa maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon annettun lain 17 §:ää.

Omaisuusjärjestelyjen tavoitteena olisi turvata maakuntien käyttöön niiden järjestämisvastuulle kuuluvissa tehtävissä tarvittava omaisuus kokonaistaloudellisesti tehokkaalla tavalla. Lähtökohtaisesti omaisuus seuraisi toimintaa eivätkä järjestelyt saisi johtaa tilanteeseen, jossa veronmaksajan kokonaisveroaste uhkaisi kohota. Lähtökohtana olisi kuntien tasapuolinen kohtelu ja se, ettei omaisuusjärjestelyillä vaaranneta kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Kunnasta maakuntaan siirtyviin lomituspäalvelutehtäviin liittyviin omaisuusjärjestelyihin noudatettaisiin samoja periaatteita kuin laissa maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantulon on kunnan järjestämässä perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa, sosiaalitoimessa ja pelastustoimessa ehdotettu noudatettavan.

Erityisesti tämän omaisuuden siirtoa koskevan säännöksen soveltamisessa tulee ottaa huomioon edellä 10 §:n 2 momenttiin ehdotettu omaisuusjärjestelyn tavoitteissa huomioitava seikka siitä, että paikallisyksikkönä toimiva kunta on saanut kohdennettua valtion korvausta tiettyyn siirtyvään omaisuuteen, kuten esimerkiksi maatalouslomittajille hankittuihin työvarusteisiin (saappaat, haalarit, henkilösuojaimet, ensiaputarvikkeet ym.) ja puhelimiin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 35 §:n perusteella. Lisäksi paikallisyksikkönä toimiva kunta on saanut laskennallisen korvauksen paikallishallintokustannuksiin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 32 §:n perusteella. Vastaavasti paikallisyksikkö on saanut korvauksia turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 24 ja 25 §:n nojalla.

Paikallishallintokustannuksia ei ole yksilöity laissa, mutta voimassa olevan lain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen perustelujen (HE 190/1996) mukaan paikallishallintokustannuksilla tarkoitetaan esimerkiksi toimistotarvikkeiden, kaluston ja laitteiden ja muun käyttöomaisuuden hankinnasta aiheutuvia kustannuseriä.

11 §. *Omaisuusjärjestelyt.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin kunnan lomituspäalvelutoimen käytössä olevien toimitilojen siirtymisestä maakunnalle. Ehdotetun 11 §:n mukaan säännös vastaisi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulon annettun lain 12 §:ää. Mainittu säännös taas vastaa periaatteiltaan maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantulon annettun lain 20 §:ää.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin kunnan lomituspäalvelutoimen käytössä olevan irtaimen omaisuuden siirtymisestä maakunnalle. Ehdotetun 12 §:n mukaan säännös vastaisi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulon annettun lain 13 §:ää. Mainittu

säännös taas vastaa periaatteiltaan maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annetun lain 21 §:ää.

Erityisesti tämän omaisuuden siirtoa koskevan säännöksen soveltamisessa tulee ottaa huomioon edellä 10 §:n 2 momenttiin ehdotettu omaisuusjärjestelyn tavoitteissa huomioitava seikka siitä, että paikallisyksikkönä toimiva kunta on saanut kohdennettua valtion korvausta tiettyyn siirtyvään omaisuuteen, kuten esimerkiksi maatalouslomittajille hankittuihin työvä-rusteisiin (saappaat, haalarit, henkilösuojaimet, ensiaputarvikkeet ym.) ja puhelimiin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 35 §:n perusteella. Lisäksi paikallisyksikkönä toimiva kunta on saanut laskennallisen korvauksen paikallishallintokustannuksiin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 32 §:n perusteella. Vastaavasti paikallisyksikkö on saanut korvauksia turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain 24 ja 25 §:n nojalla.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin kunnan lomituspäalvelujen järjestämiseen liittyvät sopimusten siirtymisestä maakunnalle. Ehdotetun mukaan säännös vastaisi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 14 §:n 1—2 momenttia. Mainittu säännös taas vastaa periaatteiltaan maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annetun lain 22 §:ää.

Säännöksen mukaan paikallisyksikkönä toimiva kunta siirtäisi maakunnalle lomituspäalvelujen järjestämiseen liittyvät sopimukset 1.1.2019 lukien. Maakunnan vastuulle siirtyisivät esimerkiksi materiaalien hankintaan (esimerkiksi lomittajien suojavaatteet) liittyvät sopimukset sekä koneiden, laitteiden ja autojen leasingsopimukset tai muut vastaavat käyttöoikeussopimukset. Siirtyviin sopimuksiin lukeutuisivat siis muun muassa kunnan solmimat sopimukset lomituspäalvelujen tuottamisesta.

Kunta siirtäisi maakunnalle sellaiset lomituspäalvelujen toimitiloihin liittyvät vuokrasopimukset, joissa kunta itse on vuokralaisena, riippumatta siitä, mikä taho on vuokranantajana. Vuokranantajana voi siis edelleen olla esimerkiksi kunnan tytäryhteisö. Maakunnalle siirtyisivät kaikki sellaiset toimitilojen hallintaa koskevat sopimukset, joissa tosiasiallisesti on kyse toimitilan vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevasta sopimuksesta ja joissa kunta itse ei omista sopimuksen nojalla hallinnoimaansa tilaa.

Maakunnan vastuulle siirtyisivät ensinnäkin erilaiset palvelujen ostoihin ja materiaalien hankintaan liittyvät sopimukset sekä esimerkiksi koneiden, laitteiden ja autojen leasingsopimukset tai muut vastaavat käyttöoikeussopimukset. Siirtyviin sopimuksiin lukeutuisivat siis muun muassa kunnan solmimat sopimukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta. Sopimusten ja vastuiden siirtäminen ei kuitenkaan koske tämän lain 4 §:ssä tarkoitettuja toimemkiantosopimuksia.

5 luku **Erinäiset säännökset**

12 §. *Lomitusnetti*

13 §. *Väliaikaishallintoa koskevien säännösten soveltaminen*

14 §. *Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella.* Maatalousyrittäjän lomituspäalvelulain 10 §:n 1 momentin mukaiseen 1095 enimmäispäivään luetaan mukaan myös lomituspäalvelujen saajan

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n nojalla saamat tämän lain voimaantuloa edeltävän vuoden sijaisapupäivät.

15 §. *Kuntaa koskevien säännösten soveltaminen kuntaan, kunnan liikelaitokseen tai kuntayhtymään.* Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, sovelletaan myös kuntayhtymään ja kunnan liikelaitokseen.

16 §. *Maakunnan määräämä haku aika.*

17 §. *Voimaantulo.* Edellä 1 pykälässä todetun mukaisesti ehdotetulla voimaannpanolailla tulisi voimaan laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, laki turkistuottajan lomituspalveluista ja laki poronhoitajan sijaisavusta. Koska maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki edellyttää komission päätöstä tukijärjestelmän hyväksyttävyydestä, voimaannpanolaki, ja sitä kautta myös maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki, ehdotetaan tuleviksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Jotta kaikki lomitusta koskevat lait saataisiin voimaan yhtä aikaa esitetään, että kaikki lain tulisivat voimaan tällä voimaannpanolailla ja valtioneuvoston asetuksella. Tavoitteena on, että lait tulisivat voimaan 1 päivästä tammikuuta 2019.

1.5 **Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta**

114 a §. *Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiantuntijapalvelutehtävät.* Pykälässä säädettäisiin Melan lomituspalveluihin liittyvistä asiantuntijapalvelutehtävistä. Pykälä on uusi. Palvelutehtävällä tarkoitettaisiin asiantuntijapalvelua, jota Mela antaa jollekin maakunnalle, maakuntalaissa tarkoitettulle valtakunnalliselle palvelukeskukselle, Valtion lupa- ja valvontavirastolle tai sosiaali- ja terveysministeriölle. Melalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta säädettäisiin erikseen.

Maatalousyrittäjän eläkelain 114 §:n 1 momentin 9 kohtaa, jossa säädetään Melan tehtävistä tässä esityksessä kumottavaksi ehdotettavien lakien toimeenpanossa, ei vielä ehdoteta poistettavan, koska Melalla on vielä näiden lakien toimeenpanoon liittyviä tehtäviä ensimmäinen päivä tammikuuta 2019 jälkeenkin. Tällaisia tehtäviä on esimerkiksi paikallisyksikköinä toimiville kunnille maksettavan lopullisen valtion korvauksen määrän tarkistaminen ja maksaminen.

1.6 **Laki tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta**

Nykyisin tuomioistuinmaksulain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan tuomioistuinmaksulain mukaista maksua ei peritä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) mukaisissa asioissa. Kohtaan esitetään lisättävän ehdotettu maatalousyrittäjän lomituspalveluista annettu laki.

1.7 **Laki Kevasta annetun lain 19 c §:n muuttamisesta**

Hallituksen esityksellä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017) esitetään lisättäväksi Kevasta annettuun lakiin muun muassa 19 c §, joka koskee tasausmaksua.

Pykälän 2 momentin mukaan tasausmaksu jaettaisiin maakuntien ja kuntien kesken siinä suhteessa, mikä on maakuntien ja kuntien osuus Kevassa työeläkevakuutetun henkilöstön palkkasummasta. Palkkasummana käytettäisiin vuoden 2017 lopullista palkkasummaa. Jako palk-

kasumman perusteella heijastaa syntyvän eläkevastuun määrää, sillä henkilöstön eläketurvakin määräytyy palkkasumman perusteella. Maakuntien työansioiksi laskettaisiin sen henkilöstön työansiot, joka siirtyy maakuntiin maakuntalain voimaanpanolain mukaan. Lisäksi laskettaisiin ne Kevassa työeläkevakuutetut työansiot, jotka ovat työntekijöillä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluja tuottavassa yhtiössä, jonka osakkeiden omistus siirtyy maakuntien perustamisen yhteydessä kunnalta tai kuntayhtymältä maakunnalle. Kuntien työansioiksi laskettaisiin kuntiin, kuntayhtymiin ja yhtiöihin jäävän henkilöstön Kevassa työeläkevakuutettavat työansiot.

Nyt ehdotettavalla maatalousyrittäjän lomituspalveluista, turkistuottajan lomituspalveluista sekä poronhoitajan sijaisavusta annetun lain voimaanpanosta annetulla lailla (/) ehdotetaan myös siirtyvän henkilöstöä kunnista maakuntiin. Myös lomituspalvelujen voimaanpanolain mukaan siirtyvän henkilöstön työansiot tulisi laskea maakuntien työansioiksi vastaavasti kuin maakuntalain voimaanpanolain mukaan siirtyvän henkilöstön työansiot.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki on valtion tukena ensin hyväksyttävä komissiossa ennen kuin laki voidaan saattaa voimaan. Komission on hyväksyttävä, että järjestelmä on sopusoinnussa valtiontuen suuntaviivojen kanssa.

3 Voimaantulo

Lait maatalousyrittäjän lomituspalveluista, turkistuottajan lomituspalveluista sekä poronhoitajien sijaisavusta tulisivat voimaan erillisellä voimaantulolailla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:
Lakiehdotukset

1.**Laki****maatalousyrittäjän lomituspalveluista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §***Lain tarkoitus*

Maatalousyrittäjän lomituspalvelujen tarkoituksena on tukea maatalousyrittäjän sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista ja työurien pidentymistä.

Tätä lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §*Lomituspalvelut*

Tässä laissa säädetään maatalousyrittäjän lomituspalveluista, joita ovat vuosiloma, sijaisapu, lisävapaa ja maksullinen lomittaja-apu.

Maatalousyrityksen maatalousyrittäjät voivat

- 1) valita maakunnan tarjoaman lomituspalvelun, jolloin maakunta osoittaa lomittajan; tai
- 2) hankkia lomituspalvelunsa itse, jolloin maakunta korvaa lomituksesta aiheutuneita kustannuksia palvelujen tuottajalle.

3 §*Maatalousyritys*

Tässä laissa tarkoitetaan maatalousyrityksellä kotieläintuotantoa, jota harjoitetaan Suomessa itsenäisessä taloudellisessa yksikössä. Lisäksi edellytetään, että

- a) maatalousyrityksen kotieläintuotanto käsittää tuotantotaukoja lukuun ottamatta vähintään kuusi kotieläinyksikköä;
- b) maatalousyritys on tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014, jäljempänä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus, tarkoitettu pk-yritys;

c) maatalousyrittäjä ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

d) maatalousyrittäjälle ei ole annettu perintämääräystä tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan komission päätöksen perusteella tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Kaikkien 1 momentissa mainittujen edellytysten tulee täytyä myös lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

4 §

Maatalousyrittäjä

Tässä laissa pidetään maatalousyrittäjänä maatalousyrityksessä kotieläintuotantoa elinkeinotoimintanaan harjoittavaa luonnollista henkilöä sekä hänen puolisoaan.

Tässä laissa maatalousyrittäjänä pidetään myös kotieläintuotantoa harjoittavan osakeyhtiönä toimivan maatalousyrityksen toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, joka omistaa yksin yli 20 %:a osakeyhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 20 prosenttia yhtiön osakkeiden tuotamasta äänimäärästä. Jos maatalousyrityksen kotieläintuotantoa harjoitetaan avoimessa yhtiössä tai muussa yhteisössä tai yhtymässä, maatalousyrittäjänä pidetään luonnollista henkilöä, joka toimii avoimen yhtiön yhtiömiehenä tai muussa yhteisössä tai yhtymässä sellaisena osakkaana tai yhtiömiehenä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, edellytetään, että

1) maatalousyrittäjän 19 §:ssä tarkoitetun sijaisapupäivän keston on oltava vähintään kolme tuntia;

2) maatalousyrittäjä ei saa, 10 ja 17 §:ssä säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta, lakisääteistä Suomesta myönnettyä vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella toistaiseksi tai määräajaksi myönnettyä eläkettä tai eläkettä vastaavaa korvausta, lakisääteistä vanhuuseläkettä tai työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista työuraeläkettä.

Kaikkien 1—3 momentissa mainittujen edellytysten tulee täytyä myös lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) kotieläimillä nautaeläimiä, sikoja, vuohia, lampaita, hevoskasvatukseen käytettäviä hevosia ja siipikarjaan kuuluvia eläimiä, joiden tuotantoa (kotieläintuotanto) verotetaan maatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaan ja jotka ovat maatalousyrittäjän tai 4 §:n 2 momentin mukaisessa tilanteessa maatalousyrityksen omistuksessa tai hallinnassa.

2) puolisollla aviopuolisoa ja yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa henkilöä;

3) valtiontuen suuntaviivoilla Euroopan unionin suuntaviivat maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontuesta vuosina 2014—2020 (2014/C 204/01);

4) kotieläinlajikohtaisesti määräytyviä yksiköitä, joissa välttämättömät kotieläinten hoitotyöt vastaavat työmäärällisesti toisiaan;

5) välttämättömillä kotieläinten hoitotoilla sellaisia kotieläinten hoitotoita, jotka ovat välttämättömiä päivittäin tai viikoittain. Välttämättömiin kotieläinten hoitotoihin ei lueta niitä toita, jotka vastaavat 21 §:ssä tarkoitettuja valvontakäyntejä tai varallaoloa;

6) tuotantotauoilla sikojen ja siipikarjaan kuuluvien kotieläinten tuotantosuuntaan kuuluvia tavanomaisia taukoja tuotannossa;

7) hevoskasvatukseen käytettävällä hevosella lomitusta edeltävän vuoden aikana siitostamana tai siitosorina käytettyä hevosta sekä edellä mainitun siitostamman lomitusta edeltävien kahden vuoden aikana syntyneitä varsoja;

8) markkinaperusteisella hinnalla maakuntalain (/20) 114 §:ssä tarkoitettua markkinaperusteista hintaa tai jos kyse ei ole maakuntalain 113 §:ssä tarkoitettua tilanteesta, maakunnan ostamien palvelujen todellisia kustannuksia.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kotieläinyksikön määräytymisestä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä maatalousyrityksen kotieläinten hoitotoihin ja välttämättömiin kotieläinten hoitotoihin hyväksyttävistä tehtävistä.

2 luku

Lomituspalvelut

6 §

Vuosiloma

Vuosilomaa varten lomituspalveluja myönnetään maatalousyritykselle, jossa on vähintään yksi maatalousyrittäjä.

Vuosilomaa on oikeus käyttää kalenterivuodessa 31 kalenteripäivänä, jos maatalousyritys käyttää maakunnan tarjoamia lomituspalveluja.

Jos maatalousyritys hankkii itse lomituksensa, kalenterivuodessa on oikeus käyttää vuosilomaa niin monta tuntia kuin saadaan kertomalla maatalousyrityksen 18 §:n mukaan määritelty kokonaistyöaika luvulla 31.

7 §

Lisävapaa

Maakunta voi myöntää maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävälle maatalousyrittäjälle kalenterivuodessa lisävapaa enintään 200 tuntia.

Maatalousyrittäjällä, joka hankkii itse lomituksensa, on oikeus saada kalenterivuoden aikana lisävapaa 200 tuntia.

8 §

Maksullinen lomittaja-apu

Maakunta voi myöntää maatalousyrittäjälle maksullista lomittaja-apua.

9 §

Sijaisapu

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua, jos hänellä ei ole 10—17 §:ssä tarkoitetun tilapäisen syyn vuoksi mahdollisuutta huolehtia 20 §:n 2 momentissa tarkoitetuista töistään.

10 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella enintään 1095 päivän ajaksi. Kun sijaisapua on käytetty enimmäismäärä, sijaisapu voi alkaa uudelleen vasta, kun viimeisestä työkyvyttömyyden perusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut vuosi.

Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää 20 päivää työkyvyttömyys on lisäksi osoitettava lakisääteisellä määrääjäksi Suomesta myönnetyllä ansionmenetyskorvauksella. Työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaisen kuntoutustuen perustella sijaisapua voi saada vain, jos eläketapahtumasta on enintään kolme vuotta. Vastaavasti lakisääteisen tapaturmavakuutuskorvauksen ja liikennevakuutuskorvauksen perusteella sijaisapua voi saada enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta.

Maatalousyrittäjällä on 3 momentin mukaisen korvaushakemuksen vireilläoloaikana oikeus sijaisapuun markkinaperusteisella hinnalla. Vastaava oikeus sijaisapuun on myös ansionmenetyskorvausta koskevan muutoksenhaun vireilläoloaikana. Maksu muutetaan 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen alkamispäivästä lukien 38 §:n mukaiseksi. Itse hankitun lomituksen korvausta voi kuitenkin saada vasta 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen alkamispäivästä lukien.

Maatalousyrittäjällä on oikeus 3 momentin mukaisen ansionmenetyskorvauksen perusteella myönnettyyn sijaisapuun sekä 4 momentin perusteella myönnettyyn sijaisapuun sen estämättä, että hän saa 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua määrääjäksi myönnettyä etuutta.

11 §

Sijaisapu kuntoutusta sekä työkykyä ylläpitävää toimintaa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) lääkinnällisen kuntoutuksensa vuoksi enintään siksi ajaksi, jonka lääkärin määräykseen tai lakiin perustuva kuntoutus välttämättömine matkoineen kestää;

2) osallistuakseen työterveyshuollon suunnittelemaan työterveyshuoltolain (1383/2001) ja hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaiseen työkykyä ylläpitävään toimintaan enintään ohjatun toiminnan ja välttämättömien matkojen ajaksi.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän oikeus sijaisapuun määräytyy 10 §:n mukaan sinä aikana, jolloin hän on työkyvytön.

12 §

Sijaisapu sairaan lapsen hoitoa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) taloudessaan vakituisesti asuvan alle 10-vuotiaan äkillisesti sairastuneen lapsen hoitamiseksi tai hoidon järjestämiseksi enintään seitsemäksi päiväksi sairausjaksoa kohden;

2) sairaan tai vammaisen lapsen hoitoon tai kuntoutukseen osallistumista varten enintään siksi ajaksi, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityishoitorahaa.

Oikeus sijaisapuun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla perusteella on myös sijaisapuun oikeutettuna maatalousyrittäjänä toimivalla lapsen vanhemmalla, joka ei asu lapsen kanssa samassa taloudessa. Sijaisapua myönnetään 1 momentin 1 kohdan perusteella vain yhdelle sijaisapuun oikeutetulle kerrallaan.

13 §

Sijaisapu raskautta, synnytystä sekä lapsen ja adoptiolapsen hoitoa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua:

1) raskautta, synnytystä ja lapsen hoitoa varten enintään siksi ajaksi, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa;

2) adoptiolapsen hoitoa varten enintään siksi ajaksi, jolta hänelle maksetaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua adoptiovanhemman vanhempain- tai isyysrahaa.

14 §

Sijaisapu alle kolmevuotiaan lapsen hoitoa varten

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua alle kolmevuotiaan lapsensa kotona tapahtuvaa hoitamista varten sairausvakuutuslain mukaisen vanhempainraha-kauden päätyttyä enintään 100 päivää vuodessa lasta ja hänen molempia vanhempiaan kohden. Edellytyksenä on, että lapsesta maksetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista lasten kotihoidon tukea. Sijaisavun enimmäismäärä voidaan jakaa vanhempien kesken heidän haluamallaan tavalla.

15 §

Sijaisapu lähiomaisen kuoleman perusteella

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua yhden päivän ajaksi sekä lähiomaisensa kuoleman että hautajaisten vuoksi.

16 §

Sijaisapu asevelvollisuuden perusteella

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisen varusmiespalveluksen tai kertausharjoituksen taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisen siviilipalveluksen tai täydennyspalveluksen suorittamista varten enintään palveluksen osoitetun keston ajaksi.

17 §

Sijaisapu yritystoiminnan järjestelyjä varten

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentin 2 kohdassa ja 9 §:ssä säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun maatalousyrityksen kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten, jos sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella oikeutetulle maatalousyrittäjälle myönnetään 4 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu muu kuin määräajaksi myönnetty etuus.

Maatalousyrittäjän kuolinpesällä on oikeus sijaisapuun maatalousyrityksen kotieläintuotannon jatkamisen tai siitä luopumisen vaatimia järjestelyjä varten.

Sijaisapua myönnetään 1 momentissa tarkoitettua etuutta koskevan päätöksen tiedoksisaanti-päivää tai kuolinpäivää seuraavien kuuden kuukauden aikana enintään 60 päivän ajaksi.

18 §

Vuosilomapäivän kesto

Vuosilomapäivän kesto on yhtä pitkä, kuin maatalousyrityksen kokonaistyöaika.

Maatalousyrityksen kokonaistyöaika määräytyy täysien kotieläinyksiköiden määrän mukaan siten, että ensimmäiset neljätoista kotieläinyksikköä kerryttävät maatalousyrityksen kokonaistyöaikaa 30 minuutilla kutakin täyttä kotieläinyksikköä kohden, seuraavat 46 kotieläinyksikköä kerryttävät kokonaistyöaikaa 8 minuutilla kutakin täyttä kotieläinyksikköä kohden ja sitä seuraavat kotieläinyksiköt kerryttävät kokonaistyöaikaa 2,5 minuutilla kutakin täyttä kotieläinyksikköä kohden. Maatalousyrityksen kokonaistyöajaksi voidaan vuosilomahakemuksella ilmoittaa näin määriteltä kokonaistyöaikaa pienempi kokonaistyöaika.

Maatalousyrityksen kokonaistyöaika voi kuitenkin olla enintään 18 tuntia.

Maatalousyrityksen kokonaistyöaika määräytyy vuosiloman, tai jos vuosilomaa ei ole haettu, sijaisavun hakemushetken mukaisten kotieläinyksiköiden määrän perusteella. Jos hakemushetkellä on tuotantotauko, maatalousyrityksen kokonaistyöaika määräytyy välittömästi ennen tuotantotaukoa olleiden kotieläinyksiköiden määrän perusteella.

Kun itse hankittua lomitusta käyttävän maatalousyrityksen kokonaistyöaika on määrätty, sitä ei voi kalenterivuoden aikana muuttaa. Maakunnan tarjoamaa lomitusta käytettäessä maatalo-

usyrityksen kokonaistyöaikaa muutetaan myös kalenterivuoden kuluessa, jos kotieläinyksikkömäärä muuttuu merkittävästi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset maatalousyrityksen kokonaistyöajan määräytymisestä ja muuttamisesta.

19 §

Sijaisapupäivän kesto

Vuosilomahakemuksella on ilmoitettava kunkin maatalousyrityksessä työskentelevän keskimääräinen prosenttiosuus maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista. Jos maatalousyrityksestä ei ole haettu vuosilomaa, edellä mainitut tiedot on ilmoitettava sijaisapuhakemuksella. Vastaavasti tällöin voidaan ilmoittaa 18 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettu kokonaistyöaika.

Maatalousyrittäjän sijaisapupäivän kesto on 1 momentin mukaan ilmoitettu maatalousyrittäjän prosenttiosuus maatalousyrityksen 18 §:n mukaan määräytyvästä kokonaistyöajasta, kuitenkin enintään 9 tuntia. Maakunnan on käytettävä sijaisapupäivän kestoja määrättäessä 1 momentin mukaan ilmoitettua prosenttiosuutta, jolleivät ilmoitetut tiedot ole ilmeisessä ristiriidassa tosiasiallisten olosuhteiden kanssa.

Kun sijaisapupäivän kesto on määrätty, sitä ja 1 momentin mukaan ilmoitettuja muiden maatalousyrityksessä työskentelevien tehtäväosuusprosentteja voidaan muuttaa kalenterivuoden aikana maatalousyrittäjän ilmoituksesta vain kuoleman, toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen tai muun erittäin painavan syyn johdosta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, jos 10 §:n 3 momentin mukaisen sijaisavun perusteena oleva ansionmenetykskorvaus on myönnetty pienempänä kuin 60 %:n työkyvyn alenuman tasoisena, sijaisapupäivän pituus on vastaava suhteellinen osa täydestä sijaisapupäivän pituudesta.

20 §

Lomituspalvelutehtävät

Vuosilomalomituksella huolehditaan maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista 18 §:ssä tarkoitetun maatalousyrityksen kokonaistyöajan rajoissa.

Sijaisapulomituksella huolehditaan maatalousyrityksen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista sijaisavulla olevan maatalousyrittäjän 19 §:n mukaan määrätyn sijaisapupäivän keston rajoissa.

Lisävapaalla voidaan huolehtia käytettävissä olevan tuntimäärän rajoissa niistä maatalousyrityksen kotieläinten hoitotoista, jotka lomitusajankohtana kuuluvat lisävapaata käyttävän maatalousyrittäjän tehtäviin. Maksullisella lomittaja-avulla voidaan huolehtia käytettävissä olevan tuntimäärän rajoissa maatalousyrityksen kotieläinten hoitotoista.

Maakunnan tarjoamassa lomituksessa 1—3 momentissa tarkoitettua lomituksen kestoa voidaan pidentää lomituksen aikana, jos pidentäminen on perusteltua eläinsuojelullisesta tai lomitajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä.

Sen estämättä, mitä 1—3 momentissa säädetään, tuotantotaukojen aikana voidaan huolehtia tuotantotaukojen aikana välttämättömistä tehtävistä 1—3 momentin mukaisten aikarajojen puitteissa. Kotieläinyksikkömäärä määräytyy ennen tuotantotaukoa olleiden kotieläinten määrän perusteella.

21 §

Valvontakäynnit ja varallaolo

Sen lisäksi, mitä 20 §:ssä säädetään, maakunnan tarjoamassa vuosilomalomituksessa maakunnan on tarjottava enintään yksi valvontakäynti tai sen sijaan enintään kymmenen tuntia kotieläintuotantoon kuuluvan automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa vuosilomapäivää kohden edellyttäen, että se on välttämätöntä maatalousyrityksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi. Maakunta voi tarjota lisäkäyntejä tai lisätunteja edellyttäen, että se on välttämätöntä maatalousyrityksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi.

Sen lisäksi, mitä 20 §:ssä säädetään, maakunnan tarjoamassa sijaisavussa maakunta voi tarjota valvontakäyntejä tai niiden sijaan kotieläintuotantoon kuuluvan automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa. Tällöin edellytetään, että valvontakäynti tai varallaolo on välttämätöntä maatalousyrityksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi ja että niitä vastaavat tehtävät kuuluvat sijaisapua saavan maatalousyrittäjän tehtäviin.

Itse hankitussa vuosilomalomituksessa on oikeus hankkia kalenterivuodessa enintään 31 valvontakäyntiä tai enintään 310 tuntia kotieläintuotantoon kuuluvan automaation valvonnan edellyttämää varallaoloa edellyttäen, että se on välttämätöntä maatalousyrityksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi.

Itse hankitussa sijaisavussa maatalousyrittäjä on oikeutettu hankkimaan kalenterivuodessa enintään 14 valvontakäyntiä tai enintään 140 tuntia varallaoloa edellyttäen, että se on välttämätöntä maatalousyrityksen kotieläinten hoidon turvaamiseksi.

22 §

Lomitustavan valinta

Maatalousyrityksen maatalousyrittäjien on ilmoitettava järjestämisvastuussa olevalle maakunnalle kirjallisesti vuosittain vuosilomahakemuksen yhteydessä, hankitaanko maatalousyrityksessä lomitus itse vai käytetäänkö maakunnan tarjoamia lomituspalveluja. Valinta on maatalousyrityskohtainen ja koskee vuosiloman lisäksi maatalousyritykseen tuotettavaa sijaisapua ja lisävipaata. Maksullista lomittaja-apua ei voi hankkia itse.

Jos maatalousyrityksestä ei ole haettu vuosilomaa tai lisävipaata, 1 momentin mukainen ilmoitus on tehtävä sijaisapuhakemuksen yhteydessä.

Jos 1 momentin mukaista ilmoitusta ei ole, maatalousyrityksessä on käytettävä itse hankittua lomitusta.

3 luku

Maakunnan tarjoama lomit

23 §

Maakunnan velvollisuus tarjota lomitusta

Maakunnan on tarjottava lomitusta tämän lain mukaisesti niille maatalousyrittäjille, jotka ovat 22 §:n mukaisesti ilmoittaneet käyttävänsä maakunnan tarjoamia lomituspalveluja. Maakunnan tarjotessa maksullista lomittaja-apua, se ei saa vaarantaa lisävapaan tarjoamista. Maakunnan on tarjottava sijaisapua siihen oikeutetulle maatalousyrittäjälle niin pian kuin mahdollista.

Maakunnan on tarjottava vuosiloma- ja sijaisapulomitusta vain siltä osin kuin lomitusta suunniteltaessa:

- 1) tehtävät voidaan tehdä siten, että ne eivät ole työaikalain (605/1996) mukaista yötyötä;
- 2) tehtävät vaativat vuorokaudessa enintään kaksi käyntiä maatalousyrityksessä;
- 3) tehtävät eivät ole normaaliin tuotantotapaan nähden poikkeuksellisia.

Maakunnan on tarjottava 21 §:n 1 momentin mukainen valvontakäynti vain siten, että suunniteltu käynti ei ole työaikalain mukaista yötyötä.

24 §

Vuosilomaan sisältyvien pyhäpäivien määrä

Maakunnan tarjoamaa lomitusta käytettäessä vuosilomaan saa sisältyä enintään kolme sunnuntaa tai juhlapäivää. Juhlapäivinä pidetään kirkollisia juhlapäiviä, itsenäisyyspäivää, jouluaattoja, juhannusaattoja, pääsiäislauantaita ja vapunpäivää.

25 §

Vuosiloman hakeminen maakunnan tarjoamassa lomituksessa

Maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävän maatalousyrityksen maatalousyrittäjien on tehtävä vuosilomaa koskeva hakemus maatalousyrityksittäin kirjallisesti maakunnan määräämän hakuajan kuluessa. Maakunnan on otettava tutkittavakseen myös määrääjän jälkeen saapunut hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi vuosiloman myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemus vuosilomaan liittyvästä valvontakäynnistä tai varallaolosta on tehtävä vuosilomahakemuksen yhteydessä.

Maatalousyrittäjien tulee tehdä vuosiloman ajankohdasta ehdotus maakunnalle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ehdotus voi olla suullinen.

26 §

Sijaisavun, lisävapaan ja maksullisen lomittaja-avun hakeminen maakunnan tarjoamassa lomituksessa

Maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän on tehtävä sijaisapua koskeva kirjallinen hakemus maakunnalle viipymättä sen jälkeen, kun maatalousyrittäjä on saanut tiedon sijaisavun perusteesta ja palvelun tarpeen alkamisajankohdasta. Sama koskee sijaisapuun mahdollisesti liittyvää valvontakäyntiä tai varallaoloa. Lisävapaata koskeva hakemus on tehtävä maakunnalle kirjallisesti vuosilomahakemuksen yhteydessä. Maksullista lomittaja-apua voi hakea maakunnalta suullisesti.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Maakunnan on otettava tutkittavakseen myös määräajan jälkeen saapunut lisävapaahakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä.

Maatalousyrittäjän tulee tehdä lisävapaan ajankohdasta ehdotus maakunnalle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ehdotus voi olla suullinen.

27 §

Vuosiloma-ajankohdan muuttaminen

Jos maatalousyrittäjän esittämä vuosiloman ajankohdat poikkeavat 24 §:ssä säädettyistä rajoituksista taikka jos maakunta ei voi osoittaa lomittajaa esitetyn ajaksi, maatalousyrittäjälle on varattava tilaisuus vuosiloma-ajankohdan muuttamiseen. Jos maatalousyrittäjä kieltäytyy pitämästä vuosilomaa 24 §:ssä säädettyjen rajoitusten mukaisesti taikka sellaisena aikana, jolloin maatalousyrittäjän voitaisiin osoittaa lomittaja, maatalousyrittäjän menettävät tältä osin vuosilomalomituksen.

28 §

Kieltäytyminen lomittajan vastaanottamisesta

Jos maatalousyrittäjä ilman pätevää syytä kieltäytyy ottamasta vastaan maakunnan osoittamaa lomittajaa, hän menettää tältä osin lomituspalvelun.

29 §

Sijaisapulomituksen keskeyttäminen

Maakunnan tarjoama sijaisapulomitus voidaan keskeyttää, jos myös muu kuin sijaisapua saava samassa maatalousyrittäjässä työskentelevä irrottautuu lomituksen avulla omaan tehtäväosuuteensa kuuluvista tehtävistä tai jos sijaisavun saaja toiminnallaan osoittaa, ettei hän ole 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla sijaisavun tarpeessa.

Lomittajan työturvallisuus ja työnjohto

Maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän on huolehdittava ennen lomituspalvelun alkamista ja lomituksen aikana, että maatalousyrityksen olosuhteet täyttävät lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetetut vaatimukset.

Maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän ja maakunnan tulee toimia yhteistyössä työturvallisuuden takaamiseksi lomitustyössä. Maakunnalla ei ole velvollisuutta tarjota lomituspalveluja, jos:

1) maatalousyrittäjä ei salli maakunnan edustajan lomituksen tarjoamiseen liittyviä käyntejä maatalousyrityksessä;

2) maatalousyrittäjä ei salli maakunnan edustajan, lomittajan työnantajan ja työnantajan edustajan työnjohtamiseen tai lomittajan työturvallisuuden tarkastamiseen liittyviä käyntejä maatalousyrityksessä;

3) maatalousyrityksen olosuhteet eivät täytä lomitustyön osalta työturvallisuudelle asetettuja vaatimuksia

4) maatalousyrityksessä on todettu eläintautilain (441/2013) mukaista vastustettavaa tai ilmoitettavaa eläintautia.

Maakunnan on annettava päätös kieltäytyessään tarjoamasta lomituspalveluja 2 momentissa tarkoitetulla perusteella.

Muut lomitusta edeltävät ja lomituksen aikaiset maatalousyrittäjän toimenpiteet

Maakunnan tarjoamia lomituspalveluja käyttävän maatalousyrittäjän tulee 30 §:ssä säädetyn lisäksi:

1) ennen lomituksen alkamista tarvittaessa opastaa lomittajaa lomitukseen kuuluvien tehtävien suorittamisessa sekä antaa hänelle ohjeet 20 §:n mukaisiin lomituspalvelutehtäviin liittyvistä ja 21 §:n mukaisiin varallaoloon ja valvontaan liittyvistä erityiskysymyksistä;

2) hankkia maatalousyrityksen tavanomaisen kulutuksen edellyttämät kulutustarvikkeet lomituksen ajaksi; sekä

3) ilmoittaa lomittajalle, mistä tämä voi tavoittaa hänet tai hänen edustajansa lomituksen aikana.

Lomittajien maatalousyrityskohtainen perehdytys

Maakunnan tarjoamassa lomituksessa maakunnan on huolehdittava yhteistyössä maatalousyrittäjän kanssa siitä, että maatalousyritykseen vuosiloma- tai sijaisapulomitukseen osoitetut lomittajat saavat tilalla maatalousyrityskohtaista perehdytystä 20 §:ssä tarkoitettuihin vuosiloma- ja sijaisapulomituksella huolehdittaviin tehtäviin.

4 luku

Maatalousyrittäjän itse hankkima lomitusta

33 §

Vuosiloman hakeminen itse hankitussa lomituksessa

Itse hankittua lomitusta käyttävän maatalousyrityksen maatalousyrittäjien on tehtävä vuosilomaa koskeva hakemus maatalousyrityksittäin kirjallisesti maakunnan määräämän hakuajan kuluessa ja ennen vuosilomaan kuuluvien töiden aloittamista. Maakunnan on otettava tutkittavakseen myös asettamansa hakuajan jälkeen saapunut hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä vuosilomalomitukseen kuuluvia töitä ole vielä aloitettu.

Hakemus vuosilomaan liittyvästä valvontakäynnistä tai varallaolosta on tehtävä vuosilomahakemuksen yhteydessä.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi vuosiloman myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

34 §

Sijaisavun ja lisävapaan hakeminen itse hankitussa lomituksessa

Maatalousyrittäjän, joka hankkii itse lomituksensa, on tehtävä sijaisapua koskeva kirjallinen hakemus maakunnalle ennen sijaisapuun kuuluvien töiden aloittamista. Hakemus sijaisapuun liittyvästä valvontakäynnistä tai varallaolosta on tehtävä sijaisapuhakemuksen yhteydessä. Lisävapaata koskeva hakemus on tehtävä maakunnalle kirjallisesti vuosilomahakemuksen yhteydessä ja ennen lisävapaaseen kuuluvien töiden aloittamista.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

Maakunnan on otettava tutkittavakseen myös määrääjän jälkeen saapunut lisävapaa-hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä lisävapaalomitukseen kuuluvia töitä ole vielä aloitettu.

35 §

Itse hankitut lomittajat

Itse hankitusta lomituksesta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata vain, jos palvelut on hankittu ennakkoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta. Hankintaan ei sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016).

Kustannuksia ei korvata, jos:

1) maatalousyrittäjä tai hänen perheenjäsenensä taikka maatalousyrityksen toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä on suoraan tai välillisesti tuottanut palvelut; tai

2) lomittajana on toiminut maatalousyrittäjä, hänen perheenjäsenensä, maatalousyrityksen toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuksi maatalousyrittäjän toiseksi yrittäjäksi katsotaan henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus maatalousyrittäjään. Edellä 2 momentissa tarkoitetuksi perheenjäseneksi katsotaan maatalousyrittäjän tai maatalousyrittäjän toisen yrittäjän puoliso sekä henkilö, joka elää maatalousyrittäjän tai maatalousyrittäjän toisen yrittäjän taloudessa ja on hänelle tai hänen puolisolleen sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa.

36 §

Korvaus itse hankitusta lomituksesta

Itse hankitusta lomituksesta maksetaan korvausta palvelun tuottajalle.

Korvausta maksetaan vain siltä osin kuin lomittaja on huolehtinut 20 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä tai 21 §:ssä tarkoitettuista valvontakäynnistä tai varallaolosta. Korvausta ei makseta varallaolon aiheuttamasta käynnistä.

Korvauksena maksetaan maatalousyrittäjän ja lomituspalvelujen tuottajan sopima tuntihinta ja valvontakäynnissä käyntihinta, kuitenkin enintään seuraavasti:

- a) 18 §:n mukaisesta vuosilomalomituksesta enintään 30 euroa tunnilta,
- b) 19 §:n mukaisesta sijaisapulomituksesta enintään 24,25 euroa tunnilta, kuitenkin enintään 27,12 euroa tunnilta sairausvakuutuslaissa tarkoitettuna äitiysrahakauden ajalta, jos sijaisavun perusteena on raskaus ja synnytys ja sijaisapua käyttänyt maatalousyrittäjä on antanut luvan isomman korvauksen maksamiseen,
- c) 7 §:n mukaisesta lisävapaalomituksesta enintään 18 euroa tunnilta,
- d) 21 §:n mukaisesta vuosilomaan tai sijaisapuun liittyvästä varallaolosta enintään 3,50 euroa tunnilta,
- e) 21 §:n mukaisesta vuosilomaan tai sijaisapuun liittyvästä valvontakäynnistä enintään 10 euroa käynniltä.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu hinta voi muodostua ainoastaan ennakkooperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettuun työkorvaukseen. Korvausta ei makseta arvonnalisäveron osuuteen.

37 §

Itse hankitusta lomituksesta maksettavan korvauksen hakeminen ja maksaminen

Maatalousyrittäjän, vuosilomassa maatalousyrittäjän maatalousyrittäjien yhdessä, on haettava itse hankitusta lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti maakunnalta lomitusaikankohdalla seuraavien kahden kalenterikuukauden kuluessa. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

- 1) lomitettut päivät sekä kunakin päivänä lomitettu tuntimäärä, valvontakäynti ja varallaolon tuntimäärä;
- 2) onko kyseessä vuosiloma, sijaisapu vai lisävapaa;
- 3) palvelujen tuottaja;
- 4) lomittajan hoitamat tehtävät;
- 5) lomituksesta ja varallaolosta sovittu tuntihinta tai valvontakäynnistä sovittu käyntihinta;
- 6) lomittajan nimi;

- 7) kotieläinyksikkömäärä lomitusajankohtana;
 - 8) maatalousyrittäjän, vuosilomassa maatalousyrityksen maatalousyrittäjien, vahvistus siitä, että 35 §:ssä säädetty kustannusten korvaamisen edellytykset täyttyvät;
 - 9) muut korvauksen maksamiseksi tarvittavat tiedot.
- Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta.
- Maakunnan on maksettava korvaus palvelujen tuottajan ilmoittamalle Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevassa pankissa olevalle tilille.

5 luku

Palveluista perittävät maksut ja korvaukset

38 §

Sijaisapumaksu

Maakunnan tarjoamasta sijaisavusta peritään palvelun saajalta 5,75 euroa tunnilta. Kuitenkin, jos sijaisavun perusteena on raskaus ja synnytys, sijaisavusta peritään sairausvakuutuslaissa tarkoitetun äitiysrahakauden ajalta 2,88 euroa tunnilta.

39 §

Lisävapaasta perittävä maksu

Maakunnan tarjoamasta lisävapaasta peritään palvelun saajalta markkinahintainen tuntimaksu vähennettynä 23 eurolla tunnilta. Tuntimaksu on kuitenkin markkinahintainen tuntimaksu vähennettynä 27 euroa tunnilta silloin, jos lisävapaata käytetään maatalousyrityksessä vuosiloma- tai sijaisapulomitusta tekevän lomittajan työpäivää täydentävinä tunteina, ei kuitenkaan ylityötunteina. Tuntimaksun pitää kuitenkin olla vähintään 8,75 euroa tunnilta.

40 §

Maksullisesta lomittaja-avusta perittävä maksu

Maksullisesta lomittaja-avusta peritään palvelun saajalta markkinaperusteinen hinta.

41 §

Valvontakäynneistä ja varallaolosta perittävät maksut

Maakunnan tarjoamasta valvontakäynnistä peritään palvelun saajalta, vuosilomassa maatalousyrityksen maatalousyrittäjiltä, markkinaperusteinen hinta. Siltä osin kuin maakunnalla on 21 §:n mukainen velvollisuus tarjota valvontakäynti, peritään käyntikerralta 23 euroa.

Maakunnan tarjoamasta varallaolosta peritään palvelun saajalta, vuosilomassa maatalousyrityksen maatalousyrittäjiltä, markkinaperusteinen hinta. Siltä osin kuin maakunnalla on 21 §:n

mukaan velvollisuus tarjota varallaoloa peritään varallaolosta 1,50 euroa tunnilta. Jos varallaolo aiheuttaa käynnin maatalousyrityksessä, käynnistä peritään markkinaperusteinen hinta. Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla käynnillä voidaan huolehtia vain tehtävistä, jotka ovat käyntihetkellä eläinsuojelullisista syistä välttämättömiä. Jos lomittajan on eläinsuojelullisista syistä työskenneltävä maatalousyrityksessä pidempään kuin tunnin, palvelun saajalta, vuosilomassa maatalousyrityksen maatalousyrittäjiltä, peritään yhden tunnin ylittävältä ajalta markkinaperusteinen hinta.

42 §

Maksun määrittävä aika

Maakunnan tarjoamassa lomituksessa sijaisapumaksu peritään 19 §:n mukaan määrätyltä ajalta ja lisävapaamaksu ja maksullisen lomittaja-avun maksu peritään sovitulta ajalta. Kuitenkin, jos lomittajan on eläinsuojelullisesta tai lomittajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä työskenneltävä maatalousyrityksessä 20 §:n 1—3 momentissa tarkoitettua pidempään, ylittävältä ajalta peritään myös vuosilomalomituksessa markkinaperusteinen hinta.

43 §

Perusteettomasti annetun palvelun korvaaminen ja perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen

Jos vuosilomaa, sijaisapua tai lisävapaata on annettu perusteettomasti tai itse hankitusta lomituksesta on maksettu korvausta perusteettomasti, palvelun saajan on korvattava maakunnalle siitä aiheutuneet kustannukset. Maakunnan tarjoamassa lomituksessa maakunnalle aiheutuneena kustannuksena pidetään markkinaperusteisesti määrättyä hintaa vähennettynä palvelun saajalta palvelusta perityllä maksulla.

Jos 51 §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös raukeaa, palvelun saajan on korvattava päätöksen nojalla annetuista lomituspalveluista maakunnalle aiheutuneet kustannukset 1 momentissa säädetyin perustein.

Takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteeton etu ole aiheutunut palvelun saajan taikka hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Takaisinperinnästä voidaan luopua myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Takaisinperintä on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa taikka jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitussjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomituspalvelun antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

44 §

Vastuu maksuista ja korvauksista

Maatalousyrityksen jokainen yrittäjä on vastuussa sekä maatalousyritykseen myönnetystä vuosilomasta aiheutuneista maksuista ja takaisinperinnöistä että samassa maatalousyrityksessä lomituspalveluja saaneen henkilön tämän lain mukaisista maksuista ja takaisinperinnöistä niin kuin omasta velastaan. Tässä tarkoitettua vastuuta ei kuitenkaan ole sellaisella yrittäjällä, joka ei harjoita yrittäjätoimintaa omistus- tai vuokraoikeuden perusteella hallitsemassaan yrityksessä. Yhtymänä, avoimena yhtiönä, kommandiittiyhtiönä, osakeyhtiönä tai osuuskuntana toimiva maatalousyritys vastaa osakkaittensa maksuista ja korvauksista niin kuin omasta velastaan.

45 §

Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Jos sijaisavusta, lisävapaasta, maksullisesta lomittaja-avusta, valvontakäynneistä ja varallaolosta tai vuosilomasta 42 §:n mukaan määrättyä maksua ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyn perusteella. Jos 43 §:ssä tarkoitettua takaisinperittävää määrää ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn perusteella. Viivästyskorkon perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua maksu- tai takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu maksu ja takaisinperittävä määrä viivästyskorkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

6 luku

Hallinto

46 §

Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta

Lomitustoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Lomitustoiminnan järjestämisen, tuottamisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden valvonta ja valvontaan liittyvä ohjaus kuuluvat Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

47 §

Järjestämisvastuu

Lomituspalvelujen järjestämisvastuu on maakuntalaissa (xx/201x) tarkoitetuilla maakunnilla.

Lomituksen järjestämisvastuu on sillä maakunnalla, jossa maatalousyritys pääasiallisesti sijaitsee. Järjestämisvastuussa oleva maakunta voi sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle maakuntalain 7 §:n mukaisesti.

Järjestämisvastuulla tarkoitetaan maakuntalain 7 §:n mukaista vastuuta lakisääteisten tehtävien järjestämisestä.

Maakunnan, joka maakuntalain 7 §:n 3 momentin mukaan on vastuussa rahoituksesta, on järjestettävä lomituspalvelut kustannustehokkaasti.

48 §

Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta

Edellä 47 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuussa olevan maakunnan tulee tuottaa lomituspalvelut maakuntalain 8 ja 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Maakunta voi tuottaa palvelut itse, hankkimalla palvelut muilta palvelujen tuottajilta, tai yhteistoiminnassa toisten maakuntien kanssa siten kuin maakuntalain 8 luvussa säädetään. Lisäksi maakunnat voivat tuottaa lomituspalveluja yhteistoiminnassa.

Lomituspalvelujen tuottaminen käsittää sekä yksilöön kohdistuvan päätösvallan käyttämisen siihen liittyvine hallintotehtävineen että lomituspalvelujen tarjoamisen.

49 §

Yhtiöittäminen

Maakunnan tarjotessa harkinnanvaraisia lomituspalveluja kilpailutilanteessa markkinoilla se voi yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä hoitaa tehtävää omana toimintanaan edellyttäen, että se maakuntalain 120 §:n mukaisesti hinnoittelee tällaisen toimintansa markkinaperusteisesti sekä eriyttää tällaista toimintaa koskevan kirjanpidon.

50 §

Toimivallan siirtäminen

Maakuntavaltuuston on yksilöön kohdistuvissa lomitusasioissa siirrettävä toimivalta viranhaltijalle maakuntalain 79 §:n 3 momentin mukaisesti.

51 §

Ehdollinen päätös oikeudesta lomituspalveluihin

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada ehdollinen päätös sijaisavusta, jos hän täyttää sijaisavun saamisen edellytykset muutoin, mutta ei ole vielä saanut päätöstä vireillä olevaan hakemukseensa, joka koskee 12 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 13 tai 14 §:ssä tarkoitettua etuutta. Maakunnan on tarjottava sijaisapua ehdollisen päätöksen perusteella.

Ehdollinen päätös sitoo maakuntaa, jos päätöksen saaja on antanut oikeat tiedot ja jos hän toimittaa maakunnalle etuuden myöntämistä tarkoittavan päätöksen maakunnan asettamassa määräajassa. Ehdollinen päätös raukeaa, jos päätöksen saaja ei ole toiminut edellä mainitulla tavalla.

Ehdolliseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

52 §

Päätöksen tiedoksianto asianosaiselle

Päätös annetaan tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

53 §

Maakuntien rahoitus

Maakunnan järjestämän tämän lain mukaisen lomituspalvelun rahoitus määräytyy maakuntien rahoituslain (/20) perusteella. Lisäksi lomituspalveluista on perittävä maksuja ja korvauksia siten kuin tässä laissa säädetään.

7 luku

Muutoksenhaku

54 §

Muutoksenhaku

Lomituspalveluja koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

8 luku

Erinäiset säännökset

55 §

Ilmoitusvelvollisuus

Maatalousyrittäjän on ilmoitettava maakunnalle itseään ja maatalousyrittystään koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen myöntämiseen ja tarjoamiseen hänelle taikka hänen itse hankkimastaan lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Lomituspalvelujen tuottajan on ilmoitettava maakunnalle lomituspalveluja, lomittajaa ja elinkeinotoimintaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa itse hankitusta lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentin perusteella annettavista tiedoista.

56 §

Oikeus saada tietoja

Maakunnalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toimeenpanossa välttämättömiä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetuilta viranomaisilta.

57 §

Tietojen salassapito

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava valtiontuen suuntaviivojen perusteella.

58 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, tarjoamiseen ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä kymmenen kalenterivuotta lomituspalvelun myöntämisestä, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäväksi.

59 §

Lomituspalveluista annettavat tiedot

Kunkin maakunnan tulee antaa sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä tarvittavat tiedot lomituspalvelujen saatavuudesta ja rahoituksen riittävydestä.

Maakunta vastaa siitä, että yksittäiset tuet on julkaistu siten kuin valtiontuen suuntaviivoissa edellytetään.

60 §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Edellä 36 §:n 3 momentissa, 38, 39 ja 41 §:ssä mainitut rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella.

Edellä 1 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 2017 palkkakertoimen tasoa.

61 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki**turkistuottajan lomituspalveluista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen

Turkistuottajan lomituspalvelujen tarkoituksena on tukea turkistuottajan työssä jaksamista ja työurien pidentymistä.

Tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus).

Tätä lakia ei sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa.

2 §

Lomituspalvelut

Tässä laissa säädetään turkistuottajan lomituspalveluista, joita ovat vuosiloma ja lisävapaa.

Turkistuottajan itselleen hankkimasta lomituspalvelusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa siten kuin tässä laissa säädetään.

3 §

Turkistila

Tässä laissa tarkoitetaan turkistilalla turkiseläintuotantoa, jota harjoitetaan Suomessa itsenäisessä taloudellisessa yksikössä. Lisäksi edellytetään, että

- a) turkistilan turkiseläintuotanto käsittää vähintään kuusi eläinyksikköä;
- b) turkistila on maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu pk-yritys;
- c) turkistila ei ole maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys;

d) turkistilalle ei ole annettu perintämääräystä tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan komission päätöksen perusteella tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Kaikkien 1 momentissa mainittujen edellytysten tulee täytyä myös lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

4 §

Turkistuottaja

Tässä laissa pidetään turkistuottajana turkiseläintuotantoa elinkeinotoimintanaan harjoittavaa luonnollista henkilöä sekä hänen puolisoaan.

Tässä laissa turkistuottajana pidetään myös turkiseläintuotantoa harjoittavan osakeyhtiön toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, joka omistaa yksin yli 20 %:a osakeyhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 20 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Jos turkiseläintuotantoa harjoitetaan avoimessa yhtiössä tai muussa yhteisössä tai yhtymässä, turkistuottajana pidetään luonnollista henkilöä, joka toimii avoimen yhtiön yhtiömiehenä tai muussa yhteisössä tai yhtymässä sellaisena osakkaana tai yhtiömiehenä, joka on henkilökoh-
taisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, edellytetään, että

1) turkistuottajan 8 §:ssä tarkoitetun vuosilomapäivän keston on oltava vähintään kolme tuntia;

2) turkistuottaja ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista tois-
taiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea, vanhuuseläkettä tai työuraeläkettä;

Kaikkien 1—3 momentissa mainittujen edellytysten tulee täytyä myös lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

5 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) turkiseläintuotannolla maatilatalouden tuloverolain (543/1967) tai elinkeinotulon verotamisesta annetun lain (360/1968) mukaan verotettavaa turkiseläintuotantoa;

2) puolisoalla aviopuolisoa ja yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa henkilöä;

3) eläinyksiköllä 30 siitoskettua tai siitostarkoituksessa pidettävää suomensuhea taikka 60 siitosminkkiä tai siitostarkoituksessa pidettävää hilleriä.

2 luku

Lomituspalvelut

6 §

Vuosiloma ja lisävapaa

Maakunta voi myöntää turkistuottajalle kalenterivuodessa vuosilomaa enintään 18 kalenteripäivää.

Maakunta voi myöntää turkistuottajalle kalenterivuodessa lisävapaa enintään 120 tuntia.

Lisävapaa ja vuosilomaa saa käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuoden aikana.

7 §

Turkistilan kokonaistyöaika

Turkistilan kokonaistyöaika määräytyy turkistilalla lomitusajankohtana olevan eläinyksikkömäärän mukaan seuraavasti: Ensimmäiset kymmenen eläinyksikköä kerryttävät turkistilan kokonaistuntimäärää 45 minuutilla kutakin täyttä eläinyksikköä kohden ja seuraavat 30 minuutilla kutakin täyttä eläinyksikköä kohden.

Turkistilan kokonaistyöaika voi kuitenkin olla enintään 18 tuntia.

8 §

Vuosilomapäivän kesto

Lomituspalveluhakemuksella on ilmoitettava kunkin turkistilalla työskentelevän keskimääräinen prosenttiosuus turkistilan turkiseläinten välttämättömistä hoitotoista. Turkistilan turkiseläinten välttämättömillä hoitotoilla tarkoitetaan sellaisia hoitotoita, jotka ovat välttämättömiä päivittäin tai viikoittain.

Turkistuottajan vuosilomapäivän kesto on 1 momentin mukaan ilmoitettu turkistuottajan prosenttiosuus turkistilan 7 §:n mukaan määräytyvästä kokonaistyöajasta, kuitenkin enintään yhdeksän tuntia. Maakunnan on käytettävä vuosilomapäivän kestoja määrättäessä 1 momentin mukaan ilmoitettua prosenttiosuutta, jolleivät ilmoitetut tiedot ole ilmeisessä ristiriidassa tosiasiallisten olosuhteiden kanssa.

Kun vuosilomapäivän kesto on määrätty, sitä ja 1 momentin mukaan ilmoitettuja muiden turkistilalla työskentelevien tehtäväosuusprosentteja voidaan muuttaa kalenterivuoden aikana turkistuottajan ilmoituksesta vain kuoleman, toistaiseksi myönnetylle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen tai muun erittäin painavan syyn johdosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä turkistilan turkiseläinten hoitotoihin ja välttämättömiin hoitotoihin hyväksyttävistä tehtävistä.

9 §

Lomituspalvelutehtävät

Vuosilomalomituksella voidaan huolehtia turkistilan turkiseläinten välttämättömistä hoitotoista vuosilomalla olevan turkistuottajan 8 §:n mukaan määrätyn vuosilomapäivän keston rajoissa.

Lisävapaalla voidaan huolehtia käytettävissä olevan tuntimäärän rajoissa niistä turkis-tilan turkiseläinten hoitotoista, jotka lomitusajankohtana kuuluvat lisävapaata käyttävän turkistuottajan tehtäviin.

10 §

Lomituspalvelujen hakeminen

Vuosilomaa koskeva hakemus on tehtävä turkistiloittain kirjallisesti maakunnan määräämän hakuajan kuluessa ja ennen vuosilomaan kuuluvien töiden aloittamista. Lisävapaata koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti vuosilomahakemuksen yhteydessä ja ennen lisävapaaseen kuuluvien töiden aloittamista. Maakunnan on otettava tutkittavakseen myös määrääjän jälkeen saapunut hakemus, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä eikä haettuihin lomituspalveluihin kuuluvia töitä ole vielä aloitettu.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi lomituspalvelujen myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

3 luku

Lomituksesta maksettava korvaus

11 §

Edellytykset kustannusten korvaamiseen

Turkistuottajan lomituksesta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata vain, jos palvelut on hankittu ennakkoperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta. Hankintaan ei sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016).

Kustannuksia ei korvata, jos:

- 1) turkistuottaja tai hänen perheenjäsenensä taikka turkistilan toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä on suoraan tai välillisesti tuottanut palvelut; tai
- 2) lomittajana on toiminut turkistuottaja, hänen perheenjäsenensä, turkistilan toinen yrittäjä tai hänen perheenjäsenensä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuksi turkistilan toiseksi yrittäjäksi katsotaan henkilö, jolla on omistus- tai hallintaoikeus turkistilaan. Edellä 2 momentissa tarkoitetuksi perheenjäseneksi katsotaan turkistuottajan tai turkistilan toisen yrittäjän puoliso sekä henkilö, joka elää turkistuottajan tai turkistilan toisen yrittäjän taloudessa ja on hänelle tai hänen puolisolleen sukua suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa.

12 §

Korvaus

Lomituksesta maksetaan korvausta palvelun tuottajalle. Korvausta maksetaan vain siltä osin kuin lomittaja on huolehtinut 9 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä.

Korvauksena maksetaan turkistuottajan ja lomituspalvelujen tuottajan sopima tuntihinta, kuitenkin vuosilomalomituksessa enintään 25,47 euroa tunnilta ja lisävapaalomituksessa enintään 18,90 euroa tunnilta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu hinta voi muodostua ainoastaan ennakoperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettusta työkorvauksesta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

13 §

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Turkistuottajan on haettava lomituksesta maksettavaa korvausta kirjallisesti maakunnalta lomitussajankohtaa seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

- 1) lomitettut päivät ja kunakin päivänä lomitettu tuntimäärä;
- 2) onko kyseessä vuosiloma- vai lisävapaalomitus;
- 3) palvelujen tuottaja;
- 4) lomittajan hoitamat tehtävät;
- 5) lomituksesta sovittu tuntihinta;
- 6) eläinmäärä lomitussajankohtana;
- 7) lomittajan nimi;
- 8) turkistuottajan vahvistus siitä, että 11 §:ssä säädetyt kustannusten korvaamisen edellytykset täyttyvät;
- 9) muut korvauksen maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettujen tietojen oikeellisuudesta.

Maakunnan on maksettava korvaus palvelujen tuottajan ilmoittamalle Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevassa pankissa olevalle tilille.

14 §

Perusteettomasti maksetun korvauksen palauttaminen

Jos lomituksesta on maksettu korvausta perusteettomasti, palvelun saajan on korvattava maakunnalle siitä aiheutuneet kustannukset.

Takaisinperinnästä voidaan luopua osittain tai kokonaan, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteeton etu ole aiheutunut palvelun saajan taikka hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Takaisinperinnästä voidaan luopua myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Takaisinperintä on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty, ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman lomituspäalvelun antamisesta tai perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

15 §

Vastuu perusteettomasti maksetusta korvauksesta

Turkistilan jokainen yrittäjä on vastuussa samalla turkistilalla lomituspäalveluja saaneen henkilön perusteettomasti maksetun korvauksen palauttamisesta niin kuin omasta velastaan. Tässä tarkoitettua vastuuta ei kuitenkaan ole sellaisella yrittäjällä, joka ei harjoita yrittäjätoimintaa omistus- tai vuokraoikeuden perusteella hallitsemassaan yrityksessä. Yhtymänä, avoimena yhtiönä, kommandiittiyhtiönä, osakeyhtiönä tai osuuskuntana toimiva turkistila vastaa osakkaistensa maksuista ja korvauksista niin kuin omasta velastaan.

16 §

Viivästyskorko ja maksuvelvoitteen täytäntöönpano

Jos 14 §:ssä tarkoitettua takaisinperittävää määrää ei ole maksettu viimeistään eräpäivänä, saadaan viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyin perustein. Viivästyskorkon perusteena oleva eräpäivä voi olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu takaisinperittävää määrää viivästyskorkoineen on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

4 luku

Hallintoa koskevat säännökset

17 §

Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta

Lomitustoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Lomitustoiminnan järjestämisen, tuottamisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden valvonta ja valvontaan liittyvä ohjaus kuuluvat Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

18 §

Järjestämisvastuu

Lomituksen järjestämisvastuu on maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annetussa laissa (xx/20xx) tarkoitetulla Pohjanmaan maakunnalla.

Järjestämisvastuulla tarkoitetaan maakuntalain 7 §:n mukaista vastuuta lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. Järjestämisvastuussa oleva maakunta voi sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle maakunnalle maakuntalain (xx/201x) 7 §:n mukaisesti.

Maakunnan, joka maakuntalain 7 §:n 3 momentin mukaan on vastuussa rahoituksesta, on järjestettävä lomituspalvelut kustannustehokkaasti.

19 §

Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta

Edellä 18 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuussa olevan maakunnan tulee tuottaa lomituspalvelut maakuntalain 8 ja 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Lomituspalvelujen tuottaminen käsittää yksilöön kohdistuvan päätösvallan käyttämisen siihen liittyvine hallintotehtävineen.

Maakunta voi tuottaa palvelut itse, hankkimalla palvelut muilta palvelujen tuottajilta, tai yhteistoiminnassa toisten maakuntien kanssa siten kuin maakuntalain 8 luvussa säädetään. Lisäksi maakunnat voivat tuottaa lomituspalveluja yhteistoiminnassa.

20 §

Toimivallan siirtäminen

Maakuntavaltuuston on yksilöön kohdistuvissa lomitusasioissa siirrettävä toimivalta viranhaltijalle maakuntalain 79 §:n 3 momentin mukaisesti.

21 §

Päätöksen tiedoksianto asianosaiselle

Päätös annetaan tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

22 §

Valtion korvaus lomituskustannuksiin

Valtion varoista maksetaan Pohjanmaan maakunnalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa sen maksamat 12 §:n mukaiset korvaukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö maksaa Pohjanmaan maakunnalle 1 momentissa tarkoitetun korvauksen vuosittain ennakoina kahtena yhtä suurena eränä tammi- ja heinäkuussa siten, että ennakko on maakunnan käytettävissä kuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä. Sosiaali-

ja terveysministeriö voi erityisestä syystä maksaa ennakkoa edellä säädetystä poiketen, jos maakunnan valmius maksaa tässä laissa tarkoitettut korvaukset muutoin vaarantuisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa viimeistään kunkin vuoden kesäkuun 25 päivänä valtion korvauksen lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Tätä varten maakunnan on toimitettava ministeriölle selvitys edellisen vuoden kustannuksista viimeistään vahvistamista edeltävän kuukauden 20 päivänä.

Jos maakunnalle 2 momentin mukaisesti kalenterivuoden aikana maksetut ennakot ylittävät saman vuoden valtion korvauksen lopullisen määrän, maakunnan on palautettava liikaa saamansa määrä valtiolle kunkin vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

23 §

Valtion korvaus hallintokustannuksiin

Valtion varoista suoritetaan Pohjanmaan maakunnalle korvaus tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta maakunnalle aiheutuviin hallintokustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun korvauksen enimmäismäärän ja suorittaa korvauksen ennakon maakunnalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa viimeistään kunkin vuoden kesäkuun 25 päivänä valtion korvauksen lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Tätä varten maakunnan on toimitettava ministeriölle selvitys edellisen vuoden kustannuksista viimeistään vahvistamista edeltävän kuukauden 20 päivänä.

Jos maakunnalle 2 momentin mukaisesti kalenterivuoden aikana maksetut ennakot ylittävät saman vuoden valtion korvauksen lopullisen määrän, maakunnan on palautettava liikaa saamansa määrä valtiolle kunkin vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

24 §

Maakunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Maakunnan on palautettava valtion varoista perusteetta saamansa korvaus valtiolle.

Palautettavasta määrästä peritään korkolain 4 §:n 1 momentin mukainen korko sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana valtion korvausta on maksettu perusteetta.

Perusteetta maksettu valtion korvaus voidaan jättää perimättä takaisin osittain tai kokonaan, jos sen määrä on vähäinen tai jos takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että palautettava määrä vähennetään myöhemmin seuraavan valtion korvauksen yhteydessä.

5 luku

Muutoksenhaku

25 §

Muutoksenhaku

Lomituspalveluja koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

6 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Ilmoitusvelvollisuus

Turkistuottajan on ilmoitettava maakunnalle itseään ja turkistilaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa lomituspalvelujen myöntämiseen hänelle taikka hänen itse hankkimastaan lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Lomituspalvelujen tuottajan on ilmoitettava maakunnalle lomituspalveluja, lomittajaa ja elinkeinotoimintaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa itse hankitusta lomituksesta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentin perusteella annettavista tiedoista.

27 §

Oikeus saada tietoja

Maakunnalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toimeenpanossa välttämättömiä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta viranomaisilta.

28 §

Tietojen salassapito

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella.

29 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäviksi.

30 §

Lomituspalveluista annettavat tiedot

Maakunta vastaa siitä, että yksittäiset tuet on julkaistu siten kuin maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa edellytetään.

31 §

Rahamäärien tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa mainitut rahamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Tässä laissa mainitut rahamäärät vastaavat vuoden 2017 palkkakertoimen tasoa.

7 luku

Voimaantulosäännös

32 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

3.

Laki**poronhoitajan sijaisavusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja Euroopan unionin lainsäädännön huomioon ottaminen

Poronhoitajan sijaisavun tarkoituksena on tukea poronhoitajien työssä jaksamista ja työurien pidentymistä.

Tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan lisäksi tiettyjen maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 702/2014 (maatalousalan ryhmäpoikkeusasetus).

2 §

Lomituspalvelut

Poronhoitajan itselleen hankkimasta sijaisavusta aiheutuneita kustannuksia korvataan valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa siten kuin tässä laissa säädetään.

3 §

Poronhoitaja

Tätä lakia sovelletaan poronhoitajaan, joka omistaa vähintään 50 poronhoitolain (848/1990) 5 §:ssä tarkoitettua lukuporoa yksin tai yhdessä hänelle sukua suoraan alenevassa polvessa olevan alle 18-vuotiaan henkilön kanssa, joka elää vakinaisesti hänen taloudessaan.

Porojen omistusoikeus ja määrä perustuvat sijaisavun ajankohtana käytettävissä olevaan viimeksi vahvistettuun poronhoitolain 30 §:ssä tarkoitettuun poroluetteloon. Poroluettelon vahvistamisen jälkeen tapahtuneet muutokset otetaan huomioon vain, jos paliskunnan hallitus on ennen sijaisavun suorittamisajankohtaa vahvistanut muutoksen.

Lisäksi edellytetään, että

a) poronhoitajan harjoittama poronhoito täyttää maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittaman pk-yrityksen määritelmän;

b) poronhoitajan harjoittama poronhoito ei täytä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamaa vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmää;

c) poronhoitajan harjoittamaan poronhoitoon liittyen ei ole annettu perintämääräystä tuen sääntöjenvastaisuutta ja sisämarkkinoille soveltumattomuutta koskevan komission päätöksen perusteella tai, jos perintämääräys on annettu, siinä tarkoitettu saatava on maksettu.

Kaikkien 1 momentissa mainittujen edellytysten tulee täyttyä myös lomituspalvelujen käyttämisajankohtana

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) perheenjäsenellä puolisoa ja alle 18-vuotiasta henkilöä, joka elää vakinaisesti poronhoitajan taloudessa ja on poronhoitajalle tai tämän puolisolle sukua suoraan alenevassa polvessa;

2) puolisollla aviopuolisoa ja yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa asuvaa henkilöä.

2 luku

Sijaisapu

5 §

Sijaisavun saamisen edellytykset

Poronhoitaja voi saada tässä laissa tarkoitettua sijaisapua, jos sijaisavun tarve johtuu poronhoitajan sairauden tai tapaturman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Sijaisavun saamisen edellytykset eivät täyty, jos poronhoitaja saa sijaisavun suorittamisajankohtana työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä, täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea, vanhuuseläkettä tai työuraeläkettä.

6 §

Sijaisavun vuosittainen enimmäiskesto

Maakunta voi myöntää poronhoitajalle kalenterivuodessa sijaisapua enintään 170 tuntia.

Sijaisaputunteja saa käyttää enintään 90 päivänä kalenterivuoden aikana.

7 §

Sijaisavun hakeminen

Poronhoitajan on haettava sijaisapua kirjallisesti maakunnalta ennen sijaisapuun kuuluvien töiden aloittamista. Sijaisapua on haettava erikseen jokaisen sijaisavun tarpeen alkaessa tai samaan tarpeeseen liittyvän sijaisavun jatkuessa keskeytyksen jälkeen.

Erillistä hakemusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos:

- 1) poronhoitaja on jo aiemmin toimittanut maakunnalle 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun todistuksen, josta ilmenee hänen työkyvyttömyytensä kyseessä olevan sijaisavun alkaessa; tai
- 2) poronhoitaja ei ole vielä toimittanut maakunnalle edelliseen sijaisapuhakemukseensa liittyvää 11 §:n mukaista korvaushakemusta.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi sijaisavun myöntämiseksi tarvittavat tiedot.

3 luku

Sijaisavusta maksettava korvaus

8 §

Sijaisavusta maksettava korvaus

Sijaisavusta maksetaan korvausta palvelun tuottajalle.

Korvauksena maksetaan poronhoitajan ja palvelun tuottajan sopima tuntihinta, kuitenkin enintään 17,32 euroa tunnilta. Euromäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkakertoimella. Tässä laissa mainittu euromäärä vastaa vuoden 2017 palkkakertoimen tasoa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu hinta voi muodostua ainoastaan ennakkooperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettusta työkorvauksesta. Korvausta ei makseta arvonlisäveron osuuteen.

9 §

Korvauksen perusteena olevat työt

Kustannuksia voidaan korvata vain, jos ne ovat johtuneet sellaisten sijaisavun suorittamisajankohtana välttämättömien poronhoitotöiden hoitamisesta, jotka poronhoitaja olisi itse tehnyt omaan, perheenjäsenensä tai paliskunnan lukuun, jollei olisi ollut työkyvytön.

Kustannuksia ei korvata, jos:

- 1) poronhoitajan perheenjäsen olisi voinut tehdä sijaisen tekemän työn;
- 2) työtä varten on myönnetty muuta julkista rahoitustukea;
- 3) työ kuuluu poronhoitajan tehtäviin hänen ollessaan työsuhteessa tai toimeksiantosuhteessa paliskuntaan;
- 4) työ kuuluu poronhoitajan hoitamaan luottamus- tai hallintotehtävään tai vastaavaan tehtävään; tai
- 5) työ muodostuu sellaisesta porotuotteen jalostuksesta, joka ei ole tuotteen säilyvyyden kannalta välttämätöntä.

Sijainen

Kustannuksia voidaan korvata vain, jos poronhoitaja on hankkinut sijaisavun ennakkoaperintärekisteriin merkityltä palvelujen tuottajalta.

Kustannuksia ei korvata, jos poronhoitaja tai hänen perheenjäsenensä on suoraan tai välillisesti tuottanut palvelut tai jos sijaisena on toiminut poronhoitajan perheenjäsen.

Korvauksen hakeminen ja maksaminen

Poronhoitajan on haettava korvausta maakunnalta viimeistään sijaisavun suorittamisajankohdasta seuraavan kalenterikuukauden kuluessa. Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei ole haettu määräajassa, jos korvauksen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi:

- 1) sijaisapupäivät tuntimäärineen;
- 2) palvelujen tuottaja;
- 3) sijaisen nimi;
- 4) sijaisen hoitamat tehtävät;
- 5) sijaisavun järjestämisestä sovittu tuntihinta;
- 6) poronhoitajan vahvistus siitä, että 10 §:n mukaiset kustannusten korvaamisen edellytykset täyttyvät; sekä
- 7) muut korvauksen maksamiseksi tarvittavat tiedot.

Hakemukseen on liitettävä palvelujen tuottajan vahvistus 2 momentin 1—5 kohdista sekä palvelujen tuottajan ilmoitus siitä, että hänelle ei ole myönnetty työtä varten muuta julkista rahoitustukea.

Maakunnan on maksettava korvaus palvelujen tuottajan ilmoittamalle Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevassa pankissa olevalle tilille.

Lausunnot

Poronhoitolain 19 §:ssä tarkoitetun poroisännän tai tämän ollessa estynyt mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun poroisännän sijainen on annettava maakunnalle lausuntonsa, joista ilmenee tarvittavassa laajuudessa hänen arvionsa siitä, täyttyvätkö sijaisavun ja kustannusten korvaamisen edellytykset. Lausunnot antaa sen paliskunnan poroisäntä, jonka osakas sijaisapua käyttänyt poronhoitaja on. Poronhoitajan on ilmoitettava poroisännälle sijaisavun hankkimisesta välittömästi sijaisaputarpeen ilmaannuttua.

Maakunta voi pyytää paliskunnan hallitukselta lausunnon, jos sijaisapuhakemus tai kustannusten korvausta koskeva hakemus on ristiriidassa 1 momentissa tarkoitetun lausunnon kanssa tai jos se on muutoin asian selvittämiseksi tarpeellista.

Perusteettoman korvauksen takaisinperintä

Jos korvausta on maksettu perusteettomasti, poronhoitaja on velvollinen suorittamaan maakunnalle siitä aiheutuneet kustannukset.

Maakunta voi luopua takaisinperinnästä osittain tai kokonaan, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä perusteettomasti maksetun korvauksen maksamisen ole katsottava johtuneen poronhoitajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Maakunta voi luopua takaisinperinnästä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouselämyksen valtion tukisääntöjä, joiden perusteella lomitussuunnitelma on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää. Päätös takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa perusteettoman korvauksen maksamisesta, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Jos takaisinperintäpäätöksellä vahvistettua saatavaa ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan peria vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaisesti. Eräpäivä saa olla aikaisintaan kahden viikon kuluttua takaisinperintäpäätöksen antamisesta.

Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava viivästyskorkoineen on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

4 luku

Hallintoa koskevat säännökset*Yleinen ohjaus ja kehittäminen sekä valvonta*

Tässä laissa tarkoitetun toiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Lomitustoiminnan järjestämisen, tuottamisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden valvonta ja valvontaan liittyvä ohjaus kuuluvat Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Järjestämisvastuu

Lomituksen järjestämisvastuu on maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaansaattamisesta annetussa laissa (xx/20xx) tarkoitetulla Lapin maakunnalla.

Järjestämisvastuulla tarkoitetaan maakuntalain 7 §:n mukaista vastuuta lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. Järjestämisvastuussa oleva maakunta voi sopia järjestämisvastuun siirtämistä toiselle maakunnalle maakuntalain (xx/201x) 7 §:n mukaisesti.

Maakunnan, joka maakuntalain 7 §:n 3 momentin mukaan on vastuussa rahoituksesta, on järjestettävä lomituspalvelut kustannustehokkaasti.

16 §

Tuottamisvastuu ja yhteistoiminta

Edellä 15 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuussa olevan maakunnan tulee tuottaa lomituspalvelut maakuntalain 8 ja 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Lomituspalvelujen tuottaminen käsittää yksilöön kohdistuvan päätösvallan käyttämisen siihen liittyvine hallintotehtävineen.

Maakunta voi tuottaa palvelut itse, hankkimalla palvelut muilta palvelujen tuottajilta, tai yhteistoiminnassa toisten maakuntien kanssa siten kuin maakuntalain 8 luvussa säädetään. Lisäksi maakunnat voivat tuottaa lomituspalveluja yhteistoiminnassa..

17 §

Toimivallan siirtäminen

Maakuntavaltuuston on yksilöön kohdistuvissa lomitusasioissa siirrettävä toimivalta viranhaltijalle maakuntalain 79 §:n 3 momentin mukaisesti.

18 §

Päätöksen tiedoksianto

Päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

19 §

Valtion korvaus lomituskustannuksiin

Valtion varoista maksetaan Lapin maakunnalle valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa sen maksamat 8 §:n mukaiset korvaukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö maksaa Lapin maakunnalle 1 momentissa tarkoitetun korvauksen vuosittain enakkoina kahtena yhtä suurena eränä tammi- ja heinäkuussa siten, että ennakko on maakunnan käytettävissä kuukauden ensimmäisenä pankkipäivänä. Sosiaali- ja terveysministeriö voi erityisestä syystä maksaa ennakkoa edellä säädetystä poiketen, jos maakunnan valmius maksaa tässä laissa tarkoitetut korvaukset muutoin vaarantuisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa viimeistään kunkin vuoden kesäkuun 25 päivänä valtion korvauksen lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Tätä varten maakunnan on

toimitettava ministeriölle selvitys edellisen vuoden kustannuksista viimeistään vahvistamista edeltävän kuukauden 20 päivänä.

Jos maakunnalle 2 momentin mukaisesti kalenterivuoden aikana maksetut ennakot ylittävät saman vuoden valtion korvauksen lopullisen määrän, maakunnan on palautettava liikaa saamansa määrä valtiolle kunkin vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

20 §

Valtion korvaus hallintokustannuksiin

Valtion varoista suoritetaan Lapin maakunnalle korvaus tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisesta maakunnalle aiheutuviin hallintokustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää 1 momentissa tarkoitetun korvauksen enimmäismäärän ja suorittaa korvauksen ennakon maakunnalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa viimeistään kunkin vuoden kesäkuun 25 päivänä valtion korvauksen lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Tätä varten maakunnan on toimitettava ministeriölle selvitys edellisen vuoden kustannuksista viimeistään vahvistamista edeltävän kuukauden 20 päivänä.

Jos maakunnalle 2 momentin mukaisesti kalenterivuoden aikana maksetut ennakot ylittävät saman vuoden valtion korvauksen lopullisen määrän, maakunnan on palautettava liikaa saamansa määrä valtiolle kunkin vuoden heinäkuun loppuun mennessä.

21 §

Maakunnan velvollisuus palauttaa perusteetta saamansa valtion korvaus

Maakunnan on palautettava valtion varoista perusteetta saamansa korvaus valtiolle.

Palautettavasta määrästä peritään korkolain 4 §:n 1 momentin mukainen korko sen kalenterivuoden alusta, jota edeltävän vuoden aikana valtion korvausta on maksettu perusteetta.

Perusteetta maksettu valtion korvaus voidaan jättää perimättä takaisin osittain tai kokonaan, jos sen määrä on vähäinen tai jos takaisinperimistä on pidettävä kohtuuttomana. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin toteutettava täysimääräisenä, jos takaisinperintä johtuu siitä, ettei annettu palvelu tai maksettu korvaus ole täyttänyt niitä maa- ja metsätalouden valtiontukisääntöjä, joiden perusteella lomitusjärjestelmä on hyväksytty ja jos Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myös päättää, että palautettava määrä vähennetään myöhemmin seuraavan valtion korvauksen yhteydessä.

5 luku

Muutoksenhaku

22 §

Muutoksenhaku

Lomituspalveluja koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

6 luku

Erinäiset säännökset

23 §

Ilmoitusvelvollisuus

Poronhoitajan on ilmoitettava maakunnalle itseään, perheenjäseniään ja poronhoitotyötään koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa sijaisavun myöntämiseen hänelle taikka maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Palvelujen tuottajan on ilmoitettava maakunnalle sijaisaputyötä, sijaista sekä elinkeinotoimintaansa koskevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa sijaisavusta maksettavan korvauksen saamiseen tai määrään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentin perusteella annettavista tiedoista.

24 §

Oikeus saada tietoja

Maakunnalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä toimeenpanossa välttämättömiä tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta viranomaisilta, paliskunnalta, poroisännältä ja poroisännän sijaiselta.

25 §

Tietojen salassapito

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, salassa pidettäviä eivät kuitenkaan ole sellaiset tämän lain toimeenpanoon liittyvät asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, jotka on julkaistava maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella.

26 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Lomituspalvelun myöntämiseen, ja korvaamiseen liittyvät asiakirjat on säilytettävä maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyn ajan, jollei arkistolaitos ole määrännyt niitä pysyvästi säilytettäviksi.

7 luku

Voimaantulosäännös

27 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

4.**Laki****maatalousyrittäjän lomituspalveluista, turkistuottajan lomituspalveluista sekä poronhoitajan sijaisavusta annetun lain voimaanpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §***Lomituslainsäädännön voimaantulo*

Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista (x/20xx), laki turkistuottajan lomituspalveluista (x/20xx) ja laki poronhoitajan sijaisavusta (x/20xx) tulee voimaan tämän lain voimaan tullessa.

2 §*Kumottavat säädökset*

Tällä lailla kumotaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki (1231/1996), laki turkistuottajien lomituspalveluista (1264/2009) ja laki poronhoitajien sijaisavusta (1238/2014).

3 §*Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön*

Tässä laissa säädetään maakuntalain (x/20xx) 6 §:n 1 momentin 24 kohdassa tarkoitetun maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelujen järjestämisen maakunnille siirtämiseen liittyvistä seikoista sekä 1 §:ssä tarkoitetun lain voimaantulosta ja siirtymäsäänte-lystä. Tehtävien siirtämiseen liittyvistä seikoista on lisäksi voimassa mitä siitä erikseen sääde-tään.

2 luku

Tehtäviä ja toimivaltaa koskevat säännökset

4 §

Toimeksiantosopimusten päättyminen

Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain 12 §:ssä ja turkistuottajien lomituspäalvelulain 20 §:ssä tarkoitettut ja tämän lain voimaan tullessa voimassa olleet toimeksiantosopimukset päättyvät tämän lain voimaantuloon.

5 §

Vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset

Paikallisyksikössä tämän lain voimaan tullessa maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain tai turkistuottajien lomituspäalvelulain nojalla vireillä olevat lomituspäalveluita koskevat hakemukset siirtyvät maakuntien käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi 1 päivänä tammikuuta 2019. Sama koskee paikallisyksiköiden myöntämien lomituspäalvelujen korvaamista, asiakasmaksujen perintää, takaisinperintää ja muita niihin liittyviä tehtäviä. Maakunnat soveltavat tämän säännöksen nojalla siirtyviin asioihin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Paikallisyksikön on tehtävä maakunnalle selvitys 1 momentin mukaisista maakunnalle siirtävistä keskeneräisistä tehtävistä xx.xx.20xx mennessä.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, poronhoitajan ennen tämän lain voimaantuloa itse järjestämään lomitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6 §

Oikaisuvaatimusmenettelyä ja muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain, turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain tai poronhoitajien sijaisavusta annetun lain nojalla ennen 1.1.2019 annettuun hallintopäätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä oikaisuvaatimusmenettelystä ja muutoksenhausta.

7 §

Kustannusten korvaamista ja palauttamista koskevat siirtymäsäännökset

Maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain tai turkistuottajien lomituspäalvelulain mukaisen toimeksiantosopimuksen tehneille kunnille aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen ja valtion korvauksen palauttamiseen ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneen toiminnan osalta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on vuotta 2018 koskevan maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa tarkoitetun tilityksen yhteydessä palautettava valtiolle valtion varoista lomittajien lomapalkkavelkatarkoitukseen saamansa korvaus.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain, turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain tai poronhoitajien sijaisavusta annetun lain nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneen toiminnan ja tämän lain voimaantulon jälkeen tapahtuneen toiminnan osalta sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3 luku

Henkilöstöä koskevat säännökset

8 §

Kunnista siirtyvän henkilöstön asema

Lomituspalvelutehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto tämän lain voimaan tullessa paikallisyksikköinä toimivista kunnista maakuntaan sekä maakuntien valtakunnalliseen palvelukeskukseen katsotaan liikkeenluovutukseksi.

Liikkeenluovutukseksi katsotaan myös kunnan 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien tukitehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirrot, jos tehtävää hoitavan henkilön tosiasiallisista tehtävistä vähintään puolet on 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien tukitehtäviä.

Vuoden 2018 loppuun mennessä erääntyneestä lomapalkkavelasta vastaa maakunta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös tehtävien ja tehtävien hoitavan henkilöstön siirtoon maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön, joka perustetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2020.

9 §

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta siirtyvän henkilöstön asema

4 luku

Omaisuusjärjestelyt

10 §

Omaisuusjärjestelyjen tavoitteet

Tässä luvussa tarkoitettujen omaisuuden siirtoa koskevien säännösten tavoitteena on, mitä maakuntaudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 11 §:ssä säädetään omaisuusjärjestelyjen tavoitteesta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, omaisuusjärjestelyissä tulee lisäksi ottaa huomioon se, että paikallisyksikkönä toimiva kunta on saanut valtion korvausta tämän lain mukaan siirtyvään toimintaan liittyvään omaisuuteen maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain ja turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain nojalla.

11 §

Omaisuusjärjestelyt

Kunnalta maakunnalle tämän lain mukaan siirtyvään toimintaan liittyvään omaisuusjärjestelyyn sovelletaan, mitä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantpanosta annetun lain:

- 1) 12 §:ssä säädetään kunnan käytössä olevista toimitiloista;
- 2) 13 §:ssä säädetään kunnan käytössä olevan irtaimen omaisuuden siirtymisestä maakunnalle;
- 3) 14 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään kuntaa sitovien sopimusten ja vastuiden siirtämisestä maakunnalle lukuun ottamatta tämän lain 4 §:ssä tarkoitettuja toimeksiantosopimuksia;
- 4) 17 §:ssä säädetään kunnan selvityksestä kunnasta siirtyvästä omaisuudesta, sopimuksista ja kunnalta vuokrattavista toimitiloista;
- 5) 18 §:ssä säädetään maakunnan päätöksestä;
- 6) 19 §:ssä säädetään kunnan valitusoikeudesta;
- 7) 20 §:ssä säädetään omaisuusjärjestelyjä koskevista kirjauksista kunnan kirjanpidossa;
- 8) 24 §:ssä säädetään ilmoituksesta velkojille ja sopimusosapuolille;
- 9) 25 §:ssä säädetään maakunnan sopimusten ja vastuiden siirrosta palvelukeskukselle;
- 10) 26 §:ssä säädetään omaisuuden saannosta.

5 luku

Erinäiset säännökset

12 §

Lomitusnetti

13 §

Väliaikaishallintoa koskevien säännösten soveltaminen

Maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaantpanosta annetun lain 7—9 §:ää sovelletaan myös tällä lailla voimaantpantavaan lainsäädäntöön.

Mitä mainitun lain 9 §:ssä säädetään väliaikaisen toimielimen tietojensaantioikeudesta, koskee myös Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hallussa maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain, turkistuottajien lomituspäalveluista annetun lain ja poronhoitajien sijaisavusta annetun lain perus-

teella olevia tietoja. Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi luovuttaa tiedot salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä sekä sen estämättä, mitä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 45 a §:n 1 momentissa säädetään.

14 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaiseen 1095 ensimmäispäivään luetaan mukaan myös lomituspalvelujen saajan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n nojalla saamat tämän lain voimaantuloa edeltävän vuoden sijaisapupäivät.

15 §

Kuntaa koskevien säännösten soveltaminen kuntaan, kunnan liikelaitokseen tai kuntayhtymään

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, sovelletaan myös kuntayhtymään ja kunnan liikelaitokseen.

16 §

Maakunnan määräämä hakuaika

Sen estämättä, mitä maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetussa laissa ja turkistuottajan lomituspalveluista annetussa laissa säädetään maakunnan määräämästä hakuajasta, vuoden 2019 lomituspalveluja koskeva hakemus on tehtävä viimeistään 31 päivänä tammikuuta 2019.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

5.

Laki**maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään maatalousyrittäjän eläkelakiin (1280/2006) uusi 114 a § seuraavasti:

114 a §

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiantuntijapalvelutehtävät

Sen lisäksi, mitä 114 §:ssä säädetään Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävistä, Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi tuottaa maatalousyrittäjän lomituspalveluista annettuun lakiin (x/20xx), turkistuottajan lomituspalveluista annettuun lakiin (x/20xx) tai poronhoitajan sijaisavusta annettuun lakiin (xx/20xx) liittyviä asiantuntijapalveluja maakunnalle, maakuntalaissa tarkoitetulle valtakunnalliselle palvelukeskukselle, Valtion lupa- ja valvontavirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

6.**Laki****tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 5 §:n 6 kohta seuraavasti:

5 §*Maksuttomat suoritteet*

Tämän lain mukaista maksua ei peritä:

6) maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain (1231/1996) tai maatalousyrittäjän lomituspäalveluista annetun lain (xx/20xx) mukaisissa asioissa eikä maaseutuelinkeinotukea koskeissa asioissa, joissa on kyse luottojen maksuhelpotuksesta, vapaaehtoisesta velkajärjestelystä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumisesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki**Kevasta annetun lain 19 c §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kevasta annetun lain (66/2016) 19 c §, sellaisena kuin se on laissa (/20), seuraavasti:

19 c §

Tasausmaksu

Tasausmaksun tulee kattaa eläkemenot pitkällä aikavälillä 19 a ja 19 b §:ssä säädetyn eläkemaksun lisäksi. Tasausmaksua maksavat maakunnat ja kunnat.

Tasausmaksu jaetaan maakuntien ja kuntien kesken siinä suhteessa, mikä on maakuntien ja kuntien osuus julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetuista työansioista tämän lain voimaantullessa. Tätä jakoa käytetään vuosina 2019—2028. Tätä jakoa laskettaessa maakuntien työansioiksi lasketaan sen henkilöstön työansiot, joka siirtyy maakuntiin maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantulon jälkeen annetun lain (/) ja maatalousyrittäjän lomituspalveluista, turkistuottajan lomituspalveluista sekä poronhoitajan sijaisavusta annetun lain voimaantulon jälkeen annetun lain (/) mukaan. Lisäksi maakuntien työansioiksi lasketaan ne julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot, jotka ovat työntekijöillä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluja tuottavassa yhtiössä, jonka osakkeiden omistus siirtyy maakuntien perustamisen yhteydessä kunnalta tai kuntayhtymältä maakunnalle. Kuntien työansioiksi lasketaan kuntiin, kuntayhtymiin, yhtiöihin, säätiöihin ja yhdistyksiin jäävän henkilöstön julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot.

Maakuntien osuus jaetaan maakuntien kesken maakuntien rahoituksesta annetun lain (/) mukaisen valtion rahoituksen suhteessa. Kuntien osuus jaetaan kuntien kesken kunakin vuonna kuntien viimeiseksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen verorahoituksen suhteessa. Kunnan verorahoituksella tarkoitetaan kunnan saamia kunnallisvero-, kiinteistövero- ja yhteisöverotuloja sekä valtion- osuuksia, jotka kunnalle myönnetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) perusteella. Kunnan osuutta laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaista harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä päivänä _____
kuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula

6.

Laki**tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 5 §:n 6 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

5 §

*Maksuttomat suoritteet**Maksuttomat suoritteet*

Tämän lain mukaista maksua ei peritä:

Tämän lain mukaista maksua ei peritä:

1) yksityishenkilön vireille panemissa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) eikä terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettua palvelua tai etuutta koskevissa asioissa;

2) yksityishenkilön vakuutusosoikeudessa vireille panemissa valitusasioissa, jotka koskevat oikeutta etuuteen, etuuden suuruutta tai etuuden takaisinperintää;

3) lastensuojelulain (417/2007) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta mainitun lain 16 c §:ssä tarkoitettuja, kuntien keskinäisiä korvauksia koskevia asioita;

4) yksityishenkilön vireille panemissa ulkomaalaislain (301/2004) mukaisissa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa;

5) velallisen vireille panemissa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaisissa asioissa;

6) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) mukaisissa asioissa eikä maaseutuelinkeinotukea koskevissa asioissa, joissa on kyse luottojen maksuhelpotuksesta, vapaaehtoisesta velkajärjestelystä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumisesta;

7) sakon muuntorangaistusta koskevissa asioissa;

8) oikeusapulaissa (257/2002) tarkoite-

— — — — —
 6) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) *tai maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (xx/20xx)* mukaisissa asioissa eikä maaseutuelinkeinotukea koskevissa asioissa, joissa on kyse luottojen maksuhelpotuksesta, vapaaehtoisesta velkajärjestelystä tai valtion takautumisvaatimuksesta luopumisesta;
 — — — — —

tun oikeusavun myöntämistä koskevissa asioissa eikä oikeudenkäyntiavustajalle maksettavaa palkkiota ja kulukorvausta koskevissa asioissa, ellei kyse ole muutoksenhausta palkkiota tai kulukorvausta koskevassa asiassa;

9) tartuntatautilain (1227/2016), päihdehuoltolain (41/1986) eikä mielenterveyslain (1116/1990) mukaisissa asioissa;

10) pakkokeinolain (806/2011) mukaisissa asioissa, oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 69 §:n mukaisissa asioissa eikä konkurssilain (120/2004) 4 luvun 11 §:n 5 momentin mukaisissa asioissa;

11) siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisissa asioissa;

12) sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaisissa asioissa, jotka koskevat asevelvollisena palvelevan tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavan tekemää kurinpitovalitusta;

13) yleisiä vaaleja, kirkollisia vaaleja eikä saamelaiskäräjien vaaleja koskevissa asioissa;

14) valmiuslain (1552/2011) eikä puolustustilalain (1083/1991) mukaisissa asioissa;

15) asioissa, joiden käsittely tuomioistuimessa on muualla laissa säädetty maksuttomaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

7.

Laki**Kevasta annetun lain 19 c §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kevasta annetun lain (66/2016) 19 c §, sellaisena kuin se on laissa (/20), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 c §

Tasausmaksu

Tasausmaksun tulee kattaa eläkemenot pitkällä aikavälillä 19 a ja 19 b §:ssä säädetyn eläkemaksun lisäksi. Tasausmaksua maksavat maakunnat ja kunnat. Tasausmaksu jaetaan maakuntien ja kuntien kesken siinä suhteessa, mikä on maakuntien ja kuntien osuus julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetuista työansioista tämän lain voimaantullessa. Tätä jakoa käytetään vuosina 2019—2028. Tätä jakoa laskettaessa maakuntien työansioiksi lasketaan sen henkilöstön työansiot, joka siirtyy maakuntiin maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantullessa. Lisäksi maakuntien työansioiksi lasketaan ne julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot, jotka ovat työntekijöillä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluja tuottavassa yhtiössä, jonka osakkeiden omistus siirtyy maakuntien perustamisen yhteydessä kunnalta tai kuntayhtymältä maakunnalle. Kuntien työansioiksi lasketaan kuntiin, kuntayhtymiin, yhtiöihin, säätiöihin ja yhdistyksiin jäävän henkilöstön julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot. Maakuntien osuus jaetaan maakuntien kesken maakuntien rahoituksesta annetun lain (/) mukaisen valtion rahoituksen suhteessa. Kuntien osuus jaetaan kuntien kesken kunakin vuonna kuntien viimeiseksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen verorahoituksen suhteessa.

Ehdotus

19 c §

Tasausmaksu

Tasausmaksun tulee kattaa eläkemenot pitkällä aikavälillä 19 a ja 19 b §:ssä säädetyn eläkemaksun lisäksi. Tasausmaksua maksavat maakunnat ja kunnat. Tasausmaksu jaetaan maakuntien ja kuntien kesken siinä suhteessa, mikä on maakuntien ja kuntien osuus julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetuista työansioista tämän lain voimaantullessa. Tätä jakoa käytetään vuosina 2019—2028. Tätä jakoa laskettaessa maakuntien työansioiksi lasketaan sen henkilöstön työansiot, joka siirtyy maakuntiin maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaantullessa. Lisäksi maakuntien työansioiksi lasketaan ne julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot, jotka ovat työntekijöillä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluja tuottavassa yhtiössä, jonka osakkeiden omistus siirtyy maakuntien perustamisen yhteydessä kunnalta tai kuntayhtymältä maakunnalle. Kuntien työansioiksi lasketaan kuntiin, kuntayhtymiin, yhtiöihin, säätiöihin ja yhdistyksiin jäävän henkilöstön julkisten alojen eläkelain 85 §:ssä tarkoitetut työansiot. Maakuntien osuus jaetaan maakuntien kesken maakuntien rahoituksesta annetun lain (/) mukaisen valtion rahoituksen suhteessa.

Kunnan verorahoituksella tarkoitetaan kunnan saamia kunnallisvero-, kiinteistövero- ja yhteisöverotuloja sekä valtionosuuksia, jotka kunnalle myönnetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) perusteella. Kunnan osuutta laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaista harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

sen suhteessa. Kuntien osuus jaetaan kuntien kesken kunakin vuonna kuntien viimeiseksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen verorahoituksen suhteessa. Kunnan verorahoituksella tarkoitetaan kunnan saamia kunnallisvero-, kiinteistövero- ja yhteisöverotuloja sekä valtionosuuksia, jotka kunnalle myönnetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) perusteella. Kunnan osuutta laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaista harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

ESITYS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAATALOUSYRITTÄJÄN LOMITUSPALVELUISTA

Vuoden 20 alusta tulee voimaan laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista (/20).

Lain voimaantulon myötä on tarpeellista antaa asetus maatalousyrittäjän lomituspalveluista (./20) seuraavasti:

Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjän lomituspalveluista

1 §. Kotieläinyksikön määräytyminen. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin maatalousyrittäjän lomituspalveluista annettuun lakiin (/20) sisältyvästä kotieläinyksikkökäsitteestä. Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 5 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan *kotieläinyksiköllä* tarkoitetaan eläinlajikohtaisesti määräytyviä yksiköitä, joissa välttämättömät kotieläinten hoitotyöt vastaavat työmäärällisesti toisiaan. *Kotieläimillä* taas tarkoitetaan edellä mainitun säännöksen 1 kohdan mukaan nautaeläimiä, sikoja, vuohia, lampaita, hevospasvatukseen käytettäviä hevosia ja siipikarjaan kuuluvia eläimiä. Kaikki turkiseläinten tuottajat siirtyivät turkistuottajan lomituspalveluista annetun lain piiriin.

Lähtökohtana kotieläinyksiköitä määriteltäessä on pidetty maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain myötä kumoutuvaa maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen (1333/1996) 1 §:n kotieläinyksikkömääritelmää, jota ehdotetaan tarkistettavan Työtehoseuran vuonna 2015 tekemän ”Selvitystyö MELAlle kotieläinyksikkökertoimista lomaoikeuden määrittelyssä” mukaisesti.

Selvitystyön mukaan keskimääräistä pienempi työaika yhtä kotieläinyksikköä kohti on lihanautojen, emolehmien ja lihasikojen hoidossa. Selvitystyön mukaan näiden eläinlajien kohdalla olisi syytä harkita kotieläinyksikkökertoimen päivitystä vastaamaan hoitotyöajaltaan muiden eläinlajien yksikkökertoimia.

Vastaavasti selvitystyön mukaan tarkennuksia maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksen (1333/1996) 1 §:n mukaiseen eläinlajijaotteluun tarvitaan:

- hevosissa, joissa jako hevosiin (entiseen tapaan 2 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön) ja alle 130 cm:n säkäkorkeuden omaaviin hevosiin (näissä 4 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön),
- lampaissa, joissa jako uuhiin (4 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön) ja yli 6 kk:n ikäisiin lampaisiin (entiseen tapaan 10 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön), sekä
- siipikarjaeläimissä, joissa jako strutseihin (6 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön), kalkkunoihin (80 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön) ja muihin siipikarjaan kuuluviin eläimiin, ei kuitenkaan broilereihin (entiseen tapaan 100 eläintä muodostaisi yhden kotieläinyksikön).

Käytännössä voimassa olevassa maatalousyrittäjien lomituspalveluasetuksessa on myös broilereiden ja alle kuudentoista viikon ikäisten kananpoikien hoidossa keskimääräistä pienempi työaika yhtä kotieläinyksikköä kohti. Myös tätä ehdotetaan tarkistettavan.

Lisäksi ehdotetaan huomioitavan, että eläinmäärätiedot olisivat nykyistä helpommin saatavissa suoraan ajantasaisista eläinrekistereistä.

Asetuksenantovaltuutus perustuu maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (/20) 5 §:n 2 momenttiin.

2 §. Voimaantulo. Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan päivänä tammikuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjän lomituspalveluista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (/20) 5 §:n nojalla:

1 § Kotieläinyksikön määräytyminen

Maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetussa laissa tarkoitettuna kotieläinyksikkönä pidetään

- 1) 1 lehmää tai 5 muuta nautaeläintä, joiksi luetaan myös emolehmä,
- 2) 2 vähintään 130 cm:n säkäkorkeuden omaavaa hevoskasvatukseen käytettävää hevosta tai 4 muuta hevoskasvatukseen käytettävää hevosta,
- 3) 3 vähintään kahdeksan kuukauden ikäistä emakkoa porsaineen, 4 vähintään kahdeksan kuukauden ikäistä karjua tai 20 muuta sikaa, joiksi luetaan myös lihasika,
- 4) 4 yli kuuden kuukauden ikäistä vuohta,
- 5) 4 uuhia tai 10 yli kuuden kuukauden ikäistä lammasta,
- 6) 6 strutsia, 80 kalkkunaa tai 100 muuta siipikarjaan kuuluvaa eläintä, joiksi ei lueta broilereita, taikka
- 7) 5 000 broileria tai alle kuudentoista viikon ikäistä kananpoikaa.

2 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 20 .

LIITTEET

KUSTANNUSARVIO

A. Säästö tilakohtainen VL (22,7 milj.) + VL-päivän yläraja 18 h (1,2 milj. €) ja alaraja 3 h/pv (0,8 milj. €)	+ 24,7 milj. €
B. Säästö sijaisapupäivän ylä- ja alarajat	+ 3,1 milj. €
C. Säästö itse hankitun vuosiloma- ja sijaisapulomituksen korvauksen korottamisesta (korvaus 30 €/h --> 7 %:n sijasta 17 %:a itse hankitussa, joka halvempaa)	+ 1,6 milj. €
D. Säästö hevostalouden rajaamisesta maatalouden alkutuotantoon	+ 6,6 milj. €
Säästö* yhteensä	36,0 milj. €
1. Kustannus 1000 EVL -yrittäjästä (tilakohtainen VL, VL päivän ylä- ja alarajat, sijaisapu, lisävapaa 120 h) - ei sis. hevostaloutta, joka huomioitu D-kohdassa	- 7,7 milj. €
2. Kustannus vuosilomaan liittyvästä varallaolosta (1,5 €/h) ja valvontakäynnistä (23 €/käynti) (MVL, EVL)	- 3,0 milj. €
3. Kustannus sijaisapumaksun alentamisesta (MVL, EVL)	- 4,1 milj. €
4. Kustannus lisävapaa 120 h -> 200 h (EVL, MVL + maksu 12 euroa)	- 2,3 milj. €
5. Kustannus kaksiportainen lisävapaa 8 €/h ja 12 €/h	- 2,0 milj. €
6. Kustannus viidestä lisäVL -päivästä (MVL, EVL) - sis. varallaolo ja valvonta yltä 2-kohdan mukaan (3,0 milj. €/VL-päivä)	- 15,0 milj. €
7. Kustannus itse hankitun varallaolon (3,5 €/h) korvauksesta - enintään 140 tuntia varallaoloa/maatalousyrittäjä/kalenterivuosi + vuosilomassa enintään 310 tuntia/maatalousyrittäjä/kalenterivuosi	- 1,9 milj. €
Kustannukset yhteensä	36,0 milj. €

* Syntyneet säästöt on laskettu oletuksella, että työvoiman sopeutustoimet ja työvoiman käytön tehostaminen tapahtuvat välittömästi

TILASTOT

Tilalta vuosilomaa käyttäneiden yrittäjien määrän vaikutus tilakohtaiseen lomituspäivän kestoon (h/pv). Laskennassa on mukana 10 997 tilaa. Vuonna 2015 oli vuosilomaa käytettiin 13 348 tilalla.

2015	1 yrittäjän tila (100 % tehtäväosuus)		2 yrittäjän tila		3 yrittäjän tila		4 yrittäjän tila	
Kotieläin- yksiköitä/ tila	Tiloja/ henkilöitä	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv
5	381	5,5	87	8,3				
10	868	5,9	366	8,2				
15	896	6,3	551	8,9				
20	760	6,8	846	10,1	}		}	
25	637	7,1	1066	11,6				
30	444	7,5	1133	11,8				
35	296	7,7	923	12,6		31	12	11,6
40	232	7,9	800	13,5				
45	186	7,9	668	13,6				
50	389	8,2	2151	14,1	53	19,8	10	15,4
100	164	8,1	1557	14,6	78	21,8	18	20,1
150	44	8,2	331	15,8	37	23,9	14	22,4
200	16	8,8	122	15,6	24	25,7	9	26,0
Yli 224	14	8,8	98	14	18	30,7	14	30,6
Yhteensä	5 327	6,9	5 350	12,7	242	22,0	78	21,1

Tilalta vuosilomaa käyttäneiden yrittäjien määrän vaikutus tilakohtaiseen lomituspäivän keston (h/pv). Laskennassa on mukana 6 816 lypsykarjatilaa.

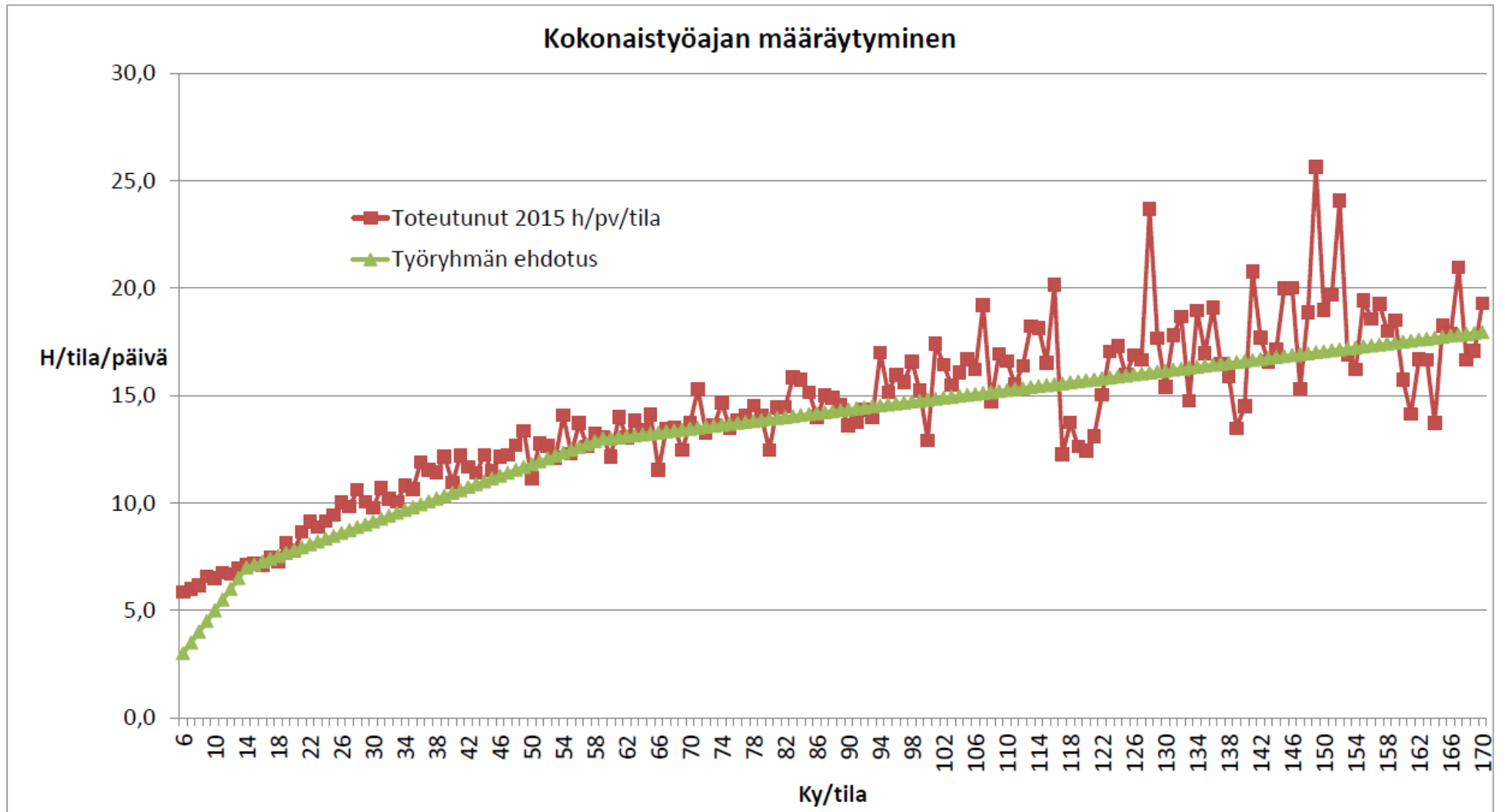
2015	1 yrittäjän tila (100 % tehtäväosuus)		2 yrittäjän tila (50 + 50 %)		3 yrittäjän tila		4 yrittäjän tila	
Kotieläin- yksiköitä/ tila	Tiloja/ henkilöitä	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv	Tiloja	Lomituspäivän kesto h/pv
5	103	5,9	22	8,5				
10	308	6,7	174	8,4				
15	433	7,2	333	9,3				
20	459	7,6	644	10,8				
25	382	7,9	885	12,0				
30	282	8,2	915	12,7				
35	171	8,7	747	13,4				
40	115	9,3	682	13,9				
45	95	9,0	541	14,1				
50	100	10,1	1 134	14,6	25	19,3		
75	71	9,7	1 225	14,9	51	21,1		
100	17	10,3	492	15,3	40	22,5		
150	8	9,0	181	16,4	31	23,6		
200	12	20,9	52	20,6	19	25,9		
Yli 224	12	21,9	33	34,0	11	34,2		
Yhteensä	2 549	7,8	4 024	13,4	200	22,2	43	23,4

Vuonna 2016 vuosilomaa sekä samanaikaisesti että eriaikaisesti pitäneet

- Mukana ovat ne tilat, joissa yrittäjät ovat vuonna 2016 pitäneet vuosilomaa sekä samanaikaisesti että eriaikaisesti (vuosilomaa pitäneitä tiloja oli 11 809 vuonna 2016).
- Henkilökohtaiset ja samaan aikaan pidetyt vuosilomapäivät eriteltynä.

Ky/tila	Tiloja	Erilliset lomapäivät		Samanaikaisesti pidetyt lomapäivät	Erilliset pidempiä
		h/hlö/pv	h/tila/pv	h/tila/pv	
5	13	3,9	7,8	5,6	38 %
10	86	4,6	9,2	6,8	35 %
15	159	5,0	10,1	7,5	34 %
20	204	5,0	9,9	7,7	29 %
25	151	5,0	9,9	7,7	28 %
30	141	4,9	9,7	7,9	23 %
35	70	5,1	10,2	8,3	23 %
40	59	5,3	10,6	8,0	33 %
45	32	5,2	10,3	8,0	29 %
50	30	5,4	10,9	8,1	34 %
55	20	5,3	10,6	8,8	20 %
60	17	5,7	11,4	9,4	22 %
65	14	5,5	10,9	7,8	39 %
70	10	5,4	10,8	10,1	7 %
75	12	5,7	11,3	9,0	25 %
80 - 100	30	5,6	11,3	8,4	34 %
105 - 290	16	6,8	13,6	10,3	32 %
Yhteensä	1 067	5,0	10,0	7,8	28 %

KOKONAISTYÖAJAN MÄÄRÄYTYMINEN

TÄYDENTÄVÄ LAUSUMA

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Maire Lumiaho

31.3.2017

1/1

Sosiaali- ja terveysministeriö
annika.parsons@stm.fi

Lomituksen kehittämistyöryhmä

TÄYDENTÄVÄ LAUSUMA LOMITUSTYÖRYHMÄN RAPORTTIIN

Vuosiloma osana maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa tulee säilyttää henkilökohtaisena ja subjektiivisena oikeutena

Maatilojen lomituspalvelut tulee säilyttää henkilökohtaisina ja subjektiivisina oikeuksina myös vuosiloman osalta toisin kuin työryhmän raportissa esitetään. Lomituspalvelut ovat osa maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa ja oikeuksina henkilökohtaisia. Jokaisella maatalon yrittäjällä tulee olla mahdollisuus päättää oman vuosilomansa pitämisestä ja ajankohdasta, ja päästä irrottautumaan sitovasta ja vastuullisesta kotieläinten hoitotyöstä. Maatila on työpaikan lisäksi myös koti.

Työryhmän esitysten yhtenä reunaehtona liittyen vuosiloman tilakohtaisuuteen on esitetty maakuntauudistukseen liittyvä hallituksen esitys, jonka mukaan lomituksen rahoitus muuttuisi nykyisestä erillismomentista yleiskatteeseen rahoitukseen. Jos yleiskatteinen rahoitus toteutuu maatalousyrittäjien lomituspalvelujen osalta, on jo pelkästään rahoitusmallin muuttumisen vuoksi välttämätöntä, että lomituspalvelut säilyvät henkilökohtaisina ja subjektiivisina oikeuksina, jotta niiden toteutuminen maakunnissa turvataan jatkossakin.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK ry

Helsingissä 31.3.2017

Maire Lumiaho
Lakimies